

Bertsio elektroniko honen jatorria: Bizkaiko Foru Aldundia:
Idazlan guztiak, Frai Bartolome Santa Teresa (Julen Urkizaren eta
Luis Baraiazzarraren edizioa), Euskaltzaindia / Bizkaiko Foru Aldundia, 2000.

Klasikoen Gordailuan:
<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/F/FraiLelengo.htm>

JAUNGOIKUAREN AMAR AGINDUBEETAKO LELENGO BOSTEEN IKASIKIZUNAK

Frai Bartolome de Santa Teresa

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira,
eta, Jabeago Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak
bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

EUSKEERA ERRIJEETAKO ELEISA-GIZONAI

Jaunak

Zeubeen zeregin altubak ta santubak berez eskatuten dau, nik, guztien artian otseginik txikarreenak, Jaungoikuaren Amar Agindubeetako leleengo zatijaren *Ikasikizunak* zeubeen esku jakituneetara ta bedeinkatubetara zuzendutia. Euskeera-Erri guztietan argi egin dau ta egiten dau zeubeen Ebanjelijoko zelo egijazkuak ta irakatsi garbijak. Erri zorijoneko oneek badira txito entzute andikuak, bai Europan ta bai ezaututen dan mu[n]du zabalian eureen jakiturijan, legegintzaan, asmo barrijeetan, alkar zaintzaan, gerragintzaan, sendotasunian, iraunzalian, odol noblian ta berbako izatian, oraindino argijako, ikusgarrijago ta entzunago dira zeruko sinistute zuzenian, ebanjelijo santuko esanian, kristindadeko erakutsi garbijan, Eleisa santiaren eginbiarrean osotasunian, arimeen onerako oitura jakinak ta zeruti jatsijak gordeetan ta izate bakarreko ta iru personagazko Jaungoiko egijazkua, Jesus, geure betiko ditxa ona gaiti gizon egina, onen Ama Birjina guztiz santia ta maitegarrija, aingerubak ta santubak, guztiai ta bakotxari jagokuen ta Eleisa Ama santiak beti erakutsi daben nai prestatagaz, zalagaz, humildiagaz, zintzuagaz ta esker onekuagaz ondreetan, serbiduten ta maitetuten.

Santiago zorijonekuak ta aren ondorengo obispo santubak ordu onian geure leenagoko gurasuai ekarri cutseen zeruko sinistute egijazkua, gaurko egunian gordeetan da Espainako baztar entzun onetan, leleengo sartu zanian baixen sustraitsuba, argitsuba, zuzena, egilia ta bitzija. Euskal-erri jaso oneetan ez dau inos illunaren agintarijak, sinistute gaituaren azija ereinda, praturik artu. Ez dau geure erri idalgubeetan inos oinik geratu ez judeguk, ez morok, ez herejek, ez Jaungoiko-bagakok,

ezda, entzute oneko askoren eritxi jan, Jaungoiko askodunek bere. munduko baztar gitxik kontauko dabee ainbeste giza alditan illun une bagarik, lausotu bagarik, naastau bagarik, beti ziatz, beti zintzoro, beti pirme, beti bardin ta beti garbiro gorde dabeela Jaungoiko bakarraren sinistute ta ondra egijazkua. Nori zor deutsa, bada, euskaldunak, zerubaz ostian, bardin bagako ditxa Santa au kura jaunai ta eleisa-gizonai baino? Zeubek, Jaungoikuaren urrengo luurreko otseginak zaintu, gorde ta jasoten dozu kristandadeko eginbiar grazijazkua euskal-errijeetan. Zeubek Jaungoikuaren berbiagaz janarija emoten deutzazu Jesukristoren ardi aldra oni. Zeubek erakusten deutzazu Jaungoikuari, lagunari ta norberari zor deutzana. Zeubek alderatuten dozu otso deungeetati. Zeubek osatuten dozu gaixotuten dana. Irakoiten dozu jausten dana. Billatuten dozu galduten dana. Sendotuten dozu argalduten dana. Aurreratuten dozu zutunik daguana. Ta karidadiaren orijuagaz igortzita, biztuta, poztuta, kansau bagarik lagunduta, presteetan dituzu guztien arimaak, zeruko etxe santuban beti ditxoso izateko.

Nire pozik andijeena izango litzaateke, jaunak, zeubeen eginbiar altuban, jaungoikozkuan ta pisutsuban zelanbit lagundutia. Ikasikizun oneetan ezagun da nire opa ona. Uste dot oni geijago begiratuko deutzazula eureen paltai baino. Onegaz artuko dau neurri bagako atsegina zeubeen kapillau humilde ta prestu Prai Bartolome Santa Teresa, Karmelita Ortotzak.

IRAKURLIARI

Ikusirik, irakurlia, zariana zariala, ez daukazula zeure euskeeran pulpitan esateko zer irakurririk entero gitxi baino, gogoratu jatan, kristinaubaren ERAKUTSIKO lau zatijak pulpipot esateko edo predikeetako Ikasikizuneetan imini biar nitubala. Adiskide askok aurreratu nabee sail oni ekitera. Esaten ebeen, txito asmo ona zala. Ta onera jakinekua euskal errietako kura jaun ta eleisa-gizonentzat. Neuk bere (sinistu daikezu, irakurlia, baderitxazu) ondo neritxon egitiari, al izan ezker. Baina zeinbat geijago asmaubago sail onetan, ainbat gatxago ta aldatsago begitanduten jatan. Kristandadeko erakutsijaren lau zatijak pulpitoti esateko edo predikeetako duinaan, tertzijo baten, ikasikizuneetan edo platikeetan edo sermoetan imintia, egijia esateko, ene alizatia baino lan andijagua da. Eurak zerbait alkarri iratsi arren, argitara ateratiak zeregin dauka. Asko kastau biar da. Ta menturaz gitxi edo bat bere ez saldu. Ikasikizunak eurak alan alanguak. Ez, urrineti bere, biar leukeenak. Euskeeran liburu egitia, markeetia edo ondo letratutia, asko kostata bere, sarri uts egin. Salduteko merkataria gitxi. Euskal Erriajak kanpo laburrak. Euserkia ez dakit zelakua. Ta liburu baxotxa popuertza gorra. Aldats oneek guztiok era batera datoz neure burura, neure asmuaren sailari jarraituteko.

Alan bere, asi bagarik ezer egiten ez dala sinistuta, jarri nas Jaungoikuaren amar agindubeen leleengo zatija edo partia ogeta sei ikasikizunetan argitara ateratera. Au aintzat artuten badozu, irakurlaak, laster aterako da bigarren zatija. Baita aren ondorik *sakramentubak*, *kerdua* ta *aita geuria* bere. Baita gero (zerubak lagunduten badeust) Jesukristoren ta Ama Birjiniaren grazijazko jazuen ondrarako, santubeen ondo esanerako ta arimeen oitura onerako *sermoiak* bere. Oneen guztion biarrrik gatxeena egin da daukat neure moduban. Baneki zeubeen gogoko izango litzaatekezana, ez nintzateke luzaro geldi egongo. Zati onen azkenian imini dot sermoe bat, euki dagizun, irakurlaak, beste aterako nitukianen ezagun garriztat. Sermoe guztiz orraztu baten zatijak ta zatijeon zatijak ez badaukaz bere, izate oin onekua, iturako sailaren zuzentasuna, errazoiaren indarra ta erakutsi elduba ez ditu palt. Zerbait luze badago, a laburrago ateraten errazago da.

Ikasikizunak berarijaz imini ditut laburtxubak. Domeeka guztietan esan edo predikeetan diriala, luze baino laburtxubago oba. Gogo prestatuagaz esan, pozaagorik entzun ta erraztuago ikasi. Alan esaten deutsee

kura jaunai Balero, Toledoko artzobispo jakitun, zelotsubak: Ez ditezala entero luziak izan eureen *platikaak* edo ikasikizunak. Oneek daukeen ornidurijan, esan eraan ta erakutsijan, oba balitz, erraz luzatuko nituke bestiak. Osterantzian, palta asko daukeena neuk dakust. Beste edozeinek geijago topauko deutseez. Ta errazoiagaz. Uste badozu, irakurlaak, berba gitxigaz ta eurak ondo toloztuta, Eskritura Sagraduko loraz apainduta, Eleisako Gurasuen ta batzaarren esanez edertuta, jazo jakineen grazijaz gozatuta, errazoe argijakin sendotuta, kanpo andiko erakutsijak ta erabagijak esan biar diriala ikasikizun labur bakotxian, nik ezin negi. Ordu lauren ta erdi edo ordu erdi buruti daukan ikasikizuna, atan asi ezkeru, guztia juat niri ezer erakutsi baga rik. Beste palta txikarraguak, nai esan moduban, nai eureen ornidurijaan, edozeini entzungo neuskijoz esker onagaz. Baita eria datorrela, bestiak obaturteko arduria artu bere.

Berbeetia imini dot neure errikua; dakidana. Euskerako guztietati apaindubeeena, ederreena ta eztitsubeeena izan ez arren, izan leiteke, euskaldunen baztar bateti bestera etxe guztietan dei eginda, iragota, zer nai daben onduen zaarrai ta gaztia aituko deutseena ta adierazoko deutseena. Alan uste dot. Ta jazo jat Naparruan, Kiputzetan ta Bizkaijan, eldu nasan lekubeean.

Esan batzuk imini ditut gogo bagarik, geure euskerako berbeeta nausi, maite, zaar, gaztetu, gozo, prestu, ugarira geure erruz, erbesteti etorriak. Euskeria berez aberatsa da, bagenki ondo. Geuk eleisa gizonok berba askotan naastau ta ezaindu dogu euskeria. Geuri entzunda dakijeez baseerrietakuak *Jaungoiko omnipotentia, poderosua... Birjina klementisima... misericordiosia... mandamentubak... absolbitzinoia... doloria... errestituzinoia...* ta beste onako berba euskalgaistoko asko. Erdeera ez dakijeen euskaldunak, eureen etxeetan ta artu emoneetan biar dabeen guztia, esaten dabee euskeera garbijan. Kristinautzako ikasijan dira euskaldun gaistuak. Ez da au euskeeraren erruba, ez bada geuria. Ta, ain daukeez ya artubak erdeera edo latin berba batzuk, eze eurakin ez bada, aituten ez dabee ondo dotria edo kristinautzako erakutsija. Onen bildurra arren, imini ditut erbeste berba batzuk ikasikizuneetan. Bada, kristinautzako erakutsijan zuzen aituten emotia leenago da berbeetan erakustia baino. Aleginaz ta deritxandanez, gitxitu ditut asko. Ta geijago gitxitu gura nituke, asmau dodan saila amaitu orduko. Oituko bagina geu, eleisa-gizonok, Larramendi, Kardaberaz, Mendiburu, Mogel ta beste euskaldun garbijak irakurtera ta areen erara geure siniskizunak ta egikizunak berbeeta garbijan pulpitan ta ostian kristinaubai erakustera, arin erbestetuko litzaatekez geure euskeera maitia ta aberatsa ezaindu ta lotsatuten dabeen urrin errietako

berba banakaak. Astarloa bat, Erbas bat, Erro bat ta beste jakitun asko jagi ez balira geure euskeera jausija irakoitera, uste dot, geuk galduko geuntsala laster bere ontasun ta edertasun guztia.

Egijja da, Jesukristo, geure Jaunagan sinistutia ta ari darraikon guztia dan legez txito barrija euskeriagazko, geure kristinautzako gauza barri askoren izenak bere barriak dira. Ta areetati ez gitxi kristandadiagaz bergaz urrin errietati etorriak. Onetariko ya izen artubak, *bautismua... konfirmazinoia... penitentzia...* gere euskeera garbira aldatutia ondo litzaatekian edo ez, Jakitunak esango dabee. Ez da ain biar gatxa euskeera garbiko izenetan imintia. Ta onenbestegaz, irakurlia, aintzat artuten banozu, zeure adiskidetzat neure buruba ezaututa, eskintzen deusut bijotz prestubagaz. Ta egiten deusut: Agur.

JAUNGOIKUAREN LEGEKO AMAR AGINDUBEEN ASIERAKO LELENGO IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan
dotrinia ikasteko daguan preminia.

Munduba galduba daguana ta ya inok irauin ezin dabena, Eskritura Sagradubak leku askotan esango ez baleutsku bere, geuk sarritan esaten dogun gauzia da, neure entzula onak. Geuk esaten dogu, kasik isildu bagarik: kristinaubeen artian daguala pede txarra, konpijantza gitxi, kodi-zija asko, malezija andija, munduko gauzeen amodijo itsuba, inoren ondatsuneen enbidija, alkar ikusi ezina, arrotasunezko buru eritxija, banidadia, okasinoe prestubezak, entzute komunak, deungaro esate asko, neurri bagako desonestidadia, pekatubaren bildurrik eza ta konzienzija arinonak. Gatx oneek eta geijago kristinaubeen artian ugari dagozana, guztiok autor doguna da. Ya esan ginai Dabid erregeagaz, jente guztiak bide zuzenetati alde egin dabeela ta ondo egin gura dabenek, inor ez daguala. Edo san Juan Ebanjelistiagaz, mundu guztia malezijaren ta gatzaren artian iminita daguala.

Oh, zeinbat estimauko litzaatekian gatx oneek erremedijeetia! Ta menturaz ez da askok uste dabenek baixen zeregin gatxa, munduba erremedijeetia. Bakotxak beretzat ona dan moduban, edola bere erremedijau legi. Baña onetarako ezautu biar dau kristinaubak leleengo, zegaiti daukan edo zetati jatorkon mundubari ain etxura ezaiña ta errukarrija. Ta au da dotrina onetan lelengo erakutsiko dana. Ta bigarrenian, zelan erremedijau leijan bakotxak, berari jagokana.

I.

Exodoko liburuban Espiritu Santubak erakusten dabela, esan legi, munduko gatxak luzaro irauteko asipen bat. Irugarren eta laugarren belauneragino, dino Jaungoikuak, bisitauko ditubala edo kastigauko ditubala, gurasuak umeen kontra egiten ditubeen pekatubak. Gurasuak umeen kontra egiten ditubeen pekatubetati andijeena dala deritxat, neure

entzula onak, guztiz engañetan ez banas, umiak deungaro aztia. Seme alabaak lotsa txarragaz, libertade osuagaz, banidade andijagaz, dotrina on bagarik ta Jaungoikuaren bildur santuba bagarik mundubarentzat ta munduko aixe paltsuarentzat aztia da, guraso batek Jaungoikuaren aurrian eukiko dabenek palta ikaragarrija. Ta guraso asko dirian legez gauza onetan txito ardura bagakuak, ara emen zelan daguan beti oinian, Jaungoikuak ainbeste gorroto deusnan pekatuba. Ta onetariko pekatubak beti diraubeen legez, Jaungoikuaren kastigubak bere badirau geure kontra. Izan leiteke, bada, gurasuak seme alabaak kristinau egijazko baten moduban ta Jaungoikuaren bildur santuban azten ez ditubeen artian, mundubak daukan baixen etxura ezaina ta galduba eukitia. Ara emen mundoko gatxeen asiera bat.

Oraindiño esan legi Jeremias propeta santubagaz, pensamentu on baten paltiak daukala munduba galduta. Bakotxak bere artian ondo pensauko balitu gauzaak, erremedijauta legokiala munduba. Egijja esateko, gizon eta emakume guztiak pensauko balebee ondo ta sarri zer dirian, zetati dirian, nor gaiti dirian zetaragino dirian ta zetan azkenian geratuko dirian, ez leukee egiten dabenek beste zaata munduban egingo. Ta ez leukee, emoten dabenek beste penagarri, zeregin ta zeresan emongo. Pensamentu on baten paltia gaiti uts egiten ditugu bide zuzenak, aaztuten gara Jaungoikuagaz ta geroko egijeekin ta iminten dogu geure bijotzeko gogua, amodijua ta desuia luurreko gauzeetan. Ta ara emen beste sustrai bat, munduko jentia beti naastauta, okertuta, sosigu bagarik ta alkarregaz bat egin bagarik (zer egiten dabenek ta nora duazan ez dakijeen inurri aldra bat legez) bitzi izateko prutu ugarija emoten dabena. Bai, kristinaubak, seme alabeen aziera txarra ta geu zer garian ondo ez penseetia dira asiera bi, zeintzubek eukiko dabenek munduba daguan baixen itxura galdukua, erremedijeetan ez dirian artian.

Baña oraindiño beste gauza bat deritxat, neure entzula onak, dala munduko bake txarrari, bitzi izateko nekiari, arimako larriari, ilteko peniari, konzienzijako nasaitasunari, pekatuko ekandubari ta bijotzeko nai bagiari ta sosigurik ezari lekurik geijeen emoten deusana. Au da kristinau izaten ez jakitia. Kristinau asko dagoz; baina ez dakijee geijeenak zer dan kristinau izatia. Ez dakijeez naturaleziak, errazoiak eta Jaungoikuak imini deusez eginbiarrak ta agindubak. Ez dakijeezan artian, ezin legijeez. Ta bakotxak bere eginbiarrari erantzuten ez deusnan artian, munduba leengo bestian egongo da, edo geruago baino geruago txarrago izango da. Alperrik da uste ona, gogo ona ta desio ona eukitia. Ez dakijanak, deskuiduan baino azertau ezin legi. Ta gaurko egunian kasurik gitxien egiten

jakon gauzia da, kristinaubaren eginbiarrak ikastia. Mundubaren usadijo paltsuak eta lege zorigestokuak zortzi amar urteko umiak bere bakijeez. Baña kristinaubaren zereginak edo eginbiarrak, eskolau anditzat eureen burubak daukeezanak bere, askok ez. Ez dau inok kansau gura, Jaungoikuari, proximuari ta bere burubari zer zor deutsan jakiten. Ez dau inok dendatu gura, Jaungoikuak geu gaiti zer egin daben zer egiten daben ta geuri zer aginduten deustzun ikasten.

Berba baten, neure kristinaubak, ez dau inok ardurarik iminten, dotrinia biar dan moduban ikasteko. Doktrinia biar dan moduban ez dakijanak, Jaungoikua serbidu ezin legi. Jaungoikua serbiduten ez dan artian, munduba leen daguan baixen ezaina, okerra, naastauba ta deungia egongo da. Jaungoikua serbiduten ez dogun artian, geure bizitzaak izango dira penazkuak, atsekabazkuak, estubak, gusto bagakuak, sosigu bagakuak, sugia legez, luurreko gauzeetan tataraska ta arrastaka beti dabiltzanak. Jaungoikua serbiduten ez dogun artian, geure arimaak egongo dira pekatuz naastautu, illunduta, loituta diabrubaren aginduban; geure erijotzia izango da estuba, larrija ta ikaragarrija; ta geure betiko azken azken bagakua inpernuko suba. Au da dotriniaren paltiak kristinaubari ekarten deutsan prutu mingotxa. Au guztiau Espiritu Santubak sarritan predikeetan deusku. Ta esaten azartuten nas, dotrina onaren paltia dala geure arimako ta gorputzeko gatzik andijeenak dakazana.

II.

Erremedijau legiz bada, kristinaubak, gatx oneek, noberak nai izan ezkeru. Baña zelan? Dotrinia ondo ikasijagaz. Onetarako Jaungoikuak beti erakutsi deusku, geure adilia edo entendimentuba berez laburra dana, zeruko misterijuak ezauteko. Beraren anditasuna etorri da zeruti luurrera, geuri zeruko bidiak erakustera. Adan lelengo geure gurasuari Jaungoikuak berak erakutsi eutsan beti ditxoso izateko asko eban dotrinia. Naturaleziaren legian Jaungoikuak erakutsi eutseezan patriarka santubai, geuk orain entzuten ditugun ta sinistuten ditugun pedeko misterijuak, jazo baño askozaz leenago. Moisen legiak iraun eban artian, denporarik denporara bialduten eutseezan Jaungoikuak israeltarrai propeta santubak, bere legia ta dotrinia erakustera. Jaungoikuaren Seme bizija mundura etorrita Ama Birjiniaren sabel garbijan gizon egin zan, ogeta amairu urtian geure artian bitzi izan zan ta kurutze baten josita il zan. Ta zer egin eban munduban? Bere gauza guztiz andijen artian bat izan zan, gizon eta

emakume guztiai zer sinistu biar dabeen, zer eskatu biar dabeen, zer egin biar dabeen ta zer errezibidu biar dabeen erakustia. Apostolubeen, obispo ta sazerdote jaunen zereginetati andijeen bat edo bakarra da, kristinau piel guztiai dotrina egijazkua ta zerurako bide zuzena erakustia. Esan legi, Eskritura Sagradubari ta Eleiza Ama santiaren espiritubari begiratu ezkeru, eleisa-gizoneen zereginik andijeeena dala, kristinaubai dotrinia erakustia. Lekuban lekuban berba gogorrakin zamaituten gaitu Jaungoikuak ta pena andijakin Eleisiak, gauza onetan sazerdotiok daukagun ardura txikija. Zegaiti au guztiau? Ez beste gauza gaiti, ez bada txito gauza agirija ta ezaguna dalako doktriniaren paltiak dakazan negargarriak, bai arimarako ta bai gorputzerako. Orregaiti ene Erljinoe sagraduba, Jaungoikuaren ta Eleisa Ama santiaren espiritubari jarraituta, ez da aspertuten orazinoiaz, penitenzijagaz ta beste piedade ta karidadezko obra onakin kristindadiari lagundubagaz. Ezauteuten dau, dotrina onaren paltia dala munduko gatx askoren sustrai indartsuba ta trabaju askogaz baino erremedijee-tan ez dana. Ta alegin guztiaz lagunduteko kristinau pielai ta kura jaunai premina andiko gauza onetan aginduten dau, desiertubak itxita, beste geure erlijinoeko konbentu guztietan predikeetako pulpitoti dotrinia domeeka arra[t]salde bakotxian ordu erdijan.

Gauza jakina da, kristinaubak, dotrinia ondo dakijanak daukala Jaungoikuaren ezaubera geijago. Ta zeinbat Jaungoikuaren ezaubera geijago daukan kristinaubak, ainbat urrinago dago pekatubeetati ta konde-neetako bideti. Bada, jakin ezkeru ondo Jaungoikuak geu gaiti egin dituban amodijozko gauzaak; Jaungoikuak geugaz daukan ontasuna, pinezia ta pazienzija neurri bagakua; geuri zeruko erreinuba emoteko daukan desio bitzija; Jesus geure Salbadore maitiak bere jaijotzaan, bitzi[t]zaan, pasinoian ta erijotzaan ta endamas altarako sakramentu santuban erakusten deustzun biguntasuna, humildadia ta karino laarregija; jakin ezkeru kristinaubak bere argaltasuna, miserija ta ezer eza; berba egingo badau, pausu egingo badau ta arnasa artuko badau, popuertza Jaungoikuaren grazija ta sokorruba biar dabena; erremedijo bagarik ill biarko dabena; erijotza estuban bere bitzi guztiko pensamentu, berba ta egin guztien kontu zuzena ta gogorra artuko deutseena; oneentzat zeruba ta deungeentzat inpernuba daguana; dinot, neure entzula onak, kristinaubak jakin ezkeru ta pensau ezkeru ondo egijia oneek, nos azartuko litzateke pekkatu egiten, bertan ilgo dan edo ez, ez dakijala?

Onezaz ostian dotrinia biar dan moduban ez dakijana, beti dago pekatu mortalien. Nai izan arren, ondo konpesau ezin leiteke, zelan ez dakijalako. Inok asolbidu bere ezin legi ta salbau bere ezin leiteke.

Dotrinia ondo ez dakijanak pekatu egitia zer dan ez daki. Bera da leleengo pekatuban jausten dana ta nekezeen jagiten dana, edo sekula jagiten ez dana. Bada, ez daki pekatubaren ezaintasuna, pekatubaren kaltia, Jaungoikuari egin deutsan injurija ta pekatuti jagiteko biar daben prestacteria. Dotriniaren paltaz dira konpesinoe paltsuetati geijeena. Dotriniaren paltaz dagoz kristinaubak engainauta, itsututa, zerura zuzen duazalakuan, inpernurako bideti pausu bat bere uts egiten ez dabeela.

Ta ez dauka inok zetan pensau, kristinaubak bakijeela salbeetako duina dotrina. Gejeen dakijenari bapere sobreetan ez jako. Ta palta dabeena geijago dira, ondo dakijeena baino. *Aita geuria, abemarija, keredua, mandamentubak, ni pekatarija, salbia, neure Jesukristo Jauna, sakramentubak* eta beste onako umetan buruz ikasi zirian orazinoe batzuk aoz esatia, ez da biar dan moduban dotrinia jakitia. Umeentzako popuertzakua da, orazinoe oneek buruz ikastia; baina nausijeentzako ez da asko, oneek buruz esaten jakitia. Aitu biar dabee ta jakin biar dabee berba areek zer esan gura dabeen ta zetarako dirian, itandu ezkeredozeini kontu emoteko ter[t]ziju. Ta zeinbat kristinau dira au egingo leukeena? Azartuten nas esaten, ezda erdijak bere. Imini daigun exenplu bat ta ez gitxitan jazoten dana. Kristinaurik geijeena aoz esango ditubee ondo konpesetako bost gauzaak: *examinia, damuba, proposituba...* Ta aituten ditubee zer dirian? Bakijee zer dan doloria edo damuba? Bakijee zer biar dan damuba eukiteko? Bakijee, damubaren paltaz konpesinoia zetan geratuten dan? Bakijee jadisteko, zelan prestau biar dan? Bakijee proposituba zer dan? Ze premina andikua dan? Eukiteko zer egin biar dan? Ta egijazkua danian, ariman zer egiten daben? Ah! *Bigarrena doloria, irugarrena proposituba*. Ahoz esaten guztiak edo geijeena bakijee. Baña zer esaten dabeen, erdijak bere menturaz ondo ez.

Emeti ezaututen da, neure entzula onak, dotriniaren paltiak ze etxurra txarra emoten deutsan mundubari ta dotrinia ikasijagaz zelan erremedijau leizan, bai munduko ta bai arimako edo eternidadeko gatzak. Dendatu gaitezana, bada, guztiok dotrina egijazkua ikastera. Ikasteko, jua biar dogu erakusten dan lekura, ezpabere sekula ikasiko ez dogu. Eskatu daijogun Jaungoikuari bere berba santuba entzuteko ta arimeetan gorde-tako grazija. Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. Amen.

JAUNGOIKUAREN LEGEKO AGINDUBEEN ASIERAKO BIGARREN IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan
mundubaren asieria; gizonaren andi izatia;
ta kristandadiaren balijua.

Jaungoikuak geu gaiti egin dituban gauzaak euki biar ditu kristinaubak beti goguan ta begijeen aurrian, bere eginbiarrak ikasteko. Eurak dira, geure bijotzetan Jaungoikuaren bildur santuba ta amodijua onduen imintan dabeena. Andi andika edo salto baten legez esango deusut bada, kristinaubak, dotrina onetan: 1. Mundubaren asieria. 2. Geure izatiaren anditasuna. 3. Kristandadiaren balijua. Entzun egidazu gogo onagaz.

I.

San Pablo apostolubak esan ezkeredo munduko gauzai begiratuta ezaututen dala euren Egilia, txito gauza biarrekua da kristinaubak jakitia mundubaren asierako lan arrigarrija. Onetarako sinistu biar dogu, neure kristinaubak, orain zazpi milla urte, Eleisiaren kontubari jarraituta, ez eguala kriaturaren errasturik Jaungoikuaren entendimentuti kanpora. Jaungoikua bera eguan bakarrik berez beragan ta beste gauzarik ezer bere ez eguan. Jaungoikuak ezer bere ezeti atera zituban bere birtute edo *nai* bategaz zerubak, luurrak, itxasuak eta zeruban, luurrian eta itxasuetan agiri dirian ta ez dirian gauza guztiak.

Lelengo egunian edo instantian egin eban Jaungoikuak argija ta alde-ratu eban illunaganik. Imini eutsan *argijari* egunaren izena ta *illunari* gabarena. Bigarren egunian edo instantian egin zituban zerubak ta alderatu zituban zerugañeko urak zerupeko ureetati. Irugarren egunian edo instantian batu zituban Jaungoikuak zerupeko urak guztiak leku batera ta agertu eban *liorra*. Liorrari imini eutsan luurraren izena ta urak egozanari *itxasuarena*. Ta egun atan egin zituban luurreko arbola ta bedar jenero guztiak. Laugarren egunian edo instantian egin zituban Jaungoikuak eguzkija, illargija ta izarrak; ta imini eutseezan euren betiko ibilerarako legiak, egunak,

illak eta urtiak neurtuteko. Eguzkija egunari argi egiteko ta illargija gabe-rako. Bostgarren egunian edo instantian egin zituban Jaungoikuak uretan dabilzan arrain jenero guztiak ta egaan dabilzan txori jenero guztiak. Ta emon eutseen Jaungoikuak onci guztioi, baita arbola ta bedarra bere, eureen erikuak sortuteko ta ondorengetara atzija iragoteko birtutia, beti munduban iraun dagijeen bitzidun guztiak. Bedeinkatu zituban dirianak, esanagaz: *Azi zaitex ta geitu zaitex.*

Seigarren egunian edo instantian egin zituban Jaungoikuak luurreko alemanija ta gauza bitzi guztiak ta emon eutseen arei bere eurretariuak sortuteko alizatia edo birtutia. Aingerubak zein egunetan Jaungoikuak kriadu zituban, ez dabee bardin erakusten maisu guztiak. Baña pedeko egijja da, Jaungoikuak mundubaren asieran ezer bere ezeti egindako espi-rituzko kriaturaak diriana aingu[e]rubak. Areetati batzuk, san Migel ain-geruba aurrerengo zala, obeidu eutseen Jaungoikuari, errazoia zan legez. Ta dira zeruban Jaungoikua goze etan dagozan aingeru onak. Beste batzuk, Luziper aurrerengo zala, eureen edertasunak arrotuta, soberbijaz beteta, ez eutseen Jaungoikuari obeidu gura izan ta Jaungoikuak soberbi-jazko pekatu á gaiti bota zituban inpernubetara. Ta dira ango diabrubak ta demoninuak.

Luurreko kriatura guztiak zuzen eta artez gordetan ditubee Jaungoikuak imini eutseezan ordena, lege ta egitade edo izate modubak. Orregaiti esan eban Jaungoikuak, kriatura areek egin zitubanian, guztiak ziriala entero onak. *Et erant balde bona.* Alemanijaak, arrainak, txorijak, zerubak, luurrak eta beste kriatura guztiak dagoz beti pirme, Jaungoikuari obeiduten deutseela ta Jaungoikuaren anditasuna, jakiturija ta probidenzi-ja beti predikeetan dabeela. Au da, neure entzula onak, beti kristinaubak goguan euki biar dabeena. Arri muturaginoko guztiak Jaungoikuari obei-duta, Jaungoikuaren esana eginda; gizonak Jaungoikuari ez obeidutia, Jaungoikuaren kontra pekatu egitia. Oh, zelan lotsatuko dan Jaungoikuaren aurrian pekatarija, beste kriaturaak euren moduban Jaungoikua ziur serbiduta, berak serbidu ez dabelako!

II.

Seigarren egunian edo instantian bertan egin eban Jaungoikuak gizo-na. Pormau eban luur zati bategaz gorputz bat. Kriadu eban ezerbere ezeti espirituzko arima bat. Imini eban luurragaz egin eban gorputz atan espirituzko arimia. Ta geratu zan Jaungoikuaren etxurara ejindako gor-

putz eta arimazko gizona, zeñi deritxon *Adan.* Au da lelenko gizona, lelenko gurasua ta munduko gizon eta emakume guztiak moduren baten izatia zor deutseena. Jaungoikuak berak, leengo dotrinaam esan dan legez, Adani emon eutsan zeruko gauzeen ezauberia, entendimentuko argija, borondate leijala ta zuzena ta beti ditzoso izateko biar eban guztija. Itxi zituban Jaungoikuak Adanen eskubetan alemanija, arrain, txori ta (arbola bateko prutuba eragotzita) beste gauza guztiak. Imini eban Jaungoikuak Adan paradisuban, munduban inok euki legizan gusto, atsegin, ondasun ta ditxa guztien artian.

Adan bakarrik egon ez zedin, bera lo eguala, atera eutsan Jaungoikuak saietseko azur bat, minik emon bagarik. Ta Adanen saiets azurragaz pormau eban emakume baten gorputza. Kriadu eban arima bat ezer bere ezeti. Imini eban arimia gorputz atan. Ta egin eban lelenko ema-kumia, zeñi deritxon *Eba.* Au da lelenko emakumia ta beste guztien ama. Eba imini eban Jaungoikuak Adanegaz paradisuban gatx bageko edo ino-zenzujako estadu ditzosuan. Modu onetan izan zan, kristinaubak, geure lelenko gurasuen asieria.

Gizona da (ta bardin da emakumia) espirituzko arimia ta luur[te]zko gorputza bat egindako gauzia. Gizona da aparteko pensamentubagaz Jaungoikuak bere etxurara egina. Gizona da munduko kriatura guztietati nobleena. Gizona da Jaungoikuaren zurtasun nausija beragaz daroiana. Jaungoikuak beste kriatura guztiak egin zituban gizonarentzat ta itxi zitu-ban gizonaren eskuban. Adanen pekatuba izan ez balitz, gaur bere geure eskuban eta aginduban egongo zirian luurreko kriatura guztiak.

Gizonaren izatiari imini deuta Jaungoikuak bere naturaleziaren silluba. Gizonak bere adillagaz edo entendimentubagaz igoten dau zeru-ragino, jasten da inpernuragino ta gorputza geldi daukala dabil pensa-mentubagaz mundu guztian, beste kriaturaak baño altubago, izatia dau-keen gauza guztiai begiratuten dautsee gizonak. Guztiak examineetan ditu banaan banaan. Ta ez da ezegaz bere naikotuten, Jaungoikua topau artian. Borondatiagaz ameeetan ditu urrineko gauza onak, urrekuak legez. Ta kriatura guztien ontasuna ezautu arren, gosez dago Jaungoikua bijotz guztiagaz ameeetan ez daben artian. Gomutiagaz, iragotako giza aldijak ekarten ditu bere aurrera. Ta juizijuagaz etorkizunai begiratuten deutsee, jazotakuak balira legez.

Gizonak asieria bauka beste kriaturaak legez, baña amairik ez dauka. Beste kriatura guztiak amaituta, utsera biurtuta bere, gizonaren gorputza ta arimia bitziko dira beti guztian, irabazten dabeen lekuban. Gizon bako-txa, mundu guztiak baño geijago balijo dabena da. Jesukristo geure

Jaunaren odolagaz ta erijotziagaz erosita daguana da. Jaungoikua ezaututeko, ameatako ta zeruban beti gozeetako jaijo dana da. Gauza ona edo txarra, berak nai dabena egiteko libertadiagaz Jaungoikuak egin dabena da. Zer geijago? Oraindino dauka gizonak gauza bat, beste kriaturak ez daukana. Au da gaiski eginagaz garbatuteko alizatia. Ura, suba, aixia, luurra, arbola ta arrijak Jaungoikuaren kriaturaak dira. Baña ez deutsee Jaungoikuak emon arei sentidurik edo sengarririk, izatia baño. Alemanijai, arrainai ta txorijai emon deutseez Jaungoikuak sengarrijak edo sentidubak eta izatia, (naturalista itsubak ukatu arren). Baña ez deutseez emon entendimentuba edo adizailia ta borondatia. Orregaiti alemanijak ez daukee ez ezauberarik ta ez amodijo egijazkorik. Aingerubai emon eutseen Jaungoikuak adizailia ta borondatia; baña ez deutsee emon aingerubai ondo edo gaiski eginagaz garbatuteko alizatia edo libertadia. Au gaiti dia-brubak, juizijoko egun artian kondenau bagarik egon balira bere, ez zirian garbatuko bein egin eben pekatubagaz. Ta zeruko aingerubak, juizijoko egun artian zeruban sartu ez balira bere, lelungan amau eben Jaungoikua ameeitari ez eutseen itxiko. Bada, aingerubai ez jakue emon, bein ondo edo gaiski eginagaz garbatuteko ta erremedijetako libertadia. Gizonaren noblezia ta kondezinoia da onetan bere apartekua. Gizonak, dino san Gregorik, dauka izatia arrijak eta luurak legez; sengarrijak edo sentidugarrijak eta bizitzia, alemanijak legez; adizailia ta borondatia, aingerubak legez. Ta onezaz ostian dauka gaiski egin erremedijetako ta gatxeti onera biurtuteko alizatia, beste kriaturak ez daukana. Gizonaren libertade onetan asten da obra oneen ta deungeen merezimentuba, legiaren biarra edo nezesidadia, ta bakotxak zer egin biar daben jakiteko preminia. Ara emen, kristianubak, zeinbat doe ta grazijagaz jantzita dagan geure izate noblia. Oni darraikona da, lege santu baten ta erlijinoe egijazko baten preminia. Au ikusiko da, aituten emonagaz kristandadiaren balijua.

III.

Jaungoikuak emon arren gizonari esan dan nobleza altuba, erakutsi ez baleutsa zer egin biar eban ta emon ez baleutsaz erregela edo neurgarri zuzenak eta segurubak, bere pensamentubak, berbaak eta obrak errazozekuak eta onak izateko, ez eban ezer bere egingo. Jaungoikuaren lege edo erregela bagarik geratuko zan gizona, aixe guztietara jira egiten daben kañabera bat legez. Ez eban gizonak bere buruti bakarrik sekula gauza on

bat egingo, ta ez zan sekula zeruban sartuko. Baña Jaungoikuaren ontasuna ta miserikordija ez zan kontentau, gizonari alako doe ta mesede ugarrijak naturalezaan emonagaz, ez bada onezaz gañera, emon eutsazan lege zuzenak eta erregela segurubak, arei begiratuta, bere egitiak eta naijak zuzendu dagizan.

Jaungoikuaren lege edo neurgarri guztia enzerretan da amar mandamentubetan. Eurak esaten deuskubee zer egin biar dogun; ta zer egin biar ez dogun; zer esan biar dogun; ta zer esan biar ez dogun; ta zer desiau edo gura biar dogun; ta zer gura edo desiau biar ez dogun. Ta Jaungoikuaren amar agindubak baño gauza zuzenagorik ta argijagorik ezer bere ez dago, gero esango dan legez. Berba bigaz amaitu eban Jaungoikuak bere lege guztia, esanagaz: *Jaungoikua amauko dozu beste gauza guztiak baño geijago; ta zure proximia, zure buruba legez.* Jaungoikua ameatako, ezautu biar da lelengo. Bada, adizailiak edo entendimentubak ezaututen ez daben gauzarik, borondatiak amau ezin legi. Jaungoikuaren ezauberia inok bere gizonari emon ezin legijo, Jaungoikuak berak baño. Orregaiti Jaungoikuak berak artu dau karguba, geuri bera nor dan erakusteko.

Gizonaren zeregin nausija da, berba egiten deusanian, Jaungoikuari entzutia ta sinistutia. Ta gizonaren uts egiterik andijeena da, Jaungoikuari ez entzutia ta ez sinistutia. Denpora guztietan Jaungoikuak berba egin deutsee gizonari. Ta denpora guztietan izan dira gizonak, Jaungoikuari entzun, sinistu ta obeidu deutseenak. Ta baita entzun ez deutseenak, sinistu ez deutseenak ta obeidu ez deutseenak bere. Orregaiti denpora guztietan izan dira onak eta gaistuak, justubak eta pekatarijak, santubak eta kondenaubak.

Naturaleziaren legian Adan, Eba, Noe, Abraan ta beste asko justubak eta santubak zirian. Eskribidutako legian Moises, Josue, Dabid... justubak eta santubak zirian, Jaungoikuari entzun, sinistu eta obeidu eutsee-lako. Ta Kain zorigestokuaganik asita, denpora guztietan izan dira pekatarijak eta kondenaubak, Jaungoikuaren berbia sinistu ez dabeelako, edo sinistuta, gorde ez dabeelako.

Jesus geure Salbadore ta Erakusla maitiak erakutsi deusku leenago-ko guztiak baño ezagunago, geu salbeetako entzun, jakin, sinistu ta egin biar dogun guztia. Ebanjelijoko berbia da Jesukristo geure Jaunaren berbia. Ta ebanjelijak esaten dabena entzutia, sinistutia ta egitia da, Jesukristoren diszipulu edo kristinau izatia, *kerduaren azkeneko berbeetan* esango dan legez. Kristinau izateko biar da pede bat, bautismo bat ta Eleisa bat. Pede bagarik, bautismo bagarik ta Eleisa bagarik ez dago kristinaurik, ez gizonarentzat salbazinoerik. Orregaiti jentilak, judegubak,

moruak eta erejiak, batzuk pederik eta bautismorik ez daukeelako; ta bes-
tiak Eleisa egijazkorik ez daukeelako, guztiak kondenetan dira lastima
gorrijan. Kristinau izatia da zerura juateko popuertzako bidia, baña segu-
ruba, noberak nai izan ezkerro. Ta ara emen, neure entzula onak, berba
gitxitan aituten emonda mundubaren asieria, gizonaren anditasuna edo
noblezia ta geure sinistutiaren edo kristandadiaren balijua. Eskatu daijo-
gun Jaungoiko andijari, bialdu daigula bere argi santubaren erraijo bat
geure arimeetara, ebanjelijoko berba gozuak bijotz onagaz entzuteko,
sinistuteko ta obra egijazkuekin gordeetako. Aitiaren, Semiaren ta
Espiritu Santubaren izenian, Amen.

[LELENGO AGINDUBA]

JAUNGOIKUAREN LEGEKO AMAR AGINDUBEEN LELENGO IKASIKIZUNA

zeñetan erakusten dan:

1. *Mandamentubak zer dirian.*
2. *Zeinbat modutakuak dirian.*
3. *Jaungoikuaren legeko mandamentubak zeintzuk dirian.*
4. *Nos asi zirian.*

Karidadiaren ta salbazinoiaren senalle bakarra da, neure entzula onak, lege santuba gordeetia. Neure legia ikasten dabenak ta gordeetan dabenak, dino Jesukristo geure Jaunak, ameeetan nau ni. Sinistu ezin legi, Jaungoikuari obeidu gura ez deutzanak ta Jaungoikuaren aginduba egin gura ez dabenak daukala Jaungoikuaren amodijua edo karidadia. Adiskidiaren esana, errazozkua izan ezkerro, egin gura ez dabenak, galduten dau adiskidetasuna. Jaungoikuaren lege santuba guztiz da errazuazkua, zuzena, erraza ta geure onerakua. Ta orregaiti, Jaungoikuaren adiskide danak, Jaungoikuari ondo gura deutzanak ta ameeetan dabenak, pozik eta gustoz egiten dau Jaungoikuaren naija. Ta egin gura ez badau, senalle agirija Jaungoikuaren adiskide ez dana ta karidaderik ez daukana. Karidadiaren jantzija ariman euki gura dabenak ta salbau gura dabenak, gorde biar ditu, bada, Jaungoikuaren agindubak. Pedeko artikulubetati bat da, etorriko dala Jesukristo geure Jauna juizijoko egunian, illak eta bizijak juzgeetara; onai emoteko zeruko glorija, bere mandamentubak gorde zitubeelako; ta deungai inpernuko penia, bere mandamentu santubak gorde ez zitubeelako.

Emeti ezaututen da zeinbat balijo deutzan kristinaubari, Jaungoikuak mandamentu guztietan eta bakotxian zer aginduten deutzan jakitiak, guztiak eta bakotxa ziatz gordeetako. Bada, bat austen dabenari, guztien erruba ezarriko jako, dino Santiago apostolubak. Onetarako esango da, Jaungoikuak mandamentu bakotxian zer aginduten deutzan ta zer eragotzen deutzan. Ta guztiai aseria emoteko, erakutsiko deutzan dotrina onetan: 1. *Mandamentubak zer dirian.* 2. *Zeinbat modutakuak dirian.* 3. *Jaungoikuaren legeko mandamentubak zein[t]zuk dirian.* 4. *Nos asi zirian.* Prestau egizuz, kristinaubak, zeubeen bijotzak, ondo entzuteko.

I.

Mandamentubak ez dira beste gauzarik, neure entzula onak, ez bada inori aginduteko eskubidia daukan eta bestiak gobernau biar dituban nau-sijak iminitako agindubak. Mandamentubak, legiak, agindubak, ordenaak edo erregelaak, guztiak bat esan gura dabee, inori aginduteko eskubidia daukeenak iminijak izan ezkerro. Eurak erakusten deuskubee, zer egin biar dogun ta zer egin biar ez dogun. Aginduten dabee, gauza batzuk egiteko ta beste batzuk ez egiteko. Enpin, mandamentubak edo legiak dira, geure konzienziako gauzaak neurtuteko erregelak edo neurgarriak.

II.

Geuri aginduteko eskubidia daukeenak modu askotarakuak dirian lege, mandamentubak edo legiak bere modu askotarakuak dira. Eleisia da pedeko gauzeetan ta oitura oneetan kristinaubak zerura bidian imini ta zuzendu biar dituban agintari bat. Ta orregaiti dagoz Eleisiaren mandamentubak edo agindubak. Erregiak eta erreinuben burubak dira, eureen aginduban dagozanai, bata bestiaren arteko artu emonetan, kleituko, aziendako ta bake oneko gauzeetan zer egin biar dabeen ta zer egin biar ez dabeen agindu biar deutseenak. Ta orregaiti dagoz erregeen ta eureen lekuban dagozaneen agindubak eta legiak. Onezaz ostian Jaungoikua da kriatura guztien Egillia, guztien Agintarija ta Legegin nausia, guztiak obeidu biar deutseena eta guztiai zer egin biar dabeen ta ez dabeen, agindu biar deutseena. Au gaiti munduko erregiak, agintarijak, jaunak, aberatsak eta pobriak, guztiak egin biar dabee Jaungoikuaren esana ta gorde biar dabee Jaungoikuaren legia. Ez deutzan Jaungoikuak begi bigunaguakin begiratuko munduko errege bati, agintari bati edo aberats bati, erregia, agintarija, jauna edo aberatsa dalako, osteranzian bere lege santuba gorde ez badau. Andijak eta txikijak, legia bardin austen dabeenak, bardin kasti-gauko ditu Jaungoikuak; ta bardin gordeetan dabeenai bardin emongo deutsee zeruko glorija. Jaungoikua bera da asserarik eta amairik ez daukana, naturaleziari izatia ta izate modubak emon deutzazana, ta gizon eta emakume guztiak ondo edo gaiski egiteko libertadiagaz ta errazoiagaz pormau ditubana. Orregaiti lege batzubai esaten jakue diriala *naturalezjarenak*; beste batzubai, *errazoiarenak*, (naturalezjiagaz ta errazoiagaz bat

eginda dagozalako). Ta beste batzubei, *Jaungoikuarenak*. Baña guztiak dira moduren baten Jaungoikuarenak. Ta guri orain toketan jakunez, asko da esatia, iru modutarakuak diriala legiak edo mandamentubak: Jaungoikuarenak, Eleisa Ama santiarenak ta munduko agintarijenak.

III.

Jaungoikuaren legeko mandamentubak edo agindubak dira amar. Amarrak izenteetan ditu Eskritura Sagradubak. Lelengo dino: Neu nas zeure Jauna ta Jaungoikua, Ejitoko katiguti librau zindudazana. Ez dozu eukiko neu baiño beste Jaungoikorik. Neu nas zeure Jaungoiko indartsuba ta zelotsuba. Bigarrenian: Ez dozu zeure Jaungoikuaren izen santuba premina bagarik auan artuko; *edo*, ez dozu juramentu bide bagakorik egingo. Irugarrenian: Akordauko zara zapatubagaz. Sei egunian biarra egingo dozu; *zazpigarrena* zeure Jaungoikuaren eguna da. Ez dozu zapatuko egunian (orain domeekan) biarrik egingo, *ez* zeuk, *ez* zeure semiak, *ez* alabiak, *ez* krijadubak ta ezda zeure alemanijak bere. Laugarrenian: Ondrau ezazuz zeure aita ta ama, izan dagizun bizitza luzia Jaungoikuak aginduta dagan lurrian. Bostgarrenian: Ez dozu inor ilgo. Seigarrenian: Ez dozu adulterijoko pekatuak egingo. *Zazpigarrenian*: Ez dozu ezer oostuko. Zortzigarrenian: Ez dozu proximuaren kontra guzurrik edo testigantza paltzorik esango. Bereratzigarrenian: Ez dozu proximuaren emazterik desiauko. Amargarrenian: Ez dozu inoren aziendarik desiauko.

Oneek dira, neure kristinaubak, Jaungoikuaren legeko amar mandamentubak. Lelengo irurak dira Jaungoikuaren ondrarako, ta beste zazpirak proximia ren ta geure probetxurako edo onerako. Orregaiti esaten da, Jaungoikuaren legeko mandamentubak barrututen edo enzerretan diriala berba bitan. Lelengua: *Jaungoikua ameeitia, beste gauza guztiak baiño geijago*.

Ta bigarrena: *Geure proximuak ameeitia, geure buruba legez*. Ez deusku bere lege guztian Jaungoikuak beste gauzarik aginduten, dino san Agustinek, karidadia baiño; Jaungoikua ameeitia ta proximia ameeitia. Jaungoikua beste gauza guztiak baino geiago; ta proximia geure buruba legez amau ezker, lege guztiakingua eginda dago. Eskritura Sagraduban dagozan ordenaak, propeta santubeen esanak, Eleisa Ama santiaren ta errege jaunen agindubak ta liburu guztietan irakurten dana, ez da beste gauzatarako, ez bada Jaungoikua gauza guztiak baiño geijago ta proximia geure buruba legez ameeitako.

Alan esaten deusku Jesukristo geure Jaunak, gauza oneek bijok egiten ditubanak, gordeetan ditubala lege guztiak. Ta san Pablo apostolubak dino, proximia biar dan moduban ameeitan dabenak, gordetan dabela lege guztia. Bada, proximia amau bagarik Jaungoikua bere amau ezin legi. Ta Jaungoikua amau bagarik, proximia bere biar dan moduban amau ezin legi. Ta azkenerako, mandamentu guztiak kasik gauza batera joten dabee. Edo Jaungoikua ameeitara, gauza guztiak baino geijago; edo Jaungoikua gaiti geure proximuak ameeitara, geure burubak legez.

Egon leiteke, bada, gauza errezagorik eta errazuakorik Jaungoikuaren mandamentu santubak baiño? Jaungoikua ta geure proximia ameeitia baiño? Amar mandamentubetati lelengua, irugarrenak eta laugarrenak aginduten deuskubee, zerbait egiteko. Oneek aginduten deuskubee, kasik geldi gagozala, egin ginai. Bada, Jaungoikua ameeitako, jaijgunak gordeetako ta gurasuak ondreetako, izerdi andirik zetan bota ez daukagu. Beste zazpirak ez deuskubee aginduten ezer egiteko, ez bada ez egiteko. Juramentu gaistorik ez egiteko; inor ez ilteko; lapurretarik ez egiteko; ta onan beste guztiak. Bago, bada, gauza errazagorik au baiño?

Geure Jaungoiko onak beekijan, Adanen pekatubagaz guztioi etorri jakuna nagitasuna, alperreriya ta sosiguz egoteko desua. Ta orregaiti erraztuago ta pozagorik gorde ginaizan bere agindu santubak, geijeenetan aginduten deuskuna da ezer ez egitia, geldi egotia, geuk naijen dogun gauzia. Ze atxekija emongo dau bada, kristinaubak, mandamentubak ez gordeetako? Oh, errazoiagaz esaten dau Jesukristo geure Jaunak, bere legia biguna dala ta bere legiaren kargia arina dala! Esango baleu legez: Mandamentu santubak aginduten dabeena egiten, erraz dala. Baña pekatari jaren temia da, Jaungoikuak egiteko esaten daben puskia ez egitia; ta Jaungoikuak ez egiteko esaten dabena egitia. Onerako alperra; gatxerako biargina. Oh pekatari tristia!

IV.

Amar mandamentubak esaten dabeena, naturaleziak eta errazoiak mundubaren asierati amairagino erakutsi dabeen ta erakutsiko dabeen doktrinia da. Mandamentubak enzerreetan dabeen guztia da, Jaungoikuaren argijak geure arimeetan josita imini daben dotrinia ta legia. Egijia da, Moisen denporara artian ez egozan eskribiduta amar mandamentubak paperian edo olian; baina bai gizonaren errazoiaren eta bijotzian.

Ta orduban ez ebeen gitxiago erakusten ta eskatuten orain baino. Gizoneen ta emakumeen nasaitasun laarregijak illundu eban errazoiaren argija; naastau eban utsegite askogaz naturaleziaren lege zuzena; loitu eban, esateko moduban, mundu guztia pekatuz. Ta au ikusita etorri zan Jaungoikua, leenago geure bijotzetan naturaleziagaz josi eban legia, oste-ra Moisi eskribidu eragitera. Baña eureenez mundubagaz beragaz asitakuak dira Jaungoikuaren legeko amar agindubak. Ta iraungo dabee mundubaren azkeneragino. Nok erakutsi deutsu, itanduten dau san Agustinek, inor ez illteko, ezer ez oostuteko, inori gatzik ez egiteko ta zeuretzako nai dozuna proximuari egiteko? Naturaleziaren ta errazoiaren legiak erakutsi deutsu, erantzuten dau santubak berak. Jaungoikuak geure bijotzetan josi-ta imini eban legia da aginduten deuskubeen guztia, dino san Pablo apostolubak. Orregaiti esaten da, bada, ez dala gauza barrija, ez bada mundubagaz beragaz asi zana dala, Jaungoikuaren legiak amar mandamentubetan aginduten deuskun guztia. Au berau gaiti inok bere kendu ezin legi, gitxitu ezin legi ta ausi ezin legi amar mandamentubeetako legia, pekatu egin bagarik. Ez dago luurraren ganian eskubiderik, naturaleziaren legia austeko ta inok austen badau, erremedijo bagarik pagau biarko dau, edo mundu onetan edo bestian. Egijja da, mundubaren beraren asierati euki ditubee ausilarijak Jaungoikuaren agindubak, ta daukeez gaur bere ta euki-ko ditubee mundubaren azkeneragino. Adanek ausi eban inozenzijako edo gatx bageko estaduban Jaungoikuaren aginduba. Baina ezautu eban gaiski egin ebana, lotsatu zan, bildurtu zan ta ezkutau gura izan eban Jaungoikuaren begijcetati, pekatu egin ebalako. Kainek bere ausi eban Jaungoikuaren aginduba, Abel bere anae inozentia ill ebanian. Baina ezautu eban deungaro egin, erremedijau ez bazan bere. Zegaz, bada, ezautu ebeen mundubaren asierako gizon areek, Jaungoikuari obeidu biar jakona; inor ill biar ez dana; ezer oostu biar ez dana ta beste Jaungoikuaren aginduko eginbiarrak? Jaungoikuak berak gizonaren errazoiaren imini eban argijagaz ezaututen ebeen ta ezaututen dogu, errazoiaren usuba daukagun guztiok. Geurez ezaututen dogu, Jaungoikua amau ta ondrau biar dana, beste gauza guztiak baino geijago; gauza onak egin biar dituguna; ta geuri inok egitia gura ez doguna, inori egin biar ez deusaguna.

Ta esaten bada jentilak austen ebeela naturaleziaren ta errazoiaren legia gauza askotan lotsa bagarik? Erantzuten da, pekatubaren pekatubagaz illundu ta lainotu ebeela jentil itsubak errazoiaren argija; galdu ebeela Jaungoiko egijazkuaren ezauberia; Eba engainau eban Satanasek engainau zitubala guztiz jentilak; ta naastau ziriala lotsarizko bizijo ta pekatu guztietan. Areen artian bere ez zirian guztiak bardinak. Platon, Aristoteles,

Seneka, Zizeron ta beste jentil askok erakutsi ebeen Jaungoikuak gizonaren errazoiaren imini eban argija, zeinegaz amar agindubeetako eginbiarrak ezaututen ditugun.

Emeti ezaututen dozu, neure kristinaubak, ze aintxinakuak, errazak ta argijak dirian, Jaungoikuak geuri agindutako eginbiarrak. Dendatu gaitazan, bada, guztiok lege santia ikastera. Estimau ta amau daiguzan gogoz amar agindu santubak, zeintzuk izango dirian geure bitzi guztiko pensamentu, berba ta egitadeen neurgarriak erijotzako ordu estuban. Gorde daiguzan guztiak osorik eta ziatz, zeinetan daukagun seguru geure arimako salbazinoia ta betiko zorijona. Alan gura izan daijala zerubak. Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. Amen.

II. IKASIKIZUNA

Lelengo mandamentubak aginduten dabena zer dan.
Ta pediaren ta esperantziaren biarra, Jaungoikua ameeetako.

I.

Jaungoikuaren legeko lelengo mandamentubak aginduten deitskuna da, neure kristinaubak, Jaungoikua bera ameeetia, beste gauza guztiak baino geijago. Alan esaten deitsku Espiritu Santubak: Amauko dozu zeure Jauna ta Jaungoikua bijotz guztiagaz, arima guztiagaz ta gogo guztiagaz. Au da, dino Jaungoikuak, zeuri orain aginduten deitsudana. Au berau erakutsiko deutseezu zeure semiai ta semeen semiai bere bai. Ta berba oneek gordeko dituzu denpora guztietan ta leku guztietan. Jaungoikuaren amodijua eskatuten deitsku lelengo mandamentu santubak, bai aintxinako legian, bai ebanjelijo santuban ta bai beti. Judegubak itandu eutseen Jesukristo geure Jaunari, ia zein zan agindu guztietati nausijeena. Ta erantzun eutseen Jesus, geure zeruko erakusla onak: Lelengo aginduba ta nausijeena da, bijotz guztiagaz, arima guztiagaz ta gogo guztiagaz Jaungoikua ameeetia.

Mandamentu santu onek dinuan legez, Jaungoikua ametako, geure bijotzeko gurari guztiak, intenziñoe guztiak, ezauberazko pensamentu guztiak ta egite guztiak popuertza zuzendu biar ditugu geure Jaungoikuagana ta Jaungoikua serbiduteko ta ondretako gauzeetara.

Kodizijotso edo laster aberastu gura daben batek, bere kontu, tratu ta artu emon guztiak zuzenduten dituban legez irabazteko ustiagaz, alan lelengo mandamentu santuba ondo gordeetako, kristinaubak ezauberiaz ta adbertenzijagaz egiten daben guztia zuzendu biar deitsa Jaungoikuaren ondriari bakarrik. Ez dau gura Jaungoikuak, kristinaubaren bijotza egotia zeruko gauzeen ta luurrekuen artian naastauta; ez Jaungoikuaren ta kriatureen artian zatituta edo zabaldua. Bijotz guztia dau beria ta bijotzeko amodijo guztia nai dau beretzat. Ez dau estimeetan geure amodijua, osua ez danian. Orregaiti esaten dau Jesukristo geure Jaunak, inok bere amau ezin legizala ugazaba bi. Esango baleu legez, inok bere amau ezin legizala Jaungoikua ta munduba.

Jaungoikua ameeetan badau, ez dau munduba amauko. Ta mundoko gauzeak ameeetan baditu, bitziko da Jaungoikuaren gorrotuan. Munduko gauzeetan bere gogua ta amodijua daukanak, Jaungoikua amau ezin legi; Jaungoikuaren amodijorik ez dauka. Jaungoikua ameeetako gauza guztiak baino geijago, prest egon biar dau kristinaubak, biar bada, bizitzia ta beste munduko gauza guztiak bere galduteko, Jaungoikua opendidu baino leenago. Onako presteera santuba bere goguan daukanian ezaututen dau kristinaubak Jaungoikua bere egillazat, bere Jaun bakartzat ta gauza guztien burutzat.

Orduban adoreetan dau ta alabeetan dau Jaungoiko guztiz ona. Ta autortuten dau, gauza on guztiak Jaungoikuak berak bakarrik mereziduten ditubana. Orduban ustuten dau kristinaubak bere bijotza luurreko gauzeetati ta emoten deitsa leku osua Jaungoikuari bere ariman. Orduban sinistuten dau ta ezaututen dau Jaungoiko bat baino ez daguana; zerubak eta munduba beriak ditubana ta bere eskubetan daukazana; asierarik, ez amairik ez daukana; guztiz ona, zuzena, jakituna. miserikordijosua ta guztien maitegarri bakarra dana. Orduban gordeetan ditu kristinaubak pozik eta gustoz Jaungoikuaren agindu guztiak. Ta gura leuke, gizon eta emakume guztiak Jaungoikua bera bakarrik estimeetia, serbidutia, ameeetia ta alabeetia. Au da, kristinaubak, Jaungoikuak leleengo mandamentuban aginduten deitskun amodijua ta bijotzeko prestaeria. Onetarako popuertza euki biar dau kristinaubak pedia ta esperantzia. Bada, pedia bagarik inok Jaungoikua amau ezin legi, dino Apostolubak. Ta Dabid erregiak esaten deitsku, Jaungoikuagan imini biar dogula geure esperantza guztia. Orregaiti dino san Agustinek, pediagaz, esperantziagaz ta karidadiagaz adoretan dala Jaungoikua ta egiten dala leleengo mandamentubak aginduten dabena.

II.

Pedia da, neure entzula onak, Jaungoikuak duarik geure adizailian edo entendimentuban iminitako doe edo birtute bat, zeñegaz sinistuten dogun Jaungoikuagan ta Jaungoikuak Eleisa Ama santiari erakutsi deitsan guztia, begijekin ikusiko bagendu baino ziurrago ta segurubago. Bautismo santubagaz emon eutskun Jaungoikuak pedia. Ta, bera dala medijo, daukagu zeruko esperantzia ta gara Jaungoikuaren semiak. Pedia da ikusi ez doguna sinistutia, Jaungoikuak esan dabelako. Ez mundubak edo mundukuak esan dabelako, ez bada Jaungoikuak berak esan dabelako.

Jaungoikuak berak berba egin deutsku. Ta Eleisa Ama santiak erakusten deutsku, Jaungoikuak esan dabena zer dan ta zelan dan. Bada, san Pablo apostolubak esaten daben legez, Jaungoikuak guzurrik esan ezin legi. Ta au gaiti sinistuten dogu Jaungoikuaren esana. Ez litzateke Jaungoikua Jaungoiko izango, guzur txiki bat esan al balegi. Bada, Jaungoikuaren beraren esana da, Eleisa Ama santiari berak erakutsi deutsana; pedeko gauzeetan Eleisiak engainau ezin ginaizana; ta kristinaubeen Eleisia egijaren zimentu seguruba ta pillar sendua dana. Eleisiak, nai baleu bere, ezin guzur txiki bat erakutsi leijo kristindadiari pedeko gauzeetan, Espiritu Santubak goberneetan dabelako.

Promes andi au lelengo Jesukristok egin eutsan san Pedro apostolubari, lelengo Aita Santu Erromako eginda, Eleisa guztiaren arduria emon eutsanian. Imini eban luurraren gainian Jesusek san Pedro bere ordekotzat ta kristinatu guztien burutzat. San Pedrori ta aren ondorengo Aita Santu Erromako guztiak esan eutseen Jesus geure Salbadore maitiak, euren pediaren gainian jasoko ebalu edo egingo ebalu bere Eleisia; inpernuko atiak edo persekuzinoiak ez ebeela inos bere galduko Eleisiaren pedia ta doktrinia; Eleisiari entzuten deutsanak, Jesukristori berari entzuten deutsala; Eleisiari obehiduten deutsanak, Jesukristori berari obehiduten deutsala; Eleisiari sinistuten ez deutsanak, Jesukristo berari ez deutsala sinistuten; Eleisiaren esana egin gura ez dabenak, Jesukristoren beraren esana ez dabela egin gura. Mundubak dirauban arte guztian, Espiritu Santuba egongo dala bere Eleisiagaz. Oneek ta beste onako promes andiak egiten deutsaz, neure entzula onak, Jesukristo geure jaunak Eleisa Ama santiari edo kristandade guztiari, geure pedia ta esperantzia sendotuteko.

Emeti agiri da, bada, kristinaubak Eleisiari sinistuteko ta obehiduteko daukeen obligazioa. Eleisa Ama Santiak erakusten deutskuzan pedeko misterio guztiak dira Jaungoikuak esanak. Jaungoiko bakar bat baño ez daguana; naturaleziaren ta grazijaren Egillia bera dana; Trinitadeko misterio santuba; Jesukristoren enkarnazioe edo gizon egitia, jaijotzia, bizitzia, kurutzeko erijotzia, illen arteti biztutia, zerubetara igotia; grazijaren biarra; sakramentuben izatia; egite oneen preminia ta balijua; pekatubaren kaltia; geure onerako nai gatxerako al izatia; arimiaren amairik eza; aragijaren biztueria; erremedio bagako guztien illtia; popuertzako juizijua; oneentzako betiko zeruba; deungeentzako betiko inpernuba; ta beste Eleisiak erakusten deutskuzan pedeko gauzaak, guztiak dira Jaungoikuak esanak.

Misterio Santu oneek, Eleisiak erakusten dituban moduban sinistu bagarik, inok Jaungoikua amau ezin legi. Orregaiti Eleisati kanpora dago-

zan gizon eta emakumiak, zeintzuk dirian judegu, jentil, moro ta ereje guztiak, euren uts egiteetan ta engainuban dagozan artian, ezin Jaungoikua amau legijee ta ezin salbau leitekez. Zelan salbauko dira, salbeetako pedia ta doktrinia sinistuten ez badabee? Zelan amauko dabee Jaungoikua, Jaungoikuaren esana sinistuten ez badabee? Zelan juango dira zerura, zeruko bidia ukatuten badabee? Oh, ze errukarriak dirian Jaungoikuari ta Eleisa Ama santiari sinistu ta obehidu gura ez deuseenak! Desdixadubak eta zorigaistokuak, guzuraren bideetati munduban dadaan ta kezkaan bitzita, gero inpernura zuzen duazan pede bagakuak! Itsu itsuban, kristinaubak, sinistu biar ditugu pedeko misterio guztiak, andiak eta altubak izan arren. Zegaiti edo zelan ete diran jakiteko errazoiak topeetan ibili bagarik. Jaungoikuak esatia ta Eleisa Ama santiak erakustia da asko, geuk ziur eta pirme guztiak sinistuteko. Bestelan ezin euki ginai geure Jaungoiko onagan, ez amodijorik, ez konpijantzarik. Dudiagaz, sospetxiagaz ta ezta baidaan begiratuten badeutsat Jaungoikuaren esanari, zelan eukiko dot konpijantzia beragan? Ta, zelan bijotz guztiagaz amauko dot, guztiz seguru sinistuten ez deutsadan Jaungoikua? Sinistu biar dogu bai Jaungoikuaren esana. Baita esperantza oso bat euki bere, bere promes edo eskinsari andijetean.

III.

Esperantzia da Jaungoikuak geuri duarik emondako birtute bat, zein negaz bitzi garian geure pekatubeen parkazinoia ta zeruko gloriya zabala jadisteko uste osuan. Ez geure merezimentubak edo egite onak gaiti bakarrik, ez bada Jaungoikuaren miserikordija gaiti, Jesusen pasinoeko ta erijotzako merezimentubak gaiti, Ama Birjina maitia bitaarteko dala ta geuk Jaungoikuaren grazijagaz egin edo egiteko ustia daukagun obra onak gaiti. Esperantza santa au eukiteko erakutsi deutsku Jaungoikuak bere ontasuna ta miserikordija. Jaungoikuaren Seme bitzija gizon egiteak, donzella baten sabelian enzerrata bereratzia illian egotia, Jesusen Belengo jaiotza pobriak, penazko bitzitzia, kurutzeko erijotzia, pekatubak parkatuteko itxi deutskuzan sakramentubak ta Ama Birjiniaren erraia bigunak eta errukiorrak ekarten gaitubee, Jaungoikuagan esperantza oso bat eukitera.

Amodijuaren ta miserikordijaren señalle agiri oneek emon ezker, Jaungoikuak berak nai dau ta aginduten deutsku beragan konpijantza pirme bat eukiteko, geure arimako salbaziñoia berari eskatuteko ta, geuk geure parteti mandamentubak gorde ezker, dudu bagarik zeruko gloriya-

ren esperantzia eukiteko. Alan animeetan ditu Espiritu Santubak kristinau guztiak zerubaren esperantzia eukitera, esaten dabeanian, egon gaitezala guztiok duda bagarik Jaungoikuaren promes andijeetan; sinistu daigula duda bagarik Jaungoikua ona, miserikordijosua, zuzena ta alsuba dana, esan dabean guztia egiteko. Eldu gariala, dino, zeruko ustia eukitera, zein negaz balijeetan garian, itxasotarra ankora pirme bategaz legez. Ankora batek itxasoko onzizagaz egiten dabena, dino san Agustinek, egiten dabena zeruko esperantziak geugaz. Aixiak alde batera edo bestera ontzija itzuli gura dabeanian, boteetan deuta itxaso gizonak ontzijari ankoria, itzuli ez dedin ta pirme euki dagijan ontzija. Kristinauba bere alan eukiten dau seguru zerurako esperantziak munduko neke, trabaju, tentazinoe ta aixe txaar pelguruzko guztietan, jausi bagarik. Egija da, zerura juateko esperantza piriak ez dau kenduten arimako bildur guztia. Bateti Jaungoikuaren miserikordijak ta Jesukristo geure Jaunaren merezimentubak emoten deutsee kristinaubari, salbauko dan uste osua. Ta besteti bere pekkatubak ta aurrera jausiko ete dan edo ez ete dan jakin ezak, bildurtuten dabee kristinaubaren arimia; salbauko ete dan edo kondenauko ete dan. Ez daki inok bere, zeruko aparteko abisuba bagarik, pekatuban ala grazijan daguan, Jaungoikuaren adiskidia ala arerijua dan, salbauko dan ala kondenauko dan. Orregaiti esaten dau san Pablo apostolubak, bildurragaz ta ikariagaz jadiitxi biar dogula geure arimako salbazinoia. Zerura juateko ustiagaz bildur bagarik bitzi dana, dino san Agustinek, ardura bagakua dala; ta ardura bagarik galduko dala. Ta bildurra gaiti zerurako ustiaristen deutsana, galduta daguala ta kondenauko dala. Bildur izan biar dogu, kristinaubak, pekatu egiten, kondenauko ez gaitezana pekatubagaz. Baña pekatu egin arren, biurtu biar dogu Jaungoikuagana, pekatubaren parkazinoia jadisteko esperantza osuagaz. Sinistu biar dogu, Jaungoikuak parkatuko deutzuzala geure pekatu guztiak, damu egijazkuagaz ta esperantza osuagaz eskatuten badeutsagu. Au esperantza sendua, pirmia ta errazuazkua da. Baña pekatuban bitzi, pekkatu egin ardura bagarik, pekatuti urteteko ezer egin ez, ta zerura juango nas pensau, alkarri ez dautsa, utsegitia da, engainuba da, Jaungoikua tenteetia da. Oh, zeinbat onetariko kristinau! Pekatu mortalien urte askotan pena bagarik bitzi dira, tratu gaituak, ekandu inpamiai ta adiskide pekatuzkuai itxi gura ez deutsee ta esperantza paltso bategaz esaten dabee: *Jaungoikuak salbauko gaitu*. Jaungoikua ona da. Baña ona dalako, ez dau inok opendidu biar. Eskatu daijogun, bada, Jaungoiko guztiz onari Jesusen merezimentubak gaiti, pede bitzija, esperantza oso bat ta karidade sutsu bat, bitzi garian arteko ta zeruko gloria betiko. Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. Amen.

III. IKASIKIZUNA

zeñetan erakusten dan,
zelan dan Jaungoikua guztiz maitegarrija. Ta zeregaiti.

Esanda geratu da, neure entzula onak, leengo dotrinan, leengo mandamentubak zelan aginduten deutzun kristinau guztioi, Jaungoikua ameatoko, beste gauza guztiak baino geijago. Ta baita pedia ta esperantzia biar diriana bere, mandamentu onen aginduba egiteko. Ta esango deutzun dotrina onetan, *zeregaiti amau biar dogun Jaungoikua, gauza guztiak baino geijago*.

Kristinau guztiak dakijee leengo mandamentubak aginduten dabena, Jaungoikua ameatoko beste gauza guztiak baino geijago. Guztiak dakijee, Jaungoikua amau bagarik zerurik ez daguana. Baina ez ditubee guztiak eze, gitxiagok bere ezaututen ta penseetan, Jaungoikua ameatoko daukaguzan errazoe andijak eta argijak. Ta au gaiti dagoz kristinau gitxi, Jaungoikua bene benetan ameeetan dabeanak. Gauza siku bat, otz bat, derrigorrezko bat edo nora ezeko bat balitz legez begiratuten deutsee askok Jaungoikua ametiari. Noberaren gogokua bada persona bat, a pozik eta gustoz ameeetan da. Baina noberaren gogokua ez bada, ez jako kasu andirik egiten. Geijeenaz bere gatzik ez opa izatia da, noberaren gogoko ez dan personarentzat daguan amodijo guztia. Inori gatzik ez gura izatia ta ameatia, gauza bi dira. Ez da asko Jaungoikua ameatoko Jaungoikuari gatzik ez opa izatia, ez bada, onezaz ostian ondo gura izan biar jako Jaungoikuari, amau biar da, alabau biar da ta maite izan biar da beste gauza guztiak baino geijago. Bada, kristinau guztiak pozik, gustoz ta errazto, berekautan legez, ezer bere kosta bagarik ta pena bagarik amau dagijeen geure Jaungoiko guztiz ona, iminiko ditut errazoe batzuk, edozeinek aitu legizanak ta Jaungoikua ameatara ekarten gaitubeanak. Alkarri oratuta legez, egongo dira mandamentu onetako dotrinaak ta ez aaztu bategaz bere, guztiak entzun artian.

Ez dago inor bere, neure kristinaubak, ain zororik, ain itsurik edo ain nezijorik, zeinda gauza bat guztiz ona dana jakin ezkerro, ameeetan ez dabeanik. Ta zeinbat dan onagua, gogokuagua ta palta gitxiago daukazana gauza a, ainbat izaten da gauza arentzat amodijua ta karinua andijagua. Ta bada eskina guztietati ona, txito guztizkua ta bat bere tatxa bagakua, orduban arentzako amodijua, karinua ta maitetasuna bere osua, guztizkua ta neurri bagakua da.

Pensau egizuz bada, kristinaubak, zeubei gurarija emoten deutsu-been gauza on guztijak, zeubek nai dituzun edo onak diriala deritxazun kondezinoe ta maitegarri guztiak. Pensau egizuz, ikusteko, esateko, entzuteko, eukiteko edo gozeetako, goguan jausten jatzuzan ontasun guztiak. Ta dirianak topauko dituzu Jaungoikuagan. Dirianak daukaz Jaungoikuak berez. Ta daukaz bera ameeetan dabeneentzat. Adiskide oso baten kondezinoe guztiak daukaz Jaungoikuak. Bera da *jakituna*, bera da *zuzena*, bera da *aberatsa*, bera da *lamba*, bera da *andija*, bera da *sendua*, bera da *pirmia*, bera da *emonzailia*, bera da *parkazallia*, bera da *grazijosua*, bera da *karinosua*, bera da guztien *erakua*, ta bera da *betikua*. Deritxat, neure kristinaubak, on modu edo kondezinoe oneek guztiok daukazan persona bat topauko bazendu, naiko zendukiala aren adiskide izatia. Ta amauko zendukiala guztiok gustoz, pozik, karinoz ta borondate osuagaz persona a. Bada, artu egizu pazienzija Jaungoikuaren amodijua gaiti, ta ikutsiko dozu argiro, guztiak eta geijago daukazala Jaungoikuak zeubeentzat eta niretzat, geuk bera amau ezkerro. Entzun egizu.

I.

Jakituna da Jaungoikua, ta amau biar dogu jakituna dalako. Jakiturija da, neure entzula onak, munduban txito asko estimeetan dan gauzia. Zeinbatek eureen burubak kanseetan ditubee ta aziendak kasteetan ditubee, zerbait geijago jakitia gaiti? Zeinbatek egunazko ikasijari gitxi eritxita, gabak galduten ditubee liburubak irakurten, izarrak konteetan, bedarrak esamineetan, itxasuak neurtuten, alemanijak zaintuten, luurrak aztertuten, zidarrak eta metalak topeetan ta piseetan? Zeinbatek osasuna ta jui-zijua galdu ditubee irago dan sei edo zazpi milla urtian bakian ta gerraan, osasunian ta gaixuan, zeruban ta inpernuban, itxasuan ta luurrrian zer jazo dan ta jazoten dan jakiten? Guraso baten kontentu ta poz guztia da, seme edo alaba jakitun bat eukitia. Kastau daben guztiak ez deutsa bapere minik emoten, seme alabaak zerbait geijago ikasten dabeanian. Erri baten badago jakitun andi bat, guztiak estimeetan dabee, ta kanpuetan bere konteetan dabee ze jakitun andija daguan eureen errijan. Guztiak nai leukee aren adiskide izatia. Urrineti eskribidutako karta bat baño ez bada bere, aren gauzia eukitia nai leukee. Beragaz berba egitia edo zerbait bere aoti entzutia estimeetan dabee. Illda gero bere ez dira aaztuten, ez senidiak, ez

adiskidiak, ezda ez ezagunak bere alako jakitunagaz. Ta esaten dabee: Ah, ze jakituna zan! Neure senidia zan, neure adiskidia zan! Zegaiti, bada, au guztiau, neure entzula onak? Jakiturija ta jakituna guztiak estimeetan dabeeelako, ameeetan dabeeelako ta txito asko nai dabeeelako.

Bada, kristinaubak, munduko jakiturija guztia Jaungoikuaren aurrera jaso ezkerro, zorakerija ta ezjakite utsa baño ez da. Jaungoikua da jakiturija bakarra. Bera da jakitun guztien jakituna ta jakiturija guztiaren erakusla bakarra. Ikasten ibili bagarik daki Jaungoikuak, zeruban, inpernuban, itxasuan ta luurrrian jazoten dan guztia. Kansau bagarik konteetan ditu Jaungoikuak zeruban dagozan aingerubak eta santubak, inpernuban dagozan kondenaubak, linbuan dagozan arimaak, itxasuan dagozan arrainak eta ondarrak, lurrian dagozan bedarrak, munduban jaijo dirian ta jaijoko dirian persona guztiak. Mundubaren asierati ona gizon eta emakume guztiak zer esan dabeen, zer egin dabeen, zer pensau dabeen ta zer esan, egin ta pensauko dabeen, guztia daki Jaungoikuak. Urrinekua daki, urrekua legez; aintxinakua, oraingua legez; ta etorkizuna, iragotakua legez. Ez destajuban, eritxijan, dudaan edo guzurrez naastautu, munduko jakitunak legez; ez bada zuzen, artez, argiro ta ziatz, nos, nun, zelan, zeinbat, zegaiti ta zetaragiño dirian, guztia daki Jaungoikuak. Munduban inok ezer badaki, Jaungoikuak erakutsitako puska bat baño ez daki. Ta dakijana bere, (pediaz osterantzekua) utsegitez naastautu baino ez daki. Jaungoikua da jakitun bakarra edo jakiturija utsa. Bada, kristinaubak, munduko persona bat ainbeste ameeetan bada ta estimeetan bada jakituna dalako, ta ainbeste desietan bada aren adiskide iza tia, zeinbat geijago amau biar dogu ta estimau biar dogu geure Jaungoikua, jakitun guztien jakiturija dalako? Ta zeinbat geijago desiau biar dogu Jaungoikuaren adiskide izatia, gauza guztiak berak dakizalako ta dakigun puskia berak erakutsita baño ez dakigulako? Ordu lauren baten edo istante baten geijago erakusten deutsa Jaungoikuak arimiari, munduko liburu ta maisu guztiak bere denpora guztian erakutsi legijuen baino. Pensau egizu bada, kristinaubak, ia Jaungoikuak mereziduten daben geuk beste gauza guztiak baino geijago ameeitia, Jakitun guztizkua ta amai bagakua dalako. Oh, neure Jaungoiko on! Ameeetan zaitut biotz guztiagaz, zeu guztiz jakituna zarialako. Nire pozik andijeena da, Jauna, zeu ezaututia, zeuri entzutia, zeugaz berba egitia ta beti zeure adiskide izatia, jakitun bakarra zarialako. Baita, Jauna, zuzena zarialako bere.

II.

Zuzena dalako bere amau biar dogu, kristinaubak, geure Jaungoiko ona, beste gauza guztiak baiño geijago. Zuzentasuna da, munduban txito asko nai dan gauzia. Berbeetan, tratuban ta artu emonian zuzena dan kristinauba, guztiak estimeetan dabee ta ameeetan dabee. Ta guztiak ondo gura deutsee alako zuzenari. Beste aldeti, paltsakerijak, engainubak, naastiak ta arpegiera bi lagun artian darabiltzan kristinauba, ez dau inok ikusi gura. Ta ezda agaz tratirik edo artu emonik euki bere, paltsua dalako. Zuzenari, ziurrari ta zintzuari begiratuten deutsagu beti karinoz ta amodijoz. Ta beragaz nai dogu kontuba ta adiskidetasuna eukitia. Oh! Zuzenak beragaz darua geure bijotzeko amodijo guztia.

Zer dala deritxazu bada, kristinaubak, munduko zuzentasun guztia, Jaungoikuagana jaso ezkerro? Ez beste gauzarik, ez bada engainuba ta paltsakerija. Geure Jaungoiko ona da bakarrik ta berez zuzena, arteza, ziurra ta egijazkua. Gizon guztiak, dino Dabid erregiak, dira guzurtiak edo guzurra esan legijeena. Jaungoikua da bakarrik zuzena ta arteza bere juizijuan. Ez dago inor bere luurraren gainian ain zuzenik, zeinda egunian egunian askotan uts egiten ez dabunik. Jaungoiko ona da bakarrik, uts egiterik ez daukana. Zelan ezautu ginai, bada, Jaungoikuaren zuzentasun neurri bagakua? Gomutara ekarrijagaz zer egiten dabeen geugaz. Bago inor Jaungoikuaren kontra kexau leitekianik? Ez. Mundura etorri dirian gizon ta emakume guztiakin, zeruban dagozan aingeru guztiakin ta kondenaute inpernuban dagozan guztiakin kontubak egin ditu ta egingo ditu Jaungoikuak. Baina ez dago guztien artian bat, ta ezda izango bere, Jaungoikuak engainau dabunik. Berba on bat esaten bado-gu Jaungoikuaren izenian ta Jaungoikuaren amodijuagaz; desio santu bat, egitate zuzen bat, konseju on bat, limosna txiki bat, baso bete ur karidadez emotia, Jesus bijotz onagaz esate bat, zerurutz zuzpiru bat egitia; dana dala, danik gauzarik txikarrena bere, Jaungoikuaren izenian ta Jaungoikuaren amodijua gaiti egin dana ta egingo dana, guztia zuzen ta ziatz kontauko deusku Jaungoiko onak. Ta guztien sarija zeruban ugari emongo deusku, bera ameeetan badagu beste gauza guztiak baino geijago.

Beste aldeti ez dau Jaungoikuak inor bere kastigauko, bere pekatubak mereziduten dabeen baino geijago. Inpernuban kondenaute dagozan diabrubak ta arimaak ondo ezaututen dabee, daukeen pena guztia dala,

eurak pekatubakin irabatzi ebeena. An dakutsee zoriga[i]stokuak ze zuzena ta ze arteza dan Jaungoikua, kondenauteen pekatuzko naijak, berbaak ta egitadiak ondo pisauta, bakotxari bere mereziduba emoten deusnanian. Ez deusa Jaungoikuak inori bere eskatuko, emon deusnan baino geijago. Bost emon deusnanian, eskatuko deusa bosteen errazoa. Bi emon deusnanian, birena. Ta bat emon deusnanian, batena. Baina guztiak zuzen ta artez, inok bere kexarik eukiko ez dabunik moduban.

Oh, Jaungoiko zuzena! Nok amauko ez dau bada, neure entzula onak, ain Jaungoiko zuzena ta arteza? Ez dau mereziduten Jaungoikuak geure amodijo guztia, karino guztia ta bijotz guztia, zuzena ta arteza dalako? Ez deusagu entregauko Jaungoiko zuzenari bildur bagarik geure borondatia oso osorik geure gurari guztiakin, sinistu ezkerro bere izenian ta bere amodijua gaiti ezauberaz esaten dogun, entzuten dogun, egiten dogun ta desietan dogun guztiaren sarija zuzen emongo deuskula zeruban? Errazoiaren usura eldu ginaneti erijotzako orduraginoko ezauberazko pensamentu, berba, egite, nai ta gura guztien kontuba ta errazoa, nos, nun, zer, zelan, zegaiti, zeinbat bidar ta zeinbat mesede edo kaltegeaz izan dan, Jaungoikuari emon biariko deusagu guztiok erremedijo bagarik. Konturik nausijeena, konturik naastaubeena ta konturik balijosuenak egin biariko ditugu Jaungoikuagaz. Oh, ze sail andija! Oh, ze kanpo andija! Zeinbat estimau biar dogu bada, neure kristinaubak, Jaungoikua zuzena ta arteza izatia, geure kontubak guztiak, gomuta ditugunak ta ez ditugunak, beragaz egiteko! Egon leiteke ezer maitegarrija gorik ta geure bijotza beragana geijago daroianik, Jaungoiko zuzena baiño? Oh, neure Jaungoiko ona! Beste ontasunik ez bazeunka bere, zeu guztiz zuzena ta arteza zarialako, ameeetan zaitut nik bijotz guztiagaz ta arima guztiagaz. Baita aberatsa zarialako bere.

III.

Aberatsa da Jaungoikua. Ta au gaiti bere mereziduten dau geure amodijo osua. Erreparau egizu puska bat, kristinaubak, ze leku daukeen geure bijotzeetan ondasunak; zelan enkanteetan dabeen ondasunak geure gogua. Ondasunak domeetan ditubee senduak, beeratuten ditubee altubak, jasoten ditubee baxubak, txikituten ditubee andijak ta azten ditubee txikijak. Ondasunak argituten ditubee begijak, poztuten dabee bijotza ta, dagozan lekuban dagozala, eureetara daroie geure amodijua. Beti izango da egijua, ondasunak asko ameeetan diriala ta dirubari guztiak obeiduten

deutsee. Beti izango da egijja, ondasunak ta diruba Jaungoiko txiki batzuk diriala. Aberats bati guztiak ondo esaten deutsee, guztiak obeiduten deutsee ta guztiak naija egiten deutsee. Ta aberats izatia baino beste paltarik ez badauka, guztiak estimeetan dabee ta ameeetan dabee.

Bada, kristinaubak, ondasunak ta aberatsa ainbeste ameeetan badira, Jaungoikua da ondasun guztiak daukazan aberatsa. Basuak guztiak, soluak guztiak, etxiak guztiak, palazijuak guztiak, erriyak guztiak ta erreinubak guztiak beriak ditu Jaungoikuak; ta nai dabenari emoteko daukaz. Ganadubak guztiak, arrainak guztiak, txorijak guztiak ta pristija jenero guztiak beriak ditu Jaungoikuak; ta nai dabenari emoteko daukaz. Zidar, urre, diamante ta perla jenero guztiak beriak ditu Jaungoikuak; ta nai dabenari emoteko daukaz. Indijeetako ondasun estimau guztiak, erregeen ta andijeen etxeetako ta soineko urrerija, seda, damasko, karmesi ta perlerija guztia beria dau Jaungoikuak; ta nai dabenari emoteko dauka. Esan daigun batera, zerubak eta luurrak ta zeruban ta luurrian dagan guztia da Jaungoikuarena; ta nai dabenari emoteko dauka. Baiña au guztiau ezer bere ez da, Jaungoikuak bera ameeetan dabeenentzat, zeruban gordeta daukazan ondasuneen aldian. Ez aditu, ez ikusi ta ez entzun ezin ginaiz, san Pablo apostolubak dinuanez, Jaungoikuak zeruban geuretzat daukazan ondasunak.

Bada, kristinaubak, ugarra darijon diru puska bat ta sitsak jaaten dituban luurreko gauza batzuk ainbeste ameeetan baditugu, zeinbat geijago ta geijago amau biar dogu geure Jaungoiko aberatsa? Zer dira munduko ondasun guztiak, Jaungoikuagaz bat egiteko? Zegaz naikotu ginai geure bijotza Jaungoikuagaz ostian? Oh, neure Jaungoiko aberatsa! Ez dot gura beste ondasunik, zeu baino. Erakutsi egidazu, ondasun egijjazkuak ameeetan. Alderatu egizu neure bijotzeta luurreko ondasun guztien amodijua, zeu bakarrik eta beti amau zaidazan, beste gauza guztiak baino geijago. Aitiaren, Semiaren ta Espiritua Santubaren izenian. Amen.

IV. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan
*Jaungoikuari zor deusagun amodijua,
lauba, andija ta indartsuba dalako.*

Jaungoikuak mereziduten badau, neure kristinaubak, geure amodijo guztia jakituna, zuzena ta aberatsa dalako, ez dau gitxiago mereziduten *lauba, andija ta indartsuba* dalako. Egon zaitez entzute onagaz.

I.

Lauba da Jaungoikua. Ta au gaiti bere eskatuten deusku geure bijotzeko amodijo guztia. Laubaren izenagaz esan gura dot, zeubek esan oi dozuna. Ta da eukitia personiak modu on bat ta graziojoso bat guztientzat. Andija ta txikija, pobria ta aberatsa, zaarra ta gaztia, guztiak estimetia ta guztiai karinoz begiratutia. Buru eretxi bagakua, andiari bagakua, persona bat bere desprezietan ez dabena da duda bagarik *lauba*. Munduban gitxi usauba da egijazko lau izatia. Andiarija, buru eritxija ta noberak edu ondasun, jakiturija edo entzute ez daukeenai kasurik ez egitia ta ozta berba bat edo bi baino ez egitia da, giza artian sarriren ikusten doguna. Lau errial daukazana lotsatuten da, bi baino ez daukazan bati berba egiten. Aberats batek uste dau, mesede andi bat egiten deusala pobriari, berba bat edo agur bat eginagaz. Guraso pobre baten umia deskuiduan zerbaiten jaube egiten bada, ya ez dau entzun gura aita edo ama pobriaren izena bere. Ta oraindino gitxiago nai dau, bere etxe aberatsian sartu dakijon guraso pobria. Andiari utsa ta soberbija utsa da au. Guztiak gorroto deutseena. Baina munduban txito asko aginduten dabena. Ta beste aldeti txito asko estimeetan dana da lautasun egijazkua.

Gogoratu daigun bada, kristinaubak, ia geure Jaungoiko ona lauba dan edo ez. Oh, neure Egila guztiz maitia! Zeu zara bakarrik egiakzo lauba. Ez zara bategaz bere lotsatuten. Ez zara inogaz bere aaztuten. Ez deusazu inori bere zeure palazijoko atia isteen. Andijeentzat ta txikijeentzat, aberatseentzat ta pobreentzat, ondraubeentzat ta desondraubeentzat, guztientzat daukazu bijotza zabalik, neure Jaungoiko ona, zeu amau ezkerero. Ain opa onagaz erantzuten deuska Jaungoikuak kurutzian josita

daguan lapurrari zein Jerusalem juez nausijari. Ain pozik sartuten da Jaungoikua Lazaro, Marta ta Madalenaren etxe humildian zein paresijo aberatsarenian. Ain gustoz berba egiten deutsa Jaungoikuak uretara doian Samariako emakume pekatariari zein Israelgo legegin, agintari ta obispuai. Ain arpegi onagaz begiratuten deutsa Jaungoikuak Bera ta Eleisa guztia persegidu dituban Saulori zein da Eleisa guztiaren buru egin daben Pedrori. Oh, Jaungoikuaren bijotz zabalala! Oh, zeure maite guztien erarako bijotz santuba! Zeure amodijua eskatuten deutzkuzu bakarrik. Zeu amau ezkeru, guztientzat zagoz prest. Moises, arzain pobriagaz berbeeta luziaguak daukaz Jaungoikuak, Ejitoko Faraon erregiagaz baino. Dabid, Arzaina sarrijago bisiteetan dau Jaungoikuak, Saul Israelgo erregia baino. Samuel, mutil gaztiari obeto zabalduen deutzaz zeruko jazo altubak ta santubak, Eli sazerdotiari baino. Enpin beste milla jazogaz erakusten deutzku Jaungoikuak Eskritura Sagraduban, guztientzat daukan ontasuna ta lautasuna.

Munduban dagozan gizon ta emakume guztiai, nai diriala entzute andikuak, nai baztar baten aaztuta bitzi dirianak, nai aberatsak, nai pobriak, nai euren gatx eginak gaiti erbestetubak, nai tronu andijeetan jarrita dagozan erregiak; dan modukua dala, guztiai entzutia emoten deutzee Jaungoikuak. Guztiai edegiten deutzeez bere miseriordijaren atiak Jaungoikuak, ta eskintzen deutzee borondate onagaz grazija santia ta bere adiskidetasuna. Nor arrituten ez da, kristinaubak, gogoratu ezkeru Jaungoikuaren lautasun neurri bagakua? Ze gauza andija, edozeinek Jaungoikuagaz berba egin al izatia! Edozeinek, Jaungoikuagana juateko beti atia zabalik cukitia! Enpeñu bagarik, bitaarteko bagarik ta ate onduan zain egon bagarik, nos nai daben, Jaungoikuari berba egitia! Oh, Jaungoiko ona! Oh, Jesus maitegarria! Ameetan zaitut nik neure bijotz guztiagaz, ain ona, ain presta ta ain prestuba zarialako. Ta ez dakit zeinek amauko ez zaituban, gogoratu ezkeru zeure ontasun neurri bagakuak.

Zer pensau ginai, neure entzula onak, ikutsi ezkeru geure Jesus, Jaungoiko ta Gizon egijazkua ain laster ta pozik doiala, mendi arteko txabola baten daguan ikezgin tristia konsolietara, zein palazijo andi baten daguan errejiagana? Karzela atsitu, illun baten preso daguanagana, zein seda ta urre artian daguanagana? Etxe zaar, jausi pobre batera, zein aberats barrira? Ain gogoz gabaz, zein egunaz? Ain gogoz urrineru, zein urrera? Zer pensau ginai, ezpada, arritu, humildau, adarau, alabau, jaso ta amau bijotz guztiagaz geure Jaungoiko ona? Ta zer egiten dau Jaungoikuak altarako sakramentu santu atan? Mai santu atara elduten dira umiak ta nausijak, zaar ibili ezin dirianak ta arpegijan edo gorputzian

gatxa daukeenak, jantzi pobria daukeenak ta jaso onik ez daukeenak, mundubak sobrautzat daukazanak ta kastigauta daukazanak, grazijaan dagozanak ta pekatuban dagozanak. Baina guztientzat dago Jesus maitia altara santuban prest, isilik ta humilde. Ta zeinek bere ontasuna geijago maite dauen, á gana dua Jesus, dana dala, atsegin geijagogaz, poz andijaguagaz ta gogo obiaguagaz. Oh, aingeru santubak! Ez zaitetz kansau Jaungoiko altu, humilde ta laubaren ondo esatian. Oh, neure arimia! Begiratu egijozu zeure Jaungoiko onari, bai zeruban ta bai munduko leku guztietan. Izan arren zu oraingino bere arerijua, ameean badozu aurrera, pozik bere adiskidetzat artuko zaitu. Urtu zaita bada, al badaizu, neure bijotz liorra, zeure Jaungoiko onaren amodijuan ta ondo esatian, ain lauba ta maitegarria dalako. Baita andija dalako bere.

II.

Andija da Jaungoikua. Ta au gaiti bere maitetu biar dogu, beste gauza guztiak baino geijago. Ez dago dudarik, neure entzula onak, gauza ona izan ezkeru, zeinbat andijago, ainbat naijago ta maitiago. Gauza txikija ta gitxija, ona izan arren, ezer ezian geratuten da. Ta ez da ainbeste estimeetan. Adiskide pobria, leijala izan arren, adiskide txikija da. Urria estimauba izan arren, ain gitxi bada, asko balijo ez dau. Gauzarik oneenak, gitxi dirianian, geratuten dira ezer ezian. Baina andijak dirianian, guztien auan ta bijotzian dabiltz txito estimau.

Jaungoikua da bada, neure kristinaubak, on guztien artian bakarrik ona, ta andi guztien artian bakarrik andija. Andija da Jaungoikua ta txito guztiz ondo esatia mereziduten dabena, dino Dabid erregiak. Nora juango nas? Esaten deutsa Errege santubak berak Jaungoikuari: Nora juango nas zeure espiritubaganik ta nora iges egingo dot zeure arpegi santuti? Zeruragino igoten badot, zeu an zagoz. Inpernuragino jasten banaz, an bere prest zagoz. Eguak artuta iragoten banas egun sentijan itxasuen bazterreragino, an bere zeure eskubak eukiko nau. Pensau neban, menturaz illunak alderatuko mindubala zeu ganik ta gabak ezkutauko mindubala zeure aurreti. Baina gabak argi egiten deutzku, illunak lege. Gaba ta eguna zuretzat bardinak dira. Onan kanteetan eban, neure entzula onak, Dabid erregiak Jaungoikuaren anditasun neurri bagia.

Ezin sartu leiteke gizonaren ezauberaan, ze altuba dan Jaungoikuaren anditasuna. Leku guztietan ta denpora guztietan dago Jaungoikua guztiakin ta bakotxagaz. Jaaten bagagoz, geugaz dago. Lo

bagagoz, geugaz dago. Esnaatuta bagagoz, geugaz dago. Gabiltzan lekuban ta gagozan lekuban, beti geugaz dago geure Jaungoiko ona. Itxasuak baino zabalago da, zerubak baino altubago da, kriatura guztiak kabidu ezin dabeena da. Edo obeto esateko, beste gauza guztiak ezer bere ez dira, utsa dira, Jaungoikuaren anditasunagaz bat egin ezker. Nok neurtu dau Jaungoikua? Nok ezer erakutsi deutsa? Nok ezer emon deutsa? Nori ezer eskatu deutsa? Nos egon da ezeren premi naan? Nundi urten dau mundu andi onek? Nundi itxaso ondo luzeko dunak? Nundi eguzkijak ta izarrak? Nundi aingerubak ta gizonak? Nundi zerubak? Oh! Jaungoiko andijaren espirituzko kolko altsu ta santuti urten dabee guztiak. Baina guztiak bat eginda bere, Jaungoikuaren anditasunaren ezaungarri apur bat baino ez dira. Beste milla zeru, milla mundu ta milla bidar millinoiak geituta egingo balitu bere Jaungoikuak, bere anditasun neur[r]i bagakua geratuko zan beti legez osorik.

Oh Jaungoiko andija! Nok ameean ez zaitu? Zer da au, kristinaubak? Ez dogu amauko geure Jaungoiko on, andi, bakarra, beste gauza guztiak baino geijago? Ez dago beti geugaz? Edo, obeto esateko, ez gagoz beti beragaz? Ez da ordu guztietan topau biar doguna, alabau biar doguna ta amau biar doguna? Ez da zorakerija itsuba, munduko gauza on iski-jeen billa ibiltia, gauza on guztiak beragaz daukazan Jaungoiko andija geugaz euki ezker? Ameean badogu Jaungoikua, guztia da geuria. Ameean ez badogu, dan baisen andija izan arren, beti geugaz egon arren ta guztiz ona izan arren, ez da geuria, geu kastigeetako baino. Oh, kristinaubaren itsutasuna, ain Jaungoiko andijaren bildur ez izatia! Aren lege santuba austia! Pekatuban bitzi izatia! Jaungoikuaren kontra jagitia! Oh, Jaungoikuagaz dagozan pobre aberatsak! Oh, pekatuban dagozan aberats pobriak! Oh, neure Jaungoiko guztiz andija ta guztiz bildurgarrija! Zeu ameean zaitut neure bijotz guztiagaz ta arima guztiagaz, andija zarialako. Baita indartsuba zarialako bere.

III.

Ontasun guztietan da amai bagakua geure Jaungoikua. Ta oneen artian bat da *indartsuba* izatia. Ezin ukatu ginai, kristinaubak, txito asko nai oi dogula geure adiskidia ezertakua, sendua ta indartsua izatia. Argala, epela ta makala bada, berak geu zaintu biarrian, geuk bera zaintu biar dogu. Orregaiti, ezertako ez danari, koitaubari, luur jota daguanari, entzute gitxi emoten deutsagu. Baina, bada geure adiskidetzatzua animosua,

sendua, jarkija, indartsuba, inoren bildurrik ez daukana ta arerijo guztietati librau ginaizana, entero maite dogu. Ta agazkua ez galdutia gaiti beste bagarik, sarritan kanseetan gara.

Jaungoikua da bada, neure entzula onak, adiskide indartsuba baka-rik. Jaungoikuaren adiskidiak bagara ta Jaungoikua ameean badogu, ez daukagu zetan bildurrik euki inoren bere. Jaungoikuaren adiskidia banas seguru nago arerijo guztietati. Alperrik jagiko dira nire kontra galdugarri guztiak. Alperrik munduko agintari ta borregu guztiak inpernuko purija guztiakin armauko dira nire kontra; ez deustee buruko ule bat kenduko, Jaungoikua bada neure adiskidia. Inpernubaren astuzija guztiak ta mundukuen gorroto ta alizate guztiak eltxo bat bere ez dira, Jaungoiko indartsubagaz pelietako. Jaungoikuak, bere adiskidiak zaintuteko, itxasuak liortuten ditu, eguzkija geratuten dau, laba gorriak oztuten ditu, artzak eta leoia mansotuten ditu ta naturaleziaren lege guztiak aldatuten ditu. Jonas bere adiskidia arrain baten tripan dauka bitzirik iru egunian ta andi aterata, bialduten dau predikeetara. Daniel artz goseen artian gordeetan dau pena bagarik. Babilonijako umiak laba ixuan daukaz erre bagarik. Isrraeltarrai itxasua liortuten deutsee, Faraoneganik libreetako. Ta mendi soilian zeruti bialduten deutsee janari gozua, gose dirianeko. Lazaro illda laugarren eginian biztuten dau. San Pedro katiar lotuta ta soldauz ingurututa daguan lekuti libreetan dau, inok igarri bagarik ... Enpin ez mundukok, ez inpernukok, ez ezek bere ezin leikegu ezer bere gatzik, geu Jaungoikuaren adiskidiak izan ezker.

Oh, Jaungoiko sendua ta indartsuba! Nor azartu leiteke zeure kontra ezer egiten? Nok gatz egin legijuee zeure adiskidiai? Nos itxi dozu zeu maite zaitubana, arerijuaren eskubetan, zaintu bagarik? Oh! Inos bere ez. Noe justubak ez eukan ujaleen bildurrik. Moisek ez eukan Faraonen bildurrik. Eliasek ez eukan Akazen bildurrik. Apostolubak ez eukeen inoren bildurrik. Martirijak ez eukeen inoren bildurrik. Birjina santaak ez eukeen inoren bildurrik, Jaungoikuaren adiskidia zerialako. Zeinbat donzella argalek desapijau ditubee agintarijak, erregiak, berdigubak, karzelaak, laba gorriak ta penagarri guztiak bildur bagarik? Zer egin ebeen santa Eulaliak, santa Inesek, santa Luziak, santa Agedak ta beste millak Jaungoikuaren laguntasunagaz bakarrik? Noren bildur zan ene ama santa Teresa inpernuko demonino guztiak desapijetan zitubanian Santo Kristo bategaz? Inoren bere ez. Jaungoikuaren adiskidiak zirian; ta Jaungoikuak zaintuten zituban.

Sinistu daigun bada, kristinaubak, Jaungoikuaren amodijorik ezak ta Jaungoikuaren adiskide izan ezak dakazala geure bijotzeetara bildurrik

guztiak. Munduko ondasuneetan, adiskideetan ta luurreko gauzeetan iminten dogu geure gogua. Aaztuten gara Jaungoikuagaz. Bilatuten dogu geure ondo egotia ez daguan lekuban, ta biarren dogunian, geratuten gara utsik eta penaz beterik. Topau daigun bada, kristinaubak, Jaungoikuaren adiskidetasuna. Gorde daiguzan bere agindu santubak. Euki daigun bera-gan konpijantza osua. Ta amau daigun geure Jaungoiko ona *lauba*, *andija* ta *indartsuba* dalako. Onegaz bitziko gara seguru geure arerijuetati; ta jadjixiko dogu zeruko betiko glorija. Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. Amen.

V. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan
Jaungoikua dala adiskide *pirmia*, *emonzailia* ta *parkazailia*.

Jaungoikua amectan dabenari gauza guztiak erraztuten jakoz, gatzak iruri arren, dino san Agustin gloriosuak. Jaungoikuari ondo gura deutsanarentzat ez dago gauza gatzik, ez agindu gogorrik, ez egin ezinik. Jarraitu daijcegun bada, neure entzula onak, borondatezko adiera bategaz, leen esan danaren gainera, geure Jaungoikuaren ontasunai. Gogoratu daigun oraindino, Jaungoikuaren maitetasunera geure bijotz liorrak, sikubak, otzak ta luurrezkuak irakoiteko ta gefu]re gogua obeto presteetako, ze adiskide *pirmia*, ze *emonzailia* ta ze *parkazailia* dan geure Jaungoiko ona, geuk bijotz guztiagaz bera bakarrik amectako.

I.

Adiskide *pirmia* da Jaungoikua. Ta au gaiti bere eskatuten dau geure amodijo osua. Gauza jakina da, adiskidiak, ona izateko, *pirmiak* izan biar dabena. Ez da ezer esaten orain adiskide txaarrak eta pekatuzkuak gaiti. Areek zeinbat lasterrago alkarri itxijago, ainbat pekatu gitxijago. Ezbada esaten da au adiskide onak eta Jaungoikozkuak gaiti. Onak eta Jaungoikozkuak izan arren munduko adiskidetasunak, eurakin dauke penia ta bildurra. Ta zeinbat dan alkarren amodijua ta karinua andijagua, ainbat da alkar galduko ete dabean edo ez ete dabean arduria bere andijagua. Ara emen munduko zelo arrabijaubeen ta kaltegin andijeen asieria. Asko nai izaten da ta maitetuten da adiskide *pirme* bat. Baina nekez topeetan da munduban. Au gaiti umeen adiskidetasunak ez dira estimeetan, laster galduten dirialako. Ta nausijeenak bere bildurra, arduria ta zelo aginkarija eureekin dauke geijenian. Ta deskuiduan topeetan badira munduban adiskide bi, beti alkar maitiak eta pinak, Dabid eta Jonatas legez, bata baino bestia (oi danez) leenago illgo dira. Ta bitzirik geratuten danak negar egingo dau, adiskide ona paltau jakolako, Dabid erregiak egin eban legez. Ta zeinbat adiskide andijagua, ainbat pena andijagua.

Ez dauka bada, kristinaubak, Jaungoikuaren adiskidetasunak onako ardurarik, bildurrik edo galduko ete jakun penarik, geuk ameeetan badogu bera, beste gauza guztiak baino geijago. Ez da aldatuten geure Jaungoiko onaren gogua. Atzo zana da gaur; ta gaur dana, izan da ta izango da beti. Munduba baino leenago zana, mundubaren asieraan zana ta gaurko egunian dana, izango da beti. Ez gaisuak argalduten dau, ez eguzkijak balztuten dau, ez otzak zurituten dau, ez edadiak zaartuten dau, ez biarrak kanseetan dau geure Jaungoiko ona. Munduko giza aldiak aldatuten dira, erreinubak, ziudadiak ta etxiak, batzuk birrindu ta beste batzuk egin, guztiak aldatuten dira. Ondasunak, osasuna, edadia, opizijuak ta munduko naijak guztiak aldatuten dira ta mudeetan dira. Adiskidiak bere algarregaz aartzuten dira edo alkarreganik apartectan dira. Ta zeinbat bidar bata inpernura ta bestia zerura? Abel ta Kain adiskidiak zirian; Abel zeruban dago ta Kain inpernuban. Samuel ta Saul adiskidiak zirian; Samuel zeruban dago ta Saul inpernuban. Jakob ta Esau adiskidiak zirian denpora baten; Jakob zeruban dago ta Esau inpernuban. Nos bait adiskide izan arren, ez dago adiskide pirmerik munduban Jaungoikuaz ostian.

Geuk ameeetan badogu Jaungoikua beste gauza guztiaz baino geijago, bera da geure adiskide pirme bakarra. Nai gaisotu nasala, nai pobretu nasala, nai zaartu nasala, nai desondrau nasala, nai kartzelaan naguala, nai erririk erri aldatu nasala, nai ill nasala; neuk ameeetan badot Jaungoikua bijotz guztiagaz, neu banas bere adiskidia, Jaungoiko ona beti izango da nire adiskidia ta ez nau inos bere bakarrik itxiko. Oh, neure Jaungoiko maitia! Ez zaitut, bada, nik amauko bijotz guztiagaz ta arima guztiagaz, neure adiskide betikua ta pirmia zarialako? Nai neuke beintzat, Jauna, zeu bakarrik ameeitia, *pirmia* ta seguruba zarialako. Baita emonzailia zarialako bere.

II.

Jaungoikua da *emonzaille* egijazkua. Ta au gaiti bere zor deusagu Jaungoikuari geure amodijo guztia. Munduban ikusten dogunez, gauzia emoten dabeenak, estimaubak dira. Ta zeinbat geijago emoten dabeen, ainbat estimaubago. Adiskidia izan arren, urrija ta zekena bada, esaten da alakua gaiti *beretzat obia dala, inorentzat baino*. Baina gauzia ugari emoten dabena ta, endamas atzera biurtuteko eskaari bagarik emoten dabena, guztiak estimeetan dabee ta ameeetan dabee borondate onagaz.

Guazan bada, kristinaubak, errazoe onetara. Ta ikutsi daigun, ia Jaungoikuak, emonzailia dalako, mereziduten daben geure amodijo osua. Onetarako gogoratu biar dogu, Jaungoikuak ez daukala inoren bere preminarik. Zerurik eta mundurik ez balego bere, aingerurik edo santurik ez balego bere, kriaturaren errasturik erne, sortu, edo jaijo ez balitz bere, Jaungoikua Jaungoiko izango zan beti. Zeruba ustuko balitz bere, ez leuke Jaungoikuak ezer galduko. Ta kondenau guztiak salbauko balira bere, ez litzaateke dan baino geijago izango. Berez da *dana* Jaungoikua, ez inok emonda. Au gaiti ez dau inok pensau biar: edo limosna bat, edo barau bat, edo beste karidade bat egiten dabenian; meza bat, edo sermoe bat entzuten dabenian; edo beste gauza oneen bat egiten dabenian, mesede andiren bat Jaungoikuari egiten deusala. Jaungoikuak nai dau gu onak izatia ta egitade on asko geuk egitia, geu ameeetan gaitubalako ta geuri zeruba emon gura deuskulako, ez geure egitade oneen preminia daukalako.

Onezaz ostian gogoratu biar dogu, Jaungoikuak ez deusala inori bere ezer zor. Jaungoikua da bakarrik zorrik ez daukana. Emoten deuskun guztia, duarik emoten deusku bere borondate santiak gura dabelako. Ta emoten deusku, berarentzat ezer atzera eskatu bagarik.

Zer emoten deusku, edo zer emoten ez deusku bada, neure kristinaubak, geure Jaungoiko emonzailiak? Nok emon deusku daukagun izatia? Nor gaiti ez gara zubez guztiok eta ni arri bat, zur bat, pristija bat edo ezer bere ez? Nok egin gaitu gizon ta emakume? Nok gorde ginduzan geure amaren sabelian, ito bagarik? Nok emon deusku ta gordeetan deusku adizailia, borondatia ta gomutarija? Nok emon deusku begijak, belaarriak, miina, eskubak, oinak, osasuna ta beste gorputz ondo amaitubaren zati biarrekuak? Nok gaukaz zoratu bagarik, itsutu bagarik, gortu bagarik, erredu edo galdu bagarik, beste asko galduta dagozan legez? Nok erneetan ditu geure laboriak soluetan, azten ditu ta elduten ditu? Egunaz eguzkijagaz ta gabian illargijagaz nok bisiteetan gaitu? Nok eragiten deusaz jiraak udiari ta negubari urte oro? Zer izango litzaateke, beti gaba balitz? Zer beti udia edo beti neguba balitz? Oh, zeinbat mesede andi duarik orduban orduban egiten deuskuzan geure Jaungoiko onak! Ta oneek guztiok bere adiskidiai ta arerijuai, justubai ta pekatarijai, kristinaubai ta jentilai, judegubai ta erejiai. Oh, ordaina bagako emonzaille ugarija!

Ta zer emoten deusee bere adiskidiai, edo kristinau egijazko izan gura dabeenai? Emen agortuten da gizonaren jakiturija. Emoten deusku Jaungoikuak ber[e] seme maitia gizon eginda ogijaren ta arduaren irudi-

jan. Emoten deutsku zeruko ondasuneen sinistutia destierru onetan, arimako grazija, Espiritu Santubaren doiak, geure pekatubeen parkazinoia, zeruba irabazteko biar doguna, bere adiskidetasuna ta zeruban bere izate Jaungoikozkua, geuk bera ameeetan badogu bijotz guztiagaz. Daukadan guztia ta nasan guztia, Jaungoikuak emonda daukat. Ta neuk ameeetan badot Jaungoikua, Jaungoiko guztia da neuria ta Jaungoikuagaz beste ondasun guztiak bere neuriak dira. Oh, Jaungoiko zabalala! Jaungoiko onala! Jaungoiko emonzaile ugarija! Ameetan zaitut ta amau gura zaitut nik neure bijotz guztiagaz. Emon egidazu grazia, Jauna, zeu baino beste gauzarik inos ez ameeetako.

Oh ze zorakerija, kristinaubak, ezer bere balijo ez dabeen luurreko gauzaak topeetia, estimectia ta amectia Jaungoikuaren lege santubaren kontra! Oh, Jaungoikuari itxita, munduban gustuak nai ditubanaren itsuba ta errukarrija! Oh, munduko ondasuna, ondria, estimazinoia ta atsegina, Jaungoikua baino geijago ameeetan daben kristinaubaren zorua! Ikusiko bagendu, eskeko bati eskintzen deutsala errege batek bere maija ta palazijua ondasun guztiakin betiko duarik, ta errege jaunaren eskini ugarija nai ezda, aterik ate dabilela eskeko a goserik eta erdi biloxik, ez genduke esango zorua dala? Bada, beste ainbeste edo, obeto esateko, bardin bagarik zoruago da gauza on guztiak duarik eskintzen deutzazan Jaungoikua ameeetan ez dabeena. Ta au sinistuta, Jaungoikuaren gorrotuan egotia, pekkatu mortalian bitzi izatia, ez da izan leitekian zorakerijarik andijeena edo negargaririk andijeena? Duda bagarik, kristinaubak.

Orregaiti esaten dau Jaungoikuak Jeremias propeta santubaren aoti: *Ikaratu zaitetz zerubak ta birrindu zaitetz zeruko atiak. Gauza deungu bi egin ditubee nire jentia: neu izanik ur bitzi guztien iturri ugarija, itxi nabee ta juan dira pozu txistarretako ur berdiak edaateru.* Esango baleu legez Jaungoiko andijak pekatubaren kontrako asarriagaz: neu nas, gustuak, atseginak, poza, ondria, osasuna, ondasunak, bitzitzia, grazija ta zeruban betiko gloriija gizon ta emakume guztiak duarik eskini deutseedana. Ta eurak neuri itxita, bilatu ditubee ta amau ditubee munduko ondasun ugardunak, ondria illunak, gusto atsitubak ta atsegin mingotxak. Onan kexeetan da Jaungoikua pekatarijaren kontra, neure kristinaubak. Ez gaitez, bada, zoro izan. Amau daigun Jaungoikua, beste gauza guztiak baino geijago, emonzaile ugarija dalako. Baita parkazailia dalako bere.

III.

Bijotz on baten aparteko senaillia da, gatx egin deutsanari parkatutia ta arerijo garbatubagaz leen baixen adiskide izatia. Mundukuen artian au gitxitan ikusten da. Ugazaba batek ez dau beinguan ostera etxian artuten, sarri deungaro egin deutsan krijaduba. Errege batek, ez bere palazijoti, eze erreinuti bere laster kenduten dau bere kontra jagi dan arerijua. Jaungoikua da onetan bere, aparteko ontasuna erakusten deuskuna. Pekatu mortala egiten dabenak, opendiduten dau Jaungoikua, injurijeetan dau Jaungoikua, desondreetan dau Jaungoikua, salduten dau Jaungoikua ta, Jaungoikuaren arerijo nausijagaz bat eginda, jagiten da Jaungoikuaren beraren kontra. Ta zer egiten dau Jaungoikuak alako esker txaarreko kristinaubagaz? Kristinauba bera garbatuten bada bere gaiski eginagaz, parkatuten deutsa Jaungoikuak bere pekatuba ta geratuten da leen baixen adiskide Jaungoikuagaz. Kristinaubak pekatu mortalagaz asarratuta euki arren Jaungoikua, esaten badeutsa bijotz osuagaz ta damu egijazkuagaz: *pekatu egin dot, Jauna; damu dot, Jauna; parkatu, Jauna; miserikordija, Jauna; ez dot ostera egingo, Jauna; konpeseetan dot, Jauna, neure pekatuba.* Au esanagaz ta eginagaz batera aaztuten da Jaungoikua, pekatarijak egin deutsan injurijagaz. Ta artuten dau bere etxian, bere palazijuan, bere maijan ta bere onduan, bere kontra jagi dan gizon edo emakume a, beti bere adiskide izan balitz legez.

Oh, neure Jaungoiko ona ta parkazailia! Nok amauko ez ditu zeure erraija bigunak ta miserikordijosuak? Nok urtuko ez dau bere bijotza, neure Jesus maitia, zeure amodijuagaz, zeure bijotz amodijozkuari, karinosuari ta parkazailiari begiratu ezkerro? Oh, kristinaubak, nos asiko gara geure Jaungoiko parkazaile ona ameeetan! Oh, Madalena! Oh, san Pablo! Oh, Errege penitentia! Oh san Agustin! Oh, Pelajial! Zer esango zenduke zubek Jaungoikuaren bijotz biguna, ta parkatuteko presta gaiti? *Berandu asi nas, Jauna, zeu ameeetan,* esango leukee ta esaten ebeen penitente areek guztiak; *ta ondo damututa gagoz, leenago asi eza zeu ameeetan.* Zer esango dau santa Teresa, gorputzezko serapinak, bere bijotzian kabidu ezin dan Jesusen amodijua gaiti? Aingeru batek suzko ezpatiagaz nasaitu biar deutsala bere bijotza, esango dau Teresak, kapiduko badau Jesusen amodijo santuba.

Oh, ze ditzosua onan pensau dabeenak! Ta baita geu bere, kristinaubak, ameeetan badogu geure Jaungoiko parkazailia. Akordeetan nas bada, neure Jesus ona, pekatu mortala egin dodan beste bidar izan nasala zeure arerijo esker txaarrekua. Ainbeste bidar merezidu izan dodala zeuk ni inpernuko ondarreetara kondeneetia betiko. Parkatu deustazun beste bidar librau nozula edo atera nozula inpernuti, nun sartu biar neban popuertza neure erruz, zeuk parkatu ez bazeunst. Adorau zaijeezala, bada, zerubak eta luurak, Jesus parkazailia. Ta ill nadilla mila bidar ni, zeu osteria open didu baino leenago ta zeure amodijo santuba neure bijotzeti apartau baino leenago. Alan izan dedila, Jesus. Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. Amen.

VI. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan
Jaungoikua dala adiskide *karinosua*, guztien *erarakua* ta *betikua*.

Jaungoikuak euki arren esan dirian ontasun guztiak geure bijotzeetako amodijo osua beragana tiratuteko, balitz geure Egilla santuba bera ameeetan dabenare[n]tzat asarria, gogorra, zitala, itzaltsuba edo arpegiera astunekua, ez litukee gizonak paltako atxakijaak Jaungoikuari itsita munduko gauzaak ameeetako. Baina ez. Geure borondate gaistua izango da ta geure erruba izango da, geure Jaungoiko ona beste gauza guztiak baino geijago ameeetan ez badogu. Bada, da bera ameeetan dabenarentzat *karinosua*, *guztien erarakua* ta *betikua*. Ikutsi daigun zelan.

I.

Ez da erraz, neure kristinaubak, mundutaar bati aituten emoten, ze karinosua ta ze biguna dan geure Jaungoiko ona, bera bijotz guztiagaz ta arima guztiagaz ameeetan dabenarentzat. Jaungoikuaren adiskide maite bat biar da, esaten deusku san Agustinek, Jaungoikuaren adiskide egijazkuai zerubak egiten deutseezan erregalu gozuak, atseginezkuak ta karinosuak aituteko. Arrituta, zer pensau ta zer esan ez dakijeela geratuten dira Eleisiaren Gurasuak, Salomonen aoti Jaungoikuak bere esposa egijazkuai esaten deutseezan berba gozuak entzunda. Gorputz domauba, arima garbijak ta Jesusen amodijuagaz xiota dagozan bijotzak entzun biar ditubeen berbaak diriala areek, dino san Gregorijok. Ogeta amar urtera eldu ez danek ez ditubala irakurri biar, esaten eban san Jeronimok. Zer izango ete da, bada, Jaungoiko onaren karinua ta biguntasuna bere adiskideentzat, ain berba altubakin ta gozuakin, luurrezko garianoi, aituten emoten deuskunian?

Oh, Jaungoiko ona ta guztiz maitegarrija! Zeu zara duda bagarik aitarik oneena, amarik biguncena, esposorik leijaleena, erakuslarik errukiorreena, ugazabarik mansuena, jauberik zintzueena, lagunik atseginezkuena ta adiskiderik karinosuena. Nok amauko ez zaitu bada, Jaungoiko ona, zeure ontasuna, biguntasuna, mansotasuna ta karinua probau ezke-

ro? Zer egin ez dozu zeuk zeure adiskidiak konsoleetako ta sokorriduteko, biar orduban areek aurkitu dirianian?

Oh! Bela baten pikuban bialduten deutzazu Elias, zeure adiskidiari egunian egunian ogiia ta okelia. Beste bela baten pikuban bialduten deutzazu Paulo ermitaino, zeure adiskide andijari ogi erdija basora irudogei urtian, egun bat bere uts egin bagarik. San Roke gaisuari ta zauritubari txakur bategaz bialduten deutzazu ogiia. San Anton Abatari artzak bialduten deutzazuz mendí bakarrian, san Pauloren gorputza enterretako lagunzat. Baina nok amaitu, Jauna, zeure adiskidiari egin deuseezuzan pinezaak ta karinua? Batari bialduten deutzazu zeruti txokolatia, bestiari musikia, bestiari larrosaak, bestiari zeruko ama maitia, bestiari aingerubak, bestiari etorten zatzakoz zeu, artuten dozu zeure esposazat, luzatuten deutzazu zeure esku santuba, emoten deutzazu edo ereztuna edo ulzia edo amodijo santubaren senalle agiri bat ta betiko bat. Oh, Jaungoikuaren adiskide egijazkuak! Oh, san Benito, san Bernardo, san Pranzisko, santo Domingo, san Ignazio, santa Teresa, santa Rosa, santa Katalina... ta beste milla! Zeubek esan biar zenduke ze biguna, ze gozua, ze atseginezkua, ze presta ta ze karinosua dan geure Jaungoikua, bera ameeetan dabenarentzat. Amau daigun bada, kristinaubak, Jaungoikua, *karinosua* dalako. Baita geure guztien erarakua dalako bere.

II.

Jaungoikua da guztien *erarako* adiskidia. Ta au gaiti bere amau biar dogu, beste gauza guztiak baino geijago. Beto munduko gizon ta emakume guztiak ta esan begijee, ze eratako adiskidia goguan jausten jakuen. Ta topauko dabee geure Jaungoikua, eurak nai dabeen erakua. Batzuk eureenez dira tristiak, ta lagunak bere tristiak gura oi ditubee. Beste batzuk dira eureenez alegeriak, ta alegeriak nai ditubee laguntzat bere. Gatxa edo penia daukanak naijago dau penadunagaz edo mindunagaz berba egin, oi danez, ain bagakuagaz baino. Aberatsak bere naijago dau aberatsa adiskidezat, pobria baino. Andikijak andikija; pobriak pobria; zaarrak zaarra; ta gaztiak gaztia.

Jaungoikua da bada, neure kristinaubak guztien erarako adiskidia. Begiratu begijo gura dabenak, naijen daben moduban; alan topauko dau geure Jaungoiko ona. Adiskide tristia gura dabenak, triste topauko dau Jesus, geure Jauna ta Jaungoikua Jesemaniko ortuban, tristeziak eta larriak odolezko izerdija ateraten deutzala. Triste Anasen etxian, belaarri-

ondoko gogorak emoten deuseezala. Triste Kaipasen etxian, guzurak ezarten deuseezala, uletiraka, txistu urtika ta burla minbera guztiak egin deuseezala. Triste, pillarrari lotuta azoteetan dabeenian. Triste, kurutzia lepuan dabela. Ta triste kurutzian josita, esegita daguan lekuban. Adiskide alegeria nai dabe nak, alegere topauko dau Jesus, bai Taborko mendijan Eliasen ta Moisen erdijan apostolubakin. Bai illeen arteti biztuta, Ama Birjiniari, Madaleniari ta apostolu santubai agertuten jakuenian. Bai zerubetara igoten dabenian. Ta bai zeruban daguan lekuban.

Penazkua nai badau adiskidia, penazkua topauko dau Jesus ogeta amairu urtian edo bitzi izan zan arte guztian. Bada, Ama Birjiniaren sabel garbijan sortu zaneti kurutzian ill zan arte guztian, beti penaz bitzi izan zan geure Salbazalle maitia. Ta ez dau inok irago penarik, desondrarik edo mingarrik, leenago Jesusek irago ez dabenik. Nai badau adiskide odol onekua ta entzute andikua, Jesus da guztien artian odolik garbijeenekua ta entzuterik andijeenekua. Errege guztien erregia ta jaun guztien jauna da bere Aita, zein dan Aita Betikua. Abraan, Isaak, Jakob, Dabid ta beste patriarka ta errege nausijeen alabia da bere ama, zein dan Maria Santisimia. Bago andiki andijagorik edo kaballero nausijagorik, Jesus geure Jaungoiko ta gizon egijazkua baino? Nai badau adiskide aberatsa, Jesus da zeruko ta munduko ontasun guztien jaubia. Aberats guztien aberatsa edo aberats bakarra. Nai badau lotsa onekua, inok burlarik egingo ez deutzana ta bere ondria zaintuko dabena, Jesus da lotsia, itzala ta errespetua daukana. Berba bategaz luurrera ezarten ditu, bera preso artutera duazan Judas ta soldaubak. Ija illian daguala illunduten dau eguzkija, ikaratuten dau luurra, zatituten ditu arrijak ta biztuten ditu illak Jesusek. Ta nai bategaz erabilten ditu zerubak ta luurrrak, gura daben moduban.

Nai badau adiskide pobria, ondo pobretuba topauko dau Jesus, bai Belenen jaijo biar dabenian, ostaturik edo liorperik inok emon gura ezda, korta batera jaijotera doianian. Ta bai alemanijeen erdijan jaijota, aska baten dagua nian. Bai bere janian ta soinian; bada, san Joseperen aotzijaiko irabazijagaz bitzi zirian Jesus, Maria ta Jose ; ta jantzi bat baino euki ez eban bere denpora guztian. A bere kendu eutseen azoteetako ta kurutzian josteko. Pobria gura badau adiskidia, ondo pobre dauka Jesus kurutze santan josita. Penaz dago aberatstuta; baina munduko ondasunez ondo pobretuta. Bere gorputz illa meztituteko izaria bere inok karidadez emonda dauka. Jesusek ama bere pobria eban. Aita ordekoa bere pobria eban. Laguntzat edo diszipulutzat artu zitubanak bere pobriak zirian; arrain arzailiak zirian. Orrako altarako sakramentu santuban bere pobre dago Jesus maitia. Leku askotan argi apur bat ozta bere aurrian iminten jako. Ta

korporal zaar ta askotan loi batzubeen gainian dago Jesusen gorputz Jaungoikozkua.

Ze atxakija emon legi, bada, kristinaubak, geure Jaungoiko ona ez ameatako? Izango ete da inos galduko ete dogun arduria? Ez, kristinaubak. Betikua da geure Jaungoikua. Ta au gaiti bere amau biar dogu, beste gauza guztiak baino geijago.

III.

Oh, ze atsegin andija kristinaubarentzat Jaungoikua betikua izatia! Ez da geure Jaungoiko ona geuganik inos aldenduko, geu beraganik aldenduten ez bagara. Ez deusku inos bere itxito, geuk berari isten ez badeutsagu. Ez dauka amairik Jaungoikuaren adiskidetasunak, geuk geure guraz ta borondatez pekatu eginda galduten ez badogu.

Bijotz guztiagaz, gogo guztiagaz, arima guztiagaz ta beti ameean badogu geure Jaungoiko guztiz maitegarrija beste gauza guztiak baino geijago, duda bagarik da guretzat Jaungoikua adiskide jakituna, adiskide zuzena, adiskide aberatsa, adiskide lauba, adiskide andija, adiskide sendua, adiskide pirmia, adiskide emonzailia, adiskide parkazailia, adiskide grazijosua, guztien erarako adiskidia ta betiko adiskidia. Jaungoiko guztia ta bere erreinu guztia da betiko geuria. Ta ameean ez badogu Jaungoikua beste gauza guztiak baino geijago, Jaungoikuaren betiko gorrotua, asarria, zamaija, zeruti betiko erbestetutia ta inpernuko betiko erreeta demoniuen ta kondenaubeen artian, guztia da geuria. Bijeetati bat, kristinaubak. Edo betiko zeruba edo betiko inpernuba, guztia geuria. Jaungoiko onaren amodijo santubaren sarija da betiko zeruba. Amodijo santu onen paltaan betiko inpernuba. Zer esan legi bada, kristinaubak, pediagaz egijia oneek sinistuta, pekatu mortalien bitzi dan errukarrija gaiti? Jaungoikuaren gorrotuan, dakijala, daguana gaiti? Pena bagarik lege santuba ausita, Jaungoikua betiko galduten dabena gaiti? Pekatu mortala egiten dabena gaiti? Esango dogu, alako kristinauba zorua dala? Ala itsuba dala? Ala gaistua dala? Ala pede bagakua dala? Ez da erraz, egijia esateko, pekatu mortalien Jaungoikuaren gorrotuan sosiguz jan ta lo egiten dabinari, ondo jagokan izen bat emoten. Esan dakijola, bada, san Paulo apostolubagaz: *Jesukristo geure Jauna, Jaungoiko ta gizon egijiazkua ameean ez dabena, izan dedila madarikatuba, izan dedila eskomulgauba, izan dedila beti kondenauba.* Oh, ze berba ikaragarriak! Baina Espiritu Santubak esanak. Errazoiari

darraikozanak. Ain Jaungoiko ona ta maitegarrija pekatu mortalagaz opendituten dabena, ondo irabatzija dauka betiko kondeneetia.

Esnaatu gaitezana bada, kristinaubak, geuri guztia balijo deusku, betiko ditxiari begiraturteko. Gogoratu daiguzan sarritan Jaungoikuaren ontasunak. Batian jakiturija neurri bagakua, bestian bere ontasun zabalak ta ugarijak, bestian bere betiko Erreinu baketsuba ta ditxosua, bestian geuri deusku karinua, amodijua ta borondate ona. Begiratu daijogun geure arimeetako nai on guztiagaz ta bijotzeetako amodijo pin guztiagaz Jesukristo, geure Salbazaille maitiari. Batzubetan Belengo ganadu aska pobrian bere jaijotzaan; beste batzubetan Ama Santisimiaren ta san Josepe bedeinkatubaren altzuan ta besuetan; beste batzubetan Jesemaniko ortu santuban auspaztuta odolezko izerdija darijola, gu gaiti orazinoe egiten dabena lekuban; nosbait, zelan azoteetan dabena; beste baten zelan kurutzia lepuan dabela doian Kalbarijora ta daguan kurutzian esegita. Begiratu daijogun illeen arteti biztuten; altarako sakramentu santuban; en fin bere bitzizako ta erijotzako pausu santubeetan. Penseeta oneek ekarriko dabee geure bijotza Jaungoikua ameeata, beste gauza guztiak baino geijago. Ta au da asko, gu beti zeruban ditxoso izateko. Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. Amen.

VII. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan

zer dan nobera ameeitia.

Ta z[eintzuk dirian ge[u]re proximuak.

Ikasi ezker kristinaubak, lelengo agindubak eskatuten deusala Jaungoikua ameeitako beste gauza guztiak baino geijago, ta zelan dan geure Jaungoiko ona guztiz maitegarrija, onen ondorik Jesukristo, geure Jaunaren esana ta kristinaubaren eginbiarra da, ameeitia geure proximua, geure buruba legez. Ez gaitez an, bada, engaiñau, kristinaubak. Proximua ameeitako daukagun aginduba, txito andija da. San Paulo apostolubak dinuanez, adulterijorik ez egitia; ezer ez oostutia; inor ez illitia; testigantza paltsorik ez emotia, ta beste Jaungoikuak aginduten deuskun guztia kabituten da berba oneetan: *amanuko dozu zeure proximua, zeure buruba legez*. Proximua ameeitako geure buruba legez, jakin biar dogu zelan geure buruba amau biar dogun. Askok usteko dabee, bakijeela euren burubak ameeitan. Ta izan leiteke eureen gorputzak ta gurarijak ameeitan jakitia. Baina Jaungoikuak aginduten deuskun moduban eureen burubak ameeitan dakijeena ez dira guztiak, eze gitxijago bere. Au gaiti erakutsiko deusut dotrina onetan: 1. *Kristinaubak zelan amau biar daben bere buruba*. 2. *Nortzuk dirian geure proximuak*. Prestau egizu entzutia.

I.

Laarregijak ta gitxijegijak eragotzita dagoz lege guztian. Borondatezko ta ezauberazko gauza guztietan biar da moduba ta ordenia. Alan, kristinaubak, Jaungoikuak aginduten deuskunian proximua ameeitako, ge[u]re buruba legez, moduren baten aginduten deusku geure burubak ameeitako bere. Zelan baina amau biar dau kristinaubak bere buruba? Ah, neure entzula onak! Emen dagoz utsegite asko. Geure buruba esaten danian, aytuten emoten da gizon edo emakume guztia, gorputz ta arima. Arimia ta arimiari darraikozanak, ta gorputza ta gorputzari bere izatian darraikozanak da gizona edo emakumia. Ta au da bere ordeniagaz ta modubagaz bakotzak amau biar dabena. Baina zelan? Jaungoikuak aginduten daben moduban. Geure arimia ta arimako adilarija edo entendi-

mentuba ta nailaarija edo borondatia, ta gorputza bere sentidu guztiakin Jaungoikuak geuri duarik emonak dira. Ta zetarako emon deuskuz Jaungoikuak geure burubak, gorputza ta arimia? Bera ezauteko, bere naija egiteko, bera ameeitako ta gero beti zeruban bere ontasuna gozeetako. Begaz, amau biar ditugu geure burubak Jaungoikua gaiti ta Jaungoikuarentzat. Beste gauzarik esatia, ordena guztia okertutia da. Uts egitia da.

Amau biar dogu geure izatia, Jaungoikuari grazijaak emonda, gizon egin gaitubalako. Amau biar dogu geure arimia. Ta arimia ameeitia da pekatirik ez egitia. Bada, pekatu egiten dabena da bere arimiaren arerijua. Arimia ta gorputza betiko ditzoso egiten ditubana da grazija. Ta au gura izan biar dogu, beste gauza guztiak balduta bada bere, geure buruba Jaungoikuak aginduten deuskun moduban ameeitako. Gorputza ta arimia betiko zorigestoko egiten ditubana da pekatuba. Ta pekatubari gorroto izan biar deusagu, beste gauza guztiai baino geijago, geure buruba ameeitako. Amau biar dogu geure gorputza, arimiaren krijaduba dalako ta arimiari Jaungoikua serbiduten lagundu dagijon. Amau biar ditugu geure entendimentuba, borondatia ta sentzailiak edo sentidubak, arimiari ta gorputzari lagundu dagijuen Jaungoikua serbiduten ta zeruba irabazten. Amau biar ditugu bitzitzia, luzia edo laburra; geure osasuna, sendua edo makala; geure gorputzaren zatijak, osuak edo ausijak; geure kleituba, jakiturija ta beste geure izatiari ta izatiaren ontasunari darraikozan ta daukaguzan gauza guztiak. Baina guztiak Jaungoikua gaiti ta Jaungoikuaren naija egiteko. Jaungoikua serbiduteko ta obeto ameeitako. Pekatuti aparteetako, biar onak egiteko ta zeruba irabazteko. Geure zeregin nausija ta bakarra dan legez Jaungoikua ameeitia ta geu salbeetia, onetarako amau biar dogu geure buruba, garian guztia ta daukagun guztia. Jazoten bajaku inos ordu esturik ta ain esturik, zeinda erremedio bagakua dan: edo grazija galdu edo begija galdu; edo pekatu egin, edo besua edo iztarra galdu; edo arimia galdu, edo bitzitzia galdu; edo Jaungoikua opendidu, edo kleituba, aziendia ta adiskidiak galdu; erabagita dauka Jesukristo geure Jaunak bere ebanjelijo santuban. Ta zer? Leenago galdu biar ditugula geure begijak, geure besuak, geure iztarrak, geure kleituba, ondasunak, adiskidiak ta bitzitzia bere, grazija galdu baino, pekatu egin baino, arimia galdu baino, Jaungoikua opendidu baino.

Zer balijo deusala gizonari mundu guztiak, bere arimiaren kaltian bada? dino Jesukristo geure Jaunak. Esango baleu legez Jesus, geure zeruko erakusla andijak: Oh, kristinauba! Zariana zariala, aditu egizu ta sinistu egizu, geijago balijo dabela zure arimiak, munduko ontasun, entzute

andi, portuna ditzoso ta atsegingarri guztiak baino. Mundu guztia irabatzin arren zeure arimia galduten badozu, guztia galdu dozu. Arimiaren kaltia ezegaz bere erremedijauko ez dozu. Munduko gauza bat gaiti pekatu eginda kondeneetan bazara, inpernuti inok bere aterako ez zaitu. Beste leku baten esaten deutzu Jesukristo geure Jaunak dotrina au berau: Zeure begija dala medijo pekatu egiten badozu, atera egizu begija. Bada, oba dozu begi batagaz zerura jua, begija gaiti pekatu egin ta begi bijakin inpernura jua baino. Zeure eskubak pekatu eragiten badeutsu, ebegi egizu eskuba. Bada, oba dozu esku batagaz zerura jua, eskuba gaiti pekatu egin ta esku bijakin inpernura jua baino. Zeure oiña dala medijo, pekatu egiten badozu, ebegi egizu oina. Bada, oba dozu oin batagaz zerura jua, bijakin inpernura baino. Berba oneetan esaten deutsu geure Salbazaile maitiak: Begijak, eskuba, edo oina baisen maite doguna bada bere geuri pekatu eragiten deuskuna; nai aita, nai ama, nai umia, nai senidia, nai adiskidia, nai geure aziendia, nai geure kleituba, nai beste edozein gauza; dana dala, leenago galdu biar dogula, pekatu egin baino. Geijago amau biar dogula geure arimia, munduko gauza guztiak baino. Au da geure buruba ameeia, Jaungoikuak gura daben moduban.

Ta inok duedeetan badau, ia bitzizia gordeetia gaiti pekatu egin legijan, au bere erabagita dauka Jesukristok bere ebanjelijo santuban, nun dinuan: gorputza ill baino besterik ezin deutsunari, ez egijozu bildurrik euki; baina bildur izan zakijoz, gorputza ta arimia inpernura bota legizuzan Jaungoikuari. Emen erakusten deutsu Jesus maitiak, leenago galdu biar dogula geure bitzizia, Jaungoikua pekatubagaz opendidu baino. Geijago amau biar dogula geure arimia bitzizia baino. Arimia dan legez geure izate nausija ta ya betikua, Jaungoikuak bere irudira egindakua, au gaiti geure arimia ta arimako salbazinoia amau biar dogu, Jaungoikuaz urrengo, beste luurreko gauza guztiak baino geijago. Onen ondorik amau biar dogu bai geure bitzizia, bai geure osasuna, bai geure gorputza, geure kleituba ta Jaungoikuak emon deuskun guztia. Baina oneek guztiok amau biar ditugu ta guztiakin balijau biar dogu Jaungoikuaren agindubak gordeetako, Jaungoikua bera ameeetako ta geure arimia salbeetako. Arimiaren kaltian gorputza, bitzizia, osasuna, kleituba, ondasunak, gurasuak, adiskidiak edo luurreko gauzaak ameeia da, bere burubari ondo gura ez izatia.

Zer! Naiko zenduke zeure etxian gauza txarra eukitia? itanduten deutsa san Agustinek pekatarijari. Ta erantzuten deutsa: Ezer bere ez zenduke naiko txarra eukitia; ez emaztia, ez semia, ez alabia, ez krijaduba, ez krijadia, ez arkondaria ta ezda oinetakuak bere. Ta nai dozu eukitia bitzi-

tza txarra ta arima txarra? Amau egizu, bada, geijago, esaten deutsa santubak, zeure arimia oinetakuak baino. Oh, zeinbat kristinauri esan legijuen beste ainbeste! Ameeetan ditubee, lastima gorrija! euren burubak Jaungoikua opendiduteko ta diabruba serbiduteko. Ameeetan ditubee eureen gorputzak pekatu nasaijak beragaz egiteko. Ameeetan dabee eureen osasuna Jaungoikuaren lege santuba austeko. Ameeetan ditubee eureen sabelak, begijak, belaarrijak, bitzizia, ondasunak ta Jaungoikuak emonda daukeen guztia. Baina zetarako? Ah, pekatari tristiak! Sabela ta gorputza Jaungoikozat artuta, eurak serbiduteko, eurai gusto emoteko, pekatu egiteko ta arima errukarrija kondeneetako. Ta au da kristinaubak bere buruba ameeia? Esango dogu soberbijotso batek, embidijoso batek, gorrotosu batek, guleru batek, ordi batek, kodizijotso batek, lujurijotso batek, pekatari batek ameeetan dabela bere buruba? Ez. Arimiaren arerijua ta bere burubaren arerijua da, pekatu egiten dabena. Amau daiguzan bada, kristinaubak, geure burubak, Jaungoikuak aginduten deuskun moduban, proximuak ameeetako geure burubak legez. Baina onetarako, jakin biar dogu, zeintzuk dirian geure proximuak.

II.

Munduban dagozan gizon ta emakume guztiak dira geure proximuak. Ez euki uts egiterik, kristinaubak, gauza onetan. Nai urrekuak ta nai urrinekuak, nai errikuak ta nai erbestekuak, nai adiskidiak ta nai arerijua, nai senidiak ta nai atziak, guztiak dira geure proximuak. Adan eta Ebaganik datozan guztiak, dino san Agustinek, dira zeure proximuak. Guztiok gara alkarren lagunak. Baina ez guztiok modu baten, zerurako ustiarri begiratu ezker. Kristinaubak izan ez arren, zeure proximuak dira. Bada, ez dakizu zuk Jaungoikuaren aurrian zer jatzoten dan. Askotan zuk, kristinau ez dalako, burla egiten deutzazuna biurtuten da Jaungoikuagana. Ta benturaz zuk baino obeto serbiduten dau, adoreetan dau ta ameeetan dau Jaungoikua. Geuk jakin ez arren nortzuk eta zeinbat dirian, bagoz kristinau ez dirianen artian kristinaubak. Ez dakigu Jaungoikuaren aurrian zer jatzoten dan, ez zer jazoko dan. Ez daki gu zeintzuk salbauko dirian edo kondenauko dirian. Orregaiti munduko gizon ta emakume guztiak euki biar ditugu geure laguntzat ta proximozat. Au da san Agustinen berbeetia.

Emeti ateraten da kontuba, kristinaubak, gorputza ta arimia daukeen gizon ta emakume guztiak, nai diriala erejiak, nai judegubak, nai moruak,

nai jentilak, nai Jaungoiko bagakuak, nai beste edozein kastatakuak, geure lagunak ta proximuak dira. Ta geure buruba legez amau biar ditugunak dira guztiak, salbauko bagara. Alan 1. amau biar ditugu, zeruban Jaungoikuagaz ditzoso dagozan aingeru, santu ta santa guztiak. Alegrau biar dogu eureen ditxa onagaz ta gloriya ederragaz. Ta erregutu biar deuseegu, izan ditezala geure lagun onak zeruban Jaungoiko andijaren aurrian. 2. Amau biar ditugu purgatorijuan erreetan dagozan arima pielak, dirialako Jaungoikuaren adiskidiak; grazija ta karidadia inos galduko ez dabeenak ta zeruban santubakin beti bitziko dirianak. Errukitu biar dogu purgatorijoko arimaak daukeezan penaakin. Ta sokorridu biar ditugu orazinoiagaz, barubagaz ta beste egitate onakin, pena areetati librauta, geure bitarteko zeruban izan ditezana. Purgatorijoko arima pielak gaiti Eleisa Ama santiak erakusten deuskuna da 1. Jaungoikuaren grazijaan ta adiskidetan ill dirian arimaak, baina pekatu mortal ondo konpesaubeen edo pekatu txikarreen zor guztia Jaungoikuaren zuzentasunari munduban pagau bagarik ill zirianak, illda gero pagau biar dabeela zor guztia padezidubagaz. 2. Arima errukarri areek purgatorijuan dagozan artian, erriaz ta padezidubagaz baino bestelan eureentzako ezin legijeela ezer. 3. Eleisa Ama santiaren ta kristinaubeen egitate onak, limosnaak, orazinoiak, mezaak, induljenzijaak ta karidadiak, purgatorijoko arimeen izenian egin ezker balijo deutseela, eureen zorrak pageetako ta penaak arinduteko, edo guztia edo zati bat. Ta zeinbat geijago egiten dan eureen izenian, ainbat lasterrago urtengo dabeela purgatorijoti. 4. Arima ditzoso areek seguru dagozala betiko. Ezin legileela ya pekatuak. Ta zorra pagau dagijeen instantian sartuko diriala zeruko erreinuban.

Au da, kristinaubak, pediak erakusten deuskuna purgatorijoko arima pielak gaiti. Padezietan ta erreetan dagozan proximuak dira. Jaungoikuak ta aingerubak maite ditubeenak dira. Zeruko pamelija santuba geituko dabeenak dira. Premina andijan dagozanak dira. Menturaz geure gurasuak ta senide urrekuak dira. Ezker onekuak dira. Bada, geuk geure egitate onakin orain pena areetati libreetan baditugu, duda bagarik izango dira zeruban Jaungoiko andijaren aurrian bitarteko segurubak. Sokorridu daiguzan, bada, alegin guztijagaz purgatorijoko arima errukarriak. Baita onezaz gainera amau biar ditugu munduko proximo guztiak, geroko dotrinan esango dan modubagaz ta ordeniagaz, salbauko bagara.

Erregutu dagijogun bada, neure kristinaubak, geure Jaungoiko onari, erakutsi daigula bere anditasuna, geure burubak ta proximuak ameeetan. Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren Izenian. Amen.

VIII. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan:

1. *Arerijo ez dirian proximuak ameeitia zer dan.*
2. *Ze ordenagaz amau biar dirian.*

Ikasi ezker kristinaubak zelan amau biar daben bere buruba ta zeintzuk dirian bere proximuak, oni darraiko, neure entzula onak, ikastia zer dan ge[u]re proximuak ameeitia ta ze ordenagaz amau biar ditugun. Esango deusut, bada, dotrina onetan: Leleengo, *zelan amau biar ditugun ge[u]re proximuak*. Bigarrenian, *ze ordenagaz amau biar ditugun*. Ez da dotrina onetan ezer esaten, arerijua zor deusagun amodijua gaiti. Au dan legez sarritan jatzoten dana ta kristinau askok nekez ikasi oi dabeena, dinot: *arerijua ameeitia*. Geroko dotrinako isten dot oni jagokana erakustia. Egon zaitez, bada, atenzinoe onagaz.

I.

Jaungoikuaren aginduba da, neure entzula onak, proxima geure buruba legez ameeitia. Inor bere ez dago libre zeregin santu onetati. Inok bere ukatu ezin legi lege santu au. Proximuak ameeitako neurrija bere, Jesukristo geure Jaunak berak iminija da. Ezin kendu ginaijo izpirik, karidadian paltau bagarik. Ze neurri da, bada, au? Geure burubari deusagun ondo guria proximuari izatia. Geuretzat gura gendukiana, proximuari gura izatia. Geure burubak legez, proxima ameeitia. Ara emen neurri argija, zabala, duda guztiak kenduten ditubana ta edozeinek bertati ikasi legijana. Nai dozu zeuretzat osasuna? Bada, nai izan biar deusazu proximuari. Nai dozu zeuretzat bakia? Bada, nai izan biar deusazu proximuari. Nai dozu zeuretzat kleitu ona, ondra ona, bestiak zeu gaiti ondo esan dagijeen ta estimau zagijeezan leku guztietan? Bada, nai izan biar deusazu proximuari kleitu ona, estimazinoe ona, jentia bera gaiti ondo esan dagijan ta pensau dagijan. Nai dozu zeure laboriak ondo ta ugari eldulia, zeure ganadubeeetan, tratubeeetan ta artu emoneetan ondo urtetia, ta inor kansau bagarik, zegaz bitzi munduban eukitia? Bada, beste ainbeste opa biar deusazu zeure proximuari bere laboreetan, aziendaan ta artu emonetan. Nai

dozu bitzita luzia ta pamelija ona zeuretzat? Bada, beste ainbeste proximuarentzat.

Zeure osasunian, pamelijaan, senikeraan edo etxian gaiso bat, naibage bat, negargarri bat edo atsekaba bat jazoten jatzunian, nai zenduke zeure auzua ta lagunak zeugaz errukitu ditezan, lastima artu dagizubeen ta aleginaz lagundu dagizubeen gaiso edo premina atan. Bada, zeure buruba legez proximia ameatako, errukitu biar dozu zeure auzuaren ta proximuaren naibagia, atsekabia ta trabajuba dakutszunian. Guztiak baino geijago gura dozu Jaungoikuak parkatu daizuzan zeure pekatubak, emon dagizun arimako grazija ta zeruko gloriija? Bada, munduko guztiai opa biar deutseezu, luurreko ondasun ta atsegin guztiak baino obeto, eureen pekatubeen parkazinoia, arimako grazija ta zeruko gloriija. Ara emen proximia ameatako neurrija.

Ondo gura deusagunari ta ameean dogunari ez deusagu, dakigula, naibagarik emoten. Ez deusagu gatxik egiten ez osasunian, ez aziendaan ta ez kleituban. Ta Jaungoikua gaiti ameean badogu, ez deusagu pekatu-rako biderik bere emoten. Penaz edo triste badago geuk benetan Jaungoikua gaiti ameean dogun adiskidia, pozik eta gogoz lagunduten deusagu. Triste badago, konsolietan dogu. Gose edo egarri bada, kopau bat baino ez bada bere, euki ezkeru, borondatez emoten deusagu. Penaz badago, errukituten gara ta arindu gura genduke bere penia. Pekatu mortal bat egiten badau, oh! oraindino geijago sentiduten dogu bere pekatuba beste bere gatx guztiak baino. Erregututen deusagu Jaungoikuari geure adiskidiaren arima errukarrija gaiti. Gogoratuten deusagu berari bere (artia, moduba ta tertzijorik oneena artuta) egin daben pekatuba, laster erremedijau dedin ta pekatu mortalian ill ez dedin. Ara, kristinaubak, geure proximia ameatako neurrija.

Oh, ze gauza ona izango litzaatekian guztiok onan alkar ameeia ta alkarri lagundutia! Gogoratuta beste bagarik, emoten dau enbidija santu bat, kristinau guztiak onan alkar ameean ta alkarri lagunduten bitzi izatiak. Errazoiagaz esaten dau san Paulo apostolubak, Jaungoikua gaiti proximia, biar dan legez, ameean dabenak gordeetan dabela lege guztia. Ez dakit zek emoten deusain ainbeste su geure bijotzari, proximuaren kontra gorrotua, ikusi ezina, gaiski esatia ta gaiski opa izatia eukiteko.

Proximua ameatako ez da asko auagaz esatia: *guztiak ameean ditut nik; ez deusat nik inori bere gatxik gura*. Au esatia gauza ona ta biarrekua da. Baina auagaz esaten dana borondatiagaz nai izan biar jako; ta al izan ezkeru eginagaz aituten emon biar da. Au gaiti esaten dau san Juanek, mese-de eginagaz amau biar ditugula proximuak, ez berba utsagaz. Ta

Santiagok esaten deusku: *Dakutszunian pobre, bilos, gose, otzak irago bat, zuek esan arren ari: zuaz Jaungoikuagaz, berotu zaita ta zerbait jan egizu; zeureti ezer emoten ez badeusazzu, zer balijo deusita pobriari zure ondo esanak? Egitiadiak dira geure pediaren ta karidadiaren testigubak*. Au berau aituten emoten deusku san Paulo apostolubak, dinuanian: *Aingeruben minagaz berba egingo baneu bere, zeruko misterijo guztiak ezautuko banitu bere, jakiturija guztia banenka bere, mendijak bateti bestera iragoteko sinistutiagaz banengo bere, ta neure gorputza erre-taragino kastiganko baneu bere; karidaderik ez badaukat, utsa nas ta ezer bere balijo ez deustee*. Oh, karidade santuba! Oh, Jaungoikuaren ta proximuaren amodijo santuba! Zeinbat gauzaren paltaak erremedijeetan dituzun!

Ta inor engainau ez dedin karidadia daukala pensaubagaz, Apostolu santubak berak banaan konteetan deusku karidade egijazkuaren egitiadiak. Dino, bada: Karidadia itxaan andikua da, pazienzija andikua da, biguna da, enbidija bagakua da, gatxik egin gura ez dabena da, banidade ta andiari bagakua da. Karidadia daukanak ez dau asarrerik erakusten; ez dau gatxik penseetan; ez deutsee bere gauzai ainbeste begiratuten; ta inoren on guztiagaz alegereetan da. Karidadia daukanak guztia supriduten dau, guztia sinistuten dau, guztia esperetan dau, ta inor gaiti bere ez dau gatxik penseetan. Onek dira karidade egijazkuaren senailiak; ta emeti ezautuko dau kristinaubak ia karidadia daukan edo ez.

Proximuaren karidadiaren kontra pekatu egiten da modu askotara: 1. Proximuari gorroto izanagaz edo gauza txarra opa izanagaz, 2. Inoren gauza onaren enbidijagaz. 3. Proximuaren bakia galdubagaz. 4. Proximuaren gatxagaz alegrau edo onagaz tristetubagaz. 5. Al dagijala, nezesidadian daguan proximia sokorridu ezagaz, nai arimako nai gorputzeko premineetan. 6. Proximuari pekatu eraginagaz nai pekatu egiteko bidia emonagaz. Pekatu ezaina ta Jaungoikuaren gorroto andikua da inori pekatu eragitia nai pekatu egiteko bidia emotia. Zorigaistokuak eta desdixaubak esaten deutsee Jesukristo geure Jaunak bere ebanjelijo santuban proximuari pekatu eragin edo pekatu egiteko bidia emoten deutseenai. Arri bat samati lotuta, itxasoko ondarreetara boteetia merezidu dau alako pekatarijak, dino Jesukristok. Bere arimia galdutia ezer ez balitz legez, proximuaren arimia, pekatu eraginagaz, galduten dabelako. Oh, ze pekatu kasta txarrekuu dan eskandaluko pekatuba! Inori pekatu eragitia! Pekatu egiteko bidia emotia! Kristinaubak karidadez alkarri lagundu biarri Jaungoikua serbiduten ta zeruba irabazten, alkarri lagundutia diarbruba serbiduten ta inpernuba irabazten! Ikasi bada, kristinaubak, zer dan proximia ameeia. Baita ze ordenagaz ta modugaz amau biar dan bere.

II.

Karidadiaren ordenia ta moduba aituteko, gogoratu biar dogu, neure entzula onak, gauza on batzuk egin ginaizala proximo guztiak gaiti. Baina beste batzuk ezin ginaiz guztiak gaiti. Ezda gitxiago gaiti bere. Guztiak gaiti egin al daiguna, guztiak zor deutseegu. 1. Proximo guztiak opa biar deutseegu arimako grazija ta zeruko glorija. Baita Jaungoikua serbiduteko ta zeruba irabazteko munduban biar dabeena bere. 2. Guztiak nai biar deutseegu bitzitzia, osasuna ta geuretzat gura doguna, leen esan dan legez. 3. Erregutu biar deutsagu Jaungoikuari proximo guztiak gaiti. Karidadiaren estalgi zabalak guztiak batuten ditu ta geuk proximuari deutsagan karidadiak bere guztietara zabaldu biar dau. Iru gauza oneek guztiak gaiti daikeguz ta guztiak zor deutseeguz.

Baina aparteko sokorruba ta laguntasuna proximuari egiteko, ez dira bardinak ez proximuak, ez areen premina ordubak. Ta oni begiratu biar jako karidadiaren ordenia gordeetako. Ordena au austia pekatu da, dino santo Tomasek. Personeen artian dagoz gurasuak, senar emaztiak, seme alabaak, senidiak, ongillaak, kristinaubak, erejiak... Premineen artian batzuk dira arimakuak, beste batzuk gorputzkuak. Oneen artian batzuk dira bertati erremedijua eskatuten dabeenak; ta luzatu ezker, erremedijau ezin legizanak. Beste batzuk dira, luzapen edo asti geijago emoten dabeenak.

Esaten da, bada. Lelengo: arimako preminaan daguana leenago sokorridu biar dala, gorputzeko preminaan daguana baino. Pekatu mortalian illteko peligru urrekuan dago persona bat. Bada, a leenago sokorridu biar dogu, gorputzeko preminaan daguana baino. Arima batek geijago balijo dau, munduko gauza guztiak baino. Proximua salbeetako popuertzakua bada, galdu biar dogu geure bitzitzia ta daukagun guztia bere, pekatu egin bagarik al daigunian. Geure arimaak salbeetia gaiti emon eban Jesus, Jaungoiko ta gizon egijazkuak bere bitzitzia. Ta esaten deusku Jesus maitiak, proximua salbeetia gaiti bere bitzitzia emoten dabenak daukala karidaderik andijeena. Au gaiti arimiaren onerako egiten dirian limosnaak eurenez geijago balijo dabee gorputzaren onerako egiten dirianak baino. Bigarrenian: Premina bardinian leenago da geure burubak sokorridutia inorena baino. Ez deusku Jaungoikuak aginduten geu baino geijago proximua ameatako, ta proximua salbeetia gaiti geu kondeneetako. Irugarrenian: Gurasuak, senar emaztiak, umiak, senidiak eta ongillaak

leenago dira, bakotxa bere lekuban, beste eeduban ez dirianak baino, geuk sokorriduteko. Gurasua, emaztia, umiak... gosez ta bilosik daukazala, areek biar leukeenagaz limosna egitia ez da karidadia, ez bada karidadiaren kontra. Laugarrenian: Arrisku edo premina bardinian aurkitu ezker, luurreko gauzeetan leleengo sokorridu biar da proximuaren bitzitzia, gero osasuna, gero kleituba, gero ondasunak, ta oneen ondorik kristinaubak Jaungoikua serbidubagaz munduban bitzi izateko biar dabena. Ez da errez erregela edo neurri seguru bat iminten, ordena onen paltia nos pekatu mortala ta nos beniala dan esateko. Karidadia da birtute guztietati nausijeena; baita laster zaurija egiten jakona bere. Karidadiaren paltia da, neure entzula onak, kristinaubeen kondengarrija. Karidadiaren paltaz topau ebeen birjina nezijuak zeruko atia itxita. Birjinaak zirian, gorputzari guraarijak ukatu eutseezan, beste obra onak bere egingo zitubeen ta usteko ebeen, menturaz, zeruko Esposuak txito maite zitubala. Baina eureen arimako lanparia amatauta eukeen ta ixioteko orijorik ez eukeen. Ez dogu irakurten birjina nezijo areek iñor ill ebeenik. Ezda, iñori ezer oostu eutseenik bere. Ezda, inogaz auzi txaarrik edo gorroto agirikorik euki ebeenik bere. Ezda bidau gaistorik edo maldezinoerik egiten ebeenik bere. Zegaiti, bada, topau ebeen zeruko atia itxita? Zegaiti kondenu zirian birjina nezijuak? Karidadia palta ebeelako, dinue Eleisako Gurasuak. Mundubaren begijetan palta andi agirikorik euki ez arren, borondatiaren nai ona edo karidade santia ez eukeelako, zein dan arimiaren lanparia exioteko orijua. Azaleko kristinautasun bategaz gorde ebeen eureen bijotzian birjina nezijuak enbidija, inoren onaren ekusi ezina, buru eretxija ta eureen gauzaak osorik euki guria, inori karidadez emonda kastu bagarik. Au gaiti topau ebeen itxita zeruko atia. Karidade egijazkuaren paltaz ez zituban ezautu, zeruko Esposuak bere esposatzat. Ta eureen birjiniadiagaz ta azaleko santidadiagaz kondenu zirian.

Karidadiaren paltia arpegijan ezarriko deutsee Jesukristo geure Jaunak kondenaubai juizijoko egun ikaragar[r]ijan. *Gose izan nintzan ta ez zeunstan jaaten emon*, esango deutsee Jesukristok. *Egarri izan nintzan ta ez zeunstan edaaten emon. Bilosik ibili nintzan ta ez ninduzun jantzji. Gaixorik egon nintzan, karzelaan egon nintzan ta ez ninduzun bisitan. Zuaz bada, madarikatubok, betiko inpernuko sutara.* Ara Jesusen azkeneko sentenzija, karidadiaren paltia gaiti. Oh, zeinbat kristinau artuten dituban azpijan sentenzija bildugarri onek! Gorde guria, euki guria, inor gaiti ez kansau guria, au da kristinau askoren bijotzeko prestaeria, proximua ameatako. Askok uste dabee, proximuari kalterik egin ez badeutsee, sekula mesede txiki bat Jaungoikua gaiti edo karidadia gaiti egin ez arren, santubak diriala. Ez da

asko proximuari kalterik ez egitia, Jaungoikuak aginduten daben moduban proximua ameatako. Egin biar deutsagu mesede, premina daukanian ta al daigunian, salbauko bagara. Bada, karidadiaren jantzija da zeruko eztegurako popuertza biar doguna. Amau daigun, bada, geure Jaungoiko ona, beste gauza guztiak baino geijago; ta geure proximua, geure buruba legez, zeini darraikon geure betiko ditzia zeruko erreinuban. Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. Amen.

IX. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan
geure arerijuari zor deutsagun amodijua.

Aparteko kristinaubaren zeregina da, arerijuak ametia. Ta askoren eritxijan zeregin gatxa. San Jeronimok esaten eban bere denporakuak gaiti, batzuk uste dabeela Jaungoikua serbiduteko ta on izateko, asko dala arerijuari gorrotorik ez eukitia ta gatxik ez opa izatia; baina onezaz gainera geuri gaiski egin deitskuna maite izatia, inok ezin legijana dala. Ez dau, bada, Jaungoikuak aginduten inok ezin legijan gauzarik, dino santubak berak. Jaungoikuaren agindu guztiak dira errazak. Biguna ta arina da Jaungoikuak imini deitskun kargia, dino Jesus maitiak. Gauza jakina ta argiro esana da ebanjelijo santuban, arerijuak ameatako daukagun egin-biarra. Jesus geure zeruko erakusliak ezin esan eutskegun agirijago ta ezaunago gizonaren zeregin au, esan eban baino. *Neuk aginduten deitsut, dino Jesus maitiak, ameatako zeubeen arerijuak; parkatuteko gaiski egin deitsunari; Jaungoikuari erregututeko zeu persegiduten zaitubana gaiti, deungaro esan deitsuna gaiti.* Ara berba oneetan Jaungoikuaren aginduba ondo ezagun, inok dudarik euki ez dagijan. Jesus maitiak berak berba oneen ondorik ekarten deitsku gogora, ze gaiti amau biar ditugun geure arerijuak. Bada, dino: neure Aita zerukuak bere onai ta deungai, guztiai argituten deutsee eguzkija, guztientzat egiten dau eurija. Bere arerijuai ta adiskidiai, pekatarijai ta justubai, guztiai egiten deutseez mesediak neure Aita zerukuak. Zeubeen adiskidiai ta ongillaak baino ameean ez badituzu, dino Jesus maitiak, ze sari zerurako irabatziko dozu? Jentilak ta deungaak bere eureen adiskidiai ta ongillaak ameean ditubee. Parkatuten ez badeutsazu bada, dino geure Salbazaile onak, zeure arerijuari gaiski egina, neure Aita zerukuak zeuri bere ez deitsuz parkatuko zeure pekatubak. Zer izan leiteke au baino berbeeta klarubagua?

Amau biar ditugu, bada, geure arerijuak; ta parkatu biar deutseegun gaiski egina. Orregaiti dotrina onetako zeregina izango da erakustia: 1. *Zelan amau biar ditugun geure arerijuak.* 2. *Zetaragino parkatu biar deutseegun, gaiski egina.* Egon zaitez guztiok zur, entzuten.

I.

Jaungoikuari zor deuntsagun amodijuan sartuta dago, neure entzula onak, arerijuari zor deuntsagun amodijua. Jaungoikua gauza guztiak baino geijago ameeetan dabenak, nai dau popuertza gizon ta emakume guztiak Jaungoikua adoreetia, alabeetia ta ametia. Nai dau guztiak Jaungoikuaren adiskide izatia, grazijaan egotia, lege santuba gordeetia ta zerurako bide zuzenian bitzi izatia. Proximo guztiai, nai arerijuai ta nai adiskidiai au opa ez deuntsanak, ez dau Jaungoikua ameeetan. Proximuari gorroto deuntsanak ez dau Jaungoikua ameeetan, arerijua izan arren proxima. Onezaz ostian:

Zure arerijua, zuri gatx egin deuntsuna ta zu galdu gura zindukezana ez da gizona edo emakumia? Ez da Jaungoikuaren irudi bitzija? Ez da Jesukristo geure Jaunaren odol santubagaz diabbrubari erosita daguana? Ez zan Jesus maitia kurutzian josita ill zugaiti, zeure arerijua gaiti ta beste guztiak gaiti? Ez da zure arerijua Jesusen bitzitziaaren prezijua? Ez dauka Jaungoikuak luurraren gainian bitzirik zure arerijua? Nor zara, bada, zu, zariana zariala, nai erregia, nai kondia, nai obispua, nai ugazaba, nai seño-ria, nai laguna? Nor zara zu, Jaungoikuaren irudi bitzijiari gorrotua eukiteko? Jesusen odol santubagaz erotsita daguan gizon edo emakumiari gatx opa izateko? Nor zara zu luurreko ar bat baino, Jaungoikuaren arerijo bat baino, inpernuban egon biar zendukian bat baino? Zeure arerijuari bengeetako? Ari arimaan, edo osasunian, edo kleituban, edo aziendaan gatxa nai izateko? A gaiti deungaro esateko? Ari berbarik egin gura ezda egote-ko?

Oh, ze itsutasun andija, neure kristinaubak, arerijuaren gorrotuan bitzi izatia! Oh ze ezaubera txikija, arerijuaren gorrotuan daguan kristinaubarena! Bada, izanik bera Jaungoikuaren arerijua, sarri Jaungoikua opendidu dabena, injurijau dabena, desondrau dabena ta, san Gregoriok dinuan legez, pekatu mortalagaz Jaungoikua bera ill gura izan dabena, aaztuten da bere gaiski egin guztiakin; ta proximuak berari gatx bat egin deutsalako, aren kontra su artuta, gorrotua darijola dago. Akordeetan ete da alako bijotz gorrototsuba, berak bere Jaungoikuaren gorrotua irabatzi dabena? Naiko ete dau, Jaungoikuak berari parkatutia? Ta berak pekatubagaz egin deuntsan injurija aaztutia? Duda bagarik naiko dabena, kristinauba bada. Bera sarri izan arren Jaungoikuaren arerijua, naiko dau Jaungoikuak berari parkatutia. Naiko dau bitzitzaan ta erijotzaan Jesus maitiak amodijuagaz ta miserikordijagaz berari begiratutia. Oh!

Gogoratuko baleu kristinaubak, proximuak naibage bat egiten deuntsanian, berak lelengo pekatu mortalagaz Jaungoikua asarratu ebanian bota baleu Jaungoikuak irabatzi eban inpernura, ez eutsala orduko gatxa proximuak egingo, oztuko leuke gorrotuaren suba. Bada, Jaungoikuak geuri parkatu badeutsku ainbeste bidar inpernura botatia, ze gauza andija izango da, geure lagunari egin deuskun gatx puskia parkatutia Jaungoikuaren izenian ta Jaungoikuak parkatu daigun?

Egija esateko, pediaren puska bat da asko geure arerijuari egin deuskun gatxa parkatuteko borondate onagaz, ta berari ondo gura izateko. Au gaiti arerijuarentzat euki biar dogun bijotzeko prestaeria da: 1. Opa biar deuntsagu arimako grazija. Jaungoikua serbiduteko, gorputzian ta arimaan biar dabena ta zeruko gloriya. 2. Ez dogu euki biar bijotz txaarrik, gorrotorik, ez gatxik jazo dakijon desiorik, ez geuk berari egiteko guraaririk. 3. Arerijua preminaan ikusi ezkeru, euki biar dogu bijotzeko presteera ona lagunduteko ge[u]re arerijuari biar orduban; nai dala arimako preminaan, nai dala osasunian, nai dala kleituban, nai dala pamelijaan, edo aziendan. Dinot, beti euki biar dogula gogua prest, alako premina ordu baten ikusiko bagendu geure arerijua, al izan ezkeru, ari lagunduteko. 4. Arerijuari ez deuntsagu ukatu biar agur egitia. Auzo eraan egon ezkeru, gaisorik daguan arerijua ez bisitetia; agaz berba ez egitia gaiti, bidia austia, ezkuteetia, arpegi ez emotia; berbarik alkarri egin gura ezda egotia; ta beste onako kristinau arteko artu emonak, leenago alkarregaz egiten zitubeenak, bata bestiare ukatutia da gorrotuaren, ikutsi ezinaren ta opa txaarren senailia, dino san Bernardino Senakuak.

Bada, Jaungoikuak agindu ezkeru arerijuak ameeetako, esan dirian gauzaak dira amodijo onari ta borondate onari berekauten darraikozanak. Ta al dagijala, egiten ez baditu, gauza agiritja da arerijuarentzat borondate txaarra daukana ta ameeetan ez dabena. Au beti da karidadiaren paltia; gauza andijan bada, palta andija ta gitxijan bada, txikija. Ezin, bada, dudaan imini ginai, kristinaubak, arerijuak gaisuak, luzarokuak ta gatx andijak egin deutsku-beezanak izan arren, amau biar dituguna Jaungoikua gaiti ta Jaungoikuaren izenian, salbauko bagara. Baina jazo leiteke kristinaubak dudeetia, gatx guztia parkatu biar deuntsan edo ez. Ta au da bigarren lekuban esango deuntsudana: Zetaragino parkatu biar deuntsagun geure arerijuari.

II.

Ezin ukatu ginai, (esaten da ostera bere, kristinaubak, ta sarrijagotan esan biar litzaateke, palta andija dagualako) arerijuari gatx egina parkatu biar deuntsaguna. Jesus geure zeruko Erakusliak esaten deutsku: Zeubek parkatuten ez badeutsazu arerijuari gatx egina, neure Aita zerukuak zeubei bere ez deuntsuz parkatuko zeubeen pekatubak. Jesusek berak erakutsi eutskun *Aita geuria*. Ta An bere ez zan aaztu Jesus maitia, arerijuai parkatuten geuri erakustiagaz. *Parkatu egiguzuz geure zorrak, geuk geure zordunai parkatuten deutseeguzan legez*, esaten dogu Aita geurian. Ara emen Jaungoikuaren agindu agirija, arerijuai parkatuteko, salbau gura badogu. Jesus maitiak esanagaz ta eginagaz erakutsi eutskun dotrina au.

Geure pekatubak gaiti kurutzian josita eguan lekuban, leleengo Jesusek esan eban berbia izan zan bere Aita zerukuari erregututia, Jesus bera kurutzian illten ebeenak gaiti. *Aita, parkatu onei*, dino Jesus maitiak, *zer egiten dabeen ez dakijee ta*. Oh, ze bijotz biguna Jesusena bere arerijo andijeentzat! Saulek persegidu eban ainbeste urtian Dabid santuba. Sarritan ill gura izan eban. Sarritan lantzadia jaurtegi eutsan bertan illteko Dabidi. Baina Dabidek beti parkatu eutsan Sauli. Bein baino geijagotan eria euki eban Dabidek, Sauli ondo bengeetako. Ez eutsan inos bere kalterik egin. Beti amau eban ta beti parkatu eutsan Dabid erregiak Saul arerijuari. San Esteban leleengo martirija arrika ill ebeen judegubak. Illten eguan lekuban belaunbiko jarrita, Santubak Jaungoikuari erregututen eutsan bere illzaile arrikarijak gaiti. Oh, ze exenplubak oneek, arerijuari parkatuten ikasteko! Baina zer? Badago zeruban santurik edo santarik, munduban arerijuak izan ez ditubanik? Ta guk daukaguzan baino gaistua-guak ta mingarrijaguak euki ez ditubanik? Ta bago zeruban inor, arerijuak amau ez ditubanik? Arerijuak gaiti Jaungoikuari erregutu ez deutsanik? Borondate onagaz arerijuai gatx egina parkatu ez deutsanik? Ezda bat bere.

Kontetetan dira bai asko, gorrotuak ta bengeetako naijak inpernura eratsi ditubanak. Kain zegaiti dago inpernuban? Abel bere anae inozentia-aren gorrotua gaiti. Esau, Amon, Absalon, Jezabel, paresijuak ta beste milla dagoz inpernuban proximuaren gorrotua gaiti. Ta egongo dira aurrera bere, arerijuari parkatu gura ez deutseen guztiak. Oh, ze itsutasun andija, kristinaubak, ordu betian bere proximuaren gorrotuan egotia! Kontu atera daigun: Auzuak edo proximuak galdu deutsula ondria bere minagaz; oostu deutsula zeure diruba edo aziendia bere eskubagaz; galdu deutsula zeure etxeko edo senikerako bakia enbusterijagaz, guzurragaz edo txismerijagaz; imini deutsula auzi oker bat ta kastau eragin deutsula daukazun guztia. Ara emen arerijua.

Ta zer ateraten dozu zuk, ari bidaoka, gatx opa deuntsazula, aren gorrotuan ta odijuan su artuta egonagaz? Erremedijeetan dozu zeure kaltia? Etorten jatzuz atzera arerijuak kendu deuntsuzanak, ari bidao eginda, gorroto izanda? Bat bere ez, esango dozu. Oh, ze itsuba! Ze penseeta txikikua! Arerijuak zure kontra pekatu egin dabelako, zuk pekatu egiten dozu aren kontra edo Jaungoikuaren kontra. Ak austen dau agindu bata ta zuk bestia. Bijok presteetan zara inpernurako. Parkatu daijogun, bada, arerijuari gatx egina, Jaungoikuak aginduten deutskun moduban, Jaungoikuak geuri parkatu daigun. Ta parkatu biar deuntsagu arerijuari egin deutskun kalte guztia? Jaungoikuaren aurrerako bai. Esan gura neuke, ez deuntsagula opa biar arerijuari, Jaungoikuaren begijeetan kargurik euki dagijan, geuri egin deuts kun kaltia gaiti. Ez deuntsagula opa biar munduban bere gatxik etorri dakijon, geuri gatx egin deutskulako. Osterantzian, gorroto bagarik, odijo bagarik, bere arimaan, osasunian, pamelijaan, kleituban edo aziendian gatxik opa bagarik, neuri kalte egin deutstanari, eskutu negijo juezaan aurreti egin deutan kaltiaren erremedijua. Oostu deust? Biurtu dagidala oostuba edo pagau dagidala. Kendu deust ondria edo kleituba? Biurtu dagidala. Ta onan beste kalte eginak. Ez da au gorroto izatia, ez bada bakotxak bere gauzia eskatutia. Au karidadian paltau bagarik egin legi, ta egin dabee santu askok. Atarako dagoz juezak, Jaungoikuak iminita.

Arerijuaaren gorrotuan gagozan artian, ez ditu Jaungoikuak estimeetan geure eskintzarijak. Altaraan gagozala bere, dino Jesukristok, gogoratuten bajaku, proximua asarre dala geugaz, oprendia edo eskintzarija altara gainian itxita, proximuagaz bakia egiteko leleengo. Au egin ta gero Jaungoikuak estimauko dabela geure orazinoia edo oprendia, dino Jesusek. Proximua injurijau dabenak parka eskatu biar deutsa lagunari ta bestiak parkatu biar deutsa bijotzeta egin deutan injurija, leen esan dan moduban. Arerijua izan arren ta norbait geuri kalte egin gurarik ibili arren, zor deuntsagu borondate ona, Jaungoikuak aginduten dabelako.

Arerijua bada pekatu eragin gura deuntsana, pekatuako konbideetan dabena ta persegiduten dabena, alako arimia galdu gura deutan arerijuari arpegi asarria ta bekoki illuna erakustia, dino Poujet jakitunak san Agustin ta Orijenesegaz, ez dala pekatu. Askotan gauza ona ta biarrekua dala, arpegieria-gaz ta bekokiko itzalagaz aituten emotia alako pekatariari bere egitade ezaina ta pekatuzkua, kontuban jausi dedin ta inozentia persegidutari itxi dagijon. Egija esateko, eskandaluko kazaan dabilztanak beti topeetan badabee arpegi alegeria ta karinozko berbeetia, nekez eskarmentauko dira ta nekezago esperantzia galduko dabee, euren pekatuzko

guraatijak kunpliduteko. Oh! Arpegi itzalsubak pekatu asko gitxituten ditu.

Amau daigun bada, kristinaubak, geure Jaungoiko ona. Amau daiguzan proximo guztiak bere. Parkatu daijeeguzan arerijuai gatx eginak, Jaungoikuak geuri parkatutia gura dogun legez. Erregutu daijogun Jaungoikuari proximo guztien salbazinoia. Ez daigun inor gaiti deungarorik esan. Ta iges daigun lotsiagaz, itzalagaz ta errespetuagaz, pekatu eragin gura deuskubeen arerijo gaistuetati. Ta gordeko dogu leleengo mandamentuko aginduba. Alan gura izan dagijala Jaungoikuak, bera dana dalako. Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. Amen.

BIGARREN AGINDUBA

I. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan

zer dan juramentu egitia. Juramentu nos egin biar dan.

Ta juramentuko aginduba zelan kunplidu biar dan.

Bigarren aginduban esaten deusku Jaungoikuak: Ez dozu aotan artuko premina bagarik zeure Jaun eta Jaungoikuaren izen santuba. Ez da kastigu bagarik geratuko alperrik Jaungoikuaren izen santuba aotan artuten dabena. Leleengo aginduban esan deusku Jaungoikuak, bera ameatako beste gauza guztiak baino geijago; ta bigarren aginduban esaten deusku, bere izen santuba ondreetako. Gauza bat agindubagaz eragozten deus-tzu beste bat Jaungoikuak, dino Erromako Katezismuak. Edo gauza bat eragotziz jagaz aginduten deusku beste bat. Eragozten deut[s]ku Jaungoikuak agindu onetan, bere izen santuba premina bagarik aotan artutia; ta aginduten deusku, bere izen santuba ta bedeinkatuba ondreetia.

Jaungoikuaren izen santuba ondretan da, neure entzula onak, modu askotara. Leleengo: orazinoe eginagaz. Bigarrenian: Jaungoikuaren ontasunak ta izen santubak, ta Jesukristo geure Jaunaren bizitzako, erijotzako, bitztuerako ta betiko misterijo santubak amodijoz ta gogoz sarrri esanagaz. Irugarrenian: botuak eta promesak Jaungoikuari eginagaz. Laugarrenian: Biar dan moduban ta orduban juramentu eginagaz. Bostgarrenian: Aingerubak, santubak ta santaak alabaubagaz ta bitzizta onagaz. Agindu onetan Jaungoikuak eragozten deuskuna da: Leleengo bere izen santuba alperrik aotan artutia. Bigarrenian: botuak eta promesak gauza txarrrerako egitia. Irugarrenian: Juramentu gaistuak egitia. Esplikauko deusut, bada, agindu onetan, juramentubari, botuai ta berba deungai jaokuena. Ta guztiak asieria emoteko, dotrina onetan esango deusut: 1. *Zer dan juramentu egitia.* 2. *Nos juramentu egin biar dan.* 3. *Juramentubaren beeko aginduba zelan egin biar dan.* Egon zaitez atenzinoiagaz, askori jaokan ikasikizuna dalako.

I.

Juramentuba egitia ez da beste gauzarik, neure entzula onak, ezbada geuk egin dogun edo ez dogun, entzun dogun edo ez dogun, ikusi dogun

edo ez dogun gauza bat, Jaungoikua edo Jaungoikuaren izen santuba testigutzat aotan artuta, onan edo alan zala edo dala esatia, egijja esaten dabela sinistu eragiteko. Jaungoiko egijazkuaren izena aotan artuten dau testigutzat juramentarijak. Bada, juramentubaren izate guztia da, Jaungoiko guztia dakijan zuzena testigutzat artuta, ez edo bai esatia. Juramentu egiteko modu asko dagoz. Ta kristinau asko bitzi dira kasik berbaan berbaan juramentu egiteko ekandu gaistuagaz ta pekatuzkuagaz. Zerbait inori sinistu eragiteko kurutzari mun egitia juramentuba dana, kasik kristinau guztiak dakijee. Bada, kurutze santia da Jesus Jaungoiko ta Gizon egijazkuak bere erijotziagaz santutu ebana. Orregaiti kristinau guztiak deutsee kurutzari aparteko erreberenzija. Juramentu egiteko bere, geijeenian kurutzari mun egiten jako.

Beste juramentu modu batzuk dagoz, kristinau gitxi jakinak ainbeste aintzat ez daukeezanak, ta guzurra edo egija sinistu eragiteko txantzaan edo benetan sarritan aotan artuten ditubeenak. Onetariko berbeeta modubak izaten dira, zerbait sinistu eragiteko esatia: *Jaungoikorako; Jaungoikua testigutzat iminten dot; Jaungoikua daguan legez; Jaungoikuak dakijan legez; ebanjelijoko egijja legez; Jesukristo ill zan legez; Jesukristoren izenian; kurntziaren izenian; zeruba daguan legez; luurra daguan legez; argijja dakustan legez; luurrak paltan dagidala; pausurik egin ez dagidala...*

Inori zerbait sinistu eragiteko, Jaungoikua edo beste kriatura, Jaungoikuaren grazijak aparteko argitasuna emoten deutseenak, zeintzuk dirian *Eleisia, pedia, sakramentuak, kurutzia, arimia, grazija, zeruba, luurra, argijja* ta beste asko testigutzat aotan artuta esaten danian, egiten da juramentu. Ez da, bada, popuertzakua kurutzari, ebanjelijuari edo beste gauza sagradu bati mun egitia, juramentu egiteko. Oh, zeinbat juramentu txaar egiten dirian, asko pensau bagarik! O, zeinbat bidar aotan artuten dan Jaungoikuaren izen santuba alperrik!

Kriaturaak Jaungoikuaren izenian testigutzat artuta, zerbait esaten danian, juramentu egiten dana, ebanjelijo santubak esaten deusku san Matheoren aoti. Ez egizu juramenturik egin ezer gaiti bere, dino Espiritu Santubak. Ez zeruba gaiti, Jaungoikuaren jarlekuba dalako. Ez luurra gaiti, Jaungoikuaren oin lekuba dalako. Ez Jerusalem gaiti, errege andijaren ziadadia dalako. Ez zeure buruba gaiti, ulezuritu bat ezin zinaijalako ta ezda baltz bat bere. Izan bitez zeuben berbaak: ez edo bai. Onezaz gainerakua gatxerik datorrena da, dino Jesukristo geure Jaunak.

Kriatura oneek egijjari euren ez deutsee indarririk emoten; ezbada Jaungoiko andijaren aparteko argitasuna ta itzala dago euretcan, ta au gaiti daukee juramentubari izatia emoteko indarra, egijjaren testigutzat aotan

artuten dirianian. Emeti ezaututen da bada, kristinaubak, zer dan juramentu egitia. Oni darraiko ikastia nos egin biar dan.

II.

Biar dan denporaan ta modubagaz egin ezkeru juramentu, gauza ona da. Jaungoikua ondreetan da bere izen santuba aotan artubagaz, biar dan orduban. Au gaiti ikasi biar dau kristinaubak nos egin legijan juramentu, ondo dan moduban. Espiritu Santubak esaten deusku, neure entzula onak, Jeremias propeta santubaren aoti, Juramentu egin biar dala egijagaz, preminiagaz ta gauza onerako. Iru gauza oneek biar dira juramentuba ona izateko. Egijagaz egiten da juramentu, dakijana dakijan moduban, geitu bagarik, gitxitu bagarik ta ezkutau bagarik esaten danian. Entzun beeban, entzun ebal; ikusi beeban, ikusi ebal; esan beeban, esan ebal; edo ez ebal... dakijan moduban edo noberak uste daben moduban juramentu egiten danian da egjazkua. Dudaan daukan gauzia, ondo ez dakijana, eritxikua edo sospetxakua esaten badau ziurtzat juramentubaren beian, egiten dau guzurrezko juramentuba. Entzuna ikusiztat ta ikusija entzuntzat esaten badau, edo mudeetan badau dakijen moduti, egiten dau guzurrezko juramentuba.

Jazoten da askotan, juramentubaren beian juezak itanduten deutsanian, dakijana esan biar daben edo ez, ez jakitia. Endamas kristinau gitxi dakijenari. Orduban itandu biar deusa, al bada, dudia daukanak dakijanari, juramentu egitera orduko; zelan juramentu egin biar daben ta zer esan biar daben. Ta au ezin dabenian, edo ez egin juramenturik, edo esan zuzen dakijana, dakijan moduban. Bada, guzurrezko juramentuba beti da pekatu mortala. Onetan ez dago dudarik, kristinaubak. Alperrik izango da gauza gitxija juramentubagaz esaten dana. Alperrik izango da gatx uste bagarik edo, esan oi dan legez, inori kalterik egin bagarik. Guzurrezko juramentuba beti da pekatu mortala Eleisako Gurasuen esanian. Oh, zeinbat pekatu mortal egiten ditubeen berban berbaan *Jaungoikorako, argija dakutstan legez, luurrak paltan dagidala* ta beste onako juramentuzko berbaak esateko oitura galduba daukeenak! Askotan guzurragaz, sarritan destajuban ta geijeenan preminia bagarik.

Biar da preminia edo nezesidadia, juramentu egiteko. Ta nos izango da preminia? Sarritan jazo lekijo kristinaubari juramentu egin biarra. Lelengo: juezak eskatuten deutsanian. Bigarrenian: opizijuak, zereginak edo estadubak aginduten deutsanian. Irugarrenian: noberaren edo proxi-

muaren bitzitzia, osasuna, kleituba edo aziendia jasoteko, zaintuteko, gordeetako edo galdu bide bateti libreetako biar danian. Ta laugarrenian errazoe geijagaz: nobera edo norbait pekatuko okasinoeti libreetako biar danian. Alako gauza andija noberarena ta nai proximuarena, arimakua ta nai gorputzekua gorde, librau edo jaso ezin danian, juramentu egin bagarik; orduban juramentu egitia egijagaz ta gauza onerako, juezak eskatu ez arren, ez da gauza txaarra ta askotan biarreku, preminia dagualako.

Irugarren lekuban, juramentubak ona izateko biar dabena da, gauza onerako izatia. Oni esaten jako: zuzentasuna. Egjazkua, biarreku ta gauza onerakua izan biar da juramentuba. Zuzena da juramentuba, Jaungoikuak gura daben gauzaren bat egingo dabela juramentubaren beian aginduten dabenian. Edo Jaungoikuak gura ez daben gauzaren bat egingo ez dabela, juramentubaren beian aginduten dabenian. Limosna bat emotia, meza bat entzutia, ondo ta laster konpeseetia, ez orditutia, joko txaarrik ez egitia, pekatu ekanduko bat ez egitia ta beste onako Jaungoikuak gura dituban gauzaak juramentubagaz agindutia da, juramentu zuzena egitia. Aginduten baditu juramentubagaz gauza txarrak: arerijuari ez parkatutia, tema gaistuagaz urtetia, pekatu egitari ez istia, nai beste edozein berez gauza ona ez dana; orduban da juramentuba pekatuzkua zuzentasunaren paltaz. Oneetan guztietan Jaungoikuari egiten jako injuria, bere izen santuba, altuba ta bedeinkatuba aotan artuta, testigutzat ekarrita, edo guzurra esaten dalako, edo preminia bagarik esaten dalako, edo gauza txaarrerako esaten dalako. Oh, zeinbat juramentu txaar entzuten dirian! Ya panparrerrijaz, ya gorrotoz, ya amodijo txaarrez, ya ekandu gaistoz. Gogoratu bada, kristinaubak, zelan egin biar dan juramentu, ona izateko. Baita ikasi zelan egin biar dan bere juramentubagaz aginduten dana.

III.

Esan dan legez, izan ezkeru gauza ona juramentubaren beian aginduten dana, kunplidu biar da, al dedilla. Jaungoikuari egiten jako juramentu. Bere izen santuba aotan testigutzat artuta egiten jako. Bada, pekatuzko gauzia ez bada, aginduba egin biar da, al dedilla. Arduagaz, jokua-gaz, pekatuko txera juanagaz, edo pekatuko lagunagaz bat eginagaz, edo beste oitura galdu bategaz egiten dozu pekatu. Dala pekatubaren kargia jaso ezin dozulako, edo grazijaren kolpe batek konturatu zaitubalako, edo pekatubak berak lotsatuten zaitubalako, aginduten deusazu Jaungoikuari

juramentubagaz ardaorik ez edaatia, joko gaistorik ez egitia, etxe deunga atara ez juatia edo beste pekatuko okasinoian ez sartutia? Bada, egin biar dozu atxakija bagarik. Aginduten dozu juramentubagaz erlijinoian sartutia, kastidadia gordeetia, meza bat entzutia, limosna bat egitia edo baru bat ateratia? Oneek gauza onak dira. Baina jazo leiteke juramentu egin arren, guztiak egin ezina. Orduban bere, al dagizuna egin biar dozu juramentuba gaiti.

Agindu dozu juramentubagaz pekatu dan gauza bat egitia, arerijuar ez parkatutia, limosnarik ez emotia edo beste gauza pekatuzko bat? Ez dozu kunplidu biar juramentubagaz aginduba, pekatu dalako. Alako juramentuba egitia pekatu da. Ta egin da gero kunplidutia bere pekatu da. Ezin gizonak legerik imini legijo bere burubari, pekatu egiteko. Guraari txaarrak, amodijo gaistuak, gorrotuak edo soberbijak inos eragiten badeutsa kristinaubari juramentu, pekatu dan edo izan leitekian gauzia egiteko, (Erodesek Erodiaren alaba dantzarijari egin eutsan legez ta san Juan Bautistaren sama inozentia pagau eban legez) ez da balijoko juramentuba, ez bada pekatuzkoa ta ez da kunplidu biar. Ez aaztu bada, kristinaubak, ze erreberenzijagaz ta errespetuagaz artu biar dogun aotan Jaungoikuaren izen santuba. Gogoratu ondo nos eta zelan egin biar dan juramentu. Egijagaz, preminiagaz, ta gauza onerako egin biar da juramentu. Ta bein egin ezkeru, kunplidu biar da juramentubagaz aginduten dana, pekatu bagarik kunplidu al deinian.

Ezin ukatu ginai, neure entzula onak, txito oitura galduba ta zabala daguana kristinaubeen artian juramentubak egiteko. Umetati ikasten da premina bagarik juramentu egiten. Ta askok zaartuta bere eurakin dauke, premina bagarik juramentu egiteko ekandu gaistua. Oh, zenbat pekatu egiten ditubeen alako juralarijak! Oh, zeinbat injuria egiten deutseen Jaungoikuaren izen santubari! Ez dira, bada, kastigu bagarik geratuko, dino Espiritu Santubak, Jaungoikuaren izen santuba alperrik aotan artuten dabeenak. Juramentu asko egiten daben miinak buruko uliai ikara eragiten deutsee ta belarrijak gogortuten ditu, dino Eklesiastikok. Dendatu biar dozu, dino san Agustinek, juramentu egiteko ekandubaren kontra, ekandu txaarraren, txaarraren kontra ta kendu zeubeen auetati juramentubak. Botikakua legez da juramentuba, dino Erromako Katezismuak.

Oh, ze erakutsi ona! Botikakua legez juramentuba. Nos artuten da botikakua? Zelan artuten da? Zeinbat artuten da? Botikakua artuten da biar danian. Gaixo danian. Ainbagarik osasuna jadiitxi ezin danian. Ta zelan? Ah! Gatxa ondo examinauta, medikubai itanduta, ak aginduten daben moduban ta ordubectan artuten da botikakua. Ta zeinbat? Ez gei-

jago ta ez gitxiago, gatzak eskatuten daben beste edo eskatuten dabela uste dan beste ta medikubak aginduten daben beste baino. Oh, ze ardura andijagaz gordeetan dirian gorputzaren onerako lege oneek! Artuko zenduke botikakua, osasun onagaz zagozarian? Artuko zenduke edo artuten dozu premina bagarik? Ta premina daukazunian edo gaixo zarianian bere, artuten dozu inori itandu bagarik? Ondo jakin bagarik? Artuten dozu edozein botikako? Edozein ordutan? Edozein beste neurri bagarik? Ah, kristinaubak! Ez dago onako zororik munduban.

Bada, botikakua legez juramentuba. Botikakua gaiski artubak gorputza ill legi. Baina juramentu gaiski eginak, arimia illten dau. Ez egin, bada, juramenturik, premina andija bagarik. Ta orduban, ondo pensauta, ondo kontuba atarata. Ez egin juramenturik prijsaka ta arin aringa. Ez egin juramenturik, leendanaz ondo jakin bagarik, ia juramentubak arimaan on egingo deusn edo ez? Ez egin juramenturik edozein denporatan. Ez egin juramentu biar dan baino geijago. Bada, botikakuak bere ona izan arren, laarregi bada edo ordu txaarrian bada, ill egiten dau gorputza; ta juramentubak bere egijagaz izan arren, biar ez dan denpora dalako edo laarregija dalako, ill egiten dau arimia. Ze gitxi au penseetan dabeen orduban ordubango juralarijak. Ekandu txaarra artuten dabee berbaan berbaan juramentu egiteko, ta inos ez dira dendatuten oitura pekatuzkuaen kontra.

San Agustinek autor eban bere buruba gaiti, egunian egunian juramentu egiteko oitura galduba eukana. Jaungoikuaren bildurrak kendu zituban nire juramentubak, dino santubak sermoe baten. Zeubeen artian bitzi nas, esaten eutseen, ta nos entzun deustazu niri juramentuba? Ez nituban leenago egunian egunian egiten? Bai. Baina jakin nebanian gauza txaarra zana, bildurto nintzan ta peliau nintzan juramentu egiteko ekandu gaistuaren kontra. Erregutu neutsan Jaungoikuari ta emon eutstan grazija geijago ez egiteko. Ez daukat gauza errazagorik juramentu ez egitia baino, zinuan san Agustinek. San Juan Krisostomok emoten dau konseju bat, juramentu egiteko ekandu gaistua galduteko. Esango dozu gatxa dala, baina gatx geijago dakar ekandu galdubak. Dakutszunian, dino Santubak, zeuk edo zeure umiak, edo zeure emastiak, edo otseginak daukazula juramentu egiteko ekandu galduba, juramentu egin dozun gabian apaldu bagarik zuaz lotara. Ta zeure etxekok egiten badau juramentu premina bagarik, ez egijozu aparirik emon, dino Santubak. Artu daiguzan bada, kristinaubak, konseju santu oneek geure onerako. Alan kenduko ditugu laster ekandu gaistuak, juramentu egiteko. Orduban izango dira geure juramentubak egijazkuak, preminakuak, ondo pensauba ta gauza onera-

ko. Ta bein Jaungoikuari juramentubagaz gauza ona agindu ezker, kunplidu ziur ta zuzen. Alan gura izan dagijala Jaungoikuak, geuk alabeetia bere izen santuba. Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. Amen.

II. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan
guzurrezko juramentubak Jaungoikuari
egiten deitsan injuria;
ta inori egin oi deitsazan kaltiak.

Juramentuba dan legez bateti ain gauza sagraduba ta santuba; ta bes-teti ikusten dan legez kristinaubeen artian ain erraztasun andija, bapere premina bagarik juramentu berbaan berbaan egiteko, nai guzurragaz ta nai egijagaz, bai umeen artian ta bai nausijen artian; pensau dot, neure kristinaubak, dotrina onetan erakutsi biar deitsudala guzurrezko juramentubak mereziduten daben gorrotua, gurasuak eta umiak, guztiok itxi dagijozun ekandu galdubari. Jaungoikuaren aurrian txito gorroto andikua da guzurrezko juramentuba. Mundukuen artian bere gauza lotsagarrikua ta desondrauba da. Baita erejeen ta jentileen artian bere. Ikutsi daigun, bada, *ze injurija egiten deitsan Jaungoiko andijari. Ta ze kaltiak ekarri oi dituban mundura juramentu paltzuak. Ta zelan erremedijau biar dirian.* Entzuteko gogua eskatuten deitsut zeubeen arimako ona gaiti.

I.

Pekatubaren malezija ta oitura galdubak gizonen artian azi, geitu ta zabaldu zirianian, dino san Juan Krisostomok, agertu zala mundura juramentubaren biarra. Orduban, gizonak ta emakumiak euren esaneetan guzurti agertuten zirianian, alkarren esanari pijau ezinda, asi zirian Jaungoikuari testigutzat dei egiten; Jaungoikua euren esanaren testigutzat ekarten. Au gaiti esaten dau Jesukristo geure Jaunak, *ez* edo *bai* esateko. Bada, onezaz gainerakua, dino, gatxaganik datorrela. Geure malezijati, geure guzurti izateti datorrela, dino Jesukristok. Kristinaubak bagina egijazkuak ta zuzenak, dakiguna dakigun legez, geitu, gitxitu, edertu, toloztu, ezaindu edo estaldu bagarik, geure goguan daguan legez beti esaten dogunak, ez legoke preminarik inos bere juramentu egiteko. Orduban asko izango litzaateke, alkarri sinistuteko, esatia: onan zan edo alan zan, Jaungoikuaren izen santuba testigutzat aotan artu bagarik.

Baina gizon eta emakumiak dirian legez eureenez malezijotsubak, engainutsubak eta guzurtijak, dakijeena ez jakin egiten dabeenak; ez dakijeena, jakina legez esaten dabenak; eritxikua ta sospetxakua zuzentzat kontectan dabeenak; zuzen jakina erdiz erdi baino esan gura ez dabeenak; edo guzurra asmauta esaten dabeenak, beti dago bildurra, gizonaren edo emakumiaren berbaak egijazkuak ala guzurrezkuak ete dirian. Bildur au gaiti balijoko gauzen egijja jakiteko artuten dira testigubak, noberaren esanaren gainera. Baina munduko testigu guztiak bere gizonak edo emakumiak dira. Ta guztiak engainau ginajeez. Biar da, bada, testigu bat, guztia dakijana ta guzurrik esan ezin legijana. Ta ara emen juramentubaren preminia. Gizonari edo emakumiari sinistuko badeutsagu duda bagarik bere esana, ekarri biar deusku testigutzat edo, san Juan Krisostomok dinuan legez, bere esanaren pijadoretzat, guztia dakijan ta guzurrik esan ezin legijan bat. Au da geure Jaungoiko zuzena ta egijazkua.

Guztia daki geure Jaungoikuak, ta inos bere guzurrik esan ezin legi. Au gaiti Jaungoikua testigutzat aotan artuta esaten dana, sinistuten da. Ez bakarrik kristinaubeen artian, baita erejeen, judegubeen, moruen ta jentileen artian bere. Jaungoikua testigutzat artuta esatia da, gauzia sinistu eragiteko errazoe nausija gizonen artian. Jaungoikua testigutzat artuta egijja esaten bada, sinistuten jako. Guzurra esaten bada bere, sinistuten jako, Jaungoiko egijazkua testigutzat ekarri dabelako. Baina zer egiten dau, Jaungoikua testigutzat aotan artuta, guzurra esaten dabenak? Bere partez Jaungoiko egijazkua egiten dau guzurti. Juralari paltsuak esaten dau guzurra, inor engaineetako. Ta ekarten dau Jaungoikua bere guzurraren testigutzat, Jaungoikuak egijazkotzat ta ontzat emon dagijan bere testigantzta paltsua ta guzur esatia. Au da berbeeta onian Jaungoiko egijazkua bere guzur lagun egitia; testigu paltsuak esan daben guzurra, egijja dala esatia. Ara emen, kristinaubak, juralari edo juramentari paltsuak Jaungoikuari egiten deusan injuria. Bera guzurtija ta paltsua dan legez, Jaungoikua bere guzurti ta paltsu egitia bere partez. Guzurrezko juramentuba egiten dabenak, bere partez ukatuten deus Jaungoikuari bere izate santuba ta ontasun guztia. Esaten dau moduren baten Jaungoikua dala guzurtija. Orregaiti dakar, guzurra sinistu eragiteko testigutzat. Jaungoikua guzurtija balitz, ez litzaateke izango ez zuzena, ez jakituna, ez egillia, ez ona, ez Jaungoikua; ez bada paltsua, engainutsuba, malezijotsuba ta gaistua, juralarija bera paltsua dan legez. Oh, ze injurija! Ze desprezijua! Ze desondria egiten deusan juralari paltsuak Jaungoiko egijazkuari! Pensau ta beste bagarik ikaratuten dau kristinauba juramentu paltsuak. Oh, juralari paltsu tristiak, ze karga pisutsuba artuten dozun zeubeen gainian, guzurragaz

juramentu egiten dozunian! Aingerubak, santubak ta kriatura guztiak armauko dira zeubeen kontra. Guztiak predikauko dabee, egijazkua dala geure Jaungoikua, zubek guzurti egin gura izan arren. Zaintuko dabee Jaungoikuaren ondria ta bengauko dira juralari paltsuaren kontra.

Ta ez pensau, neure entzula onak, injurija andi au Jaungoikuari eragiteko, juezaren aurrian egin biar dala juramentu paltsua; edo proximuari etorri biar jakola kaltia zeubeen guzurrezko juramentubagaz. Ez. Orrako zeubeen berbaan berbaango oiturazko juramentubok, destajuban, eritxira, ondo ez dakizula, txantzaan, bada ez badaan edo barre eragiteko esaten dituzun errazoiok, lasto bat balijo ez deusbeenok, Jaungoikua testigutzat artuta esaten dituzunok, orreek dira Jaungoiko egijazkua desondretan dabeenak. Orreek dira sakrilejiozko pekatu mortalak. Kristinau askok dauke ekandu madarikatuba, errazoe bakotxian esateko, nai guzurra dala nai egijja dala esaten dabeena: *neure arimarako alan dana; argijja dakutstan legez; ebanjelijua dan legez; Jaungoikorako...* egijja dana. Inori kalterik egin ez arren, guzurrezko juramentubak desondreetan dau ta injurijeetan dau Jaungoiko egijazkua. Kendu, kendu, kristinaubak, daukazunok ekandu gaisto ori. Segurubago da inos bere juramenturik ez egitia askozaz, dino san Anbrozio. Ez ondo juramentu egitia pekatu dalako, ez bada guzurragaz egitia pekatu ikaragarrija dalako ta juralarijak sarri guzurragaz egiten dabelako.

Egijagaz, preminiagaz ta gauza onerako juramentu egitia, geure Jaungoiko ona ondreetia da. Jaungoikua egijazkotzat autortutia da. Jaungoikuak berak egin dau sarri juramentu, geure argaltasunari begiraturta, bere berba santubai indar geijago emoteko. Elias propeta santubak Israeli predikeetan eutsanian Jaungoikua testigutzat ekarten eutsan, egijjaak sinistu eragiteko. Propeta askok ta san Paulo apostolubak beste ainbeste egiten ebeen sarritan, jentiar euren esanak sinistu eragiteko. Baita zurak ta arrijak Jaungoikotzat eukeezan jentilak bere, sarritan juramentu egiten ebeen, euren Jaungoiko paltsuen izenian. Baina ez zirian azartuten, dino san Agustinek, guzurragaz juramentu egiten. Bada, jentil itsubak azartuten ez baziran arrijeen ta zuren izenian juramentu guzurrezkuak egiten, zer izango da, pedia daukan kristinau batenzat, Jaungoiko egijazkuaren izenian guzurrezko juramentu egitia? Oh, kristinaubak! Ez da erraz aituten emoten, ze injurija andija egiten deusan Jaungoikuaren izen santubari, guzurragaz juramentu egiten dabenak, nai juezaren aurrian, nai osterantzian, nai adrede ta nai benetan, nai gauza gitxijan ta nai andijan. Baita askotan guzurrezko juramentubak mundukuai bere ekarten deusez kalte andijak. Ikutsi daigun zelan.

II.

Juezak dauka eskubidia, egüja jakin biar dabenian, juramentubaren beian erasoteko bere agindupekuai sail atan dakijeena. Ta juramentubagaz esaten dana, egijatzat artuten da leku guztietan. Juezak erabagi biar daben sail atan jazoten da egotia edo proximuaren ondria, edo kleituba, edo aziendia, edo bitzitzia. Askotan maiorazgo oso bat, edo etxe bat, edo solo bat, benefizio bat, edo irabaziko tratu bat. Beste askotan gizon baten edo pamelija oso baten pamia ta kleituba. Beste batzuketan inozente bat galdutia edo gaisto bat libreetia, edo pekatari bat kastigubagaz erremedijeetia, edo eskandalu bat erriti kendutia ta beste onetariko balijo andiko gauza asko jazoten dira. Juezak, zuzen jakinda, erabagi ta erremedijau biar ditubanak.

Kontu egin daigun, bada, onako balijoko gauza bat jakiteko, juezak eskatuten deusula zuri, juramentubaren beian dakizuna esatia. Bada, zuk egiten badozu guzurrezko juramentuba, okertuten dozu juzgu guztia ta juzgu geijaren erabagija. Zure guzurrezko juramentuba sinistuta, (sinistu biar daben legez, Jaungoikua testigutzat artuta esan dozulako) juezak maiorazkua, etxia, solua edo diruba kenduko deusa jaubiari ta emongo deusa beria ez dabenari. Persona ondrea edo pamelija geratuko da desondrauta; ta enbusteruba, okerra edo lapurra ondriagaz. Urkamendijan edo destierruban egon biar leukiana geratuko da libre; ta inozentia urkamendijan edo destierruban. Eskandaluba ta exenplu gaistua geratuko da errijan, leen legez; ta zelo santubagaz erremedijau gura izan dabena geratuko da lotsatuta, isilduta, arpegija atera ezin dabela. Au guztiau zuk juezaren aurrian egin duzun guzurrezko juramentuba gaiti.

Ze naastiak ta okertasunak imini legizan ta imini dituban askotan, neure entzula onak, guzurrezko juramentu batek! Nok kontau legiz bere kaltiak? Naiko zenduke, auzuak guzurrezko juramentubagaz jueza engainauta, zeuri aziendia edo kleituba galduta, pobre edo desondrau geratutia? Naiko zenduke, errurik ez daukazula, zeu destierrura bialduta, lapur bat edo gaisto bat errijan libre ta ondrau geratutia? Ez. Begiratu bada, kristinaubak, zeubeen arimaak gaiti juramentubaren itzalari ta bere ondorrik dakarren errubari. Biar dan e[r]reberenzijagaz egiten bada, Jaungoikua ondreetan da juramentubagaz. Baina guzurragaz egiten bada, ta endamas juezaren aurrian, kalte ikaragarriak dakaz bai arimarako ta bai mundura-

III.

ko. Ta erremedijau biar ditu juralari guzurtijak alako inori egindako kaltiak?

Duda bagarik, kristinaubak. Salbauko bada juralari paltsua, erremedijau biar ditu. Baina zelan? Bere konpesoriak esaten deusan moduban. Galdu eragin deusa guzurrezko juramentubagaz etxia, solua, diruba edo irabatzi jakina? Bada, galdu eragin deusan beste ta kastau eragin deusan beste biurtu biar deusa juralari guzurtijak atzera, salbauko bada. Galdu deusa kleituba edo ondria guzurrezko juramentubagaz? Bada, juralari paltsuak biurtu biar deusa ondria edo kleituba galdu deusanari, salbauko bada. Nundi daukan artian juralari guzurtijak, jaso biar deusaz juramentu paltsuagaz proximuari egin deusazan kaltiak, nai aziendaan, nai kleituban, nai bakian, nai osasunian, salbauko bada.

Gauza gatxa da au. Nekez ta gitxitan egiten dana da au. Baita esan ginai, nekez ta gitxitan erremedijeetako ta salbeetako arriskuban aurkituten diriala juralari paltsuak. Errazago da, neure entzula onak, juramenturik ez egitia, alako lor bildurgarrijeetan geratutia baino. Artu daigun, bada, guztiok Erromako Katezismuaren konsejuba. Ta zer? Sarri ta ondo pensautu ta ondo jakinda egin juramentu. Juramentu egitera orduko begiratu, dino, ondo ia gauza ak mereziduten daben edo ez juramentu egitia. Juramentubaren beian esan biar bada, denporia artuta, astija artuta, sosisuz pensautu prestau biar dau Jaungoiko egijazkuaren izenian juramentu egiteko, ez gorrotuagaz, ez odijuagaz, ez prijsaka; ez bada zentzunez ta kontuz juramentu geijari begiratuta, ak eskatuten dabelako. Kuidado andi onegaz egiten ez dan juramentuba, ondo pensatu bagarik, prijsaka ta arin aringa egiten dana izango da okerra ta nezijua. Alan oi dira, edozein gauza gitxiren gainian juramentubagaz *baiet* esaten dabeenak. Juizijoz baino ekandu gaistuagaz leenago juramentu egiten dabeenak. Tratalarijak, salzailiak ta eroszailiak, euren gauzaak goraago saldu edo merkiago erotsi egiteko, ardura bagarik juramentubagaz jasoten ditubee edo tatxeetan ditubee erosi edo saldu biar ditubeen gauzaak.

Gurasuak kargu andija eukiko dabee Jaungoikuaren aurrian. Bateti eurak bildur bagarik juramentubak egiteko ekandu gaistua daukeelako ta pamelijaren aurrian sarritan egiten ditubeelako.

Ta besteti eureen umiai ta etxeekuai, juramentubak egiteko oitura galdua artuten isteen deutseelako. Artu daigun bada, kristinaubak, pekatu-

ikaragarri onen gorroto santuba, asarratu ez daigun jeure Jaungoiko ona ta libre egon gaitzean beste esan dirian juramentu guzurrezkuaren gatxeetati. Zerubak egin daigula onetarako grazia. Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. Amen.

III. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan
zer dirian botuak edo promesak.
Zelan botozko aginduba egin biar dan.
Ta zelan kenduten dan eureen egin biarra.

Bigarren Jaungoikuaren aginduban sartuten dira botoz edo promesez Jaungoikuari egiten jakozan agintzarriak. Kristinau asko dira txito prestak, nai bakian, gaxian ta estutasunian Jaungoikuari edo santubai onako edo alako gauza ona edo egitade santuba borondatez eskintzeko. Baina ez dira guztiak ain prestak, alako borondatezko agindu santuba bere orduban egiteko. Emeti dator kristinau asko luzaro pekatuban bitzi izatia, eurak Jaungoikuari egindako agindu santubakin aaztuten dirialako. Bada, san Juan Krisostomok Ananias gaiti dinuan legez, oba da botorik edo promesik inos ez egitia, eginda aginduba ez gordeetia baino. Ezagutu dagijeen, bada, kristinaubak ze ardura andija eskatuten deuskubeen Jaungoikuari jeure naiz egiten deusaguzan agindubak, esango deusut, neure entzula onak, dotrina onetan: 1. *Zer dan boto edo promesa egitia.* 2. *Egin ezkerro, zelan gorde biar dirian.* 3. *Zelan kenduten dan euren eginbiarra.* Zeubek dakizu zeinbat bidar konzienzijako zer eginagaz ta peniagaz aurkitu oi zarian boto ta promeseen gainian. Bera gaiti esaten deusut, aitu dagizula doktrina au zurtasun guztiagaz.

I.

Botua edo promesa zer dan esatera orduko, jakin biar dau kristinaubak, Jaungoikuari berari bakarrik egiten jakozala botuak edo promesak. Geure kristindade santuko egitadia da botua. Jaungoiko andijari, kriatura guztien gainian daukan eskubidia ta altsutasuna autortuteko egiten deusaguna da botua. Alan aingerubai, santubai ta santai egiten jakuezan agindubak edo botuak, Jaungoikuari berari egiten jakozanak dira eurenez. Santu bati edo santiari zerbait aginduten jakonian; edo santuba ta santia izentauta aginduten danian, Jaungoikuari berari aginduten jako. Ta santuba edo santia iminten da bitaartekotzat, Jaungoikuaganik jadtixi daigun

gura gendukian grazija, laugarren sakramentuban meza santubaren gainian agirijago erakutsiko dan legez. Au onan izan arren, aintxinako debozinoa da Eleisa Ama santaan, Poujet jakintsubak dinuan legez, kristinaubak Ama Birjina guztiz santiari, aingerubai ta zeruban Jaungoikuagaz dagozan santubai mezaak ateratia ta beste egitade santubak euren ondrrako agindutia. Alan dauka, esan oi dan legez, bakotxak bere debozinoko santuba edo santia. Ta egiten jakuez agintzarriak Jaungoikuaren ize-nian. Alan Eleisa Ama santiaren goguagaz bat eginda, Jaungoikua bere lekuban ta santuba eureenian ondreetako botuak eta promesak egitia, gauza santuba da. Gauza ona da. Geure Erljinoeko egitadia da.

Geure sinistutiaren aitu era onegaz pretauta esaten da, neure entzula onak, botua edo promesa dala *noberearen ezuberiagaz ta naijagaz Jaungoikuari gauza ona baino obia agindutia*. Esaten da, *noberearen ezuberiagaz*. Boto edo promes egiten dabenak, ezautu ta jakin biar dabelako ondo zer egiten daben. Ez jakinaz ta destajuban egiten dirian botuak ez dira onak. Esaten da *noberearen naijagaz*. Botuak borondatezkuak izan biar dabeelako. Bada, santo Tomasek esaten daben legez, izena bera bere botuak borondatei dakar. Noberearen guraz ta nai osuagaz ez dala, ez da botorik egiten. Esker gaistoko ta derrigorrezko botuak ez ditu estimeetan Jaungoikuak. Ezauberera osuagaz ta nai osuagaz egin biar da botua. Esaten da *gauza ona baino obia*. Botuaren geija edozein ez dalako. Boto edo promes izateko, ez da asko Jaungoikuari edozein gauza on agindutia. Izan biar dau ona baino obia. Gauza ona da matrimonioko sakramentuba, baina berez ez da botuaren geija. Obia da erlijinoian sartutia, nai ezkondu bagarik kastidadia Jaungoikuaren ize-nian gordetia. Egin biarreko gauzaak bere edo legepian dagozanak eureenez ez dira botuaren geijak, ez bada geure naijaren beian dagozanak.

Botuen geijak izaten dira: Erljinoian sartutia; matrimonioko estaduba artu bagarik, Jaungoikuaren ize-nian kastidadia gordeetia; Jerusalem, Errromako ta Santiagoko leku santubak bisiteetia; santu edo santa bat ondreetia; limosnaak egitia; barubak ateratia; mezaak entzutia; sarrijago konpeseetia; errosarijuak errezeetia; ta beste Jaungoikua ganako nai onak. Onetariko geure borondatepian dagozan ta ona baino obia dirian gauzaak dira boto geijak eurenez. Esaten da, *Jaungoikuari agindutia*. Aituten emoteko Jaungoikuari berari bakarrik egiten jakozala botuak, leen esan dan legez. Baita aituten emoteko, Jaungoikuari bein alan agindu ezkeroko noberak ezauberaz ta naiz gauza ona baino obia, ya ez daguala bere eskuban agindu dabena egin bagarik istia, gero esango dan legez. Jaungoikuak ziur ta gogoz emoten deuskuz agindu deuskuzan sarrijak, agindu deuskuzan

moduban. Dinot, kristinaubak, Jaungoikuak ziur gordeetan deuskuzala egian deuskuzan promesak, geuk ziur egiten dogunian bere aginduba. Sinistute oso bategaz esaten eban san Pablo apostolubak: *Gordeta dago niretzat ondo eginaren sarija, zein emongo deutstan Jaungoiko zuzenak neure azkeneko egunian*. Bada, Jaungoiko andijak esanda badauka bere berbia ondo eginaren sarija geuri emoteko, ta inos ukatuten ez badau, beti ziur gordeetan badau; kristinaubak bere ezauberaz ta naiz Jaungoikuari egindako *botua* edo aginduba gorde biar dau. Esaten da, *botua* edo *aginduba*. Ez ustia edo gogua. Ta erakutsi onen paltaz kristinau asko bitzi dira utsegitiagaz. Batzuk gogua edo ustia artu ezkeroko gauza ona baino obia egiteko Jaungoikuaren, santu edo santa baten ize-nian, uste dabee botua dala. Beste batzuk, Jaungoikuari edo santubai egindako boto edo agindu jakinak bere ez daukeez bototzat.

Botuaren ta ustiaren edo goguaren artian erabagi andija dago. Buruko mina edo beste gatx bat oi dozulako zeuk edo zeure etxeuak, etorten jatzu gogua ta artuten dozu ustia alako santu edo santa bat bisiteetara juateko geijagoko bagarik; au ez da botua, ez da promesa. Au uste ona da, gogo ona da. Baina egin biarrearen karga barrija burubari ezarten ez deusuna da. Buruko mina bera gaiti edo beste gatx bat gaiti, Jaungoikuak edo santubak librau zaizan, asmeetan dozu zeure buruban santu etxe batera juatia, meza bat ateratia, baru bat egitia edo beste ona baino obia dan gauza bat egitia. Ta dinozu zeure artian gauza on ari ondo eretxita, nai goguagaz bakarrik ta nai berbiagaz ta goguagaz: *Egingo dot, bada, Jaungoikuaren edo santubaren ondreaan*. Au botua da. Au Jaungoikuari egindako ezauberazko ta bere gurazko aginduba da. Egiteko ustiaz ta goguaz gainera, ezarten deusna onek bere burubari aginduba egin biarra. Beste edozein jazotan au berau erakusten da boturen ta goguaren gainian. Egiteko gogua edo ustia artuten dan gauzia egin ez arren, ez da pekatu barririk egiten, gogozko edo ustezko gauzia egin ez dabelako. Baina botozko edo promesezko gauzia egiten ez bada, al dedila, pekatu egiten da. Egin biarra bere burubari berak ezarri deusna. Konpeseetako biar da pekatu ez egiteko gogua. Ta biar da gogo sendua, gogo pirmia, pekatu egin baino gauza guztiak leenago galduteko gogo egijazkua ta borondatia, parkatuko bajakoz pekatubak. Baina ez da botua. Ta osterpekatuban jausi arren, ez dau proposituba ausi dabelako pekatu egiten, ez bada Jaungoikuaren aginduba ausi dabelako. Emeti agiri da bada, kristinaubak, zer dirian botuak eta promesak. Ta ikasi biar dozu zelatan egin biar dan botozko aginduba.

II.

Ta esaten da, Jaungoikuaren edo santubeen izenian egindako botua gorde biar dala. Botozko aginduba egin biar dala. Erakutsi onen errazoe sustraizkua da, Jaungoikuak nai izatia geuk egin daiguzan gauza obaak ta gorde daiguzan bere konseju santubak. Jaungoikuaren ondra santubari jaokana da geu onak baino obaak izatia. Aginduten deutsagunian, bada, Jaungoikuari ezauberaz ta naiz, gauza oba bat egitia, aintzat artuten deutsku Jaungoikuak geure aginduba, ta geratuten gara gauza atan Jaungoikuaren zordun. Au berau jazoten da giza arteko promes agijazkuetan. Aginduten deutsazu adiskide bati, bere izenian meza bat duarik esatia; artuten dau aintzat adiskidiak zure agindu ona; bada esan edo atera biar dozu mezia. Parkatu deutsazu, al daizula, ezauberaz ta naiz zordunari zor eutsuna. Ondo dago esanda, aintzat artu dau. Bada, parkatuta geratuten da ta ez deutsazu ostera eskatu biar.

Jaungoikuari egiten jakon aginduba ona izan ezker, berez indartsu-bagua, santubagua ta eginbiar estubagua dakarrena da, gizonari egiten jakona baino. Bada, Jaungoikuari lotsa geijako, leijaltasun geijago ta ardu-ra geijago zor deutsagu geure egitadeetan, munduko gizon guztiai baino. Orregaiti Jaungoikuari aginduba ez gordeetia pekatu andijagua da, gizonari ez gordeetia baino. Ta zer esaten dogu munduban, ezauberaz osuagaz ta nai guztiagaz lagunari egindako agindu ona, al dagijala, gordeetan ez dabena gaiti? Txatxarra dala, doiloorra dala, prestubeza dala, bere berbiaren jaube ez dala, inor pijau ezin lekijola... ez agindu baino ez eukala... burla egin deutsalala... Au guztiau esaten dogu alako[a] agindu ta ez egin egiten dabena gaiti. Ta errazoiagaz. Zer esango dau, bada, geure Jaungoikuak zeruban, bere anditasunari ezauberaz ta borondatez gauza oba bat aginduta, al dagijala, egiten ez dabena gaiti?

Zeubek pensau daikezu, kristinaubak. Asarratuko da Jaungoiko ona alako kristinau promesgin ta gordezaile edo eginzaile prestubezaren kontra. Lotsia, errespetua ta ondria galdu deusalako bere anditasunari, botozko aginduba, al ebal, egin ezagaz. Ara emen, kristinaubak, botuak ta promesak gorde biarra, egin ezker. Ara emen Jaungoikuaren gorrotua, gordeetan ez badira. Ara emen pekatuba, botua edo promesa austia gaiti. Au gaiti esaten deutsku Espiritu Santubak: Bein zeure aoko berbiagaz (bardin da borondatiagaz) Jaungoikuari agindu deutsazuna gordeko dozu ziur, agindu dozun moduban. Oba da, dino beste leku baten Espiritu

Santubak, botorik eta promesik ez egitia, egin ta ez gordeetia baino. Egiteko ez deutsku Jaungoikuak aginduten. Baina egin ezker, gordeetako bai. Alan zamaituten ditu Jaungoikuak, promes egina gordeetan ez dabena. Azken txarra, dino, santubai promes eginda, gero esaneti atzera biurtuten dan gizonari. Berau gaiti kristinaubak euki biar dau txito ardura andija, botuak eta promesak egin dituban legez gordeetako.

Ta, ze pekatu dala uste dozu, neure entzula onak, botozko aginduba ez egitia? Berez pekatu mortala da, erakuslaak esaten deuskubeenez. Alan botozko edo promesezko aginduba egin biar da aginduten dan denpora ta aginduten dan moduban. Santu bat ondreetako, agindu dozu bisperaan meza bat entzutia edo barau bat egitia. Bada, besperaan. Ta mezia agindu badozu, mezia. Barauba agindu badozu, barauba. Onan beste boto ta promes guztietan. Ez dauka botoginak edo promesginak eskubiderik egin dabena promesa edo botua luzatuteko, ez beste gauza batera aldatuteko. Agindu dozu konpeseetia ta entzuten dozu aren orderako mezia. Ez deutsu balijo. Agindu dozu baruba ta emoten dozu aren orderako limosnia. Ez deutsu balijo. Aginduten dozu aste onetan baru bat egitia; al dagizula, isteen dozu geroko; egiten dozu pekatu, al dagizula, agindutako denpora kunplidu ez dozulako. Ta modu onetan dira, neure entzula onak, beste imini legizan boto jenero guztiak.

Ta itanduten badozu, ze pekatu egiten dan botozko aginduba ausijagaz. Esaten da, gauza andijan bada, egiten dala pekatu mortala edo illgarrija. Gauza gitxijan bada, egiten dala pekatu beniala edo txikija. Botua edo promesa egin ezker, baru bat ateratia, meza bat entzutia, onako egunetan konpeseetia, errosarijo santu bat errezeetia edo beste lege santuban gauza anditzat artuten dirian gauzaak, egin edo kunplidu biar dira pekatu mortalaren beian. Gauza gitxija da *salbe* bat, *abemarija* bat, argitako puska bat, limosna txiki bat ta beste onako gauza arinak. Orduban alako botozko gauza gitxi a ez egitia, pekatu arina edo beniala da. Denporiaren parteti nos kunplidu izentauta egiten bada botua, orduban kobru emon biar jako agindu bari. Luzatuten badau nagitasunez, egingo dau pekatu. Denpora luzian ta gauza andijan bada, izango da pekatu illgarrija. Alan ez bada, izango da pekatu beniala. Botoginak señaletan ez badau botua kunpliduteko denporia, ainbat lasterreen kobru emon biar deutsa botuari. Ya dakutszu, kristinaubak, zelan kobru emon biar jakon botuagaz edo promesagaz Jaungoikuari egindako agindubari. Ta entzun egizu berba bitan, zelan kenduten dan euren eginbiarra edo obligazioa.

III.

Botuen eginbiarra edo obligazioia kenduten da: 1. Botozko aginduba ezin darian. Ezin dabena, lege guztietati libre dago. 2. Eleisako agintarijak, zeintzuk dirian Aita Santu Erromakua, obispo jaunak ta beste asko, botuaren eginbiarra kenduten dabeenian. 3. Konpesore Jaunak beste gauza batera aldatuten deustanian botoko aginduba. 4. Botua egin dabeneri, atarako eskubidia daukanak, guztia parkatuten deustanian. Au da, neure kristinaubak, boto santubeen gainian ikasi biar dozuna: zer dirian ta zelan kobru emon biar jakuen egiten dirian moduban, eureen eginbiarra edo obligazioia kendu artian. Duda bagarik, kristinaubak, pekatu asko egiten dira promesak kunpliduten ez dirialako. Estutasun bategaz, naibage bategaz, buruko min bategaz, edozein premina ordutan, nai auzi bat, nai enpeñu bat, nai ganadu baten gaiso bat darian, laster egiten da promesa. Jaungoikuak eta santu edo santaren batek lagundu dajon biar ordu atan. Ta kobru emoten jako promesari? Egiten da aginduten dan moduban?

Ah! Esan ginai gaurko eguneko kristinaubak gaiti, beste denpora baten jakitun zelotso batek esaten ebana: Gerria badator geure etxera, pestiak edo gatzak estututen bagaitu, trumoiak edo arrijak geure laboriak zamaituten baditu, liortia edo euririk eza sentiduten badogu, subak edo urak artuten bagaitu, gosiak persegiduten bagaitu edo beste penagarri bat bajatorku, Jaungoikuari ta santubai agintzari andijakin edo promesak sokorruba eskatuten deutseegu. Orduban gomutatuten gara Jaungoikuagaz ta bere santubakin. Premina ordu estu batek jo artian nekez elduten dira kristinaubak Jaungoikuagana edo zeruko santubeetara. Baina bildurra juan dedinian, estualdija irago dedinian, ez daukee konturik Jaungoikuari ta santubai egindako promesak. Ezda esker onak emoteko bere. Kristinaubak, Jaungoikuak eta santubak ez daukee gure premiarik. Geu gagoz orduban orduban eureen preminaan. Geuk erantzun biar deutseegu, bada, esker onagaz, Jaungoikuak bere miserikordija gaiti, Jesukristo geure Jaunaren merezimentubak gaiti ta zeruko santu ta santteen bitartekotasuna gaiti egiten deustkuzan egunian eguniango mesediai. Ta gorde biar ditugu ziur, Jaungoikuari edo santubai egin deutseeguzan botuak.

Onetarako kristinaubak egin biar dabena da: Lelengo: Ez botorik edo promesik egin, ondo ta astiro pensau bagarik. Ondo pensau bagako

edo nezijozko promesa ez da Jaungoikuaren gogogua. Bigarrenian: Eginda daukazan botuak edo promesak gorde ta kunplidu, agindu dabendenpora ta moduban. Izentau ez badau nos kunplidu, kunpliku ainbat lasterreen. Bada, luzatutia pekatu da, dino Espiritu Santubak. Irugarrenian: Promes egin kunplidu al dagijan, edo kunplidu biar dabenden edo ez dudia badauka, itandu konpesoriari ta egin esaten deustana. Gauza txarra jadisteko egiten dirian botuak ez dabee balijo. Pekatuzkuak dira. Eskatu daijogun, kristinaubak, geure Jaungoiko onari, emon daigula grazija, bere lege santuba gordeetako ta bere anditasunari ta ontasunari egiten deustaguzan agindubak leijal ta ziur egiteko, zeinegaz ondrauko dogun bere izen bedeinkatuba ta irabatziko dogun zeruko betiko glorija. Amen.

IV. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan

zer dirian blasphemijaak, maldezinoiak ta bidauak.

Jaungoikuak aginduten daben moduban juramentubak eta botuak egiten dirianian, ondreetan da, neure entzula onak, Jaungoikuaren izen santuba, leengo irakatsijeeetan esan dan legez. Baita botuagaz ta juramentubagaz bere desondreetan da ta injurijeeetan da geure Jaungoiko andijaren izen bedekintuba, esanda geratu dan legez. Baina bagoz beste berbeeta batzuk ta ez gitxi kristinaubeen artian, Jaungoikuaren izen santuba desondreetan dabeenak ta karidadiari zauri andija egiten deutseenak. Onetariko berbak dira edo Jaungoikuaren beraren kontra ta santubeen kontra. Ta oni esaten jako *blasphemija*. Edo dira noberaren burubaren edo proximuaren gatxerako. Ta onei esaten jakue *maldinoiak*. Edo dira gatxaren izenak, ta onei esaten jakue *bidauak*, premina bagarik dirianian. Geijago edo gitxijago guztiak dira pekatubak. Ta moduren baten bigarren agindu santubaren kontra. Esango deusut, bada, dotrina onetan: 1. *Zer dan blasphemija; edo Jaungoikuaren kontrako berbia*. 2. *Zer dirian maldezinoiak*. 3. *Zer dirian bidauak*. Entzun egizu kuidadoz.

I.

Blasphemija esaten jako, neure kristinaubak, Jaungoikua bera bere iza-tian, edo bere santubetan, edo bere gauza sagradubetan desondreetan daben berbiari edo egitadiari. Pekatu ikaragarri au egiten da: 1. Jaungoikuari bere izate santuban daukan ontasan bat ukatuten jakonian. Esango baleu batek, *Jaungoikuak zer egiten daben ez dakijala*, edo *Jaungoikua sinplia dala*, sinplia txotxakerijatzat artuta, edo *Jaungoikuak inor kondenu biar ez dabela*, izango litzaateke au blasphemijako pekatuba. 2. Jesukristo geure Jaunari ondria kenduten deusan berbia esaten danian. Esango baleu batek, *Jesukristo illagaz guk probetxurik ez daukagula*, edo *Jesukristori gu salbeetia asko kosta ez jakola* edo beste onako Jesukristoren gizatasunaren kontrako berbia, izango litzaateke blasphemijako pekatuba. 3. Blasphemijako pekatuba da kurutze santubaren kontra, sakramentubeen kontra, meza santubaren kontra ta Eskritura Sagradubaren kontra esaten

dirian berbaak. Kurutze santiari burla egitia, meza santia ta sakramentubak desprezijeetia ta Eskritura Sagraduko egijai sinistuterik ez emotia edo guzurak diriala esatia, blasphemijako pekatubak dira oneek guztiok. Jaungoikua bera desondreetan da, gauza sagradu onei burla egiten jakue-nian, nai eureen kontra berba deungaak esaten dirianian. Ta askotan pedia ukatuten da. 4. Blasphemijako pekatuba da Ama Birjina guztiz santiaren kontra berba egitia. Esango baleu batek, edo *Maria Santissima donzeilia ez dala*, edo *Jaungoikuaren ama ez dala*, edo *bere debozinoiak ta bitaarte kotasunak balijo ez deuskula* edo beste onako berba txarra Jaungoikuaren Ama Birjiniaren kontra. 5. Blasphemijako pekatuba da zeruban dagozan santubeen ta eureen gorputz zati edo relikijeen kontra berba egitia. Zeruban dagozan santubak dira, Eleisa Ama santiak aintzat erakutsten deusku-zanak. Ta eureen gorputz zatijak dira, Eleisiak berak aintzat ezaututa, adoreetako emoten deusku-zanak. Santubeen ta areen gorputz zatijeen desondrako ta desprezijekoko berbaak esatia da Jaungoikua bera bere santubetan desondreetia, dino santo Tomasek. 6. Blasphemijako pekatuba da kurutze santiari, relikijai ta santu been edo santeen imajinai txistuba desprezijekoz jaurtegitia, ostikopian erabiltia, nai burla egitia, nai injurijazko gauzaak egitia. Jaungoikuaren, santubeen, aingeru oneen, sakramentubeen ta gauza sagradubeen kontrako berbaak ta egitade burlagarrijak dira blasphemijaak.

Ta ze pekatu da blasphemijako pekatuba? Sakrilejijo ikaragarrija, dino san Bernardok. Jesukristo kurutzian ill ebeeneen sakrilejijua baino ezainago dala esan legijana. Ez dago ezer bere bildurgarrijagorik edo ezainagorik, esaten eban san Jeronimok, zerubaren kontra aua edegitia baino. Beste pekatubak onegaz bat egin ezkeru, gauza gitxija dira. Blasphemijako pekatubari esaten jako Espiritu Santubaren kontrako pekatuba. Ez mundu onetan, ez bestian parkatuten ez dan pekatuba. Ez jako esaten parkatuko ez dan pekatuba, Jaungoikuak parkatu ezin legijalako. Ez dago Jaungoikuak parkatu ezin legijan pekatu-rik. Ezbada esaten da blasphemijako pekatuba ez dala parkatuko ez mundo onetan ta ez bestian, pekatu ezaineen artian txito ezaina, itxusijeen artian entero guztiz itxusija ta Jaungoikuaren gorroto andikuen artian txito gorroto andikua dalako Jaungoiko Santubaren beraren kontra aua edegitia. Arrika illteko aginduten eban Jaungoikuak leengo legian zerubaren ta gauza sagradubeen kontra berba egiten ebana. Kristindadeko agintari jauneen ordenaak erijotzi-gaz kondeneetan dabee, Jaungoikuaren, Jesukristo geure Jaunaren, santubeen, sakramentubeen edo Eleisiaren kontra berba deungaak esaten ditubana. Eleisa Ama santiaren erregeliak aginduten dau, blasphemija esaten

dabena, zazpi domeekatan, leisako ateetan kanpoti egoteko, barrura sartuteko lizenzija bagarik. Ta aurreko zazpi barijakubeetan ur ta ogi barau egiteko.

Begiratu bada, kristinaubak, ze pekatu ezaina dan Jaungoikuaren kontra, santubeen kontra ta gauza sagradubeen kontra berba gaistuak esatia. Ta ez aaztu, sarritan egiten diriala kristinaubeen artian blaspemijako pekatubak bildur gitxigaz. Orrako taberneetan, orrako jokuetan, orrako okasinoietan, askok dauke izkune madarikatuba blaspemijako berbaak esateko. Ustez uste bagako min bat artuten dabengan; gauza bat eureen naira ez jatorkuenian; eskuko kartiak edo erramientiak gaiski urteten deutsanian, nai gauza gitxi bateko su aldijagaz esaten dira blaspemijaak Jaungoiko Santubaren kontra. Beste arima galduko batzuk burlaz, adrede, gatx uste bagarik balitz legez, Satanasen bereno guztiagaz esaten ditubee berba deungaak eta blaspemijaak meza santubaren kontra, konpesinoiaren ta komunioiaren kontra, imajineen ta relikija jakineen kontra, Eskritura Sagraduko berbeen ta beste gauza sagradubeen kontra. Oneek edan dabee ur mingotxa ta berenotuba pediaren kontrako liburutetan, ta zabalduen dabee eureen arimeetako gatx iratskorra Jaungoikua, santubak ta sakramentubak desprezijeetako. Oh, desbenturau tristiak! Kontuban jautsi zaite ta ez egizu aorik edegi zerubaren kontra, An[t]jioko, Erodes, Juliano apostata, Nikanor ta beste blaspemo asko legez, zerubak kastigau ez zaizan. Ez dedilla entzun geijago zeubeen aoti blaspemijarik. Ta ezda maldezinoerik bere, zein dan beste bizijo bat txito ezaina kristinaubaren auan. Ikusi daigun zelan.

II.

Maldizinoia da, neure kristinaubak, inoren gatxa eskatuten dabeen berba deungaak esatia. Izan leiteke noberaren burubaren kontra edo proximuaren kontra. Maldizinoiagaz esaten dan edo desietan dan gatxa, izan leiteke arimakua edo gorputzekua edo munduko gauzai jagokuena. Arimiaren kontrako maldizinoiak dira: *Diabrubak eruan dagijeela; Jaungoikuak parkatuko ez al deutsal; inpernuban erretan egongo al dala; zeruban sartuko ez al dala* ta beste arimiaren gatxa eskatuten dabeen berbaak. Gorputzaren edo munduko gauzeen kontra maldizinoiak izan leitekez bitzitziazen kontra, osasunaren kontra, bakiaren kontra, kleitubaren kontra edo aziendiaren kontra: *Illgo al dala; itoko al dala; bitzirik pausurik egingo*

ez al dabela; oeti jagiko ez al dala; botikako gaistotan artuko al dabela; miinak urtengo al deutsal; gozo onik izango ez al dabela; su gaitok erreko al dabela...

Arimiaren kontrako maldizinoiak pekatu andijaguak dira eureenez, gorputzaren ta munduko gauzeen kontrakuak baino. Gorputzeko ta munduko gauzeetan bere batzuk geijago balijo dabee ta geijago estimeetan dira beste batzuk baino. Gauza estimaubaguaren edo balijokuaguaren kontra egiten dirian maldezinoiak pekatu andijaguak dira bestiak baino. Noberaren burubaren kontra egiten dirian maldezinoiak pekatu andijaguak dira eureenez, inori egiten jakozanak baino. Zeinbat persona andijaguari edo urraaguari egiten jakon maldezinoia, ainbat da pekatu andijagua. Au gaiti konpesau biar da, ez bakarrik maldezinoeko pekatuba edo maldezinoia egin ebana, ez bada baita ze gatx opa izan eutsan bere maldezinoia egin eutsanian. Ala arimako gatxa, ala illteko gatxa, ala osasunekua, edo kleitukua, edo aziendakua maldezinoiagaz eskatu deutsan esan biar dau konpesinoian. Baita ala bere burubari, ala inori maldezinoe egin eutsan bere. Ta inori bazan, ze kondezinoetako personiari egin eutsan bere bai. Ala sazerdotiari, juezari, gurasuari, umiari, senarrari edo emaztiari...

Ta ze pekatu da maldedinoe bere burubari edo inori egitia? Santo Tomasek erantzuten dau, kristinaubak, berez pekatu mortala dala inori maldezinoe egitia. Ez gaitu pekatu mortalak baino bestek alderatuten zeruko erreinuti, dino santubak. Maldizinoiak aparteetan gaitu zeruti, san Paulo apostolubak dinuanez, *ez diriala maldezinoeginak zeruban sartuko*. Begaz, maldezinoe egitia berez pekatu mortala da. Maldizinoia da norbaiti gatxa opa jakonian, a eskatuteko berbeetia. Bada, proximuari nai bere burubari gatxa opa izatia ta a eskatutia karidadiaren kontra da. Ta karidadiaren kontra dalako, berez pekatu mortala da, dino santubak. Ta zeinbat geijago amau biar dogun ta erreberenzija andijagua zor deutsalagun persona bati, aren kontra egiten dogun maldezinoia ainbat da pekatu andijagua, leen esan dan legez ta santo Tomasek berak erakusten dabenez.

Orregaitino, ez dira maldezinoe guztiak pekatu mortalak izaten. Bada, jazo leiteke, dino Santubak berak, inoren gatxa eskatuten dabeen berbaak pekatu txikarra izatia; edo gauza gatx txikija opa deusalako, edo txantzaan maldezinoe egin dabelako, edo gatxa etorri dakijon gogo bagarik maldezinoia egin dabelako. Maldizinoia bada gauza gitxijan, borondate gaisto bagarik, adrede esaten dabela, edo zer esaten daben ez dakijala ta entzuten dabeenak eskandalizau bagarik, ez da esaten beinguan alako maldezinoia pekatu mortala dala. Baina gauza jakina da, maldezinoiak diriana txito bildurgarriak. Gorrotuaren subak ta bengeetako naijak erasoten ditu

maldezinoiak ta inoren gatxerako berba deungaak. Nobera bengau ezin jakonian arerijuari edo gatx egin deutsanari, eskatuten deutsa Jaungoikuari bialdu dagijola ari laster gatxa. Alan sosegeetan dabee maldezinoiagaz eureen gorrotuaren suba. Oh, ze errukarriak dirian ain bijotz galduko maldezinoeginak! Duda bagarik egiten ditubee pekatu mortal asko.

Oraindino geijago arritu leiteke kristinauba, ainbeste miin maldezino-egin edo gatx eskala ikusita. Zeinbat gatx eskaera entzuten ez dira kristinaubeen artian? Ez dagoz asko, bai gizonak ta bai emakumiak, edozein nabiage jazoten jakuenian, gauza gitxija bada bere, auan artutia mereziduten ez dabena bada bere, maldezinoeka luurrari ikara eragiten deutseenak? Zeinbat kristinau desdixauk berba birik baten dauke auan maldezinoia? *Lapu gaistua, botikako gaistua, zentella gaistua, besuak igartutia, tripaala gaistok jota, miinak urtetia, bitzirik alderik ez egitia, diabrubak airian erua tia, niri emon dentstazan egunak berari jazotia...* Oneek dira kristinau askoren naibage bako-txeko orazinoe edo gatx eskatze madarikatubak. Onako maldezinoiak ezar-ten jakoz arerijuari, zerbait esan deutsanari, zerbait oostu deutsanari, nai lagunari. Baita ez gitxitan senarrak emaztiari ta emaztiak senarrari, gurasuak umiai ta umiak gurasuai. Oh, ao madarikatubak! Luurrari ikara eragiten deutsee eureen berba bildurgarriakin. Aurrian dagozanak belaarriak tapee-tan ditubee, entzun ez dagijeezan maldezinoe ikaragarriak. Oh, zenbait gurasok maldezinoiak esateko dotia isteen dabeen eureen umeetan! Aitari edo amari maldezinoia ezarten deutsana ill dedilla, dino Jaungoikuak. Maldezino[e]ginak ez dira zeruban sartuko, dino san Paulo apostolubak. Jaungoikuak gorroto andija deutsee maldezinoeginai ta askotan egin ditu gurasuen ta umeen artian kastigu ikaragarriak, maldezinoiari deutsan gorrotua erakusteko. Bildurtu bada, kristinaubak, izenagaz beragaz.

III.

Bidauak dira beste kristinaubeen arteko esan era bat ezaina ta bildurgarrija. Bidaua ez da berez, ez blasphemija, ez maldezinoia; ez bada gatxaren izena premina bagarik esatia. Bada, blasphemijak Jaungoikuari edo santubari kenduten deutsee ondria. Maldezinoiak noberaren edo proximuaren kontra eskatuten dau ta desietan dau gauza gatxa. Baina bidau egiten dabeenak, gatxaren izena esatia baino ez dau egiten. Esaten da bidaua gaiti, premina bagarik oituraz, ekanduz, purijaz ta soberbijaz berbaan berbaan *demoninua* ta *diabruba*, ta askok ez banaka, ez bada millaka, esatia dala txito izkune galduba. Gurasuak esan biar ez dabeela. Umiai

esaten itxi biar ez jakuela. Ta izkune galduba daukanak, dendatu biar dabela kansau bagarik, gatxaren berbaak bere aoti kendutera.

Ez pensau, kristinaubak, demoninuak bere izena dabela. Bere izena dau, ta biar danian esaten da, bai pulpitan, bai ebanjelijo santuban bere, baita edonun bere. Baina onegaz edertu gura zendukez zeubeen orduban ordubango demonio esatiak? Atertu bagarik zeubeen etxeetan nai asarriagaz ta nai ainbagarik esaten dozun bidao tegija? Gurasook egiten badi-tuzu bidauak ta maldezinoiak zeubeen umeen aurrian, zer ikasiko dabee umiak? Ta ondo deritxazu guraso ta ume guztiok demoninoka ta diabruba bitzi izatiari? Gaztetako ekandubak zaartu artian irauin oi dabee. Ta naiko dozu, zaartu zaitezanian, zeuri umiak esatia sarritan, *ayura diabruba* edo *atso demoninua*, zeuk orain ume diabruba edo ume demoninua esaten deutseezulako? Ikaratu egingo zara, pensautu bere, zeure umiaren aoti onako bidaua entzutia. Bada, gaztetako ekandu galduba zeuk daukazun legez zaartuta, zuri ikasitako izkune madarikatuba ez jakue juango zure umiai bere. Ta bardin egingo deustubee zuri bidao, zein eureen umiai, zein beste edozeini. Ta onen gainera, bitzitzan sarri dei egiten badeutsazu gatxari, zure erijotzako orduban indar geijago eukiko dau zeure kontra. Oh, ze bildurgarrija! Zeuk ekandu gaistoz millaka berbaan berbaan auan erabili dituzun demoninuetati dozena bat aua zabalik illten zagozania zeure oe baztarrian ikustia, zeure arimia inpernuban irunsteke! Ta uste dozu ez diriala an egongo? Sinistu egizu, bidaotija ta maldezinoegina, zariana zariala, ez diriala aaztuko demoninuak zure bidauakin.

Kristinaubak, gauza jakina da juramentu gaistuak, blasphemijaak, maldezinoiak ta bidauak alkarri dautseena. Gizon bat edo emakume bat bada bidaotija, egingo ditu maldezinoe asko. Maldezinoiak egiten baditu, jausiko da blasphemijeetan ta ez bein bakarrik guzurrezko juramentubee-tan. Oh, Jesus maitia! Oh, Ama Birjina gozua! Oh, san Josepe bedeinkatuba! Oh Jaungoiko ona, Aita zeruko ona! Ze izen gozuak, santubak ta grazijaz betiak oneek geure auan artuteko, geure penaa arinduteko, jeure bijotzak alegereetako ta Jaungoikuaren izen santuba ondreetako, bigarren agindubak eskatuten deuskun legez. Bijuaz, bada, gere auetati blasphemija madarikatubak, juramentu deungaak, maldezinoe bildurgarriak ta bidao gaistuak. Esan daigun gogo onagaz sarritan Jesusen izen santuba. Jesus bijotzian, Jesus goguan, Jesus auan; Jesus, Maria ta Jose, ta geure Aita zerukua, geure Jaungoiko ona. Oneek dira geure pena, naibage ta estu ordu guztietan auan artu biar ditugun berba santubak ta izen grazijazkuak. Alan gura izan dagijala Jaungoikuak bere Izen Santuba gaiti. Amen.

IRUGARREN AGINDUBA

I. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan
agindu onetan Jaungoikuak zer eragozten deitskun;
ta zelan eragozten deitskun.

Irugarren aginduban esaten deitsku, neure kristinaubak, Jaungoikuak guztioi: *Sei egunian biarra egingo dozu, ta egingo dituzu zereginak. Zazpigarren eguna zeure Jaungoikuaren zapatuba da. Ez dozu biarririk egingo egun atan, ez zeuk, ez zeure semiak, ez zeure alabiak, ez zeure kerjadubak, ez zeure kerjadiak, ezda zeure etxe barruban dagan alemanijak bere.* Sei egunian Jaungoikuak egin zituban zerubak, luurrak, itxasuak ta areetan dagozan gauza guztiak, ta zazpigarren egunian atseen eban. Orregaiti Jaungoikuak bedeinkatu eban ta santipikau eban zapatuko eguna. Au da Jaungoiko andijaren aginduba. Emen eskatuten deitsku Jaungoikuak, berari zor deitsagun agiriko ondria. Jaungoikuari agiriko ondria emotia da lelengo ta bigarren agindubari darraikona, dino Erromako Katezismuak. Areetan aginduten deitsku, bijotz guztiagaz ameatako geure Jaungoiko maitegarrija, berari sinistuteko ta beragan jeure betiko ditxiaren ustia eukiteko. Bada, errazoia da jeure gogo guztiagaz maite dogunari ta gauza on guztiak emoten deitskuzanari esker onak emotia. Ta munduko zereginetan gogua daukeenak Jaungoikuari eskerrak emoteko denporia jakin dagijeen, izentauta itxi deitskuz Jaungoikuak atarako egunak. Zer egin biar dau, bada, kristinaubak egun santu oneetan? Jaungoikuak ta Eleisa Ama santiak aginduten deitskuna. Domeekak ta jaijak gordeetia da egun oneetako kristinaubaren zeregina. Zapatuko aginduba zelan eta ze gaiti domeekara aldatu zan esango da gero. Urte barruko jaijak batzuk dira osuak, ta areetan domeketako eginbiarrak dagoz. Beste batzuk dira jai arinak edo jai erdijak. Ta areetan meza santuba en tzun ezkeru, biarra egin legi. San Gregorijok esaten dau, domeeka ta jaijak gordeetan diriala biarririk egin ezagaz ta obra onak eginagaz. Gauza bi eskatuten deitskuz, bada, Jaungoikuak agindu onetan, domeekak ta jaijak gordeetako: Bata da, egun santu oneetan biarririk ez egitia; ta bestia da, egun santu oneek Jaungoikua ondreetako egitadeetan iragotia. Au da Jaungoikuaren aginduba. Onezaz ostian Eleisa Ama santiak aginduten deitsku, jaijegunetan meza osua enzuteko. Ara emen agindu onetako ikasikizun guztia. Erakutsiko deitsku lelengo, Jaungoikuak zer eragozten deitskun irugarren aginduban.

Bigarrenian, meza santuba zelan entzun biar dan; ta irugarrenian, jai domeketan meza osua entzunda, zer egin biar dan. Edola bere astian bein pekatu mortalaren beian egin biar doguna da, kristinaubak, domeekak ta jaijak gordeetia. Errazoia izango da, bada, agindu onetako ikasikizunak, ardura onagaz zeubek entzutia ta ainbat onduen goguan eukitia. Esango deusut, bada, dotrina onetan: 1. *Ze biar eragozten deuskuun Jaungoikuak jai domeketan.* 2. *Zelan eragozten deuskuun.* 3. *Zegaiti biarra egin legijan jai domeketan pekatu egin bagarik.* Artu egizu ardura osua, ainbat onduen ikasteko.

I.

Gizonak egin al dagizan biarrak, dino santo Tomasek, edo dira pekatuzko biarrak, edo dira ge[ul]te ta proximuaren onerako biarrak, edo dira Jaungoikuaren ondrarako biarrak. Pekatuzko biarra, ta geratuten da pekatupian edo pekatubaren krijadu dino Juanek. Egun guztietan ta beti dago gizonari eragoztita pekatuzko egitia edo pekatuzko biarra. Beti da Jaungoikuaren gorrotokua pekatuba. Baina domeeka ta jaijegin santuban egiten dan pekatuba ezainago ta itsusiago da Jaungoikuaren begijetan. Jaungoikuak, bera serbiduteko, bera ondreetako ta berari esker onak emoteko senailau daben egunian, Jaungoikua openditutia ta desondreetia pekatubagaz, ezainago ta lotsagaldukuago da kristinaubarenzat. *Gordeko dituztu jaijeginak*, dino Jaungoikuak, Isaias profeta santubaren aoti, *pekatu bagaz egun santu areek mantxau bagarik.* Jaungoikua kexeetan jakuen judegubai beste pekatu askoren artian Ezekiel profeta santubaren bitaartez ta esaten eutsen: *Baita geijago bere egin deustee niri. Mantxau ebeen egun atan neure santu lekuba ta ansi ebeen zapatuba edo jai eguna.*

Esango baleu legez geure Jaungoiko onak: pekatu asko egiten dabee kristinaubak. Ez dira aspertuten neure kontra, ta au ezer ez balitz legez, oraindino geijago egiten dabee. Euren arimaak santututeko, euren aste barruko pekatubeen parkazinoia neuri eskatuteko ta neu ondreetako emon deutseedazan egunak artuten ditubee neu opendituteko ta pekatuzko egiteko. *Gorrote deustee ta kendu ditut neure begijetatik*, dino Jaungoikuak, *zeubeen piesta egunak pekatubari konsagreetan deusazuzalako.* Modu onetan asarratuten da Jaungoikua jai domeketako pekatubaren kontra. Egun santu areetan egiten dan pekatuba, berez eguna gaiti ezainago dalako. Au gaiti esaten dabee san Antoninok ta beste askok, domekaan pekatuzko egiten dabenak lege bi austen ditubala: Bata pekatuzko egiten dabelako, ta bestia

domeekan egiten dabelako. Eragozten dau bada, kristinaubak, pekatuzko biarrak edo pekatubak jai domeekak gordeetia. Zerbait gaiti esaten dau santo Tomasek san Agustini andijagaz: *Judegubak pekatu gixiago egingo ebeela zapatuban soluan nabasen edo etsian gorubetan eginagaz, danzan eginagaz baino.* judegubeentzat zapatuba zana da kristinaubeentzat domeekia ta jai osua. Ta Judegubeentzat zapatuban pekatu zan nasaitasuna, kristinaubeentzat domeekan pekatu da.

Ez dakit, neure entzula onak, zer esango daben Jaungoikuak geure domeeka ta piesta egunak gaiti. Dakuskuna da, kristinau asko domeekiarren edo jai egunaren zain dagozala, pekatubaren nasaitasun guztiari jarraituteko. Nos okasinoia, nos joko gaistua, nos ordikerija, nos desonestidadia, nos eskandaluba. Domeekan edo jai osuan. Jaungoikuari konsagreetako egunian. Egun santuban. Oh, zeinbat kristinau gaiti esan legijan, Jaungoikua serbiduteko aparteko egun santubak pekatubari ta Satanari konsagreetan deutseezala. Aste guztia iragoten jakue askori pekatuzko mortal bat egin bagarik. Ta jai santuban goxerik arrats dagoz pekatuzko egiten. Argitu, bada, begijak, kristinaubak, Jaungoikuak gorrote izan ez dagijeen geure jai domeekai. Ez egin pekatuzko biarrak jai egunetan. Ez egin pekatuzko. Ta au izango da geure jai santubak gordeetako prestaerarik oneena.

Onezaz gainera dino Jaungoikuak: *ez dozu biarrak egingo ez zeuk, ez zeure semiak, ez alabiak, ez krijadubak, ez krijadiak, ez alemanijak.* Berba oneekin erakusten deusku, Jaungoikua ondreetia ta serbidutia galaratzo leigubeen gauza guztiak daukaguzala eragoztita jai domeketan. Ze gaiti au? Kristinaubak, beste zer eginai largata, euren gogua, pensamentuba ta borondatia libre euki dagijeen domeketan ta jai osuetan, Jaungoikuaren ondreako ta arimako salbazinoetako gauzeetan. Onetarako eragozten deusku Jaungoikuak jai domeekerako biarrak, dino Erromako Katezismuak. Biar onek dira geure bitzitiaren edo proximuaren probetxurako egin oi dirianak.

Eleisa Ama santiaren batzarrak ta erakuslaak konteetan ditubee onetariko biar eragoztizjak. Ta geuri jagokunez, beste askoren artian, domeeka ta jai osuetan eragoztitako biarrak dira: soloko biarrak, basokuak, argintza, arotzija, erramientagintza, oinetakogintza, joste, saldu erosi ta beste gorputza nekatuta bitzitiaren irabazirako egin oi dirianak.

Biar onek egiteko kristinaubak biar daben legez arduria ta gogua eskubetako zereginian, ezin erabatera bere gogua ta pensamentuba euki legiz Jaungoikuaren ondreako gauzeetan ta esan dirian biar geijetan. Agaiti esaten deusku Jaungoikuak kristinaubari: *sei egunian egingo dituztu zeure biarrak. Zazpigarren eguna neure eguna da.* Beste biarrak egitari itxita, neure

ondrarako ta zeure arimarako biarrak egiteko eguna da. Ez dozu, bada, biarrak egingo, ez zeuk, ez zeure etxeuak, ez zeure alemanijak, dino Jaungoikuak. Ya gauza jakina da, domeeketan ta jai osuetan biarra egiten dabenak austen dabena Jaungoikuaren aginduba. Ikusi daigun, bada, nos eta zelan pekatu egiten dan jai domeeketako biarragaz.

II.

Pekatu mortalaren beian dago eragotzita, kristinaubak, domeeketan ta jai osuetan esan dirian biarrak egitia. Baina ez da biar eragotzija egiten dan guztian pekatu mortala egiten. Pekatu mortala ala beniala dan ezaututeko begiratu biar jako, dinue Eleisiaren erakuslaak, bai egiten dan biarrari ta bai biarrian iragoten dan denporiari. Askotan denpora gitxijan egin legi balijo andiko edo irabatzi andiko biar eragotzi bat. Ta izango da pekatu mortala denpora gitxi biarrian irago arren, balijo andiko biarra egin dabelako. Merkatarijai eragotzita dago jai domeeketako saldu erosija (aparteko libertadia ez badaukee eguneen batzubeetarako). Bada, merkatarari batek denpora gitxijan izan arren, egiten badau eragotzitako egunian irabatzi andiko saldutia edo erostia, egingo dau pekatu mortala. Beste ainbeste esaten da, juez jaunai jai domeeketan eragotzita dagozan biarratan; zeintzubetan ez jakon begiratuten biarra egiten dan denporiari, ez bada biar eginari, ze pekatu egin daben ezaututeko.

Beste jai-domeeketako biarretan denporiari begiratuten jako geijee-nian, biarra egitia pekatu andija ala txikija dan ezaututeko. Ta denporiari begiratuta bere ez dabee erakusla guztiak bardin esaten. Jai domeeketan ordu erdijan biar eragotzija egitia, Eleisako neurgarrijen erakutslaak dinuenez, ez da iragoten pekatu txikarreti. Ordu betian biarra egitia, esaten dabee gei jenak, ez dala elduten pekatu mortalera. Ordu beteko biarra gaiti beste batzuk esaten dabee, egiten bada jaijeginagaz aprobetxetia gaiti, irabatzi gaiti edo orduko biar eginagaz gauzia aurreratutia gaiti, izan leitekiala pekatu mortala. Endamas jaijan jaijangua edo sarritakua bada. Jai domeeketako biar eragotzija elduten bada ordu bira, pekatu anditzat edo illgarritzat erakusten da errazoerik oneenian, gauza andira elduten dalako.

Aitu bada, kristinaubak, zeubeen arimako ona gaiti. Domeeka ta jai osuetan biarra egiteko oitura galduba daukazunok pensau ze laster egiten dan pekatu mortala egun santubeetako biarragaz. Kodizijak eragiten dabena da. Puska bat egiten asi ezkeru, geijago gura dozu. Josten edo

beste biar eragotzizjak egiten asten zarianian, ez dozu erlojuba beti eze gitxiagotan bere aldian eukiten. Ta sarritan gauza gitxiti asita andira iragoko zara, pekatu txikiti mortalera. Ta uste dozu, domeekako biar eragotzizjagaz ezer aurreratuko dozula? Ez, kristinaubak. Jaungoikuaren lege santubaren kontra ez da ezer aurreratuten, ez arimarako ta ez gorputzerako. Nundi ez dakizula, zelan ez dakizula, urtiaren generako jai domeeketako biar eginarena juango jatzu. Jaungoikuak gorroto deutsa domeekako biarrari. Eskritura Sagraduban irakurten dogu jatzo bat, guztiok ikaratu biar gaitubana jai domeeketako biar eragotzijen kontra.

Judegubak topau ebeen zapatuban (eureen biarrerako egun eragotzijan) gizon bat, basuan egurrak batuten. Eruan ebeen gizon tristia Moisen, Aaronen ta jentiaren aurrera. Ta esan eutseen guztiari zelan topau ebeen gizon a zapatuban biarrian. Moises, legegin santuba geratu zan, gizon agaz zer egin ez ekijala. Sartu eban karzelaan ta itandu eutsan Jaungoikuari zer egingo eban gizon agaz. Erantzun eutsan Jaungoikuak Moisi: *ill egizyu*. Atera egizu jente arteti kanpora ta an guztiak arrika ill dagi-jeela. Atera ebeen jente arteti leku bakarrera. Ta an guztiak arrika ill ebeen Jaungoikuak agindu eban moduban, jai egunian biarra egin ebalako. Judeguben zapatuba gere domeekia da, kristin[a]jubak, biarrak ez egi[te]ko ta Jaungoikua ondretan iragoteko. Ez deutsa Jaungoikuak gorroto gitxiago geure domeekako biarrari judeguben zapatukuari baino. Ez, bada, biarrak egin domeeka ta jai osuetan preminia bagarik. Ta nos egongo da preminia? Ordu askotan egon leiteke preminia jai domeeketan biarra egiteko. Ikutsi daigun zelan.

III.

Jai domeeketan preminiagaz biarra egitia ez da pekatu. Preminia dagoala esaten da, geure arimako grazija, geure bitzitzia, geure osasuna, edo galdutera doian aziendia gordeetako ta zaintuteko popuertza biar darian. Ez eban Jaungoikuak egin gizona zapatubarentzat, ez bada zapatuba gizonarentzat, dino Jesukristo geure Jaunak. Onegaz aituten emoten deusku Jesus maitiak, berez biarra egitia eragotzita egon arren jai domeeketan, alako preminia andija daguanian, ez dabela gura Jaungoikuak geure grazija, geure bitzitzia, geure osasuna, edo geure eukija galdutia, biarrak ez egitia gaiti. Alan domeeka ta jai osuetan biarra egin legi pekatu bagarik: 1. Noberaren bitzitzia, osasuna edo balijo andiko gauza bat, laboria, ganaduba, etxia edo aziendia galduteko arriskuban daguanian ta astegunerako

itxi ezin legijanian. 2. Proximuaren gauzaak, noberarenak legez, galduteko peligruban dagozarian, ari lagunduteko egin legi biarra jai domeketan. 3. Obispo jaunak edo Eleisiaren burubak jai domeketan biarra egiteko libertadia emoten dabenian. 4. Usadijo artuba, jakina ta ontzat emona daguanian.

Beste biar egitiak gitxiago edo geijago beti dira Jaungoikuaren lege santubaren kontra ta beti dira pekatu. Ez, bada, engainau, kristinaubak. Itxi erabatera biar eragotzitakuai jai domeketan. Premina andija daukazinian, eskatu libertadia kura jaunari. Zeubeen preminia ezaututa, Jaungoikuaren bendizinoiagaz itxi dagizun biarra egiten. Jai egun santubak ondo gordeetan ditubanari, sari andija eskintzen deutsa Jaungoikuak Eskritura Sagraduban leku askotan. Jai egun santubak austen ditubana nekez ondo izango da. Beti biarpian, beti arrastaka, beti prisaka, sarri ernegau ta beti biarretan atzera. Jai santubak ondo gordeetan ditubanari, eskura Jaungoikuak ekarten deutsaz biarrak. Gitxiago kansauta, geijago egiten dau. Ta au bada pekatu ez dirian biarrak gaiti, zer izango da pekatuzko biarrak gaiti?

Oh! Zeinbat kristinauk, jai domeeken goxik geijena eragotzitako biar modu askotan iragota, arrastei guztia ta gabaren zati bat diabruba serbiduten iragoten dabee? Zeinbat joko ordena bagako, ibilera desonestu, ordikerija nasai ta okasinoe gaisto jai domeketan? Oneek guztiok desondreetan dabee Jaungoikua ta mantxeetan ditubee egun santubak, dinue Eleisiaren Gurasuak. Oh, gurasuak eta umiak! Bildur izan zaitez Jaungoikuari konsagrauta dagozan egun santubak diabrubari konsagretan. Ez dagijala gura izan Jaungoiko andijak, bere egun santubak guk desondreetia ta bere gorrotuan bitzi izatia bere miserikordia andija gaiti. Amen.

II. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan

*zer dan meza santuba; zeintzuk dirian meziaren zati
edo parte nausijak; nortzuk entzun biar dabeen ta
zelan entzun biar dan.*

Jai domeketako zeregina da, neure entzula onak, biarrak ez egitia ta domeekia edo jai osua Jaungoikuaren ondrarako ta geure arimako salbazinoerako gauza onak egiten iragotia. Domeeka ta jaijeetan egin biar dirian obra oneen artian leleengua da, meza osua entzutia. Ta meza osua entzun biarra dago ez domeketan ta jai osuetan bakarrik, ez bada baita jai erdijetan edo jai arina esaten jakuenetan bere. Eleisa Ama santiaren aginduba da meza santuba entzutia. Baina domeeka ta jaijeetako eginbiarra dan legez, pensau dot irugarren Jaungoikuaren aginduban erakutsi biar deutsudala, meza santuabaren gainian popuertza jakin biar dozuna. Imini egizu, bada, ardura ona ta entzun egizu doktrina onetan: 1. *Zer dan meza santuba.* 2. *Zeintzuk dirian meziaren zati nausijak.* 3. *Nortzuk entzun biar dabeen mezia.* 4. *Zelan entzun biar dan.*

I.

Meza santuba ez da beste gauzarik, kristinaubak, ez bada *sazerdotia* altara ganian berba santubeen bitartez *ogijaren ta ardauren izatia Jesukristo geure Jaunaren gorputz ta odol bitzi izatera aldatuta, Jesukristoren beraren izenian eta berak itxi eutskun moduban, Aita Eternuari egiten jakon eskinija edo oprezimentuba, kriadura guztien gainian daukan eskubidia ta ala izatia Aita Betikuari autorituteko.* Meza santuban sazerdotiak Jesukristoren izenian Aita Jaungoikuari egiten deutsan eskintzia edo oprezimentuba ta Jesukristok berak Kalbarioko kurutzian geure pekatubak gaiti bere erijotza penazkuagaz Aita Betikuari egin eutsana, bardinak dira; edo, obeto esateko, bat dira. Sazerdotia Jesukristoren ordekoa da meza santuban. Jesukristoren izenian esaten dau mezia. Jesukristoren berbaakin konsagreetan ditu ogija ta ardaua. Ta Jesukristoren izenian egiten deutsa Aita zerukuari meziaren

eskinija edo oprezimentuba. Orregaiti meza bakotxak balijo dau, Jesusen Kalbarioko erijotziak berak edu.

Iru gauza ez daukaz meza santubak, Jesusen Kalbarioko erijotza penazkuak eukazanak. Leleengua da: Jesukristo penaz ta alaz ill zan kurutzian. Baina ez dau padeziduten meza santuko oprezimentuban. Bada, biztu zan Jesus maitia illeen arteti, ostera ez ilteko ta ez padeziduteko. Bigarrena: Jesusek egin eban kurutzian bere bitzitza santiaren oprezimentuba, odola erijola. Baina mezatan ez dau odolik emoten. Orregaiti esaten jako meza santubari odol botate bagako *sakripizijua*. Irugarrenian: Jesukristo geure Jauna ill zan kurutzian, aurrian egonzanak begijeekin ekutseea. Baina meza santuban ez dogu ikusten Jesus begijakin, pediagaz baino. Iru gauza oneek alderatu ezker, esan dirian moduban, Jesukristo geure Jaunak Kalbarijoko kurutzian geure pekatubak gaiti artu eban erijotzia ta beragaz Aita Betikuari egin eutsan eskini amai bagakua bera barristeetan dau sazerdotiak altaraan, meza santuba esaten dabenian. Ez dau gitxiago balijo meza bakotxak, Jesusen erijotziak berak baino.

Altarako mirarizko ta amodijozko Jesusen oprezimentu oni esaten jako mezia. Meziak esan gura dau *bialdulia*. Bai, Aita zerukuak bere Seme maitia ogijaren ta ardauren irudijan mezatan altarara bialduten deuskulako. Ta bai Jesukristo geure Jauna, geure Salbazaile maitia meza santuban altarati geuk eskini ta bialduten deusagulako Aita Jaungoikuari. Meza santuba da, Jaungoikuari egin ginaijozan eskini edo oprezimentu guztietati estimaubeena ta balijokuena. Jesus bere Seme bitzija, Aita zerukuaren poz ta atsegin bakarra, bere bitzitza ta erijotzako ontasun guztiakin da, mezaan Aita Jaungoikuari egiten deusagun eskini. Meza bat geijago da zeruko aingerubak ta justu guztiak egin ditubeen ta egingo ditubeen egitate santu guztiak baino, Jaungoikuaren begijetan.

Au gaiti esaten da, meza santubak beragan kabituten ditubala lege guztietan ta denpora guztietan Jaungoiko andijari egin jakozan oprezimentu edo eskini santu guztiak. Aingerubeen amodijua, patriarkeen pedia, apostolubeen trabajubak, martirijeon penagarriak edo tormentubak, ermitainen penitenzijak, birjineen edertasuna ta arima justu guztien on izatia ezer bere ez da, meza baten balijorako. Meza santuba eskintzen jako Jaungoikuari illak ta bitzijak gaiti, justubak ta pekatarijak gaiti. Meza santuba da, Jaungoikuagaz pekatarijaren arteko bakegina. Meza santuba da zeruko ondasunen ekarla, bai arimarako ta bai gorputzerako, edo munduban bitzi izateko. Meza santuba da, Jaungoikuaren asarria bigunduten dabena ta geuri mesediak egitera bere borondate santuba presteetan dabena. Meza santuba da, zeru guztia alegreetan dabena; purgatorijor-

ko arimaak sokorriduten ditubana; geure arimaak garbituten ditubana; tentazinoiak goituteko grazija emoten deuskuna ta geure pekatubeen zorrak pageetan ditubana. Pensau, bada, sarri, neure kristinaubak, zer dan meza santuba ta bere balijo andija. Baita ikasi puska bat edola bere, zeintzuk dirian meziaren parte edo zati nausijak, beraren debozinoia zeuben bijotzeetan obeto gordeetako.

II.

Meziak zati asko daukaz, kristinaubak. Guztiak dagoz mirarizko ta amodijozko erakutsijagaz jantzita. Baina bata baino bestia dira gauza altubaguak adituten emoten deuskubeezanak. Komuninoeko sakramentuban esango dira astiruago meziaren zati guztiak, ta bakotxak zer esan gura dabeen. Bada, ez dago meza santuban ezer bere, aparteko erakutsija ta pensaukizuna ez daukanik. Ta guztiak ondo jakitiak txito asko balijo deusta kristinaubari, biar dan probetxubagaz entzuteko.

Meziaren zati nausija edo, askok dinuanez, izate guztija dago konsagrazinoian. Sazerdote jaunak ogija ta ardua konsagretan ditubanian. Au meziaren izate guztia ez bada bere, popuertzakua da. Orregaiti da, atenzinoe guztiagaz entzun biar dana. Onezaz gainera, meziaren zati nausiztat konteetan dira: Leleengo: Sazerdotiak konsagrau baino leenago ostijagaz ta kaliziagaz Jaungoikuari egiten deusan eskini edo oprezimentuba. Orduban eskintzen deusta sazerdotiak Jaungoiko andijari ostrija mantxa bagakua ta kaliza osasunekua, zein dan Jesus geure Salbazaile ona geure pekatuben parkazinoerako. Ta erregututen deusta, artu dagijala ontzat eskini santuba. Bigarrenian: Konsagrauta gero, barriro sazerdotiak kalitza konsagraubagaz ta ostrija konsagraubagaz Aita zerukuari egiten deusan eskini. An gogoratuten ditu sazerdotiak Jesusen bitzitzako ta erijotzako merezimentubak. An dobleetan ditu bere erregubak. Dei egiten deutsee aingeru santubai datozala mezako sakripizijua Aita zerukuaren aurrera eruatera, ta entregetan deusta orduban, esateko moduban, Jesusen erijotza barrija Aita Eternuari, ge[u]re pekatuben parkazinoerako. Irugarren meziaren zati nausija da, sazerdotiak errebidutia edo artutia ostrija konsagraduba ta kalizako ardao konsagrauba. Bijak biar dira: ogija ta ardua, mezia izateko. Bata baino ez bada, ez da mezia. Ogijaren lekuban beste gauza bat bada, ez da mezia. Ogija ta ardua konsagrau arren, sazerdotiak artuten ez baditu bijak, ez da mezia. Meza santuko eskini balijo tsuba izateko edo Jesusen erijotza odoldu bagakua altaraan barristetako, popuer-

tzakua da ogija ta ardaua konsagretia ta sazerdotiak errezibidutia edo artutia. Laugarrenian: meziaren zati guztiz santuba da, *santuseti* asita sazerdotiak ostrija konsagrauba ta kalizako ardao konsagrauba artu artekua. Denpora atan barristetan dira altara santuban egunian egunian Jesus, geure Librazaila maitiaren bitzitzako, erijotzako ta biztuerako mirari altubak. Orduban barristetan dira mezatan, Jaungoikuaren semia gizon egitia, geure artian bitzi izatia, apostolubakin eguben santu gabian egin eban aparija, ogija ta ardaua bere berba santubakin berak konsagrauta geuri emotia, geure janarizat altaretan bera geratutia, geu gaiti pasinoian irago zituban pena neurri bagakuak, bere erijotzia, bere enterru santuba, illen arteti egin eban mirarizko bitztueria ta beste Jesus, Jaungoiko ta gizon egijazkuaren egitade santubak. Au guztiau barristetan da meza bakotxian, kristinaubak.

Oh, zeinbat gauza andi dagozan meza bakotxian! Oh ze gauza ona, kristinaubak misterijo santu oneen ezaubera ta aitute argija eukitia! Oh ze onera andikua geure arimeentzat, kristandade guztiarentzat ta purgatorijoko arima pieleentzat, meza santuban Jesusen egitade santubak humilda-diagaz ta bijotz samurragaz adoretia ta maitetutia! Ez daukagu kristindade guztian egitade bat altarako meza santuba baino altubago, balijotsubago, argijago ta maitegarrijago danik, ezda asko prestago daukagunik bere. Oh, ze itsubak ta errukarrijak dirian kristinaubak, derrigorrian, nekezka ta nora ezian legez, meza santuba entzutera duazanak! Mezarik laburrenaren billa dabiltzanak! Oh, ze gusto gitxi daukeen biotzetan ta arimeetan! Argitu dagizala, bada, Jaungoikuak geure adilaak, geure onerako dan moduban, meza santuba entzuteko.

III.

Baina nortzuk dira meza santuba entzun biar dabeenak? Meza santuba ta osua domeeka guztietan, jai osuetan ta jai arinetan edo jai erdijetan ta errijak botoz edo osterantzian meza entzun biarrekotzat artuta daukazan egun guztietan esan edo entzun biar dabee, errazoiaren usura eldu dirian kristinau guztiak, pekatu mortalaren beian, gero esango dan moduban. Au da Eleisa Ama santiaren aginduba ta obeidu biar deusagu. Errazoiaren usura nos elduten dirian umiak, ez dau inok bere erabagiten zuzen. Bateti gauza gatxa dalako ezaututia, umiak nos artu dabeen leleengo ezauberia gauza onerako edo malezija gauza txarrerako. Besteti guztientzako denpora bardina ez dagualako. Batzuk dira eureenez adilla argi-

jagokuak ta zolijagokuak umetati. Oneek goxaago kontuban jausten dira ta balijeetan dira errazoiagaz gauza onerako, edo gatxerako. Beste batzuk dira adilla lodijagokuak ta lainotsubaguak umetan, ta nekezago kontuban jausten dira gizonen errazoiari jagokazan gauzeetan. Orregaiti ezin imini legi edade ziertu bat, umiak nos errazoiaren usura sartuten dirian esateko. Zer egin biar dabee, bada, gurasuak gauza onetan? Erakutsi umiai dotrinia txikitati. Erakutsi meza santuba zer dan ta zelan entzun biar dan. Ta guztiz zoruak edo tontuak ez badira, bialdu meza santuba entzutera, zazpi urte ditubenetu aurrera. Ez badakijee ondo, juanagaz, ikutsijagaz ta esanaz ikasiko dabee. Au da gurasuen eginbiarra. Bada, errazoiaren usura eldu ezkeru, entzun biar dabee umiak meza osua jai domeeketan. Ez daki inok zuzen nos sartuten dirian errazoiaren usuban. Baina zazpi urte ditubee-neko, geijenian ta geijenak erakutsten dabee ezauberia, bai gauza on batzuberatarako, bai etxeko onerako ta bai eureen paltaak ezkutetako bere. Begaz, nai dabenerako balijetan dira errazoiagaz ta sartu dira errazoiaren usuban. Bada, erakutsi biar jakue meza entzuten ta bialdu biar dira.

Oh gurasuak, gurasuak! Zortzi, bederatzi urteko umiak meza entzun bagarik etxian daukazuzanak! Ez dakit ze kontu emongo deusazun Jaungoikuari zeuben umiak. Zeubek esaten dozu zeuben umiak gaiti, sei zazpi urte ditubeneko esanak egiteko, etxeko gauzai begiratuteko ta kontu artuteko akordu onekuak diriala, ta nausi batek leetxe egiten dabeela. Ta dotrinia erakusteko ta meza santura bialduteko izango dira umiak, sen bagakuak ta ezer ez dakijenak, zeubek esan oi dozun legez? Ah, gurasuak, gurasuak! Pekatu mortala da, mezia entzun biar dabeen umiak entzun bagarik eukitia. Ta zeinbat bidar eukiten dituzun, ainbeste pekatu egiten dituzu.

Errazoiaren usura eldutako kristinau guztiak esan edo entzun biar dabee jai domeeketan meza osua pekatu mortalaren beian. Meziaren zati txiki baten asieran edo amaijan palteetia ez da pekatu mortaltzat beinguan erakusten. Bere guraz mezia uts egiteko peligruban jarten danak egiten dau pekatu, gero mezia entzun arren. Bada, bere naiz itxi eutsan meziari, peligruban jarri zanian. Ta ausi eban legia. Mezarik erdiya baino entzun ezin dabenak, entzun biar dau al dagijana edo jaditxi daben erdiya. Guztia pagau ezin dabenak, al dagijana pagau biar dau.

Ta beti izango da pekatu meza bagarik jai domeeketan geratutia? Ez, kristinaubak. Aita biguna da geure Jaungoikua ta Ama biguna da geure Eleisa Ama santia. Arimako, bitzitzako, osasuneko, kleituko edo aziendako noberaren edo inoren kalte andi bat bagarik mezia entzun ezin danian, ez da pekatu mezia entzun bagarik geratutia. Alan ez daukee meza entzun

biarrik: Leleengo: oian gaisorik dagozanak edo oian egon ez arren, gaiso erdi edo makal dabiltzanak; ta osasunaren kalte andi bagarik eleisara juan ezin dirianak. Bigarrenian: Karzeletan preso dagozanak. Irugarrenian: Besterik ezda, oeko gaisuai jaamon biar deutseenak, ardura andiko gaisua bakarrik ez istia gaiti, besterik nok kuido egin ez daguanian. Laugarrenian: Noberaren edo inoren balijo andiko gauza bat, arimakua edo gorputzekua erremedijau biar dabeanian. Ta gatz a erremedijauta mezia entzun ezin dabeanian, jaijeguneko biarra gaiti esan dan legez. Etxe batek su artutia, proximo bat pekatuti ateratia, aixe edo su deunga bateti laboriak libreetia ta beste onako balijo andiko gauza bat erremedijau ezin bada meziari itxi bagarik, atarako meziari istia ez da pekatu. Osterantzian entzun biar da meza santuba ta osua pekatu mortalaren beian. Esan dirian gauzaak gaiti meza entzun bagarik geratuten danak, dino san Antoninok, al badai etxian edo daguan lekuban egin biar dabela orazinoia edo beste egitade on bat, Jaungoikua ondretako. Ikasi ezker kristinaubak norzuk entzun biar dabean meza santuba, jakin biar dau zelan entzun biar dan. Ta aitu egizu berba gitxitan.

IV.

Ez da pensau biar, kristinaubak, mezia entzuteko asko dala eleisaan egotia, mezia esaten dan artian. Eleisaan egon biar da, edo mezia entzuten daguan jentia gaz bat eginda egon biar da. Baina mezia entzuten egon biar da atenzinoiagaz ta debozinoiagaz. Zer da atenzinoia? Mezatan biar dan atenzinoia da, entendimentubagaz mezako gauza santubak, Jesusen pasinoeko ta erijotzako, ta altarako misterijo santubak penseetia edo Jaungoikuaren ondrazko ta geure arimiaren onerako gauzeetan gogua eukitia. Zer da debozinoia? Borondateko nai prestagaz ta bijotzeko ta arimako gurari gogotsubagaz Jaungoikua adoretia, alabetia ta ametia; ta geure arimiaren onerako mesediak Jesusen merezimentubak gaiti errregututia. Au da atenzinoia ta debozinoia, mezatan biar dana. Au da geure adiliaren ta nailiaren mezatako zeregina. Ez dago, kristinaubak, debozinoe erabagirik meza santuba entzuteko. Ge[u]re nailia edo borondatia Jaungoikuagana ta arimaren onerako gauzetara jasoten dabena izan ezkerro, edozein debozinoe edo pensakizun da ona, meza santuba entzuteko. Jesusen jaijotzia, bitzitzia, erijotzia; altarako sakramentu santuban Jesus geratutia; geure erijotzia, juijizua, zeruba, inpernuba, pekatubaren ezaintasuna edo beste onako gauzaak penseetia; errosariko santuba, Jesusen

koroia edo Ama Birjinaren koroia astiro ta ondo pensaubaz errezetia; edo beste debozinoezko gauzaak errezetia; edozein da asko, borondatia ta gogua Jaungoikuagana jasota euki ezkerro. Baina esan dan atenzinoia ta debozinoia popuertzakua da, meza santuba entzuteko.

Emeti ezautuko dozu, neure entzula onak, mezia esaten dan artian eleisaan egon arren, ez dabeela mezarik entzuten: 1. Albokuekin berbeetan ta endreduan mezako denporaan dagozanak. 2. Eleisako jentia gana, nor nun daguan ta zelan daguan ikusten, gogua ta pensamentuba zabaldua mezatan daukeenak. 3. Auagaz errezetan egon arren, ezauberaz ta naiz beste biar ez dirian gauzeetan gomutia ta borondatia daukeenak. 4. Meziaren zati nausijan, edo zati txiki askotan meza bakotxian alan dagozanak ez dabee mezarik entzuten, atenzinoiaren ta debozinoiaren paltaz. Ah, zeinbat meza priisaka ta debozinoe bagako agertuko dirian Jaungoikuaren aurrian! Endamas gazte tegijak! Euren pensamentuba, borondatia ta gogua arratsaldeko ibilte galdubetan ta nasajetan daukeela, entzun gura leukee askok meza santuba. Argitu daiguzan begijak. Jausi gaitezkan kontuban. Gorde daiguzan agindubak. Endamas meza santuba ondo entzuteko daukaguna, jaditxi daigun arimako grazija ta zeruko glorija. Amen.

III. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan
domeeka ta jai osuetan zer egin biar dan.

Entzun dozu, kristinaubak, leengo irakatsijetan, bateti Jaungoikuak aginduten deuskula domeeketan biarrik ez egiteko; ta besteti Eleisa Ama santiak aginduten deuskula, egun areetan meza osua, geure gogua ta bijotza Jaungoikuaren gauzetara jasota, entzuteko. Meza santuba entzutia ordu erdi bateko zeregina da. Emeti dator, bada, pensakizuna, ta ez gitxi balijo deuskuna, ge[u]re astian astiango edo sarrijagotako eginbiar altu ta nausi bati kobru emoteko. Ta ze pensakizun dala au uste dozu, neure entzula onak? Ez besterik, ez bada jakitia kristinaubak, ia domeeka egunian ta jai osuetan asko dan biarrik ez egitia ta meza osua entzutia, Jaungoikuaren irugarren aginduba gordeetako. Edo, ia esan dirian egunetan libre dagozan kristinaubak mezia entzun ezkeru, pekaturik edo biarrik egin bagarik, osterantzian nai dabeena egiteko.

Jaungoikuaren lege santuba gordeetiari edo austiari jagokan geija da, irakatsi onetan esaten dana. Bera gaiti eskatuten dau zeubeen adiera osua. Mundutarrak ta ez gitxi kristinauben artian uste dabee, jai domeeketan meza bat esaten dan artian eleisan egon ezkeru, beste egun santu areetako denporia ibilteko ta olgetako dala. Esaminau daigun bada, kristinaubak, gauza au puska bat, irugarren agindu santuko eginbiarrari kobru emoteko. Onetarako erakutsiko deusut dotrina onetan: 1. Zer dirian domeekak. 2. Zetarako Jaungoikuak itxi eutskuzan. Oneen ondorik txito errazto ezautuko dogu zer egin biar dogun jai domeeketan. Prestau zaitetz adierarik gogotsubenagaz ondo entzuteko ta beti goguan eukiteko.

I.

Berekautan ta popuertza legez ezaututen dogu, kristinaubak, geure arimako, gorputzeko ta munduban bitzi izateko biar ditugun gauza guztiak emoten deuskuzala Jaungoikuak duarik. Begaz, Jaungoikuari esker onak ta grazijak emon biar deusaguz egiten deuskuzan ta egin biar deuskuzan mesede andijak gaiti. Jaungoikuari gizonak emon legijozan esker onak ta grazijak dira: Jaungoikua bera alabetia, adoretia, ezaututia

ta bijotz guztiagaz maite ta laztan izatia. Jaungoikuak ta Jesus bere Seme bakar gizonubak geu gaiti egin ditubeen ekitade santubak, amodijotzuak ta betikuak, humildade andi bategaz gogoratutia, lotsa onagaz penseeitia ta nai bigunagaz maitetutia; Jaungoikuaren ta Jesusen ondrarako ta ondo esanerako balijo dabeen gauzaak alegin guztiagaz geuk egitia, zeinetan sartuten dirian miseriakordijaren, karidadiaren, zelo santubaren ta penitenzijaren egitadiak. Au ta oni darraikona da, gizonak Jaungoikuari emon legijozan esker onak edo grazijak ta ondo esatia. Ta au bada Jaungoikuari grazijak ta eskerrak emotia, popuertza biar dau gizonak onetarako denporia.

Adan, Abel, Noe, Abraan ta beste naturaleziaren legeko patriarka santubak ez dakigu zuzen, denpora seinalaurik eukeenik Jaungoikuari grazijak emoteko; ez bada euren Jaungoikuaganako gogo onak ta zeruko ondasunen ta betiko egiijeen naijak ta amodijak eskatuten eutseen denporan ondreetan ebeela Jaun zerukua ta egiten eutseezala eskarijak, beste munduko zeregina itxita. Baina Jaungoiko andijak, Sinaiko mendijan oinaztu ta trumoe artian Moisi judegubentzat legia emon eutsanian, agindu eban berba agirijakin zapatubak gordeetako edo zapatu egunak santu egiteko. Lege atan bertan agindu eutsan Jaungoikuak Moisi, ta aren bitartez judegubai, zerubak mesede andijak egin eutseezan egunak egun santutzat artuteko betiko, eurentzat ta euren ondorengentzat. Ta ara emen zapatubez ostian urte barruko judeguben jaijen aseria, Jaungoikuak berak aginduta. Zapatubak ta urte barruko jaijak gorde zitubeen judegubak, eskritura sagraduban irakurten dan arduriagaz ta lotsiagaz, Jesukristo geure Jaunak bere erijotza santiagaz judeguben lege zarra birrinduta, ebanjelijo santuko lege biguna ta grazijazkua munduban azaldau edo publikau artian.

Apostolu santubak, Espiritu Santubak erakutsita, Jesus ill ebeen judegubakin ezetan bere bat ez egitiarren aldatu ebeen zapatuko egin biar edo obligazinoe guztia domeekara. Ta onezaz gainera esaten da, apostolu santubak gorde zitubeela jaitzat ta agindu ebeela gordeetako, Jaungoikuak gizonari mesederik andijeena egin deusazan egunak. Apostolu gloriosuen ondorik Eleisa Ama santiak zeruko espiritubak erakutsita agindu dau, Jaungoikuari, Jesukristo geure jaunari, Ama Birjina Jaungoikuaren Ama garbijari, apostolu santubai ta beste zeruko Jaungoikuaren adiskide askori esker onak, grazijak ta ondo esatiak emoteko, euren egunak jai gordeetako. Batzuk jai oso ta beste batzuk jai erdi. Jai osuak, domeekak legez ta jai erdijak, mezia entzuteko domeekak legez ta biarra egiteko, astegunak legez. Au da, neure kristinaubak, urtian

urtiango domeeketako ta jaijetako asieria ta eginbiarra. Urte barruko jaijak Eleisa Ama santiak gitxitu edo geitu legiz. Baina domekak ez ditu ez gitxitu, ez geitu. Astian egun bat Jaungoikua ondretako, grazizak ta eskerak emoteko ta egitade onekin santututeko itxi eutskun Jaungoikuak, ta askok dinuanez, mundubaren beraren asierati.

San Agustín gloriosuak ta Eleisiaren batzaar nausijak esaten dabee, neure kristinaubak, apostolu santubak ze gaiti aldatu ebeen zapatuko eginbiar guztia domeekara. Dira pensakizun txito onak ta domeeka egunak santututen kristinaubari asko lagundu legijuenak. Errazoe asko dakareez onetarako. Ta guztiak dira domeeka eguna txito ondo gogoratuta, geure bijotza zerurutz jasoten dabeenak: 1. Domeeka eguna dalako egun guztietati leleengua. 2. Munduko gauza guztiái asieria Jaungoikuak domekan emon eutseelako. 3. Aingerubak domeekan kriadu zitubalako. 4. Mana esaten jakon janari gozua, altarako sakramentu santubaren irudi aintxinakua, judegubai Jaungoikuak domeekan zeruti bialdu eutseelako. 5. Jesus maitia domeekan jaijo zalako. 6. Iru Errege Maguak Jesus adorectara, Belengo portalera etorteko, domeekan izarra agertu jakuelako. 7. San Juan Bautistak Jesus domeekan batiatu ebalako. 8. Jesusek bost ogigaz ta arrain bigaz bost milla gizon mendi soilian domeekan jandu edo mantenido zitubalako. 9. Jesus maitegarrija domeekan illeen arteti biztu zalako. 10. Espiritu Santu pozlarija domeekan apostolu santubai zeruti jatsi jakuelako. Oh ze kanpo andija dan au, neure kristinaubak, domeeka santubetan penseetako, ta Jaungoiko altubari ta alsubari grazizak emoteko! Baina aitu ezkeru zer dirian domeekak ta jaijak, ikutsi daigun ia zetarako dirian.

II.

Jaungoikuak ez dau alperrik ezer bere aginduten. Bere jakiturija amai bagakuak gauza guztiak zuzenduten ditu zerbaiteerako. Bada, Jaungoikuak eragotzi ezkeru ain lege estubagaz, ikutsi dozun moduban, jai domeeketan biarra egitia, autortu biar dogu zerbaiteerako eragotzi eutskula. Izango ete da Jaungoikuak guri biarra eragoztia jai domeketan, esan dan moduban, egun areetan gu alperrierijan egoteko? Ezin izan leiteke. Alperrierijan gorroto deusa Jaungoikuak.

Ez astian egun bat, eze geure bitzitza guztian ordu bete bere ez deutsku Jaungoikuak emoten alperrierijan egoteko. Alperrieriak, dino Espiritu Santubak, malezija asko erakusten dabela. Malezija asko erakuts-

ten daben bizijua ezin Jaungoiko zuzenak agindu eutskegun, jai domeketan egiteko. Eragotzi ete deutsku, bada, biarra egitia, jai domeekak libre euki daiguzan goxerik arrats jokorako, tabernarako, danza eragotzietarako, mundutarren bisiteetan, peligruzko pasiuetan ta ordena bagako jan edanetan iragoteko? Kristinaubak, ta ez gitxik, egiten dabeenari begiratu ezkeru esan legi, onetarako Jaungoikuak eragotzi eutskula domeeka ta jai osuetan biarra egitia. Baina ebanjelijo santubari ta Eleisa Ama santiaren erakutsijari begiratu ezkeru, blasphemia deritxon pekatu kastia da au esatia.

Eleisa Ama santiaren katezismuak, batzaarrak ta gurasuak ao bategaz dirianak esaten dabee, domeeka ta jai osuak ez diriala, ez alperrierijako, ez ordikerijarako, ez jaate laarregijetarako, ez probeetarako, ez desapijuetarako, ez komedijetarako, ez saraubetarako, ez bigiretarako, ez olgeeta naastaubetarako, ez munduko banidade ta nasaitasunetan iragoteko. Ez, kristinaubak, ez. Ez dago onako legerik. Egitade madarikatuzat konteetan ditu Eleisa Ama santiaren espiritubak alako oitura oneen galdugarrijak ta aragijaren nasaitasunak, ta endamas domeeka ta jai santubetan. Askok egiten dau, bada. Baina ez da Jaungoiko santuba gitxiago desondretan askok egin arren, geijago baino.

Zetarako eragotzi deutsku, bada, Jaungoikuak, egun santu areetan biarra egitia? Kristinaubak, Jaungoikuak berak esan deutsku zetarako. Ta ukatu ezin ginai. Jaungoikuak berak esan deutsku, santu egin ebalako edo santipikau ebalako zapatuba. Bedeinkatu ebalako ta santu egin ebalako zapatuba, dino ostera bere Jaungoikuak. Berak santu egin eban eguna, geuk bere santu egin daigula edo santipikau daigula, dino Jaungoikuak. Akordau zaitte, dino, *memento* edo goguan euki egizu zapatuba santututia; *ut diem sabba ti sanctifices*. Jaungoikuak santipikau ta bedeinkatu eban zapatuba (orain domeekia) bere eguntzat; ta agindu eutskun geuri bere domeeka egun santuba ta bedeinkatuba geuk bere santu egiteko ta bedeinkatuteko. Esango baleu legez Jaungoikuak: Sei egun emoten deusdaz astian, pekatu egin bagarik, zeubeen biarrak egiteko, zeubeen solo, baso, tratu, artu emoneko ta bitzitarako zereginai kobru emoteko. Baina zazpigarren eguna, domeekia, neuria da. Egun bedeinkatuba da. Egun santuba da. Neure izate altubai konsagrautako eguna da. Beste biarra itxita, neure izen santuba alabeetan, adoretan, ondreetan ta ameeetan irago biar dozun eguna da. Ez domeeka bakotxeke ordu erdi bat edo ordu bete bat, ez bada astian egun bat, domeeka guztia santu egiteko aginduten deusut. *Memento, ut diem sabbati sanctifices*.

Beste gauza bategaz aituko dozu au obeto, kristinaubak. Urrezko plater bat, koilara bat edo baso bat edozeinek eskuban erabili legi ta jau-

biak agaz edozein gauza egin legi. Baina jaubiak egiten badau urrezko plater agaz kaliza bat ta konsagreetan bada kaliza a mezia esateko altarako, Jaungoikuaren serbizijorako, ya kaliza konsagraduba dan artian, a edozeinek eskubetan erabili ezin legi ta jaubiak bere beragaz nai dabena ezin legi, mezatarako konsagrauta daguan kaliza santuba ta bedeinkatuba dala-ko. Domeeka ta jai osuak dira Jaungoikuari konsagrautako egun santubak ta bedeinkatubak.

Beste aste barruko egun baten edo geijagotan gizonak egin legi pekatubaz ostian deritxona, egon edo ibili, errezaue edo lo egin, urre jaubiak urriagaz egin legijan legez. Baina domeeka ta jai osuetan, pekatu-rik egin ez arren, nai dabena ezin legi kristinaubak, kaliza jaubiak kaliza konsegraubagaz ezin legijan legez. Bada, kaliza konsagrauba altarako ta meza santurako dan legez, domeeka ta jai osuak Jaungoikua serbiduteko dira. Ez dago onetan dudarik.

Zer egin daike, bada, kristinaubak egun santu oneek ondo gordeetako? Domeka ta jai osuetan egin daikezuzan gauzak asko dira, neure enzula onak. Guztiak ezingo dituzu bakotxak. Baina edozeinek daikezu areetati bat edo beste bat. Bai egun batian bat eta bestian beste bat bere, zeu-been jakiturijak ta estadubak eskatu ta aginduten deutsun moduban. Zeregin santu oneen artian konteetan dira: 1. Meza osua bijotz onagaz ta adiera gogotsubagaz entzutia. Inundi al badedi meza nausija ta bakotxak bere parrokiyan. Au txito gauza ona da, jai santuba gordeetako. Kristinaubak bere parrokiyan daukaz leenagoko gurasuen azurrak. Bere parrokiyan dauka kristinau egin zaneke arimiaren garbi lekuba. Bere parrokiyan errezebiduten ditu sakramentu santubak. Bere parrokiyan daukaz arimiaren jaolaak, kura jaunak. Bere parrokiyan egiten da orazinoia erriko illak ta bitzajak gaiti. Ta bere parrokiyan erakusten da Jaungoikuaren berbia, Trentoko konzilijuak aginduten daben legez, jaijetan ta meza nausitan. Errazoe oneek ta beste asko gaiti esaten jako kristinaubari, jai domeeketako eginbiarraren zati andi bati kobru emoten deutsal bere parrokiyan meza nausija ta Jaungoikuaren berbia entzunagaz. 2. Jai domeeketako zeregin santuba da, Jaungoikuaren berbia entzutia; goixeti edo arratsaldian predikeetan danian ta predikeetan dan lekuban. Jaungoikuaren berbia edo sermoia da arimiaren janarija. 3. Sakramentu santubak prestaera onagaz artutia; konpesetia ta komulgetia. Oh ze ondra andija Jaungoikuari ta onera andija bere arimiari, edola bere illian bein ondo pretauta, konpesetia ta komulgetia! 4. Jai domeeketan besperetara juatia, eleisan errosarijo santuba errezetia ta altarak ta eleisia bisitetia. Zer egin santuba ta induljenzija edo parkazinoe askogaz apainduba da au. 5.

Edozeinentzat, ta endamas euren etxeetati urten ezin dabentzat, edo meza nausitara, besperetara edo sermoetara jua ezin diriantzat, egikizun santuba ta ona da jai domeeketarako: Jaungoikuaren dotrinia ikastia edo erakustia; gaixuak bisitetia; tristiak konsoletia; al dagijan limosna egitia; orazinoe egitia; edo erlijinoeko egijia altubak, erijotzia, juizijua, inpernuba ta zeruko gloriya astiro ta gogoz penseetia; Jesukristo geure Jaunaren bitzitzako, peneetako, erijotzako ta biztu erako pausubak bijotz bigunagaz gogoratuta, Jesus maitia ta Jaungoiko andija adoretia ta maitetutia; pede santuba gaiti ta purgatorijoko arima pielak gaiti Jaungoikuari erregututia; enpin, aste barruban bere zer eginetan egin dituban palteen parkazinoia ta aurrera ez egiteko biar daben grazija Jaungoikuari eskatutia.

Ara emen, kristinaubak, domeeka ta jai osuetako zereginak ta eginbiarrak. Bata ez bada bestia, edozeinek egin legizanak. Zaarrak bere egin legijeez, gaztiak bere bai. Aberatsak bere bai, pobriak bere bai. Etxian daguanak bere bai, bidian dabilenak bere bai, oian daguan gaixuak bere bai. Bata ez bada bestia, gitxiago edo geijago, errazoiaren usuba badauka, edozeinek. Au da, neure entzula onak, domeeka ta jai osuak santu egitia edo santipiketia. Onetariko Jaungoikuaren ondrarako ta geure arimen onerako egite santubeetan domeekak ta jai osuak iragotia da, jaijak ta domeekak gordetia. Au da irugarren aginduban Jaungoikuak eskatuten deuskuna. Pekaturik ez egitia egun guztietako Jaungoikuaren aginduba da. Ta domeeka edo jai santubetan pekatu egitia, beste egunetan egitia baino pekatu andijagua da. Meza santuba jai domeeketan entzutia Eleisa Ama santiaren aginduba da. Jesukristo, geure Jaunak zerubetara igon ezkerokua da. Baina domeeka egunak santu egitia, Jaungoikuaren beraren aginduba da. Mundubaren asierati datorrena da. Egun santu oneek obeto, poz geijagogaz ta arimako onera geijagogaz gorde ginaizan, Eleisa ama santiak agindu cutskun meza santuba entzuteko. Baina mezia entzun biarrrik ez bageunka bere, gorde biarko genduke astiango eguna santu eginagaz, pekatubaren beian. Ez ordu erdijan, ez bada egun guztian. Egun guztia santu egiteko aginduten deusku Jaungoikuak.

Dakutszu, bada, kristinaubak, zer dirian domeeka ta jaijak. Baita Jaungoikuak ta Eleisa Ama santiak zetarako itxi deuskuzan bere. Ta esango dozu, ordu erdijan meza bat entzunagaz ta biarrrik egin ezagaz gordeetan ditubala kristinaubak domeeka ta jai osuak? Ordu erdi bateko egitade santubagaz pageetan dabela egun guztiko zorra? Ordu erdijan edo ordu betian baino biarra egin ez deusunari emoten deusazu egun guztiko alobera? Bada, Jaungoikuak eskatuten deusku domeeka ta jaijegun osuetan, goxerik arratserako biar onak egitia; *memento, ut diem sabbati santi-*

fices. Egun guztia da, geuk santu egin biar doguna. Ta deritxazu ordu erdi baten meza bat prisaka entzunagaz egingo dogula Jaungoikuagazkua? Pensau egizu zeubek, neure entzula onak, errazoe onen indarra. Ta bali-jau zaite beragaz, zeuben jai domeeketako eginbiarrak zuzenduteko. Baita gogoratu egizu ze urrin dagozan jai domeekak gordeetati, domeeka ta jai osuak tabernetan, jokuetan, desapijo ta probeetan, olgantza desonestubetan ta pekatuko lan gaistuetan iragoten ditubeenak. Meza bat ozta ta bera prisaka ta gaiski entzunda, beste domeeketako ta jai osuetako denpora santuba mundubari, aragijari ta diabrubari konsagretan deutseenak ze urrin dagozan, dinot, jai santubak gordeetati. Oh zeinbat kristinau nasai onetarikuak, lastima gorrijan! Oh gurasuak ta umiak, jai santuben desondragarriak! Edegi egizuz zeuben begijak.

Baina zeuk geure Jaungoiko maitia, zeuk imini biar dozu geure bijotzetan egijia santu oneen amodijua. Zeuk erbestetu biar dozu geure gogoti munduko banidade nasajetarako naija ta zabaldu aren lekuban zeruko ondasunen gosia ta zeure grazija, zeinegaz jaditxiko dogun zeruko betiko gloriya. Amen.

LAUGARREN AGINDUBA

I. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan
gurasuak umiai zor deuten aziera.

Jaungoikuak laugarren aginduban esaten deusku, neure entzula onak: *Ondrauko dituzu zeure aita ta ama, luzaro bitzi zaitzezan zeure Jaun eta Jaungoikuak emongo deusun luurrian.* Leleengo iru agindubetan Jaungoikuak eskatuten deusku, bere anditasunari jagokan lotsia ta ondria; ta beste zazpi agindubetan proximuari jagokan probetxuba edo oneria. Jaungoiko onak ta guztien arduria daukanak, bere ondriaren ondorik bertati begiratuten deutsa, geuk bata bestiaren artian euki biar dogun ontasanari, zuzentasunari ta maitetasunari. Ta au zintzoro gorde daigun emon deuskuz lotute edo lege oneko agindubak. Bada, san Juanek dinuan legez, geure artian bitzi dirian ta geure begijen aurrian daukaguzan anaiak edo lagunak ameeetan ez baditugu, zelan amauko dogu ikusten ez dogun Jaungoikuak? Geure artian dagozanen edo proximo guztien artian leleengo dira, Jaungoikuaz ostian, geuri izatia emon deuskubenenak, geure gurasuak. Au gaiti laugarren lekuban Jaungoikuak aginduten deusku, *gurasuak ondreetako.*

Gurasuen edo aitaren ta amaren izenagaz sartuten dira agindu onetan, dino Erromako Katezismoak, ez bakarrik geu sortu gindubezan aita ta ama, ez bada baita geuri animako edo munduko gauzeetan aginduteko eskubidia daukeenak bere. Obispo jaunak, kura jaunak ta sazerdote jaunak, esaten da, diriala geure gurasuak; ta ez azkenengo Aita Santu Erromakua, Jesukristoren ordekoa luurrian. Bada, san Paulok esaten daben legez, ebanjelijo santuban ta Jaungoikuaren sinistutian eurak sortu gaitubee. Oneen ondorik gurasotzat daukaguz geure errege jaunak ta areen ordian dagozan errietako agintarijak. Alan esaten eutseen *aita* bere krijadubak Naamani. Azkenian, gurasuak esaten jakue edadian, zereginian edo opizijuan ta jakiturijan nausijago dirianai, zeintzuk dirian zaarraguak, geure erakuslak edo maisubak ta kuradoriak edo geure arduria artu dabee-nak. Onei guztioi zor deutsegu, bakotxari bere lekuban ta moduban, ondria ta lotsia. Ta guztiak sartuten dira edo enzerretan dira laugarren aginduban. Baina guztien artian leleengo lekuba dauka, seme alabaak euren gurasuai zor deuten lotsa onak. Ta alkarri darraikozan legez, gurasuak seme alabai zor deuten aziera ona; ta seme alabaak gurasuai zor

deuten lotsa ona. Esango deusut irakatsi onetan, *gurasuak ze aziera emon biar deutseen umiai.* Ta onen ondorik, beste agindu oni darraikona. Egon zaite entzute onagaz.

Umeen aziera ona da, neure kristinaubak, ez bakarrik kristandadian, ez bada baita mundu guztian ta jentilen artian bere, ardurarik andijena daroiana ta zer eginik geijen emoten dabena. Menturaz ez da legegin bat ezaututen, gazteeria ondo azteko agindu ez dabenenik. Eskritura sagradubak zeinbat lekutan ta ze ardura estubagaz aginduten daben esatia, laarregi lutzetutia izango litzaateke, guztijak dakijen gauza baten gainian. Agintari guztien eginbiarra da, gazteeria ondo aztia. Baina leleengua ta andijena gurasuena. Alperrik kansauko dira kura jaunak, alkate jaunak, erakuslak ta konpesoriak, umiak Jaungoikuaren bildur santuban ta lotsa onian azten, gurasuak ardura onagaz lagunduten ez badeutsee. Gurasuen kontura itxi dau Jaungoikuak seme alabeen aziera kristinauzkua. Zer egin andija da. Buru auste andikua da. Baina gurasuak egin biar dozuna da, Jaungoikuaren zamai bildurgarrietati librauko bazara. Era batera batuta iminiko deusdudaz zeuben umen aziera onerako eginbiar nausijak, erreztuago goguan euki dagizuzan:

1. Pekatu egiten dabee gurasuak seinik ez izateko gauza txarra egi-ten dabeenian, seinak azteko nekia gaiti.

2. Pekatu egiten dabee amaren sabelian daguan seina ilteko peligruban iminten dabeenian euren erruz, dan moduban dala. Bada, zein jaijoteko dagunari bitzitzia kendu ta zein jaijota daguana ill, bardin da, dino Tertulianok.

3. Deungaro egiten dabee gurasuak, eurak libre egotia gaiti, euren erraijetako prutuba amaren bularrin aztiak daukan nekia gaiti edo usadijo gaisto bati jarraitutia gaiti, beste premina bagarik, inori azteko seina emoten deutseenian. Naturalezia bera lotsatuten dan pekatuba da au. Jaungoikuak amari prestau deutsa, seina bere bularrin azteko biar dabena. Ta amak, neke puska bat ez artutia gaiti, sosiguzago bitzi izatia gaiti, bere gorputza munduko gustuetarako libre eukitia gaiti, beste premina bagarik, inori seina azteko emotia da, naturalezia ta Eleisa Ama santia- ren espiritubak ikutsi ezin daben pekatuba. Seinora andijak zirian Sara Abraanen emazia, Ana Samuelen ama, Rebeka Jakoren ama ta beste seinora ta erregina asko, Eskritura Sagradubak ta Eleisako jazuak esaten deuskubene legez. Baina euren bularretan azi zituben euren sabeleko prutubak. Ama Birjina guztiz santiak bere bular gozuetan azi eban Jesus bere seme bakar maitia.

Inoren bularrarian azten dan umiari, nai otzagua erakusten deuta geijenian gurasuak. Baita umiak bere gurasuari. Bularragaz iraaften jakoz umiari, ez gitxitan, azten dabenaren gorputzeko gatxak ta arimako gurarrajak. Bularra emoten deuta da gatx duna, garbitu biarrekua edo ondo garbitu bagakua, inude asko oi dirian legez? Bada, seinari ezarten deuta edo ezarri legijo bere gatxa. Seinaren azizailia da bizijo gaistuetakua, nasajia? Bada, umiak agiriko dau, isten bajako, noren bularra artu eban. Ta ezin jazo leiteke seina trukeetia? Ah gurasuak! Bein baino geijagotan jazo leitekian gauzia da. Ta oraindino urte asko ez dala jazo zan Pranzijako erreinuban onelako sein trukeeta bat, inudiaren deskuido bat zala medijo. Inudiak subaren onduan itxi eban seina ardura gitxigaz ta erre jakon arpegija puska bat. Seina zan konsejeru baten alabia. Ez zan azartu inudia gurasuai jazo tristia esaten. Kendu eban inutsein egjazkua, ta azi eban beste ume bat aren lekuban. Ta biurtu eutseen gurasuai inoren umia, euren balitz legez. Ezkondu ebeen gurasuak seinora andi. Ta ezkondu gero autortu eban inudiak bere deskuidua ta engainuba. Azaldau zan trukadia, birrindu zan ezkontzia, zabaldu zan eskandaluba ta oni darraikon guztia. Eskarmentau bada, gurasuak, inoren gatxagaz ta azi zeuben umiak zeuben bularretan, inundi al dagizunian. Ama baten ondrarik andijena da, dino san Anbrosiok, sabeleko prutuba bere bularrarian aztia.

4. Seme alabei gurasuak zor deuten aziera onaren kontra ta txito deungaro egin da, lau bost urtera eldu ezkeru edo leenagoti, umiak eurenkin oian eratzotia. Baita mutiltxubak eta neskatxaak alkarregaz eratzotia bere. Baita gela baten guztientzat oiak alkarren onduan eukitia bere. Gauza onetan nasaitasun andija ikusten da pamelija askotan. Errial bat edo bi ez kastetia gaiti bitzi dira gurasuak eta umiak, ta askotan otseginak, kanpokuak ta etxeukuak, gizonezkuak ta emakumiak, kristandadiaren lotsagarrijan. Ugazaba jaunak edo etxejaubiak ez daukee erru gitxi sail onetan. Errentia osorik artuten dabee ta zuzen. Bakijee, erreteru pobriak ta menturaz laster etxeti urteteko bildurragaz daguanak pamelija guztija kasik era batera eratzoten dabena, oe bat nun aparte imini etxe barruban ez daukalako. Ta orregaiti ez dau ugazabak oe leku apart bat egingo bere etxian.

Oh Gurasuak edo ugazabaak, zarianak zariala! Ez dakizu ondo ta jakin biar zenduke zeinbat arima inozentari pekatuak bidia emoten deutezun. Zeinbat malezija sortuten dan umen goguan ta arimetan zeuben ardura gitxija gaiti ta konzienzija nasajia gaiti. Ta uste dozu ez deuta Jaungoikuak kontu artuko bai gurasuoi ta bai ugazaboi, ume inozentari arimak alan gatxerako goixtartu ta argitu dituzulako? Pensau egizu zeubek

ze okasinoia dan. Ta ez egizu sinistu umiak diriala. Salomon gaiti esaten da, amaeka urte zitubaneko aita zala.

5. Deungaro egiten dabee gurasuak, umiai bost sei urte ditubeeneti aurrera edo leenagoti berba txaarrak, gatxaren izenak ta beste eurenz pekatu dirian gauzaak parkatutiaz. Umetati ikasten danak iraungo dau zaartu artian, dino Espiritu Santubak. Txikitati oker azten dan landaria, nekez zuzenduten da, sutara artian. Txikitati gurasuen erruz gaiski azten dan umia, sarri jua oi da inpernuko sutara zuzendutera edo beti erreetan oker egotera. Guraso arro askok, umen zazpi zortzi urteko pekatubak, lotsagaldukokerijaak ta berba ezainak banididez kontau oi ditubee, gauza andi batzuk balira legez. Ez egijozu, bada, umiari parkatu txikitati, gero berak egitia edo esatia ondo ez dana.

6. Deungaro egiten dabee umiai dotrinia biar dan moduban erakutsten ez deutenian. Oh Guraso errukarrijak ta ume desdixaubak gauza onetan! Leleengo ikasikizunian esan da zerbait onen gainian. Baina esan al dedin guztia utsa da gurasuak kontura ekarteko euren eginbiar andi onetan. Orazinuetako berba banaka batzuk ozta goguan euki eragitia ta arek bere askotan oker ta naastuta da, guraso askok umiai emoten deutseen kristandadeko erakutsi guztia. Geu salbetako popuertza jakin biar ditugun egijja santuben ezauberarik ez daukee urrineti bere seme alaba askok, aita ta ama edu azita egon arren. Ze mirarija da, gero gurasuak bere ez jakitia! Ze mirarija, guraso ta ume inos dotrinia ondo ikasi bagarik bitzi izatia ta illtia! Beste auzo inguruko ta erriko kontu guztia, ta bai asko onak ez dirianak bere, ikasten ditubee umiak ziatz ta txito laster. Jaungoikoa serbiduteko ta arimak salbetako popuertza biar doguna da, zorjonian edo zori gaistuan, ikasi ezin dabena. Gurasuen betiko kantia ta atxakija da, umiai doktrinia erakutsi ezin deuteela. Baina obeto esan legi, gurasuak erakutsi gura ez deuteela. Umiari dotrinia erakusten, edo ez dakijeela, edo kansau gura ez dabela. Edo argiruago esateko, guraso askori, umiak dotrinia jakin nai ez jakin, bardin deuteela. Guraso askok ardura geijago daukee, zinuan san Juan Krisostomok, etxeko ganadubakin, seme alaben arimakin baino. Ariman epai garratza egiten daben paltia da bada, kristinaubak, gurasuak txikitati umiai doktrinia sustraiz ez erakustia.

7. Txito deungaro egiten dabee gurasuak, umiai bidauak eta maldezinoiak ezartia. Exenplu edo erakutsi txaarra da au umentzat. Gurasuen maldizinoiak, dino Espiritu Santubak, ondatuten dabela etxe guztia. Gatx opa bagarik izan arren, gaiski erakusten jakue umiai bidauagaz ta maldezinoiagaz. Zenobio santubak dinuan amak jazo zatekian gatxik ez opa iza-

tia bere umiari. Baina ume txikarrak ura eskatu eutsanian amari, amak purijaz ura eskinita, esan eutsan umiari: *Autsa, edaik diabruba*. Ta bertati sartu zan diabruba umiaren gorputzian.

8. Deungaro egiten dabee gurasuak, umiai meza santuba entzutia, konpesetia, komulgetia ta beste arimiaren onerako biarrak egitia, errazoe bagarik, eragozten deutesenian. Gauza onetan gurasuen eginbiarra da, zazpi urte ditubeneko erakutsi dotrina santuba, edade atan izan leitekian onduen. Bialdu orduti meza santuba entzutera. Ta baita Pazkuetan kura jaunagana konpesetara bere. Ta andi aurrera, kura jaunak aginduten deutesenian, sakramentubak errezibidutera ta jaijan jaijan meza santuba entzutera.

9. Deungaro egiten dabee gurasuak, seme alabei isten deutesenian gura dabean lekubetara juaten; nai dabean lagunakin ibilten; nai dabean moduban jantzten; ta gura ditubeen berba ta kanta ezainak esaten edo beste pekatubak egiten, dakijeela. Emen sartuten da, kristinaubak, guraso askoren pekatu pillo andi bat, ez irakatsi txiki baten, eze liburu baten bere kontau ezin legizan beste. Ta nos eragotzi biar deuseez onako gauza txarrak gurasuak umiai? Nos? Beti. Umetati, txikitati asita gurasuen aginduban dagozan artian. Baina endamas amar, amalau, amazortzi, ogei urtian irago artian, ta Jaungoikuaren bildur santubak euren arimetan sustrajak egin artian. Gaztetan ereiten badozu, guraso onak, zeuben seme alaben bijotzetan Jaungoikuaren bildur santuba, birtuten amodijua, Jesusen ta Ama Birjina guztiz santiaren debozinoe biguna, Jaungoikuaren berbia entzuteko, sarritxutan konpesetako, eleisako zeregin santubetara juateko, zeruko gauzaak entzuteko, ikasteko ta esateko gogo presta ta argija; iminten badeutsezu euren arimaan erijotziaren, juizijuaren ta inpernubaren bildur santuba, pekatubaren gorrotua, munduko banidaden, ibilera nasaijen, jantziera erdi biloxen, olgeta pekatuzkuen edo pekaturako peligrukuen enpaduba ta gogo betia, Jaungoikuak gura ez ditubalako; enpin, erakusten badeutsezu zeuben umiai txikitati berba onak esaten ta lotsa ona guztiai ekarten, ya ogei ogeta bi urtera eldu ditezianian eurak zaintuko ditubee euren burubak ta euren arimak edo, obeto esateko, Jaungoikuak gordeko ditu zeuben seme alabak okasinoe guztietati.

Baina parkatuten badeutsezuz txikitan palta txikijak ta, azitxubago eginda, anditxubaguak; azten badituzu gizon izatia ta kristinau izatia zer dan ez dakijeela, alemanija batzuben gisaan, izango dira zeuben zaartzako desondragarrijak ta negargarrijak ta ez gitxitan kondenagarrijak. Oh! Ez dakit ze arimagaz egoten dirian guraso asko, zuzen dakijeela euren seme alabak gabaz ta egunaz eskandaluba emoten dabeela, adiskide txaa-

rrakin dabiltzala, etxe sospetxakuetan sartuten diriala, jantzi desonestubak darabilezala, bigira, sarau ta pekatuzko olgetara paltetan ez dabeela, tabernetako jokuetati urtetzen ez dabeela, ta beste onako pekatu agirijak irusten ditubeela. Ez dakit, dinot, ze arimagaz lo egiten dabean guraso askok, onako bitzitza galduba ta desondragarrija euren umiai parkatuten deutesenian. O zeinbat bidar, san Bernardok dinuan legez, gurasuak etxian seguru daukeen bildotsa ataijan daguan otsuari ateraten deutesen! Seme alabai gabian etxeti olgeeta pekatuzkora isten deutesenian, inpernuko otsuari entregetan deutez euren umen arimak. Ta gurasuak juango dira pena bagarik lo egitera? Ah galdu biarra!

Aitu egizu bada, neure entzula onak, zeuben arimen errukija gaiti. Ta aitua egizu, gurasuak, zeuben errajetako prutuben amodijua gaiti. Jaungoikuak egiten deutesun eskari nausija da, seme alabaak zerurako aztia. Eskritura Sagraduban milla bendizinoe andi eskintzen deutez Jaungoikuak mundurako ta zerurako, seme alabaak Jaungoikuaren bildur santuban azten dituben gurasuai. Oh ze ditxosua Elkana ta Ana Samuelen gurasuak! Ze zori[j]onekua Job santuba, bere umen arimako ona gaiti egunero orazinoia egiten ebana! Ze bedeinkatubak Abraan, Tobias aita semiak ta Makabeo anaien ama santia, euren umiak pekatubak egitia baino andaan ikustia naijago ebeenak! Ze ordu onekuak ainbeste errege ta erregina, Eleisako jazuak esaten deuskuben legez, euren zereginen artian ardurarik geijen seme alabaak zerurako azten imini ebeenak! Oh gurasuak! Banaan banaan kontau biar litzaatekez zeuben egitadiak.

Baita Jaungoikuaren zamaijak bere, guraso ardura bagakuen kontra. Zaartza desondrauba, penazkua, lotsazkua, sepulturaragino jarraituko deutesana, laugarren belauneragino amaituko ez dan kastiguba ta beste onako zamaijak daukez euren kontra, seme alabaak dotrina onian ta Jaungoikuaren bildurrian azten ez ditubeen gurasoak. Eli baten kastiguba da guztien eskarmentu ona. Bere semiak kastigau ez zitubalako biar zan duina, Jaungoikuak ill eban Eli seme bijakin.

Oh Jaungoiko parkatzailia! Lotu egizu zeure zamai bildurgarrija. Zabaldu egizu zeure ontasunaren argija guraso guztien arimetara. Zelo santu bategaz ta indar itzalsu bategaz zeure ezauberaan, zeure bildurrian, zeure lotsa onian ta zeure amodijo bigunian azi dagijejan, zeuk grazijaz ta mesedez ondo azteko ta euren zaartzako pozgarri ta ondra izateko emon deutezuzan seme alabaak. Guraso ta ume, guztiak euki dagijen ditxia, zeu zeruban beti gozeetako. Amen.

II. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan
seme alabaak gurasuai zor deutseena.

Gurasuen eginbiarrak badira andijak seme alabaak Jaungoikuaren bildur santuban azteko, oneek gurasuai zor deutseena ez da ardura gitxia-go biar dabena, neure entzula onak. Gurasuak dira, Jaungoikuaz ostian, geuri izatia emon deut[s]kubeenak. Eurak dira, sarritako izerdijagaz ta nekiagaz, zer jan ta zer jantzi pretauta, emon deuskubenak. Geure ama ona da, bere sabelian arduraz ta kontuz lutzaro erabili ginduzana. Alaz ta minez nekez argitara atera ginduzana. Sarri lua galduta, sarri janari[a] itxita, aldatu, garbitu, isildu, berotu ta zaintu ginduzana. Geure guraso zintzuak dira, geure umetako mainaak, min bagako negarrak ta iletak, gurari ta tema ernegagarri guztiak, iru edo lau urte osuetan edo geijaguan ixilik ta karinoz, parkatu eutskubezanak. Eurak azi gaitubee. Eurak bitzi izaten erakutsi deuskubee. Eurak Jaungoikuaren lege santuba erakutsi deusku-bee. Eurak jantzi gaitubee. Eurak emon deuskubee, edo eskolia, edo opizijua, edo daukagun bitzigarrija. Zeinbat naibaga, zeinbat kastu, zeinbat ardura, zeinbat lo galdute, zeinbat neke, dinot, padezidu ez ditubee guraso tristiak gure onerako? Baina eguno gauza on bat egin ez baleusku-bee bere geure gurasuak, sortutia ta egitia baino, gurasuak dira, ta gurasuak dirialako zor deutsegu: 1. *Maitetasuna*. 2. *Ondria*. 3. *Obeidutia*. Ta ara emen, kristinaubak, irakaste onen geija. Entzun egizu gogo bitzijagaz.

I.

Zor deutsegu geure gurasuai, dirianak diriala, nai onak ta nai arin onak, nai ondraubak ta nai desondraubak, nai ondo azi gaitubenak, nai gaiki azi gaitubenak, gurasuak dirialako zor deutsegu maitetasuna. Dinot, neure entzula onak, maite izan biar ditugula geure aita ta ama, beste proximo guztiak baino lenago. Bada, gizonaren izatia, Jaungoikuaz ostian bestek inok bere emon ez deuskuna, emon deuskubee geure gurasuak. Ta au da naturalezan daukagun ditxarrik andijena. Zor deutsegu gurasuai: 1. Arpegiera biguna, berba humildiak ta lotsa ona. 2. Opa biar deutsegu gurasuai bakia, osasuna, bitzi izateko ditxa ona ta zaartzu luzia. Ta oneek

baino geijago, arimako grazija, erijotza santuba ta zeruko glorijs. 3. Erakutsi biar d[e]utsegu ta aituten emon biar deutsegu agiriko seinaliagaz, geure bijotzian ta ariman eurentzat daukagun nai maitetsuba ta opa ona, eriak ta ordubak eskatuten dabengan. 4. Erregutu biar deusagu Jaungoikuari geure gurasuen arimako ta bitzitzako oneraak gaiti, bitzi dirian artian ta ill ditezanean euren arimak gaiti. Au da geure gurasuai zor deutsegun maitetasuna edo amodijua. Ta onen ondorik zor deutsegu ondria.

II.

Laugarren aginduban Jaungoikuak berba argijakin eskatuten deuskuna da, aita ta ama ondretia. Zer da, bada, *ondretia*? Norbait ondretia da, estimazinoiaren, lotsa onaren, uste onaren ta opa onaren seinale agirijak ari emotia. Alan gurasuak ondretiak gauza asko eskatuten deuskuz: 1. Beti berba ondo egin biar dogu geure gurasuak gaiti, dagozan lekuban dagozala. 2. Geure gurasuak euki arren paltak ta izan arren deungaak, ez ditugu euren paltak kontau edo azaldau biar, ez bada Jaungoikuari erregutu eurak gaiti. 3. Entzun ta artu biar ditugu esker onagaz ta nai humildia-gaz, aitak eta amak emoten deuskubezan erakutsi onak eta konseju santubak. 4. Lagundu biar deutsegu alegin guztijagaz aitari ta amari euren premia ordubetan. Bai gaixorik dagozanean, bai inok persegiduten ditubanian, edo gaiki egin gura deusnien; bai zer jan edo zer jantzi ez daukenian; ta endamas arimako peligruban dagozanean. 5. Ardura andija zor deutsee seme alabak gurasuai gaixorik dagozanean gurasuak, sakramentu santubak errezibidu bagarik ill ez ditezan ta erijotzako ordu estuban euki dagijezen kristinaubak nai oi ditubeen arimako sokorrubak. 6. Seme alabak kobru emon biar deutsee zintzoro, eurai jagokuenez, gurasuen azkeneko najjai edo borondatia, zeintzuk geratu oi dirian testamentuban edo berbaz esanda. Au guztiau egin biar dabee seme alabak, alizatiak, eriak eta preminiak eskatu ta aginduten deusnien, gurasuak ondretako, Jaungoikuak laugarren aginduban eskatuten dabengaz.

Sinistu biar dau kristinaubak, gurasuen kontra umiak egiten ditubeen pekatubak diriala txito Jaungoikuaren gorrotokuak. Pekatu gustiai deutsee Jaungoikuak gorroto. Baina batzuk Jaungoikuaren gorroto andijagua dakarree beste batzuk baino. Aparteko markigaz seinalauta dagoz Eskritura Sagraduban. Ta onetarikuak dira seme alabak gurasuen kontra egiten ditubeenak. Aitari edo amari bekoki illuna imintia; arpegi asarria

erakustia; berba astunak, gogorrek ta itzalsubak esatia; euren paltaak ta leenagoko deskuiduak argijan ezartia edo euren ondorik esatia; gurasuai burla egitia; dakijeela, atsakabaak ta penaa emotia; gurasuen esan onak ta konseju onak ta santubak desprezijetia edo barregeitzat entzun ta kontetia; errazoe minberekin, ta lotsa txaarragaz bildurtuta, isilduta, gurasuak imintia; preminan dagozarian, nai justiziaren eskubetan, nai karzelan, nai gaixuan, nai ez orduban, edo pobrezan, nai arerijo baten gatzian edo persekuzinoian, nai arimako biar orduban; orduban, dinot, gurasuari ez lagundutia ta esan dan moduban gurasua umiak trateetia da, Jaungoiko onari ta guraso guztien ondria zaintuten dabenari, esateko moduban, bijotzaren erdijan ikututen deutsan pekatu madarikatuba, maldizinoe askogaz zamaituta daukana.

Aitari atsekaba emoten deutsan ta amari iges eragiten deutsan semia edo alabia, dino Espiritu Santubak, izan dedila desondrauba ta desditxauba. Aitari edo amari burla egiten deutsan umiaren begija, dino Espiritu Santubak, pikau dagijeela ibaiko belaak. Edo argiruago esateko, jan dagijeela ta iruntsi dagijeela alako ume lotsa gaistokua inpernuko pristijaak. Aitari edo amari bidao egiten deutsan umia, dino Espiritu Santubak, ill dedilla, kondenau dedilla ta bere odola bere kontra izan dedilla. Gurasuak badauke seme nezijo bat edo lotsa galduko bat, euren esana egin gura ez dabena, eruango dabee juezen aurrera seme gaistua ta esango deutsee gurasuak juezari: *Gure seme au lotsa txaarrekua ta nezijua da, gure esanak ta konseju onak desprezijetan ditu. Ez deusku obeidu gura. Jan edan gaistuetan, luxurijetan ta bide galdubetan dabil.* Orduban juezak aginduta, erriko jentiaak arrika ill dagijeela gurasuen esana egin gura ez daben seme lotsa galdukua. Kenduko dozu zeuben arteti alako ume nezijua. Ta Isrraelgo jentiaak entzuten dabenian, ikara egingo dau. Au egiteko, dino Espiritu Santubak, gurasuen desondrako ta esker txaarreko seme ezi bagakuakin. Madarikatuba izan dedilla, dino azkenian Espiritu Santubak, aita ta ama ondreetan ez dituban umia. Ta jente guztiak esan dagijala: Amen. Maldizinoe oneek guztiok eta geijago ezarten deutseez, neure kristinaubak, Jaungoiko andijak bere Eskritura Sagraduban lotsa txaarreko, esker txaarreko ta ezi gaistoko seme alabai.

Oh ze bildur izan biar daben bai gurasuak ta bai umiak! Gurasuak umiak ondo azteko txikitati Jaungoiko andijaren bildur santuban, zamai ikaragarri oneetati libre egon ditezana. Ta umiak euren gurasuak amau ta ondrau dagijezan karinoz, lotsa onian ta Jaungoikua gaiti, Jaungoiko altubaren asarriak kastigau ez dagizan. Kan, Noeren semia, bere aitari erreberenzija galdu eutsalako zan ta da madarikatuba inpernuban. Ez bera

bakarrik, ez bada bere ondo rengetara, bere seme alabeetara bere eldu zan Jaungoikuaren maldezinoia. Esauk bere aitaren aginduba egin ez ebalako edo aitaren esanaren kontra pekatu egin ebalako, galdu eban majorazgua, galdu eban ondria, galdu eban arimia ta da madarikatuba inpernuban. Absalon, Dabiden seme lotsa gaistokua, jagi zan aita onaren kontra. Baina zerubak persegidu eban ta azkenian iru ezpatagaz josita arimia entregau eutsan Satanasi. Baina nok kontau Jaungoikuak seme alaba gaistuen kontra egin dituban kastigubak? Esan legi, pekatu jenero gitxi dagozala Jaungoikuak, munduti asita, prestago ta agirijago kastigau ditubanik, gurasuen kontra umiak egiten ditubenak baino. Gitxitan ikutsi izango da seme bat edo alaba bat bere gurasuari lotsa txaarra ekarri deutsana, naibagiak ta atsekabaak arpegijan emon deutsazana, ezaubera ona ta premina orduban sokorruba ukatu deutsana, modu txaarrian ta temaz justizijati justizijara erabili dabena, gurasuaren abisu santubai ta konseju onai burla egin deutsena... dinot kristinaubak, gitxitan edo nekez ikusi izango dala onako seme bat edo alaba bat zaartza onian auzuak ta etxeuak estimetan dabee-la, erijotza ona egiten.

Oh, ze bildurgarrijak umiak gurasuen kontra egiten dituben pekatubak! Baina, oh ze ugarijak! Ez dakit, ala gurasuai Jaungoikuak bialduten deuten azotia dan, ala ume gaistuak eurentzat presteetan dabena dan. Baina bai guraso askok negar egiten dabee-la bijotz mingotxagaz, seme alaba gaistuak eraginda. Ez dagoz ume asko ta asko gurasoai madizinoe-ka? Ez dabee beste askok nai dabena egiten etxian gurasuen esker gaistuan? Ez dabee urtetan etxeti gabaz ta egunaz nai dabeen lekura, gurasuak agiraka ta diadarka dagozala? Ez dira sartuten gura dabeen etxeetan? Ez dira egoten eskandaluko lagunakin? Ez dira ibiltan pekatuko lekubetan, aita eta amak etxian euki ezinda? Ez dagoz seme alaba asko, ez gurasuak, ez kura jaunak, ez juezak ezi ezin ditubeenak? Ez dagoz beste asko gurasuai joteria egiten deutseenak ta joten ditubeenak? Ez dagoz guraso zaar asko euren etxeetan sobrauta, berba bat esaten azartuten ez diriala, baztartuta, isilduta, ikaratuta euren etxian, semiak edo alabiak, erreinak edo suinak, edo guztiak bekoki astunagaz ta berba gogorragaz aginduten deutseela ta burla egiten deutseela? Ez dagoz guraso asko, euren izerdijagaz irabazita euren puskia kendu artian berba labanak ta aginzari andijak umiak eginda, sinistuta, engainauta, eukeena umiai emonda gero gosiak illten dagozanak? Zeinbat onetariko? Zeinbat guraso zaarren kekak entzuten dira?

Ah guraso desditxaubak! Zeubek olan portau bazinian zeuben gurasuakin, ondo mereziduba edo irabatziya daukazu zeubei beste ainbeste

umiak egitia. Baina ez dira orregaiti zeuben umen pekatubak txikijago. Errukirik geijen emoten dabeenak dira guraso zaar uatubak edo ibili ezin dirianak. Eukeen guztia umiai emonda, gosia iragoten ta errazoe txarrak entzuten bitzi dirianak. Alako umiak nai dabee guraso zaarrak laster illtia. Bana oneen kontra dira Jaungoikuaren zamai bildurgarri, esan dirianak. Egija da, gurasuak izan leitekez deungak, ordijak, lapurrak, bidaotijak, okasinoetsubak, bake txarrekuak, desonestubak ta errazoe gaistokueta-kuak. Au gurasuak deungaro egiten dabee. Espiritu Santubak esaten deutsee gurasuai bere, ez dagijuela asarratu eragin ta su artu eragin euren umiai berba deungaakin. Baina orregaiti ez deutsa umiak lotsa ona ta borondate ona galdu biar gurasuari, esan dan legez.

Jazo leiteke gurasuak euren umiak gaiski azi ditubenak izatia. Baina gurasuen pekatubak eta gaiski eginak ez ditubee txikituko umen pekatubak. Ta deungaak izan arren gurasuak, gurasuak dira. Ta gurasuak dirialako aginduten dau Jaungoikuak ondretako. Konturik zuzenenian jazo leiteke, alako gurasuak eta umiak munduban alkarren gozo bagarik, poz bagarik edo, obeto esateko, alkarren gorrotuan ta bidaoka bitzi izatia; gurasuetati umeetara gatx onek belauneti belaunera luzaro irautia; ta negargarri andijan guztiak guraso ta ume beste mundura euren pekatuben sari txarra artzera juatia. Oh zeinbat onetariko jazo irakurten dirian! Ondrau daiguzan bada, kristinaubak, geure gurasuak, Jaungoikuak aginduten deuskun moduban. Baita obeidu bere, Jaungoikuak aginduten deuskun gauzeetan.

III.

Seme alabak gurasuai obeidu biar deutsena gauza jakina da, kristinaubak. Nos eta zetaragino da, ikasi biar dana. Santo Tomasek dino umiak gurasuai obeidu biar deutsela, arimiaren onerako ta etxeko pamelijaren onerako ta kobernurako biar dirian gauzetan. Alan umiak egin biar dabee gurasuen aginduba: 1. Dotrina ikasteko, meza santuba entzuteko, konpesatara nosik bein edo errazoezko denporan juateko aginduten deutsenian. 2. Lagun peligruzkuakin ez ibilteko, etxe sospetxakora ez juateko ta pekatuko okasi noetati aparteetako aginduten deutseenian. 3. Berba ta kanta desonestubak ez esateko, danza peligruzkuetara ez juateko ta liburu indezientiak ez irakurteko aginduten deutseenian. Oneek pekatuko okasinoiak dirialako. 4. Gabian etxeti premia bagarik ez urteteko, joko txaarretati ta tabernetati alde egiteko aginduten deutseenian. 5.

Eskandaluko edo modu txarreko jantzija eragozten deutseenian. Umeen bitzi modurako ondo dan opizijua edo ikastia aginduten deutseenian. 6. Etxeko biarretako, artu emoneko ta saldu edosiko gauzetan umiak obeidu biar deutsee gurasuai, gurasuen aginduban dagozan artian. Gauza oneetan gurasuen esana ta aginduba ez egitia, beti da pekatu. Gauza andijan bada, pekatu andija ta gauza txikijan bada, pekatu txikija.

Ez da popuertzakua umiak gurasuai obeidutia euren estadubaren gainian. Jaungoikuak emoten deutsa eskubidia kristinaubari, zeruba irabazteko onduen deritxon estaduba artuteko. Ta gurasuak galarazo ezin legijue umiari estaduko libertadia. Egija da, Eleisiaren erakuslaak dinue- nez, pekatu da umiak gurasuai kontu emon bagarik, eria daukala edo eura- kin bitzi dala, ezkontzia egitia. Estaduba artutia gauza andija dalako ta, edola bere, gurasuak jakin biar dabeelako. Umiak ez deutsee obeidu biar gurasuai pekatu egiteko edo pekatuko okasinoe agirira aginduten deutseenian. Bada, leenago da Jaungoikuari obeidutia, gurasuai baino. Ta Jaungoikuak aginduten dau pekatu- rik ez egiteko, ez munduko guztiak gaiti, ez mundu guztia gaiti bere.

Beiratu egizu bada, kristinauba, zelan maite izan biar ditugun geure gurasuak; zelan ondrau biar ditugun, bai bitzi dirian artian, baita ill da gero bere; ta azkenian zelan obeidu biar deutsegun ta egin biar ditugun euren agindubak, al izan ezker, pekatu ez dirian gauzetan. Artu daigun Jesus maitiaren exenpluba, kristinaubak, gauza onetan bere. Bada, izanik zeruben ta luurren jaubia, izanik Jaungoiko egijazkua, Jesus humildiak obeidu eutseen bere amari ta aita ordekuari. San Joseperen ta Ama Birjiniaren esana egiten eban Jesusek munduban, dino ebanjelijo santu- bak. Oh Jesus, guraso guztien gurasua! Erakutsi egijezu, bada, guraso guz- tiai, euren umiak dotrina onian, humilde ta kristinau egiazko azten. Oh Jesus, Jaungoiko geure ona gaiti umetuba! Izan zaitex zeu seme alaba guz- tien guraso biguna. Artu gaizuz guztiok zeure grazijaren ta bildur santu- baren katiapian. Biztu egizu geure gogua zeu maite izateko, zeu ondreta- ko ta zeuri obeiduteko beste guztiak baino leenago; ta zeure ondorik, geure gurasuai zor deutsegun maitetasuna, ondria ta ob[e]idutia pageeta- ko, ta beti zeruban zeugaz bitzi izateko. Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. Amen.

III. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan

Aita Santu Erromakuari, obispo jaunai...

errege jaunai... zor deutseegun ondria ta agindubak egitia.

Esanda geratu da, kristinaubak, leengo ikasikizunian, laugarren agindu santuban sartuten diriala ez bakarrik gurasuak eta umiak, ez bada baita geure arimen ardurarako ta bitzitzieren konturako Jaungoikuak bere ordian imini deuskuzanak bere; zeintzuk dirian Elexa Ama santiaren serbizailaak edo sazerdotiak ta erreinuben ta errijen burubak. Errege jaunak ta aren ordian errijak gobernetan ditubenak. Oneek dira, leleenguak geure aimen gurasuak ta bigarrenak geure aziendiaren, ondriaren ta, askotan, bitzitzieren gurasuak edo gordezailiak. Jaungoikuak aginduten deusku onei guztioi, jagokuen moduban ta lekuban, lotsa ona ta errespeto ona ekarteko. Eurak ondretako, euren agindubak egiteko ta Jaungoikuari aparteko goguagaz eurak gaiti erregututeko.

Eginbiar oni zerubak eskatuten deusku legez kobru emoteko, irakatsi onetan esango deusut, *zer zor deusagun Aita Santu Erromakuari, zer obispo jaunari, zer kura ta sazerdote jaunai, zer errege jaunai ta zer juezai.* Entzun egizu, kristinaubak, ikasteko gogo onagaz.

I.

Aita Santu Erromakua da, Jesukristo geure Jaunaren ordekua luurrian. Eleisa guztiaren buruba. Kristindade guztiaren pedeko ta oitura santubeetako agintarija. Geure arimen onerako gauzetan kardenal, patriarka, obispo, errege, agintari ta kristinau guztiak entzun biar deutseena. San Pedroren ta aren ondorengo Aita Santu Erromakuen eskubetan itxi ditu Jesukristo geure Jaunak zeruko giltz santubak. Aita Santu Erromakuari emon eutsan Jesus geure Librazailiak, gizonai pekatubak parkatuteko edo ez parkatuteko alizatia edo *poderia*. Baita Eleisa guztien arduria bere. Aita Santu Erromakua, Eleisa guztiaren buruba dan legez, bera da inpernuko etsaijaren, ereje gaistuen ta Eleisa Ama santiaren arerijuen tirorik geijen ta andijenak artuten ditubana. Bera da Jaungoikuaren sokorruba ta Espiritu Santubaren grazija onduen ta ugarijen biar dabena,

Eleisa Ama santia kobernetako edo zaintuteko, ta kristinau piel guztiai zerurako bide zuzenak erakusteko. Au gaiti estimau, ondrau ta amau biar dogu kristinau guztiok Aita Santu Erromakua ta erregutu biar deusagu Jaungoikuari bere osasuna, ontasuna, aziertuba ta arimako grazija gaiti, guztien luurreko guraso nausija dalako.

II.

Obispo jaunak gaiti beste ainbeste egin biar dogu. Endamas geure obispo jauna gaiti. Obispo jaunak dira apostoluben ordekuak luurrian. Eurak imini ditu Jaungoikuak erreinubetan zabalduta Aita Santu Erromakuaurrengo, Eleisako pedia ta dotrinia zaintuteko, gordetako ta kristinau pielai gorde eragiteko. Eurak sazerdote egin biar ditubee gizonak; beti oinian egon dedin ordiako sakramentu santuba, ta bizi dedin giza aldirik giza aldira mundubaren amairagino kristindadia edo Jesukristoren Eleisia. Obispo jaunak ezautu biar dabee sazerdote, konpessore, predikadore ta arima gordezailen jakiturija, ontasuna ta bizi moduba, sakramentu santubak ta arimen erakuste ona noren eskubetan isten dituben, jakiteko. Obispo jaunak dira geure arimen gurasuak, ardura andijak, zeregin andijak ta kontu emokizun estubak daukezanak. Orregaiti amau biar ditugu, estimau biar ditugu ta jaso biar ditugu obispo jaunak. Ta erregutu biar deusagu Jaungoikuari kansau bagarik eurak gaiti. Baita egin bere eureen agindubak txito ziur ta gogo prestagaz, geure guraso onak dirialako.

III.

Kura jaunak ta sazerdotiak, bai abadiak ta bai prailiak, oraindino urragoti zaintuten ditubee geure arimak, inpernuko etsaijak, mundu gais-tuak ta aragi labanak engainau ta goitu ez dagizan zerurako bideetan. Kura jaunak ta sazerdotiak dira geure arimen argijak, geure erakuslaak, geure graziaren bideginak, geure arerijuen bildurgarrijak. Eurak dira geuri zer egin biar dogun erakusteko ispilubak, geure peligruben zelatarrijak, geure konzienzijen jaubiak ta jaolaak, geure pekatuben parkazailiak, pekatarijagaz Jaungoikuaren arteko bakeginak. Edo guztia berba baten esateko Malakias propeta santubagaz, sazerdoten ezpanak ta aua dira

zeruko iturri bitzietako grazijak ta ontasunak geure arimetara iragoteko kainubak.

Nok prediketan deutsu Jaungoikuaren berbia? Nok erakusten deutsu Jaungoikuaren naija? Nok ekarten dau berba bigaz altara santura Jesus Jaungoiko bitzija? Nok arinduten dau zure konzienziako kargia? Nok parkatuten deutsuz zeure pekatubak? Nok emoten deutsuz sakramentu santubak? Nok animau, sendotu ta konoletan zaitu zeure erijotzako ordu tristian? Kura jaunak ta sazerdotiak. Zeinbat bidar eldu zara konpesoriaren oinetara, zeure pekatu andijak ta ezainak larrituta, lotsatuta, bildurtuta, areen karga astuna jaso ezin dozula, kasik izerdija darijazula ta zeure salbazinoi[a]lgaz dudetan asten zariala? Ta zeinbat bidar jagi zara konpesoriaren beraren oinetati, biztuta, poztuta, konsolauta, zeure pekatu andijean karga guztia berari ezarrita, beste bat bazina legez, inos pekatuak egin ez bazendu legez, konpesore jaunaren karidadia, zelua, ontasuna, pazienzija, moduba ta atarako alizatia dala medijo? Zeinek munduban bestek egin euskezun á mesedia? Zeinek bestek emon euskion orduban zure arima triste ta larrijari á bakia? Á poza? Á atsegina? Á sosiguba? Á segurutasuna? Munduko batek bere ez. Konpesore batek baino bestek inok bere ez luurraren gainian.

Sinistu daigun bada, kristinaubak, Jaungoikuak emon deuskuzala eleisa gizonak geure arimen onerako. Jaungoikuaren ordekuak diriala luurraren gainian. Begiratu biar deutsegula errespeto andijagaz. Amau biar ditugula, geure guraso onak dirialako. Egin biar ditugula euren agindubak, sailari jagokan moduban. Estimau, zaintu ta jaso biar dogula euren ondria. Sinistu biar dogu, txito pekatu andija dala eleisa gizonak, nai Aita Santu Erromakua, nai obispo jaunak, nai kura jaunak, nai beste sazerdote edo relijiuak aotan gaiski erabiltia; areen esanen ta aginduben gainian burla egitia, edo eleisa gizonak desprezijetia. Jesukristo geure Jaunak itxi zituban bere ordekozat eleisa gizonak ta berak esan eutseen guztiai: *zeubei entzuten deutsunak, neuri entzuten deust, ta zubeke desprezijetan zaitubanak, neu desprezijetan nau.*

Jaungoikuaren agindu santuba ikusi ezkerre eleisa gizonak ondretako, Zer esan legi, neure entzula onak, ainbeste berba ezain ta desondragarri entzuten dirianian sazerdote jaunak gaiti? Edo dala ekandu galduba gaiti, edo dala konzienziya nasaijak gaiti, edo dala orrako pede gaistoko errijetati Espaina sagradura etorri dan irakatsi madarikatuba gaiti, ya esan legi kristinauben zereginetati ez dala txikarrena eleisa gizonen paltak jakitia, esatia, entzutia, geitutia, azaldeetia ta zabaldutia. Kain madarikatuba legez, arimako gurasuen deskuido bat ikusi daijenceneko, arin aringa, pozka

ta barreka duaz, agiri dirianian kontetara. Abade baten edo praile baten palta bat, guzurrezkua edo egijazkua entzuten badabee, guztiak sarian sartuten ditubee, ez deutsee parkatuten euren miin gaistuagaz, ez zaarri ta ez gazteri, ez sendori ta ez argali. Eleisako estadubaren kontra, eleisa gizonen kontra dira tiro guztiak denpora desdixau onetan. Sospetxako ta eritxiko paltaak, sazerdoteen izan ezkerre, salduten dira ta edosten dira pozik egijazkotzat. Destajuzkuak, zuzentzat. Ta agirikorik ez badauka, intenzinoia izango dau txarra. Asko da eleisa gizona izatia, paltua edo gaistua izateko munduko askoren miinian. Orain esaten dodan au berau gaiti, pensauko dozu askok, neure ondria jasoten dodala. Bada, jakin biar dozu, nagan lekuban nagualako ta alan berba egitia zeuben arimen kalte andijan dalako ta eleisa gizonen ondria ona onan erabili ez dagizun, esaten deusudala. Bestelan zuben esanak pena andirik emoten ez deustee.

Ez dogu esaten, kristinaubak, eleisa gizon guztiok gariala santubak, ez bada eleisa gizon guztiai zor deutsegula lotsa ona, ondria ona ta maite-tasuna. Au Jaungoikuaren aginduba da. Guztiak egin biar dabeena da. Ez dago estadurik paltadunak ez daukazanik. *Nire estaduba ainbat oneena izan arren*, dino san Agustinek, *gizona nas ta gizonen artian bitzi nas. Ez nas azartuten*, dua santuba esanaz, *neure etxia obia dala, esaten, Noerena baino; baina an bere bat kondenau zan. Edo Abraanena baino obia dala; baina andi bere Jaungoikuak ama semiak kanpora bota zituban. Edo Isaak patriarka santubarena baino obia dala; baina an bere seme bata gaistua zan. Edo Jakorena baino obia dala; baina an bere entzuten da, semiak senidiagaz pekatu egin ebala. Edo Dabid erre-giarena baino obia dala; baina an bere seme bata arrebiagaz pekatu egin eban. Ta bestia aita mansuaren kontra armaak artu ta jagi zan. Edo Jesukristo geure Jaunagaz bitzi zan pamelija baino obia dala; baina an bere amabiren artian Judas bat paltua zan ta Jesus, bere Aita maitegarrija saldu entsen judegubai. Ez nas azartuten*, dino azkenian santubak, *neure etxia edo estaduba obia dala esaten, zeruba baino; baina zeruti bere jausi zirian ainjerubak inpernura.*

Onako humildadiagaz ta euren buruben ezauberiaz berba egiten dabee Eleisiaren Gurasuak, estadurik santubeneko paltaak ta paltadunak gaiti. Ez mundutarrak legez, sazerdote baten palta bat ikusi edo entzun dagijeeneko, barre, txistu, geitu, zabaldu ta sazerdote guztiai ezarri. Ezkondu batek adulteriuak egiten ditubalako, esaten dozu ezkondu guztiak diriala adulterio ginak? Ezkonduen artian ordi asko dagozalako, lapur asko dagozalako, drogeru asko dagozalako, logreru asko dagozalako, paltso asko dagozalako, kodizioso asko dagozalako, arro asko dagozalako, zeken asko dagozalako, zital asko dagozalako, esaten dozu ezkondu guztiak diriala alakuak? Ez. Zeuben estadubaren ondria nai dozu

gorde dagizuben, gaisto asko estadu atan egon arren. Bada, eleisa gizonen estadubaren ondria Jaungoikuak bere kontura artuta dauka. Ta bein baino geijagotan kastigu ikaragarrijakin aituten emon dau, berak zaintuko dabena.

Moises sazerdotiaren kontra murmurau ebalako, lepra gaisto bete-gaz jantzi eban Jaungoikuak Maria, Moisen beraren arrebia. Kore, Datan ta Abiron, Aaron sazerdotiaren kontra murmurau ebeelako ta sazerdote jauna desprezijau ebeelako, lurrak iruntsi zituban bitzirik inpernura. Eliseo propeta santubari burla egin eutseelako, berrogeta bi mutil ito zituben era batera otsuak. Elias Jaungoikuaren sazerdotia desprezijadu ebalako kapitan batek, zeruti jatsitako subak bertan erre eban kapitana soldau guztiakin. Ah kristinaubak! Jesukristo bera desprezijeetia da sazerdote jaunen kontra berba egitia. Erakutsi lekuban jarriko dira sazerdotiak, dino Jesukristok, ta egizu zubek, eurak esaten deustubena; ta ez egizu egin, ona ez bada, eurak egiten dabena. Onegaz erakusten deustku Jesus maitiak, eleisa gizonen paltaak bere kontura dagozala. Ta kristinaubari jagokana dala, sazerdotiak ondreetia ta euren erakutsija egitia.

IV.

Errege Jaunai bere zor deutseegu laugarren aginduban lotsa ona, agidubak egitia ta maite izatia. Errege jaunak dira erreinu guztiaren burubak. Jaungoikuaren gauzetarako leleengua dan legez kristindade guztian Aita Santu Erromakua, alan geure bitzitzaak, aziendaak ta ondria munduban bake onian zaintuteko dira errege jaunak leleengua euren erreinuban. Erreinu batek zeinbat arerijo, zeinbat gatxegilla ta zeinbat ardurakizun daukazan esaten, ez da erre. Gerraak, pestiak, gose urtiak, lapurretaak, auzi gaistuak, bide bagako erijotzaak, alper askoren naija egin ezinak ta beste geure burubetara etorten ez dirian ta geure onerako dirian sail andijak gau ta egun biarran darabilez errege jauna ta berari urrengo lagunduten deutseenak. Esan ginai, kristinaubak, ez daguala eginkizun bat, arduza geijago, buru auste geijago, naibage geijago ta arimarako ta gorpuzterako peligru geijago daukanik errege jaunarena baino. Ta guztia geure bakia, bitzitzia, osasuna, ondria ta eukija zaintuteko.

Orregaiti guztion eginbiarra da: 1. Geure errege jauna, Kristoren unjiduba dan legez, beti ondreetia esker oneko ezauberiaz ta errespeto andijagaz. 2. Jaungoikuari erregututia, geure errege jaunari lagundu dagijon osasunagaz, zeruko argijagaz ta erreinu guztiko zuzen bidiagaz. 3.

Egin biar ditugu errege jaunaren agindubak. Bada, san Pedro apostolubak esaten badau, errege deungai ta pede bagakuai bere obeiduteko, ta Baruk propheta santubak esaten beutsen Israeltarrai Nabukodonosor Babilonijako erregia gaiti Jaungoikuari erregututeko, ta Eleisiaren lelengo giza aldiheetako agintarijak Eleisiaren ta kristinauben gaiskinak edo *tiranuak* izan arren, kristinaubak ondretan bazitubeen, eurak gaiti orazinoia egiten beeben ta pekatu ez zan gauzetan obeiduten beutsen, zeinbat geijago geure errege zuzenak, kristinau egijazkuak, Jaungoikozkuak ta Aita on baten erraia bigunak daukezanak gaiti egin biar dogu guk?

V.

Errege jaunaren urrengo dira ta errege lekuban dagoz errietako juezak. Onek dira errietako bake santuba, lege zuzenak ta ordena onak oinian euki eragin biar ditubenak. Juezak dira, eskandalubak, gabetako batzaar sospetxakuak, ordikeriak, lapurretak, blasphemiak, maldezinoiak, ibilte desonestubak ta beste agiriko pekatubak eragotzi biar ditubeenak. Karidadiagaz ta modu onagaz, aldagijenian, ta ezbabere kastigubagaz zaintu biar dabee euren errietako ordena baketsuba ta Jaungoikuaren lege santuba. Bada, san Paulo apostolubak dinuan legez, ez darabilee alperrik gertijan ezpatia, ezpada Jaungoikuak emonda dauke eskubidia juezak, gaiski egiten dabena kastigetako, liburu sagradubetan sarri irakurten dan legez.

Alan Jaungoikuaren aginduba da, kristinaubak, bai Testamentu Zaarrian ta bai ebanjelijoko irakatsi santuban, juezak ondrau biar dituguna, amau biar dituguna ta euren errijaren onerako agindubak egin biar dituguna. Arima guztiak, dino Apostolubak, gizon eta emakume guztiak egon biar dabee altsu nausijen agindupian. Alizate guztia dator, bada, Jaungoikuaganik. Alan agintariari gogortuten jakona, Jaungoikuaren ordeniari gogortuten jako, dino san Paulok berak. Ta esaten deusta Timoteo bere diszipulubari, errege jaunak ta juezak edo egintarijak gaiti erregubak ta orazinoiak egiteko Jaungoikuari. Ez dago gauza jakinagorik, neure entzula onak, kristinauben legian, munduko agintarijai zor deutsegun lotsia, leijaltasuna ta obeidutia baino.

Oneen ondorik dira nausijaguak, zeintzuk ondrau biar ditugun Jaungoikuaren izenian. Bada, Jaungoikuak berak esaten deustku, ondrau daiguzala persona zaarrak ta jagi gaitezala buru urdinaren aurrian. Onegaz aituten emoten deustku, edadiari euki biar deustagula lotsia. Ta

aparteko modubagaz ondrau biar ditugula geu baino nausijago dirianak, edo geuri aginduteko edo zaintuteko eskubidia daukeenak, zeintzuk oi dirian geure erakuslak edo maisubak, geure jaolaak edo kuradoriak, geure gurasuen gurasuak edo guraso ordekuak ta zaarraguak. Oneek guztiok sartuten dira laugarren Jaungoikuaren aginduban.

Ezautu daigun bada, kristinaubak, agindu onen kontuba artuko deuskula Jaungoikuak, besteena legez. Jaungoikuaren beraren lekuban dagozala eleisa gizon guztiak, geure salbazinoeko lanetan biarra egiteko. Ta baita errege jaunak ta juezak bere, geuri munduban bitzi izaten lagunduteko. Ta guztiak ondrau biar ditugula Jaungoikuaren izenian, ta guztiari obeidu biar deutseegula, esan dan moduban. Erregutu daijogun, bada, zerubari guztiak gaiti, emon daigun bere grazija ta betiko glorija. Amen.

IV. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan

ugazabaak otseginai zor deutseena, ta otseginak ugazabai zor deutseena.

Tratu baten bitartez ugazabaak ta otseginak euren burubai ezarten deutseez, neure entzula onak, leenago ez eukeezan eginbiarrak. Ugazaba batek otsegina etxera artuten dabenian, zeregin barriak ezarten deutzaz bere burubari. Ta otsegin bat ugazaba serbidutera doianian, sartuten da ugazabaren agindupian. Ta ara emen zelan, gurasuak umiai zor deutsezan legez eginbiar batzuk ta umiak gurasuai beste batzuk, ugazabaak bere daukeezan aparteko eginbiarrak otseginen onerako; ta otseginak ugazaben onerako.

Zeregin oneek izentetan ditu san Paulo apostolubak, bai otsegin edo krijadu krijadenak, ta bai ugazaba edo jaunenak. Ta dino Apostolu santubak: *Otsegin zarianak* edo krijadu edo krijada, *obeidu egijeezu zeuben aragizeko ugazaba edo jaunai bildurragaz ta ikariagaz, bijotzeko humildade ta zintzotasunian, Jesukristori berari legez. Ez ainbeste euren ederra gaiti ta eurak ikusi zagejizan areen esanak eginagaz, ez bada Jesukristoren krijadubak legez, Jaungoikuaren borondatia gogoz ta bijotzeti eginagaz.* Nai otseginak ta nai bestelakuak jakin biar dau, bada, ondo eginaren sarija artuko dabela Jaungoikuaren eskubetati. Ta zuek ugazabaak edo jaunak otseginak daukazuzanok, beste ainbeste egin eurai, zamaijak parkatuta edo zamaika beti jardun bagarik, gogoratubagaz zeruban daguala zeuben otseginen Jaungoikua, guztien ugazaba, inor bere munduban andija edo txikija dalako, goguan geijago sartuten ez jakona. Espiritu Santubak san Paulo apostolubaren aoti esandako berba oneetan agiri da, kristinaubak, argiro otseginak zer zor deutseen euren ugazabai, ta ugazabak zer zor deutseen euren otseginai. Alkarri dautseez bitzuben eginbiarrak. Ta entzun egizuz gogo onagaz zeintzuk dirian.

I.

Laugarren aginduba gordeetako, otseginak edo krijadu krijadaak: 1. Amau biar ditubee ta estimau biar ditubee euren ugazabaak bijotz onagaz, humildadiagaz ta lotsiagaz Jaungoikuaren lekuban dagozalako. Otsegin

izatia edo ez izatia noberaren eskuban dago. Baina bein otseginzara juan ezkeru, ugazabari lotsa ona, humildade ta maitetasun egijazkua erakustia, Jaungoikuaren aginduba da. 2. Otseginak obeidu biar deutsee ugazabai: Bateti, etxiaren onerako biarreetan ta agindubeetan. Bada, ugazabaren esanak egiteko ta etxia serbiduteko duaz otseginzara. Besteti, obeidu biar deutsee ugazabai, euren arimeen onerako errazoez aginduten deutseezan gauzeetan. Dotrinia ikastia, sakramentu santubak errezibidutia, sermoetara ta eleisako zeregin santubeetara juatia, errosarijo santuba errezeetia, ta beste eureen arimeen onerako dirian ta erreztu egin al dagijeezan gauzaak ugazabak agindu ezkeru, egin biar ditubee otseginak. Beste ainbeste, pekatuti alderatuteko aginduten deutseenian. Edo joko gaistorik ez egiteko, edo maldizinoerik ez esateko, edo gabian etxeti ez urteteko, edo pekatuzko dantzeetara, adiskide deungetara eta etxe sospetxakuetara ez juateko, edo jantzi indezentia ez erabilteko, nai beste pekatu edo pekatuko peligruba dan gauzia ugazabak agindu ezkeru, egin biar dau otseginak. Ta esan biar dau konpesinoian, beste pekatuben gainera, ugazabaren agindubaren kontra egin ebana onako edo alako gauza. 3. Otseginak begiratu biar deutsee ardura andijagaz ugazabaren gauzai, endamas bere kontura ugazabak itxi ditubanai. Onen kontra otseginak egiten dabee pekatu: Leleengo: jagokuen beste biar egin ezagaz. Bigarrenian: eureen paltaz ugazabaren gauzaak galdubagaz. Irugarrenian: biar dabeen baino geijago kastaubagaz, nai gulerijeetan, nai isilikako asmuetan, nai euren kontura dagozan etxeko gauzeetan. Laugarrenian: Ugazabeen naija bagarik, etxeko gauzaak inori emonagaz. Bostgarrenian: Etxeko gauzaak ostubagaz. Ta erabatera asko izan ez arren, lapurreta txikijak alkarri badautsaz, egiten dabee pekatu andija, gauza andira elduten danian. Alperrik da esatia, soldata txikija emoten deutseeela. Andijagua eskatu baino ez dauka. Edo andijagua emoten deutseen lekura juan. Bost jazo oneetan, esan dan moduban, otseginak kalte andija egiten badeutsa ugazabari, biurtu biar deutsa atzera kendu edo galdu deutsan beste. Bada, ugazabak, tratuba egin eban legez soldatia ta janarija emon ezkeru, geijago zor ez deutsa. Ta andi gainera otseginak bere erruz galdu eragiten deutsana, oostuba legez da. Ta jaubiari biurtu biar jakona da.

Oneek dira, kristinaubak, otseginen zeregin nausijak euren ugazaben ondrarako ta onerarako. Onezaz ostian otseginak estimau ta maite izan biar dabee etxia ta etxeko jentia, guztiak pamelija batekuak dirian legez. Euren ontasunari jagoka, etxian jazoten dirian paltaak, deskuiduak ta isilgauzaak, laatzak ezktau biar ditubanak, kanpuan ez esatia ta ugazaben ondra ona ta kleitu ona gordetia. Bada, guztiak gorroto deutsen gauzia da,

otsegin baten auan ugazaben paltaak, jenujuak, deskuiduak, asarriak ta etxeko pamelijaren arteko kasik popuertzako argaltasunak ta geurezko miserijaak ibiltia. Otsegin humildiak, zintzuak, isilak, esan onekuak, Jaungoikozkuak eta biarginak dira zerubak eta mundubak estimetan ditubanak. Ta duda bagarik Jaungoikuak emongo deutsee otseginza onaren sarija euren erijotzako orduban. Baita ugazabai bere, otseginai beste ainbeste egiten badeutsee, Jaungoikuak aginduten deutsen legez. Ikusi daigun, bada, ugazabaak otseginai zer zor deutsen.

II.

Ugazaba edo jaun dirian guztiak gogoratu biar dabee, leleengo, ez daguala Jaungoikuaren aurrian ya erabagirik, andija edo txikija dalako, aberatsa edo pobria dalako, jasua edo bajukua dalako, jakituna edo ez jakina dalako. Ezbada jentila ta judeguba, zirkunzidauba ta ainbagakua, barbarua ta eszitia, krijaduba ta ugazaba, nai dan sortuera edo bitzierakua, guztiak diriala Jaungoikuarenak, ta onak izan ezkeru, guztietan daguala Kristo gure Jauna. Gomuta onegaz aisaatu daikeez munduko jaunak, aberatsak ta ugazabaak euren burubetan banidadiak sortu oi dituban keiak, eritxi arruak ta andiari irago gaistokuak. Bada, Jaungoikuak, guztien Jaun bakarrak, Ugazaba bakarrak ta Aita onak, geijago gura deutsa pobre zintzuari, aberats arruari baino. Geijago krijadu lejil ta zuzenari, ugazaba aisaatubari ta bijotz gogorrekuari baino. Guztiok gara Jaungoikuaren krijadubak. Ta ojala bagina zintzuak! San Paulo apostolubak bere ondrarik andijentzat kontetan eban Jesukristoren krijadu izatia. Ta zeinbat ugazaba ta jaun biurtu dira krijadu izatera? Zeinbat krijadu pobre eldu dira ugazaba ta Jaun andi izatera? Ah! Murmurau begi mundu gaistuak onako jazo askoren gainian. Baina eurak dira Jaungoiko altsubak bere jakiturija amai bagakuan ondo neurtuta daukazan egitadiak. Eurak dira geure begijen bistati kendu biar ez ditugunak. Ta endamas, edo eukijagaz, edo entzutiagaz, edo jakiturijagaz, edo agindutiagaz, edo inoren mesediagaz beste jentien arteti goraago igon dabeenak. Oneek ezautu biar dabee, beerago itxi ditubeenak bere, Jaungoikuarenak diriala. Ta eurak jaso ditubanak areek bere jaso eukezala, gura izan baleu. Ta munduban itxi baditu luurraren urraago krijadu krijadaak ugazaben agindupian, zeruban goraago jasoteko itxi ditubala menturaz.

Prestaera onegaz esaten jakue ugazabai:

1. Amau ta estimau biar ditubeela euren otseginak bijotzeti, euren umiak balira legez.

2. Otseginak ez badakijee doktrinia ondo, erakutsi biar deutsee ugazabaak, edo nok erakutsi imini, edo ikasteko bidia emon bateti edo bes-teti. Bada, ugazaben kontura dagoz otseginak, ta ugazabaak Jaungoikuari kontu emon biarko deutsee eurak gaiti.

3. Otseginai emon biar deutsee ugazabaak denporia, etxeko laneen ta eginbiar oi dirianen kalte bagarik, sakramentu santubak errezibiduteko, Eleisako zereginetara juateko ta kristinau egijazgo baten bitzi moduba iragoteko. Bada, bere arimiaren kaltian ez dua inor bere otsegintzara, ta juan bere biar ez dau.

4. Eragotzi biar deutzaz ugazabak otseginari pekatu dirian gauzak. Pekatuzko esanak edo eginak, pekatuzko ekandubak, egotiak, ibiltiak, etxiak eta lagunak, guraso batek umiari legez. Bada, ugazabak neurrija iminita, kontu artuten ez badeutsa otseginari onako Jaungoikuaren ondrrako ta bere arimiaren onerako egin biarretan, bestek ez deutsa artuko. Ta geratuko da otsegina ezi bagakua, kristinautasun bagakua, lotsa on bagakua ta Jaungoikuaren bildur bagakua. Ta au guztiau izango da ugazabaren eruba.

Bakit ugazaba askok esango dabeena: Lastima andijan! *Otsegunai esija iminten asi ezkerro, edo euren ibiltiak galarako ezkerro, areekin bakerik ezin legijala; biarrik egin gura ez dabeela; edo etxeti urtetan dabeela; Jaungoikozeke otsegin bat topau ezin legijala...* Atxekija oneek ez dabe balijo Jaungoikuaren aurrian. Ugazabaak badira Jaungoikozkuak, topauko ditubee otseginak Jaungoikozkuak. Baina dan moduban dala, ugazaben eginbiarra da, otseginak etxian daukezan artian, onei kontu egitia ta Jaungoikuaren kontrako gauzaak eragoztia. Etxeko pamelijaren arduria ez daukana, dino Apostolu santubak, jentila baino deungaago dala. Ta ze pamelijaren arduria dauka, otseginari nai daben nasaitasun ta ibilera pekatuzkuak, gabaz ta egunaz, etxian ta kanpuan, biarra egin dagijan, parkatuten deutzazan ugazabak? Biar madarikatuba da alakua. Ta jentilla baino oba ez dana alako ugazaba.

5. Ugazabak emon biar deutsa otseginari etxiak dakarren janarija, gosez euki bagarik. Jan urrija ta gosezko maija daguan etxian, otseginak urterik baino lapurreta geijago egingo dau.

6. Ez deutsa ugazabak otseginari, edadiak, opizijuak ta errazoe onak aginduten daben baino biar geijago eragin biar. Ez ditu ugazabak otseginak biar alperrerijarako, leen esan dan legez. Baina, ezda gau ta egun etenaz, arrastaka, bitsa darijuela, biarrian beti erabilteko bere. Bagoz ugazaba batzuk otseginen biarrazag inos aspertuten ez dirianak. Ze gauza andi da, bada, alako ugazabaak inos krijadu edo krijada on bat ez eukitia? Beti

ituaz biarpian? Beti ugazabak otseginaren biarriari gitxi deritxola? Nai leuke otsegin Jaungoikozkuak etxian eukitia? Ta oni ezarten bajako gosia, orduban izango da etxe ondrrauba otsegin zintzuak ta Jaungoikozkuak topeetako. Oh zeinbat ugazaba zeken ta kodiziosu dagozan, otseginari zanetako odola bere txupauko leuskijuenak, al balegijee! Ez dira otseginak sobraubak. Ez dira edosijak. Kristinaubak dira. Geure anaiak dira. Geu edu Jesukristori kosta jakozanak dira. Ze pozgarri emoten deutsee, bada, alako ugazabaak euren otseginai, biar geijago eragin dagijuen? Konzienziako libertadia. Biarra egin ezkerro euren gustora, atiak zabalik daukeez alako etxeetan otseginak gabaz (nai egunaz, jaijegin santuba biarrik ezin legijana izan ezkerro) bigiretara, joko gaistueta, erromedija ta piesta pekatuzkuetara, etxe edo lagun sospetxakuetara, edo jakiniko pekatuzkuetara juateko. Oh penagarrija! Zurtu, zurtu ugazabaak. Zeuben umiak ez badira bere, zeuben umien lekuban artu dituzunak dira. Zeuben umiak balira legez, Jaungoikuari kontu emon biarko deutzazuanak dira.

7. Ez jako otseginari biar eragotzitakorik eragin biar domeeka ta jai osuetan. Noberak egitia legez da otseginari eragitia. Zeinbat otseginak jai santubak iragoten ditubee euren erropaak adabetan, astegun baten puntada bat eurentzat egiten isteen ez deutseelako! Ugazabak zor deutsa otseginari, beste gauzarik tratuban irago ez beeben. Otseginzako errazoiak au eskatuten dau.

8. Erabagita dauken soldatia emon biar deutsee otseginai zuzen. Azkenian, aparteko errazoerik ez daukeela, ez ditubee otseginak etxeti atera biar, urtia edo denpora izentauba eldu artian, otseginak kleituban kalterik euki ez dagijeen. Oneek dira, kristinaubak, ugazaben egin biar nausijak euren otseginen gainian. Oni darraiko otseginari berba deungarik ez esatia, exenplu deungarik ez emotia, inoren gauziari, gitxijan izan arren, oratuteko ta etxera ekarteko ez agindutia, arpegiera astunik edo gorrotokorik ez erakustia. Maite izatia, karinoz ta berba bigunakin biarra eragitia, ta beste guraso on bati bere umentzako jagokan guztia.

Txito gauza txaarra da, otseginak gaiti leen esan dan legez, ugazabaak euren otseginen paltaak ta deskuiduak azaldeetia. Bagoz ugazaba batzuk, inos otsegin txaarrik izan ez dabeenak. Ta zegaiti? Euren kristinautasunagaz, bijotz bigunagaz, ordu oneko esan lotsa onekuagaz, pazienziagaz ta otseginen arimako, osasuneko ta gorputzeko ardura ona ta presta artubagaz, begiratuten deutseelako otseginai. Otseginak ain onak izan ez arren lelungan, dakutseenian aita on bat edo ama on bat ugazabaren lekuban, artuten dabee gogo barrija, etxiari ta etxeko gauza guztiai ondo begiratuteko, euren ugazaba ona ta ondrraduba maite izateko ta esti-

meetako, guraso on bat balitz legez. Beste batzuk inos bere ez oi dabee otsegin onik. Ta zegaiti? Esanda geratu da zati bat. Onen ondorik ez gitxien dana, ugazabaak euren otseginen paltaak zabaldua, ekandu galdua da. Ez dabee otseginak biar euren ondria ta kleituba? Ez dabee munduban bitzi biar? Zeuben umen paltaak alan azaldeetan dituzu? Bada, otseginak bere Jaungoikuarenak dira ta zor jakue ondra ona. Palta bagakorik inor bere ez dago. Ugazabari jagokana da, otseginaren paltaak aleginaz erremedijetia. Ondo esanagaz, pazienzijagaz, lotsa onagaz ta itzalagaz, ta askotan zurria emonagaz otsegina okerra ta gaistua bada, esku-ratu ta ondu biar dau ugazabak, inundi al badai. Palta andijak badaukaz otseginak, lotsa gaistokua bada, obeidu gura ez badeutsa ugazabari ta zuzendu ezin badau, denporia dabenian etxeti atera, edo leenago, premi-niak eskatuten badau. Baina ez otseginaren paltaak zabaldu. Au karida-diaren kontra beti da. Ta askotan zuzentasunaren kontra bere bai.

Ez bada aaztu, neure entzula onak, laugarren aginduko eginkizune-kin. Gurasuak amau begijeez seme alabaak Jaungoikuaren izenian ta aziko ditubee zerurako. Umiari erakutsi bekijee txikitati Jaungoikuaren dotrinia, pekatubaren bildurra ta zeruko ondasunen gurarija, ta eurak izango dira ume onak, zintzuak, Jaungoikozkuak ta esanekuak. Sazerdote jaunetan gogoratu daigun Jesukristo geure Jauna bera, zeinen krijadu urrekuak dirian sazerdote guztiak. Orduban amauko ditugu ta ondrauko ditugu sazerdote guztiak, bakotxa bere lekuban, Aita Santu Erromakua, obispo jaunak, kura jaunak ta beste guztiak. Errege jaunai ta juezai begiratu dai-jeegun geure ongila andijai legez, eurak zaintuten dabeelako geure erre-i-nuko, errijeetako ta etxeetako bake ona ta eukijaren zuzentasuna. Orduban eskerrak emongo deutseeguz, lelengo Jaungoiko onari ta gero geure agintarijai. Ontzat artuko ditugu euren agindubak, ta kobru emon-go deutseegu gogo onagaz. Ugazabaak sinistu begijee, umen lekuban dau-keezala otseginak; ta eurak estimauko ditubee, maitetuko ditubee ta begi-ratuko deutsee otseginai arimako ta gorputzeko premineetan, eureenak balira legez. Ta orduban eukiko ditubee aukerako otseginak ta guztiak gordeko dabee laugarren aginduba.

Eskatu deijogun grazija andi au Ama Birjina guztiz santiari. Bera da Jaungoikuaren Ama, sazerdote guztien Ama, errege ta agintari guztien Ama, guraso ta ume guztien Ama, ugazaba ta otsegin guztien Ama. Izan zaitez zeu, Ama errukiorra, Jesus zeure seme maitiaren aurrian geure bitarteko seguruba, jaditxi daigun mesede santa au, ta onegaz zeure gra-zija ta zeruko glorija. Amen.

BOSTGARREN AGINDUBA

I. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan
zelan aitu biar dan inor ez illtia.
Nos ez dan pekatu inor illtia.
Ta ze pekatu andija dan inor illtia.

I.

Bostgarren lekuban aginduten deusku, neure kristinaubak, Jaungoikuak inor ez ilteko. *Non occides.* Gauza bi Jaungoikuak eskatuten deuskuazala agindu onetan, dino Erromako Katezismuak: Bata da inor ez illtia. Ta bestia, arerijua ta adiskidiak, proximo guztiak maite izatia, guztiakin bakia eukitia ta besten paltaak pazienzijagaz iragotia. Geure lagunak edo proximuak zelan maite izan biar ditugun; ta arerijuai gatx eginak zelan ta zetaragino parkatu biar deutseeeguzan, esanda geratu da lelengo aginduban. Ta agindu onetan bakarrik esango da, inor ez illtiari jagokana.

Agindu guztietan gogoratu biar dogu, kristinaubak, geure Jaungoikuaren ontasuna; ta bere biguntasunak geu gordeetako ta zaintuteko daukan arduria. Laugarren aginduban zaintu dau gurasuai ta nausijaguai euki biar deutseeegun ondria, lotsa ona ta maitetasuna. Bada, eurak dira, Jaungoikuaren urrengo, geure gizonaren ta kristinaubaren izatia emon deuskubeenak. Onen ondorik Jaungoiko onak ta mansuak zaintu ta gorde gura deutsee guztiai bitzizia. Alan aginduten dau inor ez ilteko. *Non occides.* Berba oneetan eragozten deusku Jaungoikuak, ez bakarrik inor illtia, ez bada inori osasunian edo gorputzian kalte egitia bere bai. Alan, inor illtia, banatutia, odoldutia, beso bat edo azur bat austia, bere-nua edo gatxgarri bat emotia edo gaixotutia, guztia dago eragotzita bostgarren aginduban. Baita geijago bere. Bada, noberak inor ill ez arren, bestiarri inor ilteko, banatuteko edo gorputzian kalte egiteko agindutia, lagundutia, konseju emotia, atarako botikakua, erramientia edo bidia emotia, guztia dago eragotzita agindu santu onetan. *Ez dozu illgo,* dino Jaungoiko andijak. Ez deusazu inori kalterik egingo, ez bitziztaan, ez osasunian, ez gorputzian, ez zeure eginagaz, ez inori egiten erakutsijagaz, ez agindubagaz, ez lagundubagaz, ta ezda ezetara bere. Jaungoikua bera da geure

bitziztiaren ta erijotziaren, osasunaren ta gaixuaren, gorputzaren ta ari-miaren jaubia. Ta ez dau aren ontasun altubak gura, luurrekok inori gauza onetan ikutu dagijon, bere agindu santuba edo alizatia bagarik.

Ez dozu inor illgo Jaungoikuak bere legian esanagaz batuten ditu modu onian agindupe onetara munduko gizon ta emakume guztiak. Ez ganadubak eta pristijaak edo patarijak, Erromako Katezismuak san Agustinegaz dinuan legez, denpora bateko erejeen utsegitiak urrin baino urrinago alderatuteko. Bada, Jaungoikuak ez deusku eragozten ganadu gauzaak illtia agindu onetan, ez bestetan bere, gauza bitzizak dirialako. Gizonak ta emakumiak dira agindu onetan sartuten dirianak, amaren sabelian sortuten dirianeti bitzi dirian arte guztian. Agindu onek artuten ditu, bada, bere azpijan gizon ta emakume guztiak, bai kristinaubak, bai erejiak, bai turkubak, bai jentilak ta bai judegubak; ta baita geure burubak bere. Izan ezkeror gorputza ta arimia daukana, nai urrinekua ta nai urrekua, nai adiskidia ta nai arerijua, nai ona ta nai deungia ezin ill ginai inor, Jaungoikuak edo Jaungoikuaren ordekuak agindu bagarik. Ezda kalterik egin bere, leen esan dan moduban. Kanpo au guztiau artuten dau bostgarren agindu santubak, inor ez ilteko esanagaz. Oh Jaungoiko guztiz ona ta mansua! Nok maite ez zaitu! Ta beti izango da pekatu inor illtia? Ez, kristinaubak, ta ikusi daigun nos ez dan pekatu.

II.

Modu askotara jazo leiteke inor illtia, pekatu egin bagarik. Lelengo: juezak aginduten dabenian. Juezak Jaungoikuaren lekuban dagoz, leen esan dan legez. Jaungoikuak agindu deutsee juezai errietako ta etxeetako jentiarren bitzizak, aziendak ta bake ona zaintuteko. Jaungoikuak berak emon deutsee juezai eskubidia edo alizatia, gaistuak ta deungiak kastigeetako, baita askotan ilteko bere. Gizon bat edo emakume bat bada errijan okerra, lotsa galdukua ta ezi bagakua, lagunai kalte egiten deutseena ta ez zamajagaz, ez ondo esanagaz, ez beste kastigugaz eskura ta agindupera etorri gura ez dabena, bada guztien kaltegina, dino santo Tomasek alako gizon edo emakumia gaiti, popuertzakua dala ta ondo dala, alakua illtia. Osalari batek edo mediku batek gorputzeko zati igartu edo usteldu bategaz egiten dabena egiten dau juezak alako gizon edo emakume deungiaz. Gorputzaren zati guztiak dira onak ta biarrekua, gauza badira, gorputzari lagunduteko bere biarretan. Baina gorputzaren zatija bada igarra edo ustela, bere lekuban egon gura ez dabena ta

gorputzari lagundu biarran kalte egiten deusana, ebagi ta kendu egiten jako gorputzari alako zati galduba.

Beste ainbeste egiten dau ta egin biar dau juezak gizon ta emakume deungaakin. Besteent kaltian diriana ezautu ezkeru, kendu biar ditu, ill biar ditu deungaak, legiak aginduten daben moduban. Alan urkatuten dira ta illten dira gizon eta emakume deungaak, juezak aginduta, pekatuik egin bagarik. Bigarrenian: esan dan errazoia gaiti, juezaren igesi erririk erri edo mendirik mendi dabilen gaiskina, juezaren agindubagaz illtia ez da pekatu. Askotan jazo oi da, juezak sarija agindutia onako edo alako gizon edo emakume igesi dabilen deunga bat, bitzirik edo ilda eruaten deusnari. Orduban justizijaren aguazilak edo agindukuak bitzirik artu ezinda, artu guraan illten badabee gaiskina, ez da esaten pekatu egiten dabeela. Baina inundi bitzirik gorde al badagije, gaiskin andija izan arren, ez dabee eurak ill biar, ez bada artuta juezari eruan.

Irugarrenian: Gerra zuzenian soldaubak arerijuak illtia ez da pekatu. Ez arerijuen ondasunen gurari gaistuagaz, ez gerrako eginbiar edo ordenetati kanpora, ez bada errege edo agintari jaunari obeitutia gaiti, ta erreinu guztiko ona gaiti. Errege jaunak edo erreinubak aginduten dabenian gerria egiteko, soldaubak obeitu biar deutsee agintarijari. Gizonak ill bagarik gerrarik ezin legi. Bada, orduban gizonak illtia da errege jaunari obeitutia ta erreinu guztia serbidutia. Soldaubak jua jakozanian san Juan Bautistari itandutera, ia zer egingo ebeen, ez eutseen esan san Juan Bautistak gerrarik ez egiteko, armaak isteeko ta geldi egoteko, ez bada bide bagarik, ordena bagarik ta errazoe bagarik gerraan inor ez zauritu ta ez banatuteko; inori guzurrezko paltsakerijarik ez ezarteko; ta eurai jatorken aloberagaz edo sarijagaz kontentu izateko. Legezko gerria Jaungoikuak ontzat emoten dabena da. Baina gerriaren eztagijagaz egiten dira pekatu asko, Jaungoikuaren agindu santuben kontra. Ta pekatubak ez ditu Jaungoikuak ontzat emongo. Ezin ukatu ginai, gerria dala Jaungoikuak erreinu ta errijeetako pekatubak kastigeetako bialduten deuskun azote gogorra. Ikara egiten dabee oraindino geure bijotzak, leengo eguneetako geure gerra odoltsubak gogoratuta. Ojala obatu balitubee geure ekandubak! Ojala bigundu balebee geure Jaungoiko zuzenaren asarria!

Laugarrenian: Jaungoikuaren agindubagaz inor edo norbera illtia ez da pekatu. Alan ill zan Sanson. Alan ill zituban Phineek Zanbri ta onegaz pekatuban eguan Madiango alabia. Alan ill zituban Eliasek Isrraelgo propeta paltsuak. Jaungoikua dan legez gere bitzitzeen jaubia, Jaungoikuaren agindubagaz inor edo norbera illten danian, ez da austen Jaungoikuaren legia.

Bostgarrenian: deskuiduan inor edo norbera illtia ez da pekatu, ustez uste bagarik ta naijaz bestera danian. Nairik ez daguan lekuban, pekatuik ez dago. Bada, ezaubera bagarik, gatxnai bagarik, deskuido baten geijagoko bagarik gizona illtia ez da esaten pekatu dala. Orraitino bere, dino Erromako Katezismuak, deskuidoizko erijotzetan modu bitara pekatu egin legijala. Bata da, inor illteko arriskuko gauza txarra egiten dabela, inor illten dabenian. Orduban, inor illtia gura izan ez arren, nai dau inor illteko peligruko egitia ta andi dator inor illtia. Bada, ezarten jako erijotziaren erruba. Joko baleu batek, dino Katezismuak berak, emakume seindun bat ostikuagaz edo ukabilagaz ta galduko baleutsa sabelian daukan seina, joten dabenaren borondatiaz edo naijaz kontra izango litzateke seina galdutia. Baina egingo leuke pekatu, seina egiteko daguan emakumia ezetara bere jo biar ez dabelako. Bestia da, naijaren kontra izan arren, inor deskuiduan illtia, biar dan ardura guztia imini ez dabelako jazo atan. Deskuiduan izan arren bere, ustez uste bagarik izan arren bere, bere ardura bagatasunez ta osoro begiratu ezaz egin badau erijotzia, pekatu da.

Seigarrenian: Norbera ez illtia gaiti. Ez dago ezer bere mundurako bitzitzia baino gauza estimaubagorik. Beste edozein gatx iragotera, leenago etortzen dira gizonak illtera baino, juizijo onian dagozarian. Eskubak eta oinak ebagita, gorputza moztuta baino ez bada bere, bitzi gura dau gizonak. Buruko arinak edo etsaijaren tentazinoiak ekarri legi bat bere buruba itotera edo illtera. Askok esan oi dabee, arrabijoz su artuta: *Illda balegoz, itota balegoz*. Baina illteko orduba eldu dakijuenian, bitzi gura oi dabee areek bere. Jaungoikuaren amodijo santubak ixiota dagozanean batzuk, Elias batek, san Paulo batek, beste onetarikuak Jaungoiko gozua zeruban laster ikustia gaiti, benetan illtia desiau dabee lege onian ta errazoez. Bitzitzia da berez luurreko gauzarik estimaubena. Ta illtia da inori munduban egin ginaijon kalterik andijena.

Karidade egijazkua asten da, bada, norberaganik. Edozein premina edo biar ordutan, nai arimakuan ta nai gorputzekuan, bijen premina ordubak bardinak izan ezkeru, leenago da norberari begiratutia proximuari baino. Alan, izan arren inor illtia berez pekatu andija, badator deunga bat neu illtera ta librau ezin badot neure bitzitzia aren esku gaistuetati bera illda baino, ez da pekatu a illtia. Esaten da: librau ezin badau bere bitzitzia. Bada, ezetara librau al badedi alako arerijo gaistoaganik norbera bitzirik, ez dau ill biar. Orregait[i] aitu biar da dotrina au ardura andijagaz. Sarritan jazoten dana da. Geijagotan jazo leitekiana da. Iges eginda alde-ratu al badedi arerijuganik, ez dau ill biar. Lagunai otseginda, diadar egin-da librau al badedi, ez dau ill biar, nor bera illtera datorrena zuzen jakin

arren. Kolpe batzuk emonda apartau al badedi arerijuganik, ez dau ill biar. Enpin, norbera ill edo arerijo illtera datorrena ill baino beste urteerarik inundi bere ez daguanian esaten da, bere bitzitzia zaintutia gaiti, a kendu gura deutsan arerijua illtia ez dala pekatu.

Egija da, orduban bere, alan norbera illtera datorrenaren estadu tristia ezaututa a illten badau, betiko inpernura botaten dabena gogoratuta, bitzirik geratuta menturaz erremedijau dedin itxiko baleutsa arerijuari norbera illten bera ill bagarik, egingo leuke Jaungoikuaren aurrian karidade andi bat. Emongo leuke bere bitzitzia proximuaren arimia gaiti. Ta duda bagarik Jaungoikuak sari andija prestauko leuskijo zeruban. Onetarako, alan norbera illten bere arerijuari isteeko, norberak egon biar dau, bere ustez, Jaungoikuaren grazijaan. Bada, bijak badagoz pekatu mortalian, ez dau ondo egingo arerijuari bera illten istia, dino santo Tomasek.

III.

Esan dirian sei jazuetan, erakutsi dan moduban, inor illtia odijo bagarik, gorroto bagarik, kondenetako ta geijago bengetako opa txaar bagarik, ez da pekatu, kristinaubak. Onezaz ostian, beste inori edo norberari bitzi[t]zaan edo gorputzian kalte egitia, eragotzita dago bostgarren agindu santuban. Guztioi gorde ta zaintu deusku Jaungoikuak geure bitzitzia. Aintxinako jentil askoren utsegitiak erbestetuta, aberatsai ta pobriai, zaarrai ta gaztai, gurasuai ta umiai, guztiai lege estu bategaz gorde deusku zerubak geure bitzitza estimauba. Baina zelan? Txito lege estubagaz ta gogorragaz. Gizona illtia da proximuaren kontra egiten dan pekatu andijena. Au gaiti dauka lege on guztietan, inor ill dabenak, ill biarra. Bitzitziaen trukian, bitzitzia; begijaren trukian, begija; aginaren trukian, agina; eskubaren trukian, eskuba; ta oinaren trukian, oina, dino Jaungoikuak. Esateko moduban: Ill dozu inor? Zeu illgaz pagauko dozu aren zorra. Galdu deusazu eskuba, oina, edo begija proximuari? Zeure eskubagaz, oinagaz edo begijagaz pagauko dozu aren zorra. Gizon illzailia zan Kain desbenturauba. Ta zer dino bera gaiti Eskritura Sagradubak? *Zure anaiaren odolaren dejak diadar egiten deust luurreti*, esan eutsan Jaungoikuak Kaini, Abel bere anae errubagia ill ebanian. Abel ill zan. Aren odola luurrak txupau eban ta liortu zan. Baina diadar egiten eban zeruragino odol illak. Kainen bengantzia eskatuten eban odol inozentiaik Jaungoiko zuzenaren aurrian. Edo Kainen gizon illzako pekatu ikaraga-

rija agertu zan Jaungoikuaren aurrian zeruban ta eskatu eutsan pekatu aren bengantzia. Ta zer esaten deutsa Jaungoikuak Kaini? *Madarikatuba zara emeti aurrera luurraren gainian, zeinek bere aua edegita artu eban zure eskubetati zeure anaiaren odola.*

Aitu, kristinaubak, ze berba itzalsubak ta bildurgarriak dirian oneek Jaungoiko bitzizaren auan. Aitu, ze gorroto andija deutsan Jaungoikuak gizon illtari. Ta zer jazo jakon Kain anae illzailari berari? Desesperau egin eban lelengo bere burubagaz. Enbidijak, kodizizak ta inoren ikusi ezinak ill eragin eutsan Kaini Abel bere anae errubagia. Ill eban. Baina bertati sartu jakon bitziro bere buruban Kaini pekatu ezainaren karga astuna. Ezin jaso eban. Ikara eragiten eutsan bere bijotzian, bere belauetan ta gorputz guztian gizon bitziza illak. Sinistu eban, zeruba ta lurra diadar ka eukazana bere kontra. Astundu ta mindu jakon bere bitzitzia, inorena galdu ebalako, ta itxi baten esan eutsan Jaungoikuari: *Andijagna da nire pekatuba, parkatutia merezidu daben baino.* Oh Kainen bijotz tristia, larrija, jausija, illuna ta astuna! Oh gizon illte desbenturauba! Ze sail txaarrek dakazuzan zeugaz. Kain lelengo gizon illzailia, zeruba ta luurra, bere konzienzija ta bere bitzitzia, guztiak bere kontra ditubala, marka bategaz dabil baztarrik baztar *vagus et profugus* guztien igesi. Baina ez da libreetan illteti. Ezda inpernuti bere.

Ara, kristinaubak, gizon illtaren sail bildurgarriak lelengo gizon illzailiaren buruban. Gizona illten dabenak, birrinduten dau Jaungoikuaren obra andija. Jaungoikuak ekarri gaitu gizon ta emakume guztiok mundura, berak gura daben artian munduban bera jaso, alabau, serbidu ta amau daigun. Onetarako emon deusku bere izatiaren irudija. Zer egiten dau, bada, gizona edo emakumia illten dabenak? Birrindu Jaungoikuaren egin nausi bat. Galdu gizon bat edo emakume bat. Edo sortuta laster amaren sabelian, bitzi izaten ondo asi bagarik. Edo umetan, Jaungoiko bere egilia ezaututen asten danian. Edo azita, Jaungoikua, proximuak, errija ta etxia serbidu biar ditubanian. Edo zaartuta, bere egingeen prutuba batuta, zerubari bere bitzitzia ta arimia emoteko presteetan daguanian. Orduban gizon illzailiak kutxilo bategaz ebaten deutsa bitzitziaen arija, bialduten dau arimia beste mundura ta gorputza ar artera. Galduten deusaz, Jaungoikuari emon biar eutsan ondria ta beste egingo zitukian biar on guztiak. Ta esku artuten deutsa Jaungoikuari, Jaungoikuak berak ill biar eukian gizona illgaz.

Ikara egin daigun, kristinaubak, gizon illtia gogoratuta beste bagarik. Eskatu daijogun Jaungoikuari, emon daigula espiritu mantsua, espiritu biguna, iraun andiko gogua ta bijotza, geure arerijuen presteuzkerijak ta

azalkerija mingarrijak karidade santia galdu bagarik iragoteko. Eskatu daijogun, amatau dagijala gere bijotzetan gorrotuaren, odijuaren, enbidijaren, kodizijaren ta bengantziaren su madarikatuba, gorde daigun beti geure arimetan Jesusen mansotasuna ta grazija, zeinegaz jaditxiko dogun zeruko glorija. Amen.

II. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan
ez dala inor ill biar ondria zaintutia gaiti,
ondasunak gordeetia gaiti.

Kristinaubak garian legez txito minberak ta geure gauzak asko maite ditugunak, inok gatx bat egin daiguneko jagiten da geure bijotzetan aren kontra suba, gorrotua ta bengetako gurarija. Onako gorrotuaren subak amatetako ta geure lagunen paltaak pazienzijagaz iragoteko, aginduten deusku Jaungoikuak, neure entzula onak, bostgarren lekuban, inoren bitzitziari kalterik ez egiteko. Ta inor inos gorrotuak su emonda, azartu bada arerijua edo gatx egin gura deusana illtera, pagau dau bere bijotz gogorraren ta odoltsubaren egite pekatukua, bai mundu onetan, oi danez, ta baita bestian bere. Kainen ondorengiak dira gizon illzailiak. Lamek, Kain bera ill ebana, askok dinuanez, ez zan atscenago bitzi muduban, gizon illzailia ta deungia izan arren ill ebana. Basuan bakarrik egin arren erijotzia, autortu eban Lamekek bere pekatuba. Bere arimako larrijagaz ta bildurragaz esan eutseen bere emaztiai: *Entzun egizu ta jakin egizu, neuk neure gorrotuagaz zauritu dodala ta ill dodala gizon bat. Zazpi bidar bengauba izango da Kainen pekatuba ta irurojeta amazazpi bidar niria.* Alan gizon illzaille desbenturaubak, itsututa legez, iminten ditu eureen pekatu odoltsubak.

Ez dago menturaz arima bat larrijagorik, ikutsi oi danez, ta bijotz bat bildurgarrijagorik gizona ill dabenarena baino. Bere keziak bere ikara eragiten deusala, esan legi, gizon illzailiari. Askotan, nai izan arren, iges egiteko modurik bere ez dauka. Pekatuba ezkuteetako bere ez. Alde egiteko bere ez. Aldendu gura dabenian dua juezaren aurrera ta eskubetara sarritan gizon illzailia. Ezkutau gura dabenian bere pekatuba, berak agertuten dau. Ta ukatu gura dabenian, autortuten dau. Zegaiti au, kristinaubak? Ah! Gizona iltiak beragaz dakarrelako itzal astuna, buruko iluntasuna, bijotzeko ikaria, arimako larrija ta pekatu odoltsubaren pisu krubela. Amatau, kristinaubak, gorrotuaren suba. Iges egin, inor illteko asarre ta okasinoetati. Bada, ez da ezegaz bere osatuten munduban gizon illzako pekatuba. Geijagoko bagarik gizona ill biar ez dana guztiak dakijee, ta agindu onetan argiro esanda dago. Baina askok pensau legijee banidadiaren uts egite bategaz, kalte andi bat egin deusunari, edo ondraan, edo

aziendan, edo beste gauza balijokoren baten, opa izan legijola illtia. Edo menturaz ill bere egin legijala alako arerijo deungia.

I.

Esaten da, bada, munduko ondria gaiti ezin inor ill legijala. Egija da, kristinau batek bere zuzentasunagaz ta bitzi modu zintzuagaz irabatzi daben ondria ta lagun arteko entzute ona, txito asko estimetan dau. Bitzitiaren beraren urrango dala esaten da. Bada, nai jatorrizkoa ta nai norberak irabatzija, kleituba, ondria edo entzute ona galdu ezkerero, ez dauka kristinaubak munduban nok jaso andirik, zegaz poztu andirik, ez zer galdu andirik. Au gaiti da gauza guztiz mingarrija, erru bagarik guzurragaz ta enbusteriagaz inori ondria galdutia. Entzute onak asko balijo deutsa kristinaubari. Ondria ez galdutia gaiti, lotsaari baten ez jaustia gaiti, menturaz Jaungoikua gaiti baino geijago, zeinbat bidar pekatuko bideti alde egiten dabee kristinaubak? Munduba gaiti gauza ona egiten dabenak, edo mun[du]ba gaiti bakarrik gauza txarra egitiari isteen deutsanak, ez dauka saririk Jaungoikuaren aurrian. Baina dino santo Tomasek, munduba gaiti bada bere, gauza onak egitera ta txarrak ez egitera oituten danak, ikasiko dabela Jaungoikua gaiti ta karidadia gaiti gauza onak egiten ta txarrari isten. Ta onetarako bere, asko balijo deutsa kristinaubari ondra onak.

Ez eutskun alperrik esan Espiritu Santubak entzute onari edo kleitu onari begiratuteko, zaintuteko ta gordeetako. Bein kleituba galdu ezkerero kristinaubak pekatu egintza baten nai beste baten, berekautan legez, nasaijago ta lotsa galdukoago egiten da, ikutsi oi danez. Batuten badau batek ordijaren, lapurraren, desonestubaren edo nasaijaren entzute agiri-ja ta azaldauba, botaten dau munduko esanaren arduria ta jarraituten deutesee bizijio gaistuai lotsa bagarik. Oh ze bildur izan biar dogun lelenko pekatubaren! Oh ze maite izan biar daben, daukanak, bere entzute ona! Ta jazoten bada norbaitek galdu gura izatia geure ondra edo kleitu ona guzurragaz ta enbusteriagaz, ill ginai a geure ondria galdu ez daigun? Ez, kristinaubak. Gauza andija ta estimauba da geure ondria edo entzute ona, esan dan legez. Baina andijagua da gizonaren bitzitia. Erru bagarik galduten deuskubenian geure kleituba, Jesus maitiaren bidiai jarraituten deutesegu. Orduban Jaungoikuak bere kontura artuten dau geure kleituba. Ta duda bagarik zaintuko dau ta gordeko dau. Bere nai santuba bada, mundu onetan, egija azaldauba. Ta ezbabere azita ta geituta beste munduban,

zeruban, bere izenian iragoten baditugu guzurrezko desondraak. Miin gaistuak mundurako galdu leikegubee ondria. Baina ez Jaungoikuaren aurrerako. Jaungoikuaren aurrian agertuko gara guztiok, garian moduban. Au gaiti santu eta santak ostikopian erabilen mundubaren gaiski esan guztia.

Pekatu da bada, kristinaubak, munduko ondria, kleituba edo pamia gaiti inor illtia. Alan erakusten deusku Eleisa Ama santiak. Ta ukatu ezin ginai. Kleitu galduba zerbait jaso legi juezaren aurreti. Gizon illa biztu ezin legi. Kleituba, ona nai arin ona, mundubagaz amaituten da. Gizonaren erijotzia mundubaren amaija ta betijaren asieria da. Ez da bardinduten gizonaren bitzitia munduko gauzagaz. Ta ez da galdu biar munduko ondria gaiti. Ta galdu legi munduko ondasunak gaiti?

II.

Egija esateko, ondasunak bere estimetan dira munduban. Ta jazo leiteke, ta sarritan jazo oi da, deunga batek guztiak edo zati batzuk etxeti edo daukazan lekuti eruan gura izatia. Penagarrija da, lapur batek gura dabelako, norberak bere izerdijagaz irabatzita daukazan dirubak edo ondasunak galdutia. Ta jazo leiteke, ta bein barriz jazo da, ondasunak eruan ez dagijozan lapurra illtia.

Gizona illtiak itzal gaistua dakar beti beragaz. Bildurgarri andija da. Orregaiti kristinau guztiak goguan euki biar dabee gauza onetan Eleisa Ama santiaren erakutsija. Esaten da, bada: 1. Jazo oi danez, urrezko esku-do bat gaiti ez dala inor ill biar: 2. Gero eukiko ditugun, baina oraindino ez daukaguzan ondasunak gaiti, edo geuri jatorkuzana dakigun ta gero eukiteko ustia daukagun ondasunak gaiti ez dala inor ill biar: 3. Ez dala ill biar, noberari jagokan aziendia edo inok agindutako artutekua beretutia, engainuz ta erruz eragozten deutsana edo atzeratuten deutsana. Eleisa Ama santiaren eraku tsija da au, kristinaubak. Deungaak izan arren lapurrak, Jesukristo geure Jaunaren mansotasuna erakutsi biar dogu geure egitateetan. Zelan pekatuti librauko da, esaten eban san Agustinek, galdu biarko dabeen ondasunak gaiti gizonari bitzitia kenduten deutsana? Esango baleu legez Santu gloriosuak: Gizonaren bitzitia ondasunak baino geijago da. Ondasunak ugardunak dira, galduko dirianak dira. Lapurrak ondasunak eruan arren, Jaungoikuaren probidenzia edo arduria ez da palta. Baina gizonaren bitzitia asko balijo dabena da. Ta ondasunak ez galdutia gaiti lapurra illten dabenak, amaituten dau gizonaren bitzi-

tzia. Ta ze arriskutan iminten dau aren arimia? Oi danez, pekatu mortalian dago lapurraren arimia. Bada, tiro bategaz edo kolpe bategaz illda isten badau, nora boteetan dau betiko aren arima tristia? Mundu guztiak baino geijago balijo dabena? Jesusen bitzitziaz eositu daguana? Au gaiti esaten da Eleisiaren ordeneetan, *ondasunak gaiti inor illtia, erijotzia dala*.

Begiratu bada, neure entzula onak, ze errespetua ta lotsia euki biar deutsagun gizonaren bitzitzuari. Ezin pensau legi, ikara egin bagarik, kristinau askoren bijotz gogorra. Edozein gauza gitxi bat gaiti edo kalte txiki bat gaiti esaten dabee: bereno bategaz illgo neuke; tiro bategaz illgo neuke; bertan oztuta itxiko neuke... Ta beste onako berba gorrototsubak ta odolotsubak gorrotuaren subagaz. Beste ainbeste bijotzeko gogortasun ta gordintasun erakusten dabee, gauza gitxi bat gaiti lagun artian kutxiluak ta ezpatak ateraten ditubeenak; ortubetara ta soluetara gizona ill leiken tiruak inori jaurtegiten deutsezanak. Nai dogu geure gauzak inok oostu ez daiguzan. Ta errazoa da. Gaiski egiten dau alan lapurretan dabilenak. Ta egija da. Baina ain gauza gitxija gaiti gizonaren bitzitzia ilteko peligruban imini biar ez da.

Batian ondria gaiti, bestian ondasunak gaiti, bestian andiguria gaiti, bestian gorroto edo bengantza gaisto bat gaiti, modu askotan paltetan da bostgarren agindu santubaren kontra. Ta ez da errazoeti kanpora izango, neure entzula onak, sarri jazo oi dirian batzuk gogoratutia. Alan bostgarren agindubaren kontra pekatu da: *Lelengo: Amaren sabelian dagan sein a galduteko zerbait egitia. Nai amak ta nai bestek, nai edatekuagaz ta nai osterantzian sein a galdu gura izatia edo galduteko zerbait egitia, pekatu andija da. Ta pena gogorrakin Eleisa Ama santiak kastigetan dabena da. Ez dauken ondra bat billatuteko ta euren pekatu ezainak ta lotsarizkuak ezkutetako, gizonak edo emakumiak itsutu oi ditu diabrubak azkeneko gatxera, zein dan sabelian erneta, azten dagan sein inozentia illtia edo itotia. Oh, sein galzailaak! Zeuben tratu inpamiak estaldu gura dituzu errubagakuen bitzitzia galdubagaz ta areen arimak Jaungoiko gozuaren arpegitu betiko erbestetubagaz? Ah! Egunen batek agertuko ditu. Ez dakit, egija esateko, zelan gau baten bere sosiguz lo egin legijan gizon batek edo emakume batek, bere erruz ta bere guraz linbo ilunian betiko sartuta arima bat daukana dakijala! Ah! zure bengantzia eskatuten deusta linboti Jaungoiko egijazkuari. Zeure arimia edu kosta jakon Jesus maitiari.*

Bigarrenian: Pekatu egiten dabee emakume seindunak, sabelian daukeen seinari ainbat onduen kontu egiten ez deutseenian. Euren ardura bagatasunez sein a galduteko peligruban dabilzanean. Ya ez jagokuen karga astunakin, ya asarre arrabijaubakin, ya dantzeetako ibilteekin, sarri-

tan galdu oi ditubee seinak. Ah! zeinbat onetariko negargarri, lastima gorrijan, gurasuen paltaz. Lege guztiak deutsee aparteko kuida dua sein a egiteko dagan emakumiari, bere sabelian dagan prutu inozentia gaiti. Ama gaistua ta deungia izan arren, ta urkia ondo merezidu arren, sein a sabelian daukan artian, bitzitzia parkatuten jako. Justizijaren eskubak lotuta daukaz, esateko moduban, sabelian daukan sein a gaiti. Ta senarrak erabiliko dau emazte katiguba ostikoka ta kolpeka, bildur geijago bagarik? Egitade onek guztiok dira bostgarren agindubaren kontra ta merezi dabee kristinaubaren ardura guztia.

Irugarrenian: Agindu onen kontra pekatu egiten dabee, armaak artuta, bidera ta etxetara lapurretara duazanak. Bada, eurakin daroie peligruba, edo inor illteko, edo eurak illda geratuteko, sarritan jazo oi dan legez. Au gaiti alako lapurrak austen ditu agindu bi gitxienaz: bostgarrena ta zazpigarrena. Armia artuta esan dan moduban izan ez arren bere, ortura, solora, etxera edo bidera inori urtenda lapurretara doianak, sarri darua peligruba bertan illda geratuteko. Endamas denpora triste onetan lapurrak geitu ta lotsagaldukotu, ta gizon illtiaren itzala ta bildurra gitxituta dakusgunian.

Laugarrenian: Makilakarajak ta okasinoetsubak austen dabee bostgarren aginduba. Ta errazoe asko gaiti: 1. Makilaketan ta okasinoietan alkar banatuteko ta askotan illteko peligruban jarten dirialako. 2. Burrukako ta makiladetako okasinoian egiten dabee baina baino egin gura leukeena, geijago dalako. Gorrotuaren subagaz iragota, alkar illgo leukeen terzijuan dagoz peliada desdixadu atan. 3. Alako peliada galdubetan geroko gorrotuak, bengetako naijak ta luzaroko ikusi ezinak ta eriazen zain egotiak geijenian geratu oi dirialako. 4. Etxeko pamelijari emoten deutsezan ardura ta atsekaba andijak gaiti, errijan emoten ditubeen eskandalubak gaiti ta okasinoiak oi dakazan kalte txarrak gaiti.

Alako gizon okasinoetsubak, bake gaistokuak, beti burrukarako edo makilakarako prest dagozanak, ezin esan legi ze kaltegarriak dirian etxian, auzuan ta errijan. Bakia gura dabee, ez dakijee euren aurrian zer esan edo zelan berba egin. Ondo esandako berba bati oratuta, ateraten dabee ezdabaidia. Oh ze lagun prestubezak, giza artian egoteko! Oh, zeinbat pekatu egin ta eragiten dabee! Etxia zorrez beteta, emaztia ta umiak biloxik ta gosez daukeezala, geratu bagarik dabilz alako gizon bake gitxikuak errijarik erija, probarik proba, tabernarik taberna ta okasinoerik okasinoe, leku guztietan atsekabia, zer esana, eskandaluba ta gorrotuta isteen dabee.

Bostgarrenian: Pekatu egiten dabee agindu onen kontra, gurasuai erijotzia opa deutseen umiak. Nai dala gurasuak daukeezan aziendak edo ondasunak eureganatuteko gurarija gaiti, nai dala guraso zaarra jandu ta zaintuteko nekia gaiti. Kodizija edo ondasun guriak pekatu asko eragin oi ditu. Edo obeto esateko san Paulo apostolubagaz, ondasun guria da pekatu guztien sustraija. Umiak, gurasuak dauken guztia gitxi deritxuela, laster euren eskubeetan gura leukee. Tentazinoe onegaz, ez gitxitan, ume askok opa deutsee guraso zaarrai illtia. Baita uatuta edo ezertako ezda dagozanai bere askotan. Seme alaba asko dagoz bijotz gogorrekuak. Egitia ta zerbait aurreratutia eureen nai nausizat artuta daukeenak. Noren umiak dirian aaztuta bitzi dirianak. Euren guraso errukarriak zaartzan sobrauta etxian daukeezanak. Guraso uatubak edo balijoko ez dirianak etxian emoten dabeen aazuba gaiti, illtia opa deutseenak. Umiak gaiti esaten dana, esaten da suinak, erreinak, lobaak ta beste edozein zaarren arduria daukan edo oneraak jatorkozana gaiti. Oneek guztiok austen dabee bostgarren agindu santuba: 1. Gurasuari illtia opa izanagaz. 2. Emoten deuten janari kopauba, asko deritxuela ta esker txaarrian emonagaz. 3. Berba gogorrek ta errazoe txaarrek esanda, bekoki illuna ta gogo gaistua erakutsita, atsekaba astunak zaarrari emonagaz. Oneek guztiok dira persona zarraren illgarriak. Au gaiti guraso edadeko askok, egii-jagaz esan oi dabee euren umiak edo ondorenguak gaiti: *Naijago lenkee orreek illda banengo*. Pekatu ezainak ta Jaungoikuaren gorroto andikuak dira oneek, kristinaubak.

Seigarrenian: Pekatu egiten dabee agindu onen kontra, nai dala ondria gati, nai dala ondasunak gaiti, nai dala andiguria gaiti, nai dala gorrotua gaiti: 1. Inori bide bagako erijotzia opa deutesenak. 2. Erijotzia egiteko aginduten dabeenak, lagunduten dabenak, konseju emoten dabeenak, botikakua edo armaak atarako emoten ditubeenak. 3. Proximuari osasunian, nai gorputzeko zatiren baten kalte egiten deutesenak. Edo beso bat edo azur bat ausi, edo zauritu, edo banatu, edo gaixotuten ditubeenak. 4. Inori gorroto deutesenak, gatxa opa deutesenak ta inoren ikusi ezina daukeenak.

Bada, Jesukristo geure Jaunak bere ebanjelijo santuban erakutsi euskun, bostgarren agindubak eragozten dabela, ez bakarrik inor illtia, ez bada baita proximuari asarre gaistua eukitia ta asarre gaistuagaz edo gorrotuaren subagaz berba lotsarizkuak esatia bere. Neuk esaten deusut, dino Jesukristok, proximuagana asarria daukana edo proximuagaz asarratuten dana, ikusiko da ze asarre daukan: Asarriagaz inori berba txarra (*Raca*) esaten deusnari, emongo jako merezi daben kastiguba. Baina esaten

badeutsa berba lotsagarrija, desondragarria (*fatue*), irabatzi dau inpernuko suba. Onan erabagiten ditu Jesukristo geure Jaunak asarre gaistuaren ta gorrotuaren txikitati andirako pausubak. Aituten emoteko kristinau guztiai, asarria ta gorrotua ta asarriagaz inori esaten jakozan berba deungaak, gauza andira eldu ezkeru diriala pekatu illgarriak edo mortalak bostgarren agindubaren kontra.

Artu daigun bada, kristinaubak, bake santubaren amodijua. Amatau daiguzan asarriaren ta gorrotuaren subak. Parkatu daijeguzan arerijuari gatx eginak, geuri Jaungoikuak parkatutia nai dogun legez. Opa izan daijegun proximo guztiai luzaroko bitzitzia, Jaungoiko andija amau ta alabau dagijen munduban. Errukitu gaitezana inoren osasuneko edo bitzitzako gatx ta naibage guztiakin. Gogoratu daigun, guztiok gariala zeruko Aita onaren semiak. Emen erbeste onetan alkar artuta, alkarri parkatuta, alkarri lagunduta, alkar maitetuta karidade santuban bitzi bagara, zeruko etxe santuban beti adiskide ta ditzoso alkarregaz izango gariala. Zorijonekuak baketsubak, dino Jesukristo geure Jaunak, bada eurai esango jakue *Jaungoikuaren semiak*. Alan gura izan dagijala Jaungoikuak bere ontasan andija gaiti. Amen.

III. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan
zelan paltetan dan noberaren
bitzitziairen edo osasunaren kontra.

Esanda geratu da, neure entzula onak, bostgarren agindu santuban Jaungoikuak zaintuten dabela ez bakarrik besteen bitzitzia, baita norbera-rena bere. Ta oraindino ardura estubaguagaz. Bada, karidade egijazkua norberaganik asten da; ta bere burubari egiten jakon kaltia, nai osasunian, nai gorputzaren zati baten, pekatu andijagua da beste edozeini egitia baino. Ez dago munduban inor eskubidia daukanik bere buruba illteko, bere osasuna galduteko edo bere gorputzari atzapar bat kenduteko. Agintarijak ta juezak Jaungoikuak emonda dauke alizatia, deungaak ta gaishinak illteko. Baina eurak deungaak ta txito gaishinak izango balira bere, ezin ill legijez euren burubak. Neuk illgo dot ta neuk bitzirik eukiko dot, dino Jaungoikuak. Inok bere ez bere buruba ta ez inor ill ezin legi Jaungoikuaren ordena bagarik. Sansonek bere, bere buruba ill beeban are-rijuakin naaste, Jaungoikuaren aparteko ordenia eukalako ill eban. Bestelan ez zan pekatuti librauko, dino san Agustinek.

Au gaiti dauka Eleisa Ama santiak eragotzita, ezauberaz, boronda-tez, dakijala ta bere naiz bere buruba illten dabena leku sagraduban ente-reetia. Baita a gaiti meza santuba esatia ta agiriko orazinoia egitia bere. Meza santuba ez da oprezidu biar, dino Aita Santu Erromakuak, erijotza-ko ordu artian pekatu eginda, erijotzia bera bere burubari emon eutsana gaiti. Zeinek, bada, erijotza pekatuzkuagua egin legi, Judas gaistuari jarrai-tuta, diabrubak erakutsita, bere buruba ill dabena dakigunak baino, zein gaiti dinuan san Juanek orazinoerik ez egiteko? Nai erramientiagaz, nai urkatuta bere bitzitzia ezauberaz ta bere guraz galduten dabenari ez beki-jo emon sepulturarik, dino beste Eleisiaren ordena batek. Bere buruba ill-ten dabena, edo dago zoratuta, zer egiten daben ez dakijala, edo dago desesperauta, diabrubak indarra ariman artuta. Zoratuta daganak ez dau pekatu egiten. Zorotasunak pekatuban artu ez beeban, salbauko da, bere buruba berak ill arren, ezauberia palta dabelako. Ezauberaz ta naiz bere buruba illten dabenaren kondenazinoia, sinistu daiegunez, seguru-ba da. Onako negargarrira diabrubak ekarten ditu pekatarijak askotan. Ez lelenguan, ez bada urte luzeetan pekatuba pekatubari ezarrita,

Jaungoikuaren deijai gortuta, konziendijaren kolpe garratzak sarri nekez isilduta, otzta baten arimako bake txaarrian bitzi izan dirianak. Jaungoikuaren pazienzia kansetan da. Arerijuaren astuziak geituten dira. Pekatubaren pisuba astunduten da. Arimia larrituten da. Munduko pena txikijak andi egiten dira. Bitzitzia gaz gobait egiten da. Borondatia pekatu andijakin ta sarritakuakin ikaratuten da ta gogortuten da. Jaungoiko asa-riagaz desesperetan da. Ta kolpe bategaz guztia amaituteko, urkatuten da, itoten da edo illten da, ta kondenetan da. Onan oi da, kristinaubak, euren burubak illten ditubenen aseria ta amai desbenturauba. Bildurta gaitzean guztiok. Ta erregutu daijogun zerubari, ondo illteko grazija.

Gitxi dira, ta ojala bat bere ez balitz, euren burubak ezauberaz kolpe baten illten ditubeenak. Baina bagoz kristinau asko, edo dala panparrerija ta arrokerija bat gaiti, edo dala kodizija siku bat ta gorrotogari bat gaiti euren bitzitzia ta osasunari kalte egiten deutseenak, ta bos[t]garren agin-du santuba austen dabeenak. *Lelenguk osasunari kalte egiten deutsee banidadia gaiti. Bigarrenak zerbait aurreratutia gaiti.* Ta bitzubak pekatu egiten dabee agindu onen kontra. Ikutsi daigun zelan.

I.

Jaungoikuak ez gaitu bardinak egin guztiok geure gorputzetan. Batari emon deusa gorputz andijagua ta bestia txikijagua. Batari indar-tsubagua, bestia bigunagua, bere borondate santubak gura izan daben moduban. Baina guztioi emon deuskuz Jaungoikuak gorputzak, Jaungoikua serbiduten, proximuari lagunduten ta zeruba irabazten geure arimiagaz biarra egiteko. Nai gorputz andija euki, nai txikija euki, nai indartsuba euki, nai argala euki, onetarako bakarrik, Jaungoikua serbidu-ten ta geu salbetan arimari lagunduteko emon deuskuz Jaungoikuak. Indar geijago emon deusanari, duda bagarik, Jaungoikuak eskatuten deu-tsa biar on geijago. Bada, ez deuskuz Jaungoikuak mesediak alperrik egi-ten, ez bada eurakin balijauta, bere ontasuna obeto serbidu daigun. Argal batek baino sendo batek biar geijago egin legi berez. Bada, geijago egin biar dau bere bitzi moduban, Jaungoikuari kontu ona emongo badeutsa. Bost mesede egin deutzanari, bosten kontuba eskatuko deusa Jaungoikuak. Bi egin deutzanari, bidena. Ta bat egin deutzanari, batena. Alan gorputzian sendotasun geijago indar geijago, ta alizate geijago Jaungoikuaren esku santubetati artu dabeenak, kontu geijago Jaungoikuari emon biarko deutsee.

Zer egiten dabee, bada, alako indartsu ta sendo askok? Gorputzeko sendotasunagaz balijeetan dira gorputza makalduteko, osasun onagaz osasuna galduteko, gorputzeko indarreekin gorputza argalduteko, mankeetako, uatuteko, gaixotuteko edo illteko. Askogaz geure errijetan ikutsi doguna ta geijago gaiti entzun doguna da au, neure kristinaubak, zeubek ondo dakizun legez. Aixe batzuk buruban sartuta, euren indarrekin ta sendotasunagaz arrotuta, Jaungoikuak pekatu egiteko emon baleutseez legez, lagunak desapijetan, temaak edo posturak egiten, ezin dituben kargaak jasoten ta eruaten ta beste edo bitzitzia edo osasuna galduteko, edo gorputzaren palta bategaz, edo eraso bategaz betiko geratuteko peligruezagunetan ta jakineetan dabiliz indarsu asko, geratu bagarik, euren gorputzak galdu artian. Alakuak euren goguan, buruban ta berbetan ez dauke beste gauza onik, euren indarrak, euren karga jasotia, euren peliadaak, euren burrukaak, ta euren asko jaatiak ta asko edatiak baino. Ah zoro koi-tadubak! Indar geijago eukitia ete da gizon ondraubagua izatia? Alan balitz, zaldi bat ondraubago. Mando bat oraindino ondraubago. Ta tigre bat oraindino ondraubago. Sabel andijagua eukitia ta an geijago sartu al izatia ete da gizon prestubagua ta obiagua izatia? Alan balitz, Maximo odolgalzailia ta gizatazunaren lotsagarrija izango zan prestubena. Bada, esaten da, egunian berrogei libra okela ta ogeta bost libra ardao irunsten zitubala.

Ojala lotsatuko balira indardun ta jaatun banidadetsubak onako entzunakin. Ojala sinistuko balebee, prestuba izatia, ondrauba izatia, zuzena izatia, baketsuba izatia, esanekua izatia, humilde izatia, ta serbizailia izatia dala mundurako ta arimarako gizonak euki legijan predarik oneena ta entzuterik estimaubena. Ojala ondo buruban sartuko balitxake, orrako euren buruben ta osasunaren kaltian probeetan ta desapijuetan oi dabilzanoi, indarrak ez da baidakuak diriala. Gaur sendua dana, bigar gaxorik edo andaan egon leitekiala. Ta azkenian bostgarren agindu santubaren kontra pekatu egiten dabeela: 1. Banidadez ta premia bagarik indarrak noragino dirian probeetako, karga astunak jasoten ta erabilten dabilzanak. 2. Banidadez edo temia eginda, sartu al dagijen guztia, nai jana ta nai edana, sabelari emoten deutseenak. 3. Alako desapijuak, temaak ta gorputzezko proba neurri bagakuak egiten ditubenak. Oneek guztiok euren bitzitzia ta osasunaren kaltian edo kaltegarrijan, gauza andijan austen dabee bostgarren aginduba. Jazo lekijo gizonari, indar biar izatia ta premia orduban guztiak probeetia. Baina banidadez, panparrerijaz, arrokerijaz ta Jaungoikua opendidubaz, bere bitzitzia, gorputzeko izanera ona

galduteko peligruban imintia, gauza ezaina ta itsusija da Jaungoikuaren aurrian.

II.

Beste batzuk kodizija gosedun bat gaiti galdu ta mankeetan dabee euren osasuna ta laburtuten ditubee bitzitzia egunak. Oneek izaten dira: Zer jan ta zegaz bitzi Jaungoikuak emonda, eurai jagokuenez, daukeela, zerbait aurreratutia gaiti, osasunaren kaltian gau ta egun biarran diardubenak. Baita, eukita ez kastetia gaiti geijagoko bagarik, gorputzari osasunian, nai gaixuan gose tristia ta popuertzakua paltia emoten deutseenak bere. Laarregijak ta gitxijegijak kondenauta dagoz, neure entzula onak, geure ebanjelijo santuban. Terzijua erakusten deusku ta aginduten deusku Jaungoikuak gauza guztietan. Ta da zerubak estimetan dabena. Ez dozu, bada, pensau biar erakutsi onetan nik leku emon gura deusadala alperrerijari, buru gintziari, gorputza ondo artutiari, otz berorik edo goserik ez iragotitari, edo beste onako gorputzaren amodijo laarregija oinian eukiteko geijai. Ez kristinaubak. Bakit, gorputzak geure salbazinoiaren arerijak diriana. Bakit, arimiaren krijadubak diriana. Gorputzaren amodijo ordena bagakua gaiti asko kondenauta dagozana. Gorputzak ondo ezita, domauta, eskupetuta edo errazoopera ekarrita eukiteko Jaungoikuak aginduten deuskuna. Bakit, zeruko justuben zeregin nausija, euren gorputzai gurarijak ukatutia ta padezidu eragitia izan dana. Ojala guztiak onan ezita, domauta baleukez euren gorputzak Jesusen amodijua gaiti ta zeruba irabaztia gaiti!

Beste ainbeste, gauza jakina da, Jaungoikuak aginduten deusala kristinaubari zintzo izateko, biargin izateko ta bere izerdijaren sarija estimate-tako. Batzubetan bialduten gaitu Jaungoikuak inurrijagana, bitzi izaten ikastera, zeinek batuten daben udaan janarija negurako txito kontuz ta priisaka. Beste batzubetan erliagana, zeinek elduten dan leku guztiti, inori kalterik egin bagarik, zerbait eruaten daben bere etxera, nun daukan bitzi izteko biar dabena palta bagarik, inok oostuten ez badeutsa. Egija da, Espiritu Santubak erakutsi oneekin jaso gura ditu geure bijotzak zeruko ondasun egjazkuak topeetara. Baina orraitino ez deusa eragozten kristinaubari, munduban zintzo izatia ta bere gauzai begiratutia. Adani esan eutsan Jaungoikuak, bere izerdijagaz irabatzita jango ebalta ogija. Ta Adanen seme guztiok geure izerdijaren ta biar eginaren saritzat emoten deusku Jaungoikuak zegaz bitzi. Apostoluben euren artian, ez zan

Jesukristo geure Jauna aaztu zegaz bitzi eukiteko arduriagaz. Ez da bada esaten, kristinaubak, erakutsi onetan, ez gorputzak laarregi maite izan biar ditugula, ez Jaungoikuak geu bitzi izateko emon deuskuna, ardura bage egun baten kastau biar dogula.

Esaten da bai, neure entzula onak: 1. Kodizija gaiti, diruba edo gauzia aurretutia gaiti, aberatstutia gaiti, gau ta egun, euri ta aterri osasunaren kaltian, askok egiten dabeen legez, biarra egitia, bostgarren agindubaren kontra dala. 2. Jaungoikuak emonda daukala, ez kasteetia gaiti, diruba kasteetako daukan errukija gaiti gorputzari gosia emotia, edo osasunian nai gaisuan errazoez ta oi danez jagokana ukatutia, dala bostgarren agindu santuba austia. Erakutsi onetan kondenetan dana da, dirubaren gosia, ondasunen gurarija ta aberatstu naija, osasunaren kaltian dala, zerbait aurreratutia gaiti edo leen daukana ez kasteetia gaiti. Ta zein legetan ontzat emoten dau Jaungoikuak au? Nun esan deusku Jaungoikuak geure bitzitzia ta osasuna baino dirubak geijago maite izateko? Ta zeinbat kristinau dagoz, bai gizonak ta bai emakumiak, gau ta egun, ta esan legi jai ta aste, uda ta negu beti arrastaka ta beti priisaka izerdija darijuela, euren gorputzak naarrak balira legez nekatubaz, zerbait aurreratutia gaiti, ta etxian biar dabeena ondo daukeela? Zeinbat emakume sabel katigubagaz ta askotan osasun argalagaz, auzuak eskandalizetan diriala, euri ta aterri biarrian etenaz, etxian zegaz bitzi ondo daukala, zerbait geijago eukitia gaiti? Zeinbat kristinau, laboria salduteko zerubak emonda etxian daukenak, arto puskabat errukiz sabelari emoten deutseenak ta gose gogorrrak iragoten ditubeenak, ez kastetia gaiti? Zeinbat gaiso, diruba edo eukija daukeenak ta euren buruben jaube dirianak, kodizijaren kodizijaz errial bat ez gitxitutia gaiti, illten dira popuertzakuaren paltaz? Ah kristinaubak! Zeubek dakizu ondo, zeuben etxeetan ta auzuetan zer iragoten dan. Zeubek zara egija triste onen testigubak.

Ta ez da au dirubari edo, argiruago esateko, diabrubari bere bitzitzia ta osasuna konsagretia? Bai. Diabrubaren martirijak dira alako kristinaubak. Euren biarra, euren nekia, euren osasuna ta bitzitzia bera bere laburtuta dirubaren Jaungoikuari, Satanasari gordeetan deutsee. Esan legije alako kodiziosuak, umiak daukezala, ta are[e]n onerako egiten dabeela. Ah neure entzula onak! Zeubei zer jan emoten deusku Jaungoikuak, zuben umiai emongo deutsee salbeetako biar dabeena. Ez da Jaungoikua areentzako pobriago, zubentzako baino. Ez daukaz aaztuta Jaungoiko andijak zuben umiak. Kanpuetako lorak jantzten ditubanak, zuben umiak jantzi-ko ditu. Basuetako txorriai janarija emoten deutseenak, zuben umiai

emongo deutsee. Kodizija da, diru gosia da zeuben bijotzetan aginduten dabena. Osasuna galdu eragiten deusuna ta bitzitzia laburtuten deusuna.

Zuben umiak biarrago dabee dotrina ona. Dotrina ona ta arima ona ez badaukee, dino san Juan Krisostomok, dirubak ta ondasunak umiai utsa balijo deutsee. Arima ona badaukee, ez eukijak kalterik egingo ez deutsee. Ezin umiai emon zinajue aziera peligruzkuagorik kodizijarena baino. Ondasunen gosia umiai erakusten deutsezunian, sortuten dozu euren bijotzetan pekatu guztien sustraija. Aberatstu gura dabeenak jaus-ten dira tentazinoian ta diabrubaren lazuban, ta puskaka puskaka duaz euren azkeneko galdu mendira. Oh, ze gatx daben, dino Jesukristok, oh ze nekez zeruban sartuko dan aberatsa! Kodizijari darraikonak, dino Salomonek, etxe guztia okertuten dau. Laster aberatstu gura dabena, dino beste leku baten, ez da pekatu bagarik izango. Bago beste zorakerija bat bere munduban, dino beste leku baten, bakarrik dago, nori ondasunak itxi ez dauka; ta orregaiti kansau bagarik biarrian diardu; bere begijak ez dira asetuten ondasunez. Ara emen, zelan zerubak begiratuten deutseen ondasunai. Ara, zer balijo dabeen Jaungoikuaren begijetan, ta oneek gaiti galduko dogu jeure osasuna? Edo geure bitzitzia? Ain izango gara zoruak, ondasun galdukorrrak ameatoko geure burubak baino geijago? Ez kristinaubak. Estimau daigun Jaungoikuak emoten deusku osasuna ta bitzitzia. Ez daiguzan saldu edo galdu ain merke, edo obeto esateko, ain gora. Ez daijogun lekurik emon geure bijotzian tristeza larrijari, arimako illunari, ta gitxijago lelengo pekatubari ta pekatuko egotiari. Zerubagaz desesperauta, Judas gaistuari jarraitu ez daijogun geure burubak illtera ta inpernura. Ez daiguzan aixaatu ta arrotu geure burubak, indar geijago ta gorputzeko alizate geijago daukagulako. Balijau gaitezau Jaungoikuak emon deusku gorpuzteko doiakin, esker onagaz Jaungoikua bera serbiduteko, proximuari mesede egiteko ta arimiari salbetan lagunduteko. Kendu daigun geure bijotzeetati ondasunen gurari sikuba, liorra, mingotxa, penazkua ta asetuten ez dana. Egin daigun biarra preminiak, errazoiak ta bitzi modubak eskatuten deusku moduban gorputzaren bildur bagarik. Baina ez kodizija gaiti kolpe bat bere. Domau daiguzan geure gorputzak. Ezi daiguzan ondo. Ukatu daijegun bide bagarik eskatuten deusku bena. Artu daigun geure gorputzeen gorroto santu bat. Dendatu gaitezau geijago baino geijago padezidu eragiten luurrezko gorputzai geure konpeso

riaren ezauberiaz ta naijagaz, eurak gaiti arimia galdu ez daigun. Baina ez gaitez izan, ez osasunian ta ez gaisuan geure bitzitziaren ta osasunaren borregubak, euki ezker ez kasteetia gaiti. Alan gura izan dagijala geure Jaungoiko onak bere miserikordija andija gaiti. Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. Amen.

IV. IKASIKIZUNA

zeinetan erakusten dan
zer dan orditutia.

Arimia mingotxtutia da ardao asko edaatia, dino, neure entzula onak, Espiritu Santubak. Ardao asko edatiagaz aituten emoten deusku, ez edo-zelan ardaa edaatia, ez bada ardao laarregi edaatia edo orditutia. Janak ta edanak, laarregira eldu ezker, gatx egiten deusee ta mingotxtuten ditubee bai gorputzak ta bai arimaak. Janedan larregijak gorputzari gatx egiten deusana, gulerubak ta ordijak eurak dakijee inok baixen ondo. Arimiari gatx egiten deusana, san Paulo apostolubak esaten dau. Bada, dino, ordijak ez dabeela zeruba gozauko. Ordijen ipoinak andijak dira. Arimiaren kaltekuak dirianak. Gorputzaren kaltekuak bere bai asko. Beste asko mundurako bere negargarrijak. Guztiak kontau bere ezin legiz, dino san Basiliok. Noe justubaren denporati ona ez da ezaututen aldirik, ardao laarregijaren egitade txaarrak kontetan ez dirianik. Eskritura sagraduko testamentu bijetan milla berba lotsagarrigaz markauta dagoz ordijak. Jentilak eurak bere ezin ikutsi zituben ordijak. Erroman bein orditu zanari ez eutsen konsejuban sartuten isten. Ogeta amar urte artian ez eutsen gizonai ardaorik edaaten isten. Emakumiai inos bere ez.

Neurri santu onegaz ondo aaztuta bitzi dira gizon ta emakume asko kristinauben artian denpora onetan. Penagarririk andijena da, okerreriya inpame onetati, bein atan ikasi ezker, gitxi erremedijetia. Okerreriya edo bizijo guztiak dira txaarrak. Baina areetati ordikeriya ez da oneena. Ta menturaz bera da gitxien ta nekezen erremedijetan dana. San Basiliok dinuan legez, ordijetati prutu onik aterako ez badogu bere, ekandu galdu atan jausten ez zarianok gorroto geijago izan dagijozun ta urrinago egon zaitez beraganik, esango deusut erakutsi onetan: 1. *Zetan dagan ordijaren paltia.* 2. *Nos ezagututen dan orditu dana.* 3. *Ze pekatu andija dan ordijarena.* Au izango da, kristinaubak, oraingo zeuben entzunkizuna ta ez gitxi balijo deusuna. Egon zaitez, bada, zurtasun guztiagaz.

I.

Oreditutia gauza ezaina, itsusija ta lotsagarrija dana, umetaraginoko guztiak bere ezaütuten dabee, neure entzula onak. Ardaa berez gauza ona da. Gauza altu ta andi askoren idurija da Eskritura Sagraduban. Jaungoikuak edateko emon eutskuna da. Errazuazko neurrijagaz, bako-txari jagokan moduban, ardaa edatiak ez lotsaaririk, ez kalterik dakar. Baina ardaa dan legez geure sabelian sartu ezkeron ain biargin presta, sutsuba ta indartsuba, gorputzeko odolak ta ur bitzigarriak erabilteko, berotuteko ta asarratuteko, esaten jako kristinaubari, ardaa edan biar dala botikakua legez. Alan aginduten eutsan san Paulok Timoteo, bere eskolaubari. Estomaguko gatxa gaiti ta bere sarritako gaixuak gaiti edan dagijala ardao puska bat, esaten deusta. Adin oneko guztiak begiratu deustee ard[ajuari bildur santu bategaz, errazoia ta sinistute ona galdu ez dagijuezan. Baita adin gaistokuak ta deungaak bere bildurdu ditau. Maoma desbenturaubak uts egite ta nasaitasun guztien artian itxi zituban bere ikasikuak. Baina eragotzi eutsen ardaa edatia. Sinistu eukian erejegin palto ak, ardaa neurri bagarik edaten dan lekuban, ezin gizonak irau legijeela luzaro sen baten. Ta berak itxi eu[t]sen bitziera nasaijak, loijak ta pekatuzkuak irau egijuen, lege gogor bategaz eragotzi eutsen ardaa edatia.

Ardao laarregijagaz gizonak egiten daben uts egitia da, errazoia illundutia ta galdutia. Jaungoikuak emon deuskuzan doetati nausijen bat da errazoia. Gizona gizon izatia. Onegaz erabagiten gara ganadubetati. Errazoerik ez bageunka, nos zer egin biar dogun ez bagenki, ona ta txarra ezaütuko ez bagenduz errazoiagaz, gu ta ganadubak erabatekuak izango ginatekez. Zer egiten dau, bada, ordituten dan gizonak edo emakumiak? Gizonaren argigarrija ta errazoiaren usuba illundu, lausotu ta galdu. Jaungoikuak emon deustan doe nausija, bere guraz ta bere naiz ezkutetan dau ordituten danak, ta biurtuten da abere baten erara. Ordijak ez zer egiten daben, ez zer esaten daben ez daki. Ez nor dan, ez zetarako dan daki. Ordijak ez dauka errazoiaren usurik. Ez dauka gizonaren egitaderik. Ordijari askotan begijetati darijo suba, aoti juramentuba, bidaua, maldezi-noia ta bitsa, endemoniadu bati legez. Alan esaten deusta san Basiliok ordijari: *bere gurazko demoninna*. Askotan kanta berde, berba loi ta egite lotsaarizkuetan atsituta dago, ganaduba bera baino loijago ta luxurijotsu-bago, dino san Basiliok berak. Beste askotan batsatza baten, bide baten

edo karkaba baten etzinda lo datza edo jagi ezinda dago. Alan esaten deusta Espiritu Santubak ordijari: *¿Cui fovee?* Beste askotan zamaika, desapijoka, burruka ta diadarka dabil, zorua legez. Beste askotan... Ah! Ezin esan legi, ordijak bere burubari eragiten deustazan zorakerijak, okerreri-jak ta gaistokerijak. Ta zegaiti? Ardao laarregijagaz bere errazoia illundu ta galdu dabelako. *Filii Belial*, demoninuaren semiak esaten deustee ordijai san Jeronimok. Terzijo onetara ekarten dau ordijak bere buruba bere naiz.

Ta zer egiten dau osasunian? Ah, kristinaubak! Ordijak eurak daki-jeer ondo zenbat tripa ala, zeinbat buruko astun, zeinbat aginte txaar iragoten dituben, ardao sobraubari sabelian kobru emon ezinda. Eurak daki-jeer, ardao laarregijagaz zeinbat kolpe andi artu dituben. Baita jakin biar leu-kee, zeinbatak gorputzak gaisotu dituben, osasuna galdu daben, bitzitzaak laburtu dituben ta baita, ordi aldija irago bagarik, zeinbat ill dirian bere. Bai, kristinaubak, arimiaren ta gorputzaren kontrako pekatuba da orditutia. Baina ardaa edatia ta laarregi edatia edo orditutia bat ez dirian legez, ikutsi biar dogu, zelan ezaütuko daben kristinaubak, ardao laarregi edan dabena.

II.

Ardao zaliak uste dabee, edan dabeen guztiari sabelian kobru emon ezkeron, asko edan arren, ez dala laarregi ta ez diriala orditu. Au sinistuta bitzi dira ordirik geijenak pekatu mortalian, menturaz euren bitzi guztian. Aoti atzera ateraten ez badabee, geijago ta geijago edan arren, ez daukee pekatuzat. Baina ordijak juez txaarrak dira, eurai sinistuteko. Santo Tomasek aituten emoten deustku, ez dala popuertzakua ordituteko, edan dabena aoti atzera ateratia. Pekatuzko orditutia da, santo Tomasen ta beste erakusleen esanian, dakijala, bere guraz errazoiaren usuba illunduko deustan beste, edo illunduko ete deustan bildurra daukan beste ardao edatia. Ta au edozein bere ardao jenerogaz. Bada, guztiak dira tertzijoti aurrera irago ezkeron, juizijuaren galdugarriak. Kristinau guztiak ez dirian legez osasunian, sendotasunian, janian ta edanian bardinak, santubak berak dinuen legez, ezin imini legi guztientzat neurri bat, ardao laarregi nos edan dan jakiteko. Au ezaütuteko, erakuslaak begiratuden deustee ardaak sabelian sartuta dakazan egitai. Ta andi ateraten ditubee, ardao laarregi edanagaz, nos pekatu egiten dan jakiteko ezaungarriak. Ta dira:

1. Edanda daguanian, zer esan daben ta zer egin daben bijamonian gogoratu ezina. 2. Edan bagarik daguanian egin ez oi dituban ta esan ez oi dituban gauzak esatia ta egitia. 3. Gauza onak ta txarrak errazoiagaz erabagi ezina. 4. Miinagaz ondo berba egin ezina. Berbaak naastauta, motelduta, erdiz erdi baino erabagi ezina. 5. Oinakin ondo ibili ezina. Albo alboka juatia. Etxeko edo auzoko persona ezaugunak eta jakinak ezautu ezina. Ta azkenian, etxiak edo arbolak jiraka begitandutia. Senalle edo ezagungarri oneek iminten ditubee, neure entzula onak, Eleisako erakuslaak, ardao laarregi edanagaz nos pekatu egiten dan ezaututeko. Bada, ardaauak ekarten badau gizona nai emakumia, edanda eguanian zer esan eban edo zer egin eban bijamonian gomutau ezin dan edura; besteetan egin ez oi dituban zorakerijak edo gaistokerijak egitera; gauza onak ta txarrak bere burubagaz ta errazoiagaz garbitu ta erabagi ezin dituban duinara; miinagaz motelka ta naastauta baino berba egin ezin daben tertzijora; oinen gainian zuzen egon edo ibili ezinera; etxeuak ta adiskidiak ezautu ezinera; buruba zorabijotutera ta ikusgarri ezak begitandutera; gauza jakina da, dinot, tertzijo onetara ardao laarregijak ekarri dabena, orditu dana. Orduban illundu dau errazoiaren argija, galdu dau gizonaren argigarrija, biurtu da bere burubaren jaube ez izatera ta egin dau pekatu, gero esango dan moduban. Baina ze pekatu deritxazu dala orditutia? Entzun egizu, kristinaubak, kontuban jausteko.

III.

Santo Tomas, ikasilekubetako aingerubak itanduten dau, ia orditutia pekatu mortala dan. Ta erantzuten dau santubak, baietz. Iru modutara, dino Santubak, jazo leitekiala orditutia. 1. Noberak uste ez dabela, edo ardaau aintzat ez daukala edanda orditututen dainian. Alan ardaau eragitia, jazo leiteke pekatu ez izatia, dino Santubak. Au jazo jakon Noe justubari orditu zanian, Eleisiaren Guraso askok dinuenez. 2. Ardaau aintzat ez daukala, zerbait geijago edanda orditu dainian. Ta orduban ardaau eragitia, izan leiteke pekatu txikarra, dino Santubak. 3. Ardaau eragingo deutsana ezaututa bere, ardauari itxi baino orditu naijago dabela edaten dabean. Ta orduban pekatu mortala da ardaau eragitia, dino Santubak berak. Bada, berak dakijala ta nai dabela galduten dau ta illunduten dau errazoiaren argija. Au da, neure kristinaubak, santo Tomasen ta beste erakuslen dotrinia ordikerijako pekatubaren gainian.

Emeti esaten da: 1. Nos bait ustez uste bagarik, edo bustita dagualako, edo janzaarrian dagualako, edo ezaututen ez daben ardao burutsuba dalako, edanak eratsotia edo orditutia, jazo leitekiala pekatu bagarik. 2. Tertzijoti puska bat geijago edatia, errazoi illundu bagarik, gorputzian ta errazoi kristinau daguala, izango dala pekatu txikarra. 3. Noberak dakijala ta ezaututen dabela (leenago sarritan jazo jakolako), bere guraz esan dirian tertzijueta batera nai beste batera bere errazoi edo gorputza ekarteko duina ardao edaten dabena, egiten dabela pekatu mortala edo illgarrija. Ta au, nai dala ardao jenero bat, nai dala beste bat, nai dala ona, nai dala komuna, nai dala bakarrik, nai dala naastauta.

Erakutsi onetati ezaututen da, kristinaubak, eria dabean guztian orditututen dirianak, nai gizonak ta nai emakumia, urte askotan oitura galdu au daukeenak ta itxi gura ez deutseenak, pekatu mortalian bitzi diriala. Oh, ze penia! Ta zer askorena orditute lotsagarrija! Ez da barbarik topeetan, oiturazko ta ekanduzko ordi bat, merezidu daben moduban desondreetako. Esatia ordijari galduten dabela bere arimia, osasuna, kleituba ta eukija, alperrik da. Ardauren gurari zorigaistokuak itsututa, engainauta dauka ordi desbenturauba. Baina, ze trago mingotxak edaten ditubee! Ze pekatu ezainak irunsten ditubee!

Zeinbat pekatu darraikoz ordikerijari? Zeinbat eskandalu? Zeinbat okasinoe? Zeinbat erijotza eragin ditu ardao laarregi edanak? Zeinbat burruka, makilaka, tratu gaisto, joko galdu, auzi bide bagako ta bake txaar imini ditu errijeetan, auzuetan ta etxeetan orditutiak? Zeinbat adulterijo, pornikazinoe ta luxuriya lotsagarritara ekarri ditu gizonak eta emakumia ardaauak? Nos ikutsi da gizona edo emakumia, ardauan jausten dana, ta modestija, onestidadia ta kastidadia maite ditubana ta gordetan ditubana? Ah! Espiritu Santubak ta Eleisiaren Gurasuak esaten dabee, ta geuk ikusten dogu bijotzaren peniagaz. Baina zer? Ardauren egitade nausija dala: Edo, suba, asarria, zamaija, desapijua, burrukia ta okasinoia. Edo, berdetasuna, desonestidadia ta luxuriya. Ez zaitez orditu, dino Espiritu Santubak, zeinetan daguan luxuriya. Ardaau da luxurijotsuba ta orditutia bake txargina, dino beste leku baten. Alemanija guztien luxuria baino txarrago da ordijarena, dino san Basiliok. Bada, alemanijaak gordetan ditubee naturale ziaren legiak ta ordijak ez, dino Santubak berak. Nun ordija, an diabruba, dino san Juan Krisostomok. Oh, ordi desbenturaubak, zeinbat pekatu irunsten ete ditubee! Ze estado tristian iminten dituben euren arimak, auan eztija ta sabelian berenua dan ardao puska bat gaiti!

Ta euren ondria? Baina ze ondra eukiko dau, bere guraz ta dakijala, zoro baten edo amurratu baten edo abere loi baten etxuraan sarritan bere buruba iminten dabenak? Bide baten edo basatza baten edo taberna baztar baten noren seme edo alaba dan ez dakijala, ordituta datzanak? Or emen baztarrak loituten ditubanak? Ah! Umeetaraginoko guztien barrerrija ta burlagarrija da ordija. Leku askotan testigutzat bere balijo ez dau. Inor bere pijetan ez da ordijaren berbiagaz. Baso bete ardaogaz edozein tratu, logrerrija, testigantza paltso, desonestidade ta pekatuta ekarten da ordija. Entzute au dauke ordijak lagun artian.

Ta aziendia? Ah! Zeinbat etxe ta pameliya galdu ez ditubee ordijak? Gizon ordi geijenak dira jokolarriak. Geijenak, tratu txaarretan ta desonestidadetan aziendak galdu ditubenak. Geijenak, tabernetako zorrak pagetan inos amaitu ez ditubenak. Asko, etxiak konkursau ditubenak. Ta ez gitxi, emaztia ta pamiliya bakee txaarrian gosez ta biloxik daukenak. Ta emakume ordija? Oh! Ezin aitatu legi. Gauza guztietati ezainena, loijena, itsusijena ta galdubena, dinue Eleisiaren Guraso askok, dala emakume ordija. *Nihil tur pius, nihil fedius, ad modum turpe.* Zer geratuten jako, bada, ordi tristiari, bere arimia, osasuna, kleituba ta aziendia galdu ezkerok? Sedezias erregiari jazo jakona jazoten jako ordi tristiari, dino jakitun batek. Begijak aterata, itsu itsuban nora eroien ez ekijala, Babilonijara eruan ebeen Sedezias. Etsai gaistuak ardaugaz itsututen ditu ordijak. Erabilten ditu munduban Babilonijati Babilonijara, pekatuti pekatuta. Ta azkenian eruaten ditu itsu itsuban bere erreinura, zein dan inpernuba. Oh, zeinbat onako jatzo negargarri irakurten dirian, kristinaubak! Entzun egizu bat ta da erakusla askok dakarreena.

Taberna baten ordituta egozala, asi zirian gizonak edozein modutan arimiaren gainian berba egiten. Areetati ordi batek zinuan: *Abadiak pundamentu bagarik engainetan gaitubee, ill ta gero arimaak gorputz bagarik bitzi diriala esanda.* Ari barreka guztiak egozala, sartu zan tabernan etxura gaistoko ezezagun bat. Eskatu eutsen trago bat ta itandu eutsen, *zer iragoten ebeen.* Erantzun eutsan ordijak: *arimeen gainian gagoz berbetan; ta inok erosi gura badets neuria, azunbre bat ardao gaiti emongo deusat nik neure arimia.* Pensau zeubek, kristinaubak, beste ordijak zer esango eben ta ze barriak egingo zituben, errazoe areek entzunda. Kanpoti sartu zana egin jakon arimiaren merkatari, barreka. Egin eben tratuba algaraz. Atera ebeen arimiaren balijua, azunbre ardaua. Edan ebeen. Ta andi gerotxubago intandu eutseen arima erosliak guztiak, *ia zaldija erosten dabenak, kabubak beriak ez dituban.* Erantzun eutseen ordijak, baietz. Bada, nik erosi dodan arima onen kabu-

ba gorputza da esanda, gorputz ta arima, ordi tristia gustien bistan gora gora jasota, eruan eban demoniuak inpernura.

Oh, zeinbat onako amai zorigestoko izan ditubeen ordiak! Ez ete dira gizonak eta emakumiak nos edo nos kontuban jausiko ardaugaz! Alan gura izan dagijala Jaungoiko andijak. Entzun dozu bada, kristinaubak, zer dan ordituta; zelan ezaututen dan; ta ze pekatu ezaina dan. Onegaz amaituten ditut leleengo bost aginduben ikasikizunak. Amau daigun, bada, bijotz guztiagaz geure Jaungoiko ona. Ondrau daigun bere izen santuba. Santutu daiguzan domeekak ta jaijak. Prestau daiguzan geure arimaak, gurasuen ta nausijagen esanak pozik eta gogoz egiteko. Opa daiegegun proximo guztiak, geure burubai opa deutseeguna. Ta gordeko ditugu Jaungoikuaren agindu santu oneek. Oh, Jesus zerukua! Oh, Birjina gozua! Entzun egizuz, bada, gure erregubak, ta emon egiguzu zeruko erreinuba. Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. Amen.

LELENGO PARTIAREN AMAIJA

SERMOIA GURASUEN TA UMEEN ONERAKO

*Curva cervicem eius (filii) in juventute,
et tunde latera eius, dum infans est, ne forte induret,
et non credat tibi, et erit tibi dolor animae.*

Eccl. Cap. 30, v. 12.

*Beeratu egijozu umiari iduna gaztetan,
ta domau egijozuz saijetsak, txikija dan artian,
deskuiduan gogortu ez dedin, ta sinistutia
ukatu ez dagizun, eta arimako penia izan ez dagizun.*

Eccl. ubi sup.

Arimako poz andijagaz ta bijotzeko esan ezin legijan gozotasun bategaz entzuten dira, neure kristinaubak, seme alabaak ondo azten ditubeen gurasuen zaartzako, bitzitzako ta erijotzeko atseginak, ditxa onak, bendezinoiak ta grazijak. Umiak ondo azten dituban gurasua, atseginduko da ta konsolauko da bere semiagaz ta alabiagaz. Ondrauko dabee, jasoko dabee ta estimauko dabee auzuetako ta erriko jentia. Bitziko da bijotzeko alegeretasun gozoz ta pozgarri maitez beteta. Ta ilteko orduban ez da penauko, seme alaba oneetan isteen dabelako bere etxura zuzena, ondrauba, zintzua, baketsuba ta kristinauzkua. Job santuba, Abraan patriarka andija, Tobias ditxosua, Susana Jaungoikozkua, Ana Samuelen ama, Eleazaro, Matatias, santa Monika ta beste milla dira, neure entzula onak, egijia onen testigubak. Guztiak artu zitubeen ta artuten ditubee ugari zeruban, seme alabai emon cutseen atziera onaren prutu ditxosua ta zorijonekua. Espiritu Santubak, kasik isildu bagarik, ez dakit zeinbat lekutan, aginduten deutsee ta eskatuten deutsee gurasuai seme alabeen atziera ona, esanekua, humildia ta kristinauzkua. Opa deutseez bitziza luzia, ditxa ona ta zaartza ondrauba, umiak ondo aztiaren saritzat.

Baina beste aldeti, gogoratuten deutsee guraso guztiari zeruko espiritubak errazoe ta jazo askogaz, umiak ondo ezi bagarik, erakutsi santuba bagarik, Jaungoikuaren bildur egijazkua bagarik, nasaitasunian ta guraari askatubeean azten baditubee, ekarriko deutsee la euren burubai naibagezko bitzitzia, atsekabazko zaartzia, erijotza desondrauba ta azkeneko penia. Beeratu egijotzu umiari iduna gaztetan, dino Espiritu Santubak.

Gaztetan, txikitan, lau edo bost urte ditubaneti aurrera, *dum infans est*, domau egijozuz saijetsak. Kontu egizu, gogortu ez dakizun ta zeuri sinistutia ukatu ez dagizun. Bada, isteen badeutsazu umiari indartuten, sendotuten ta gogortuten, zeuri entzun gura ez deutsula, zeure esana egin gura ez dabela ta zeuri entzuterik edo sinistuterik emoten ez deutsula, izango dozu arimako penia. *Erit tibi dolor animae*. Txikitati umiari zigorragaz lotsia emoten badeutsazu, umiaren arimia inpernuti librauiko dozu. Txikitati zigorragaz lotsa onian azten ez badozu umia, gorroto deutsazu, gaiski opa deutsazu umiari.

Onan berba egiten deutsee, neure entzula onak, Espiritu Santubak guraso guztiari euren seme alabeen aziera onaren gainian. Umetati seme alabai esan oneko ta errazoe oneko azieria emon biar jakueena, txikitati ezi ta domau biar diriana, tema gaistuakin urtetan itxi biar ez jakuena ta gauza deungarik parkatu biar ez jakuena, Jaungoiko egijazkorik ezaututen ez ebeen jentilak bere autor dabeen gauzia da. Platon, Aristoteles, Plutarko, Zizeron ta beste jentil askok erakutsi legijuee kristindadeko gurasuai, zelan txikitati azi biar ditubeen euren umiak. Areetati batek dino, umiak prenuba biar dabeela gaztetati. Prenuba, lotsagarrija, lotugarrija, bildur santuba, ta erakutsi ona umiari gaztetan. Beste batek dino, gurasuak zelakuak nai ditubeen, alakuak izango diriala umiak. Esateko moduban, gurasuen aziera ona edo arin ona dala umeen izate guztia. Beste batek dino, gurasuen zeregin nausija dala, umiak erriaren ta jentia- ren onerako aztia. Au erakusten ebeen jentilak. Onan berba egiten eutseen gurasuai, Jaungoikorik ezaututen ez dabeenak. Oh, kristinaubak! Zer esan biar ete dau, bada, Jesusen eskolari batek?

Au gaiti, zeubek dakizu, neure entzula onak, era gitxi galdu ditudana neure erakutsijetan, gurasuai eginbiar andi edo nausi au gogoratu bagarik. Batzubetan atajadiak ekarri, beste batzubetan berarijaz topauta; askotan ondo esanagaz; sarritan ezer parkatu bagarik nos bait erregutubagaz, ta ez gitxitan zamaitubagaz, ta ume gaiski azijeen sail negargarriak esanagaz, *insta, oportune, importune...* Dendatu nasala, uste dot, gurasuai euren ta umeen onerako zeregin santu au buruban sartuten. Pensau dot, bada, oi dirian boti kakuakin gatxa osatu ezin daben medikubak edo osalarijak, barriak asmauta, gaisuari emoten deutsazan legez, beste asmo barriko bide bat artu biar dodala sermoe onetan gurasuen ta umeen erakutsirako.

Guraso zaar asko ikusten dira, esker txaarreko, bijotz gogorreko ta lotsa gaistoko umeen eskupian ta agindupian, asko padeziduten dabeela euren seme alabeetati ta errukija emoten dabeela. Alako guraso triste, zaar, errukarrija zer egin biar dabeen esatia, konseju onak emotia ta

eureen zaartzarako ta erijotzako ordurako pozgarri bat erakustia ta pres-tetia, duda bagarik da karidade andija. Au da bada, neure entzula onak, sermoe onetako nire ustia ta zeubeen entzun onaren geija: *Seme alaba deun-gaak ta esker txaarrekuak daukeezan guraso zaar errukarrijai pozgarri seguru bat erakustia*. Uste dot, entzungo deustazula gogo onagaz.

Sermoe onetan bertan ikasi daikee seme alabaak bere, baita ume txi-karrak daukeezan gurasoak bere, terzijo atara elduten badira, eureen zaar-tzaan ze pozgarri euki daikeen. Ez nas kansauko, kristinaubak, erakutsi onetan, Zizeron ta Demostenesen berbeetako modubak toloztuten. Egijia aituten emotia da neure lanaren ta zeubeen entzutiaren geija. Au biar dan espiritubagaz ta nik guztioi opa deutsudan prutubagaz egiteko, eldu gaitezana guztiok bijotz garbijagaz zeruko tronu santura. Eskatu dai-jogun seme alaba guztien Aita onari, geure Jaungoiko bakarrari, jadiiste-ko uste osuagaz, nik sail oni jarraituteko biar dodan grazija; garbitu dagi-zala nire bijotza ta ezpanak, sendotu dagizala nire berbaak, zuzendu dagi-jala nire naija ta bigundu dagizala zeubeen borondatiak. Ta zuzenago jadiisteko grazija santa au, imini daigun bitaartekotzat zerubetako Erregina, Ama Birjina guztiz santia ezanagaz: ABE MARIA.

Curva cervicem eius in juventute, ut supr.

Egijia esateko, neure kristinaubak, zer egon leiteke munduban pena-garrijagorik edo minberagorik bijotz batenzat, iru edo lau seme alaba edo geijago nekez azi dituban guraso zaar, kansau, ezertako ez bat areen esker txarrian ta lotsa gaistuan ikustia baino? Ya edadian jausita, zaartuta, kan-sauta, sepulturara bidian daguan gurasua, izerdi askogaz ta nekez azi ditu-ban sabeleko prutubak, bere semiak edo alabaak gaizki tratetia da, duda bagarik, pena andijetati ez txikijena. Ume batak kasurik egiten ez deu-tsala; bestiak lotsia ta errespetua galduten deutsal; bestiak begiraturte on bat egiten ez deutsal; bestia agur bat egitera inos agertuten ez jakola; bes-tiak berba bat esan orduko, erremuskadiagaz atzera sartuten deutsal; bes-tiak gurasuak jaaten daben kopaubari asko deritxola; bestiak auzijak eta naibagaak etxera ekarten deutsal; bestiak agiraka ta jotera bere egiten deutsal; bestiak bere gaztetako paltaak burlaz arpegijan esaten deutsal; beste semia edo alabia justizijak karzelaan daukala; dinot, neure kristi-naubak, menturaz ez daguala luurraren gainian guraso batentzat pena garratzagorik, atsekaba mingotxagorik, naibage minaagorik ta bitzi izate-

ko gobaitgarrijagorik, berak nekez azi dituban umiak modu onetan zaar-tzan berari erantzutia baino.

Guraso batek ernegetako, arimati negar egiteko, bijotza erdi bi egi-teko, buruba amaituteko ta zerubari erijotzia eskatuteko penia da au. Umiak azi ditut, dino alako guraso triste errukar[r]ijak. Ta eurak dira neure zaartzako penarik andijeena. Umiak azi ditut, neure zaartzako poz-garrizat. Ta nire poza biurtu da neure bijotzeko mingotxtasun nausi iza-tera. Umiak azi ditut nekez ta penaz neure despeideengo eguneen arri-mugarizat. Ta eurak dira egunian egunian ta orduban orduban bitzitia-gaz desesperau eragiten deutsteenak. Eurak dira, ni baztartuta, sobrauta naukeenak. Ez dauka guraso penaubak luurraren gainian nora begiratu, bere umeetati atsekabia ta penia artu bagarik. Ez da gauza barrija, guraso sobraubak tertzijo atan bere buruba ikusita, egunian milla bidao ta mal-dezinoe umiai ezartia. Bada, egunero dauka ume bata ganik albista txaa-rra, bestia ganik injurija, bestia ganik gosia, ta guztietati illgarrija ta min-garrija. Ez da gauza barrija, guraso askok eureen seme alabeen lotsa gais-tua ta esker txaarra ikusita, areek eskura ta errazoera ekartiagaz desespe-rauta, euren burubai purijaz illtia opa izatia, (beste muduban zer ikusirik ez balego legez). Ez da gauza barrija, ta ez da gitxitan jazo oi dana bere, guraso asko, urte geijagotan bitziko litzaatekezanak, seme alaba deungoak diriala medijo, leenago illtia ta, eurak esan oi dabeen legez, munduko bakia egitia.

Oh, seme alaba gaistuak ta lotsa galdukuak daukeezan guraso erru-karrijak! Oh, triste desdixaubak! Oh, ze zaartza penagarrija ta garratza dan zubeena! Nor errukituten ez da, nori bijotza austen ez jako berekaute-n, edadian jausitako aita bat edo ama bat oian, edo makal, edo ibili ezin dala, edo bere gorputz zaarra ozta jasoten dabela ikusita, bere umiak edo naibagez, edo errazoe txaarrez, edo gosez, sobrauta, ill ezinda illten dau-keela entzun ezker? Oh, ze egite santuba alako guraso tristen bijotzak konsoleetia! Oh, ze karidadia pozgarri on bat arentzat topeetia! Baina zelan erremedijau legi onako gatx andija? Zer egin legijee, negar ta uste on guztia galdu baino beste gauzarik? Nora begiratu legijee guraso eda-dekuak eureen bijotz tristiak nasaituteko ta konsoleetako? Umiak andija-go dira gurasuak baino. Umiak indartsu ta sendo dagoz; gurasuak zaar, makal ta bigun. Umien eskubeetan dagoz etxeko gauza guztiak. Gurasuak eurak egiten deutseenaren zain dagoz. Gurasuak ondo esaten badeutsee, ume lotsa galdukuak gaiski erantzuten deutsee. Jotera egiten badeutsa umiari, umiak egiten deutsa gurasuari atzera edo emoten deutsa sakatu bat. Zer bait altubago edo gogorrigo esaten badeutsa gurasuak, *beti barri-*

ketan jardun bagarik, isilik egon dedilla, erantzuten deutsa umiak. Jaungoikua gaiti eleisara juan dedilla edo konpesau dedilla esaten badeutsa gurasuak, bai, zeu bere eleisazalia izan zara ta, esanda, burla egiten deutsa umiak. Kura jaunaren aurrera eruanda, lotsia emon gura izan arren umiari, leen bere izanda dago ta ez deutsa ardura. Txaarrago. Alkate aurrera eruanda, egun batzubetan karzelaan eukitia, beste ainbeste. Txaarrago. Gurasuen lotsia galduta daukanak, kura jauneena ta justizijarena bere galduta dauka. Zer egingo dau, bada, edo nora begiratuko dau alako guraso errukarriak?

Egijja esateko, ez dakit, neure entzula onak, zein botikatan topau legijan alako bijotz baten konsuelua. Baina orregaiti, ez dogu guztiz galdu biar topeetako ustia. Dendatu biar dogu ardura andijagaz, guraso tristeen pozgarrijaren billa. Medikubak esaten dabee, gatxari asipena ta sustraija topau ezkerro, osatuten edo osagarrija ezarten errazago dala. Jarraitu daijogun bada, kristinaubak, bide jakin oni. Aztertu daiguzan eskina guztiak. Artu daigun errazoe zuzenaren argija eskubetan. Ta esaminau daiguzan, bat itxi bagarik, guraso zaarreen gatx negargarriak euki legizan asipen ta sustrai guztiak. Au topau ezkerro, errazto erakutsiko jakue guraso guztiak botikako bat, artuten badabee, eureen gatxa osatuta, gozatuta, poztuta, alegrauta itxiko ditubana. Asi gaitzean, bada, gogoz.

Seme alabaak esker txaarrekuak, gogorak ta lotsa galdukuak daukeezalako dira guraso zaarreen atsekaba ta pena guztiak. Examinau daigun, bada, orain, ia nundi edo zelan gogortu, lotsagaldukotu ta gaistotu dirian seme alaba orreek. Oh, guraso zaar, ume gaistuak gaiti negar mingotx egiten dozun, tristiak! Nok galdu ete ditu alan zeubeen erraijietako seme alabaak? Galdu ete ditu Jaungoikuak? Ez. Jaungoikuak, onak, zintzuak, humildiak, lotsa onekuak ta santubak emon eutsuzan zeubeen umiak, batiatu zirianian. Eguzkija baino argijago, lirijuak baino ederrago, luurra baino humildiago, guztiz onduta, aingerututa bautismoti etxera eruan zenduzan zeubeen umiak. Ta bautismuan artu ebeen ontasunagaz, edertasunagaz, humildadiagaz, karidadiagaz ta bijotzeko biguntasunagaz gorde deutsuz Jaungoikuak sei zazpi urtera artian, errazoiaren usura eldu artian. Ta andi aurrera bere seguru gagoz, Jaungoikuak galdu ez ditubana.

Mundubak galdu ete ditu zeubeen seme alaba gaisto orreek? Ez. Diabrubak lotsa galdukotu ete ditu? Ez. Aragi deungiak ekarri ete ditu, guraso zaarrentzat esker txaarrekuak, gogorak ta lotsa gaistokuak izatera? Ez. Bada, munduba, diabruba ta aragija bardinak dira zeubeen seme alabeentzat ta bestientzat. Ta orregaitino guraso edadeko asko dagoz, seme alaba humildiak, Jaungoikozkuak, zintzuak, maitiak ta estimaubak daukeezanak. Eureen zaartzaan laguntasuna, poza ta atsegina emoten

deutseenak. Inos, eurak esan oi dabeen legez, buruko min bat, ez naibaige bat emon ez deutseenak. Jaungoikuaren bildur santuban ta kristinau egijazko baten moduban eureen guraso zaarrai osasunian ta gaisuan, arimaan ta gorputzian lagunduten deutseenak. Auzuak ta erriak enbidija deutseen ume onak. Asko dagoz onetariko seme alabaak. Onako seme alaba bedeinkatubak ta estimaubak euki dabee, zeubeen seme alaba Jaungoikuaren bildur bagakuak ta bijotz gogorrekuak euki dabeen eriko munduba, diabruba ta aragija. Begaz, ez deutseeegu onei ezarri biar, zubeen seme alabaak galduteko erruba.

Lotsagaldukotu edo deungatu ete dira eurak eureen artian ta eureen bakarrian? Ori bere ez, kristinaubak. Eurekauten ez dira semiak deungatuten. Bakarrian bere ez. Berekauten ta bakarrian deungatutekua ta gais-totutekua inor izan balitz, Moise santuba, Dabid erregia, Elias propeta andija, san Juan Bautista, Madalena, san Anton abata, san Paulo lelengo ermitainua ta santa Maria Ejiziaka izango zirian gaistuenak ta deungeenak. Bada, eurak dira bakarrian geijeen azi ta mundukuen parteti eureen luzaruen bitzi izan dirianak. Gurasuak, begaz ez dira zubeen seme alabaak bere eureen ta bakarrian gaistotu ta lotsagaldukotu.

Ze miraari izan da, bada, au? Jaungoikuak onak, inozentia, santubak ta aingerubak emon eutsuzan. Andi ona Jaungoikuak ez ditu galdu. Mundubak bere ez. Diabrubak bere ez. Aragijak bere ez. Eurak eurekautan bere ez. Zek egin dau, bada, galdumendi andi au zeubeen seme alabeetan? *¿Quis semina vit hic zizania?* Leen humildiak; orain soberbijosuak. Leen zintzuak; orain ardura bagakuak. Leen ixilak; orain desbergontzau-bak. Leen zeuben bijotzeko maitiak; orain zeubeen errabijo ta gorrotogarririk. Leen, auzoeraan zirian ume rik esanekuenak, ezertakuenak, Jaungoikozkuenak ta karinosuenak zeubeen umiak. Alan esaten zenduban zeubek, zortzi amar urte areek zitubeenian. Ta orain dirianez, ta zeubek dinozunez, guztien artian deungeenak, gogorreenak ta esker gaistokuenak, zek, bada, allagina engainau ta itsutu ditu zeubeen umiak? Zeubeen maijan ta alboan azi dituzunak? Bildur nas, gurasuak, zeubek galdu ete dituzun zeubeen umiak. Zeubek erein ete dozun azi txaarra eureen arimeetan. Baina ez nas azartuten *baietz* esaten, ondo pensau bagarik. Gogoratu daigun, bada, puska bat sustrai; ia, iru, lau, zortzi, amar, amabi, amalau urte ingurura artian edo geijaguan askok, orain andi egin da zeure penagarritzat ta illgarritzat daukazuzan ume lotsagalduko orrei: 1° Zer esan deutseezun. 2° Zer erakutsi deutseezun. 3° Zer agindu deutseezun. 4° Zer parkatu deutseezun. 5° Zer entzun deutsubeen. 6° Zer ikutsi deutsubeen. Prestau entzutia, gurasuak.

1° *Zer esan deutseezu?* Urte bi edo iru zitubeeneti amalau amasei urte-za artian, dala nai txaarragaz, dala ainbagarik, kasik egunian egunian ta askotan egun bakotxian sarri esan deutseezu zeure umiai: *plagiaren izena, barrabasa, arrajua, diabruba, bitzirik etorriko ez al dala, itoko al dala...* batian asarriagaz ta purijagaz ta bestian ekandu txaarragaz. Lagun batek deskuiduan txopin bat eginda negarrez ikusi badozu zeubeen umia, altzuan artuta, palagauta, esan deutzazu: *ia arri bat artuta, musturrak zetako ausi ez deutzazan lotsa galdukuari*. Auzoko persona nausi batek belarri ondoko bat emoten badeutsa zeure umiari, ondo merezidu ebalako, persona aren ta aren leenagoko guztien kontra *ez zara isilduten gaineko eguneetan*, umiak entzuten deutsula. Sei urteti aurrera edo leenagoti zeure umiaren paltaak ta pekatubak gitxitutia, edertutia, ezkuteetia, eurak palageetia ta aboneetia izan da, zuk esan deutseezuna. Guztiak dakijeen ta eskutau ezin dozun pekatu bat egiten badau zeure semiak edo albiak, aren erruba bere inori ezarten deutzazu. Mutil deungaren batek galdu izango dau zeure alabiarren onestidadia. Ordi jokolariren batek engainau izango dau zeure semia. Bestelan eureenez ez dakijee zure umiak gauza txaarrik egiten. Enpin, bidauak, izen gaistuak, errazoe txaarrak, palagu aixetsubak, guzurrezko abonubak, zamai gorrotozkuak ta erakutsi pekatuzkuak dira, zuri seme alabaak umetati entzun deutzubeezan berbaak. Umiak arrotuteko, gaistotuteko ta lotsa galdukotuteko erdijak bere asko dirianak.

2° *Zer erakutsi deutseezu?* Gauza onik bat bere ez. Gauza deungak asko. Zubeen umiak zortzi, amar, amabi urtegaz dotrinarik ez ekijeen, konpe seetan ez ekijeen, meza bat Eleisiak aginduten daben moduban entzuten ez ekijeen, kristinau izatia zer dan ez ekijeen. Ta oraindino bere, etxuria daukeenez, ez dakijee. Arimaan on egingo deutseen ta salbeetako balijoko deutseen gauza bat sustraiz erakutsi ez deutseezu zeubeen umiai. Beste aldeti bost sei urteti aurrera, koloria mudau bagarik esaten zitubeen zure umiak aitaren ta amaren aurrian, auzuetan ta errijan jazoten dirian ezdabaidaak, demandaak, okasinoiak ta nauskontu guztiak. Baita kanta desonestubak ta berba ezainak bere bost urte zitubeeneti aurrera. Zelan au? Zeubek erakutsita. Ez beraarjaz, ez bada umeen aurrian zeubek ardu-za bagarik sarritan esanda. Eurak esaten ditubeenian, zeubek aua zabalik eurai gustoz entzunda. Zeubek esaten dozuna ta egiten dozuna, umiak ikasten dabee. Au gaiti esaten eban jentil batek: Gurasuak, *ez egizu berba desonestu bat esan inos zeubeen umen aurrian*. Ez dagizula inos umiak ez entzun ta ez ikutsi, onestidadia ta modestija ez dan gauzarik. Begiratu biar jakue umiai ta euren aurrian ibili biar da txito ardura andijagaz. Gaztiak izan arren umiak, ez euki euren bistaan ardura gitxiago. Umeen

arduriak geratu zagizala gauza txaar guztietati. Jentil baten konsejuba da au. Oh, ze ona guraso kristinaubentzat, dino jakitun batek.

3° *Zer agindu deutseezu?* On izateko esaten deutseezu, dinozu gurasuak. Ori bada zeubek umiai egiten deutseezun agindute guztia, turkubak bere ori egingo dabee. Baina, zelan aginduten deutseezu on izateko? Agindutia ta parkatutia gurasuarentzat an an dira. Aginduten deutseezu geijeenok, nos edo nos bederatzi edo amar urte ditubeenian, mezatara eleisara juateko, mezia entzuten irakatsi bagarik. Baita dotrinia ikasteke bere, irakasten kansau bagarik. Baita konpesetara juan biarko dabeela bere, konpesetia zer dan ez dakijeela, ta zeubek juaten urtian bein edo birritan baino ikusten ez zaitubeela. Ara emen, kristinaubak, alako gurasuen aginduterik oneena ta biarra egitia. Baina, zer geijago aginduten deutseezu? Aztertu daigun sail au. Aginduten deutseezu, bost, sei, zazpi urte ditubeeneti, esanak ondo egitia gaiti ta biar asko egitia gaiti, *apainduta, piestara ernatia edo bialduta*. Guraso askok ez daukee edo ez dakijee beste pozgarririk, ume inozentia, gatx bagakuak, malezija bagakuak, aingeru dirianak poztuteko, isilik eukiteko, esanak ta biarra eragiteko; *ez daukee, dinot, edo ez dakijee beste pozgarririk edo saririk, piesta batera, erromedija batera, sarau batera, bigira batera edo dantzako ibilte batera agindutia baino*. Ah, guraso pobriak! Ez daukazu beste gauzarik, zer agindu. Ah, guraso ez jakinak! Ezin asmau dozu beste sari bat. Gauza buru gitxiakuak zara. Ondo eginaren pagutzat ta saritzat aginduten deutzazu umiari sei zortzi urte ditubaneti amasei edo amazortziragino pekatuko eskolia, pekatuko lagunak, pekatuko bidiak ta pekatuko okasinoiak.

Esaten deutzazu ume txikijari edo azijaguari: Esanak ondo egiten badituzu, neuk eruango zaitut edo bialduko zaitut piestara, edo saraura, edo bigirara, edo erromedijara, apainduta. An ikasiko dozu munduba, diabruba ta aragija serbiduten. An ikasiko dozu, an erakutsiko deutzubeen, bautismo santuban egin zenduzan promes andijak ta santubak ukatuten. An ikasiko dozu Jaungoikua salduten, Jesukristo desondretan, ainjerubak tristetuten, santubak lotsatuten, arimia mantxeetan ta zeruba galduten. Egizuz ia, umia, esanak ondo ondo, neuk aginduko deutzut piestara. An ikasiko dozu zeure gorpu[t]za apainduten, guzurak esaten, etxeko gauzaak oostuten, adiskide txaarrak egiten, zelo arrabijaubak artuten, onestidadia galduten, enbidijaz igartuten, kodizijaz sikatuten, gorrotoz ixioten, luxurijaz atsituten. An ikasiko dozu kristinau izatia aaztuten, Jaungoikuaren bildurra boteetan, pekatubak pena bagarik irunsten, nasai izaten, inozentia engainetan, enbustetarak zabalduten, inoren ondria galduten, arrotuten, naustuten, lotsa galdukotuten, Jaungoikua opendituten

ta diabruba serbiduten. Aginduko deusut, umia, piestara, zeindan bertute guztien ondamedija edo galdu lekuba ta bizijo guztien edo pekatu guztien eskolia edo ikasi lekuba. Bai, gurasuak. Au da Eleisiaren santubak ta erakuslaak orrako zeuben piestoi ta dantzoi egiten deutseen ondrea ederra. Aginduko deusut piestara umiari esatia da, esatia: Aginduko deusut pekatu egiten; aginduko deusut Jaungoikua opendiduten; aginduko deusut diabruba serbiduten; aginduko deusut kondenetan. Ta ez ete deutseezu inos agindu zeuben umiai, sagarra, gaztainia, egurra, azia, indiababia, kipulia ta beste inoren gauzaak oostuteko ta etxera ekarteko? Ah Gurasuak! Ori zeubek jagingo dozu. Ikutsi daigun zer parkatu deutseezun zeuben umiai.

4° *Zer parkatu deutseezu?* Esan egizu, gurasuak, zer parkatu deutseezu zeubeen umiai? Parkatu deutseezu, ta ezin ukatu zinai: 1° Amaren bularrarian egozan artian, aitari ta amari txopinga egitia, jotera egitia, sinu egitia ta zamaitutia; menturaz aitak amaren kontra ta amak aitaren kontra erakutsita ta lagunduta. Amak joten ebanian, aitak abonau umia; aitak lotsia emon gura deusanian, amak beste ainbeste. 2° Parkatu deutseezu umetati, txikitati demoninua, diabruba, barrabasa ta beste bidao ta maldezinoiak esaten, zeubek entzuten deutseezuzala. 3° Parkatu deutseezu, auzuetako persona nausijai lotsia galduten ta deungaro erantzuten. Baita zeubeen adiskide ez dirian auzuai, edo soluan, edo esijan, edo ganaduban, edo osterantzian bengeetan ta kalte egiten bere. Zeubeen auzo arerijuai umiak kalte egin arren, zeubek ontzat emon. 4° Parkatuten deutseezu txiki txikitati auzo inguruban dirian nausikontu guztiak, gorrotuak, kereilaak, zer esanak, eskandalubak, neska mutileen arteko adiskidetahunak, amoriak, jazotiak ta beste sekula umiak entzun biar ez ditubeen saltsa guztiak, zeuben aurrian konteetan. Zortzi amar urteko umiak dirianak esaten ditubeeziat ta sustraiz, gurasuak barreka eurai entzuten dagozala. Lastimial *Dotrina ikasten dira atzeratsubak, ze g[u]eure umiak baino akordabaagorik ta gauzaak polituago esaten ditubanik, euren edadekorik bat bere ez dago.* Au esaten dozu, gurasuak, arro arro eginda, zeuben umiak gaiti edade atan. 5° Parkatuten deutseezu, zeuben eukijari ta bitzi modubari ez jagokan moduban jantzten. Balitz Jaungoikuaren etxerako, Jesusen mai santura edo aurrera arimako ta gorpuzzeko jantzi ederragaz agertuteko, Jesusen begi garbijak ondo eritxi dagijuen, alegin guztia da gitxi asko. Baina ez, malpekau. Zubeen umeen apaindurija ta jantzi neurriti kanporakua, ta ez gitxitan onestidade bagakua, da piestarako, plazarako, saraurako, bisitarako, munduba, diabruba ta aragija serbiduteko. Zeinbat gurasok, endamas amaa, eurak eleisarako jantzi jaso bat ez daukeela, arrastaka ta gosiagaz

batuta edo zorrian apainduten ditubee umiak, ez jagokuen moduban ta eureen eskubakin jantzita gero, zuaz esanda, lotsa gaistuan bialduten ditube pekatuko ibilte nasaijeetara? Ta au nosti? Umetati, zazpi, amar urteti aurrera. Baita parkatuten deutseezu zeuben seme alaba gaztiai nai dabeen lagunakin, juan, etorri, egon ta ibili, gura dabeen orduban ta gura dabeen moduban egiten. Alan dabilz zuben umiak, zeubek dakizula ta areen peligruba ezaututen dozula, mutilak neskatxakin ta neskatxaak mutilakin, gabak denporaak emonda. 6° Parkatuten deutseezu pekatu mortalian egoten. Bakizu zuzen, zeure semiak edo alabiak pekatu mortala egin dabena. Jaungoikuaren agindu santu bat gauza andijan ausi dabena. Bakizu pekatu mortal bat edo asko egin ditubaneti, gaineko ill bijan, lauban edo geijaguan konpesau ez dana. Bakizu diabrubagaz lo egin dabena. Ta ez deutzazu kasurik egiten. Oh, bijot[z] gordineko gurasuak umeentzako! Parkatuten deutzazu... Ezer bere sgauga gatxik parkatu biar ez zeuntsala, au guztiau parkatu deutzazu zeure umiari. Ta zer entzun deutzubee? Ikusi daigun.

5° *Zer entzun deutzubee?* Ah kristinaubak! Lotsa izan leiteke, guraso askori umiak txikitati entzuten deutseena esaten. Entzun deutzubeez zeure umiak zeure aoti: Bidauak, maldezinoe ikaragarriak, suzko ta purijazko zamai bildurgarriak, banidadezko ta arrokerijazko berba aixetsubak, zeuben gatzetako desapijuak, peliadaak, burrukaak, orditutiak, pikerdijaak, bengantzaak, errondaak, desonestidadiak, kortejubak... Entzun deutzubee: Eleisako gauza santubai, sermoiai, abade jaunai ta relijiosuai burla egiten, barre egiten ta desprezijeetan. Entzun deutzubeez: ipoin berdiak, berba zatarrak, kontu loijak, errazoe bajubak, prestuezak ta gizatahunaren lotsagarriak. Entzun deutzubeez: berba galdu ta errazoe txatxar asko zeure gurasuen kontra, senideen kontra, lagunaren kontra ta umeen eureen kontra, auak ekarri deusun guztia, kristinaubak ez bazina legez. Au guztiau entzun dabee sarritan zeure umiak zeure aoti. Ta zer ikutsi deutzubee? Gogoratu daigun au bere asko luzatu bagarik.

6° *Zer ikutsi deutzubee?* Azartuten nas, gurasuak, esaten gauza on asko ez deutzubela zeubeen umiak ikutsi. Jai domeeketan zelan bait mezia entzutia. A bere beti ez. Errosarijo bat erdi luan edo erdi agidaka ta priisaka errezeetia. A bere zubeetati askok gitxitan edo inos bere ez. Beste askok negu partian, udaan ez. Ama Birjina guztiz santiaren debozinoia udaan mingotxago balitz legez. Ta urtian bein edo birritan ozta baten konpesetara juatia. Ara emen, kristinaubak, zeuben umiak ikutsi deutzubeezan gauza onik nausijeena. Ta gauza txaarrik ikutsi ete deutzubee? Ah! Au zeubek dakizu. Zeinbat bidar ikutsi zaitubee ordituta? Zeinbat

bidar, gurasook alkarri agidaka, alkarri bidaoka ta alkar joka? Zeinbat bidar joko gaistuetan? Zeinbat bidar auzuakin asarratuta, alkarren gorrotuan, berbarik egin gura ezda, zamaika? Zeinbat bidar adiskide gaistuakin, etxe sospetxakuetan, ibilte nasaijeetan ta pekatuzkuetan? Zeinbat banidade? Zeinbat kodizija? Zeinbat engainu? Zeinbat lapurreta txiki ta andi? Zeinbat moda indezente? Zeinbat desonestidade? Zeinbat pekatu ikutsi deustubee zeure umiak txikitati asi ta andi egin arte guztian? Zeubek daki-zu, gurasuak, zeuben bitzitzia zer izan dan. Baita zeuben umiak bere baki-je. Baita zeuben auzuak bere.

Oh, guraso zaarrak! Oh, seme alaba gaistuak daukazuzan errukarri-jak! Ez kendu inos ispilu onetati zeubeen begijak. Euki beti goguan, ia zeubeen umiai zer esan deusteezun. Zer erakutsi deusteezun. Zer agindu deusteezun. Zer parkatu deusteezun. Ta zer ikutsi deustubeen? Ez bein bakarrik, ez egun baten, ez urte betian, ez bada eureen denpora guztian. Amaren bularrari tiraka egozaneti, zeubek baino andijago ta senduago egin artian. Eureen burubeen jaube izatera eldu artian. Ojei edo ogeta bi urtera artian. Jaungoikuak emon eutsuzan ume santubak zerurako azteko denpora. Landara txiki ta bigun areek zuzenduteko, zeubeen eskubeetan egozan edadian. Orduban zeubek umiai esan deusteezun, erakutsi deusteezun, agindu deusteezun, parkatu deusteezun, entzun deustubeen ta ikutsi deustubeen guztia, esan daikegu, izan dala, zeubeen ume inozentia, gatx bagakuak, grazijazkuak, santubak, aingerubak, argizai biguna legez edozein erataro ekarten txito errez zirianak, galduteko, deungatuteko, nasaituteko, bijotz gogortuteko, lotsa gaistotuteko ta pekatarituteko. Esan daikegu, zeubek dinozun moduko ume gaistuak eukitia, zeubeen erruba dala. Zeubek galdu dituzula zeubeen umiak.

Ze erremedio, bada, orain? Jesukristo geure Jaunak, Lazaro biztu ebanak, Jairoren alaba biztu ebanak, gaisuak osatu zitubanak, itsubai bistia emon eutseenak ta beste mirari andijak egin zitubanak, erremedijau legiz, nai izan ezker, zeubeen seme alaba bere. Baina onako milagro gitxi ikusten dogu, guraso deungeen ume gaistuak onduteko. Osteranzian, zer egin daikezu zeubeen ume deungaakin guraso zaar tristiak? Zeubek baino senduago dira. Karzelaan egun batzubetan egon arren, ardura ez deustee. Konpesoriai asolbidu ez arren, ardura ez deustee. Sermoetara juaten badira deskuiduan, sermoiarri ta sermoeginari burla egiten deustee. Zer egingo dabee, bada, guraso zaar errukarriak?

Ez dago, kristinaubak, nik dakidanez, erremedio bat baino. Zer, bada? *Isilik egon ta padezidu*. Seme alabak deungaro azi dituzulako, guztia ta geijago zeubek merezidu dituzula sinistu, ta *isilik egon ta padezidu*. Seme

edo alaba gaistuak bidao bat egiten badeutsu, *isilik egon ta padezidu*. Sorgina edo barritsuba esaten badeutsu, *isilik egon ta padezidu*. Burla edo sinu egiten badeutsu, *isilik egon ta padezidu*. Zeure gaztetako paltak ta lotsaarijak arpegijan esaten badeutsuz, *isilik egon ta padezidu*. Purrijaz sakatu bat edo botakada bat emoten badeutsu, *isilik egon ta padezidu*. Oian makal zagozan lekura, arto puska bat nekez gogo bagarik jaurtegiten badeutsu, *isilik egon ta padezidu*. Berba gogorak ta errazoe zitalak ta minberaak bekoki illunagaz ta asarriagaz esaten badeutsuz orduban orduban, edo belarri ondoko bat eskintzen badeutsu, *isilik egon ta padezidu*. Eureen moduko lagun gaiski azitakoz etxia beteta, gau guztian zeure aurrean milla desonestidade ta pekatu egiten baditubee, *isilik egon ta padezidu*.

Zeure semiak edo alabiak, ezkondu baino leenago seinak azteko etxera ekarten badeutsuz, edo kanpua zeure patrikarati azi biar badituzu, *isilik egon ta irago*. Auzuak ta erriko jentia, zeure umiaren gatx eginak, lotsa txarra ta eskandalu kaltegarriak areen gorrotoz esaten ikutsten badituzu, *isilik egon ta irago*. Justizija etorten bajatzu gabaz edo egunaz zeure umia preso artutera ta karzela ruatera, *isilik egon ta irago*. Zeure umiak inori egin deustazan kaltiak ta atsekabaak gaiti, eskribau batek etxian dozuna enbargauta eruaten badeutsu, *isilik egon ta irago*. Zeure umia, edo erri atera dabeela, edo karzelaan daukeela, edo galereetara erbestetu dabeela, edo urkatu dabeela entzuten badozu, *isilik egon ta irago*. Zeure semia edo alaba kondenau dala sinistuten badozu ta inpernuko demoni-nuen laguntzat konteetan badozu, san Dionisiok dinuan gurasuak legez, *isilik egon ta irago*. Ta zeu, leenago illda, inpernura juaten bazara umiak gaiski azi dituzulako, santa Brijidak ikutsi eban ama zori gaistoko bat legez, edo zeure umiak eta zeu, alkarri pekatu eraginda, alkar betiko galdu dozulako, zeu umiai ta umiak zeuri madarikatuka inpernuban beti egon biar badozu, Granadako Aita Prai Luis beneragarriak dinuan gurasua ta umia legez, *padezidu ta irago, irago ta padezidu*.

Ez dago, neure entzula onak, beste botikakorik. Ez dago beste pozgarririk, ume lotsa gaistokuak ta bijotz gogorrekuak daukazuzan guraso zaar tristiontzat. Jaungoikuak zuzenak, humildiak, esanekuak, maitetsubak ta txito onak emon eutsuzan, batiatu zirianian. Zeubeen kontura egon dira. Zeubek azi dituzu. Ta zeubek galdu dituzu. Alperrik dira zeubeen oraingo negarrak. Alperrik dira kexaak. Alperrik da, kriatura guztiai diadarka ta bidaoka umeen kontra orain egotia. Alperrik da erijotziari dei egitia. Alperrik da desesperetia. Lau urte, sei urte, zortzi urte, amar urte, amalau, amasei urte zitubeenian, edadiari jagokan moduban, bajau bazeuntseez zeubeen umiai idunak, *curva cervicem filii in juventute*; domau

bazenduz, ezi bazenduz, txikijak zirianian, *dum infans est*, karinuagaz, maitetasunagaz, ondo esanagaz ta obeto erakutsijagaz, exenplu onagaz, gauza txaar bat sekula umeen aurrian egin ezagaz; ta au asko ez bazan, gastigubagaz, zurriagaz, saijetsak berotubagaz edo domaubaagaz, *tunde latera eius*, ah! beste egun batzuk ikutsiko zenduzan zeure zaartzaan munduban. Beste ditxa bat eukiko zenduban zeure erijotzaan ta zeruban. Baina esan legi, oi danez, zeure umiak gaiski azijagaz, zeureztat ta zeure umeenzat amai negargarri bat prestau dozula. Orain zaartzaan umiak emoten deustubeezan pena, atsekaba ta naibage orreek diriala, eurak eta zeuk amai bagarik beste munduban irago ta padeziduko dituzuneen asieria.

Gauza bi dira gurasuak umiari ondo goguan sartu biar deutzazanak: Bata, maite dabela. Bestia, gauza gatzik parkatuko ez deutsal. Umiak sinistuten badau, iru urte ditubaneti amazortzi ogeiragino, bateti, aita eta amak maite dabeela, ondo gura deutseela, zaintuko dabeela ta jagokana, karinoz emongo deutseela; ta besteti, gauza txaarrik, pekatuik, lotsa txaarrik, ezauberazko paltarik, ez txikirik ta ez andirik parkatuko ez deutseela, nekez atsekaba emongo deusta alako umiak guraso zaarrai. Umiak ikusten badau, gurasuak diriala kristinaubak, Jaungoikozkuak, pekatubaren gorroto andikuak, nekez izango da kristinau deungia ta lotsa txaarreak alako umia.

Oh, gurasuak ta umiak! Zeinbat jazo andi irakurten dirian, guztion erakutsirako! Argitu, bada, zeubeen begijak. Aukeratu oraindixe, naijago dozun aldia. Edo ume lotsagaldukuak, zaartza txarra ta ari darraikon erijotza desditxauba. Edo bendizinoezko umiak, zaartza ondrauba ta zorijoneko erijotzia. Oh, Jaun zeruko! Oh, Guraso nausija! Oh, guztien Aita bedeinkatuba! Zeugana biurtuten gara bijotz osuagaz. Zeuri erregututen deusugu arima arimati, erakutsi dagijeezula guraso guztiai, eureen seme alabaak zerurako azteko jakiturija balijotsuba, ta ume guztiai, eureen gurasuak maitetuteko ta ondreetako eginbiar estuba ta grazijotsua. Eskatu dagijogun, kristinaubak, mesede au Aita zerukuari bere miserikordija neurri bagakua gaiti, Jesusen pasinoe santuba ta erijotza penazkua gaiti, ta Ama Birjina maitegarrijaren erraija bigunak gaiti. Ta onen ondorik geure arimako grazija ta zeruko betiko ditxa andija, zein opa deusudan guztioi. Aitiaren, Semiaren ta Espiritu Santubaren izenian. AMEN.